

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 166/2409/2013
Zarządu Województwa Podlaskiego
z dnia 13 czerwca 2013 r.

Sprawozdanie z konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

Białystok, 13 czerwca 2013 r.

Zawartość

1.	ORGANIZACJA I PRZEBIEG KONSULTACJI SPOŁECZNYCH.....	3
1.1.	SPOTKANIA KONSULTACYJNE	4
1.2.	OPINIE WYRAŻONE W ODPOWIEDZI NA PROŚBĘ O ZAOPINIOWANIE STRATEGII ROZWOJU WP	8
1.3.	ZAANGAŻOWANIE MEDIÓW W DEBATĘ PUBLICZNĄ DOTYCZĄCĄ SRWP	10
2.	GŁOSY PODCZAS DYSKUSJI W RAMACH KONFERNCJI	13
3.	ZESTAWIENIE UWAG ZEBRANYCH W TRAKCIE KONSULTACJI.....	36

1. ORGANIZACJA I PRZEBIEG KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Podstawowym celem niniejszego *Sprawozdania* jest przedstawienie przebiegu i wyników konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020. Zarząd Województwa Podlaskiego Uchwałą nr 150/2157/2013 w dniu 19 marca 2013 roku przyjął projekt zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020* (SRWP), który został skierowany do konsultacji społecznych, zgodnie z wymogami wynikającymi z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2006 Nr 227 poz. 1658 z późn. zm.).

W Uchwale nr 151/2159/2013 z dnia 26 marca 2013 r. Zarząd Województwa Podlaskiego określił regulamin konsultacji społecznych. Regulamin konsultacji zakładał, iż proces konsultacji społecznych rozpocznie się poprzez ogłoszenie w dzienniku o zasięgu krajowym lub regionalnym oraz na stronie internetowej informacji o konsultacjach, co nastąpiło w dniu 11 kwietnia 2013 r. Konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020* trwały 36 dni (od 11 kwietnia do 16 maja 2013 roku).

Celem konsultacji było uzyskanie opinii/uwag społeczeństwa odnoszących się do projektu SRWP oraz wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego poprzez umożliwienie aktywnego uczestnictwa w procesie budowania Strategii i wyrażania swoich opinii, obaw i sugestii.

Do uczestnictwa w konsultacjach zaproszono szerokie grono osób i instytucji, a w szczególności jednostki samorządu terytorialnego, partnerów społecznych i gospodarczych, w tym między innymi samorządy gospodarcze i zawodowe, organizacje pozarządowe, uczelnie wyższe, przedstawicieli społeczności lokalnych, a także mieszkańców województwa podlaskiego. Zaproszenia do udziału w konsultacjach skierowano także do samorządów innych sąsiednich województw, administracji rządowej oraz Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Wszystkie te podmioty mogły wyrażać opinie/przekazywać uwagi do projektu *Strategii* na specjalnie w tym celu przygotowanym formularzu konsultacyjnym, który można było przekazywać podczas spotkań konsultacyjnych, wypełnić on-line na stronie internetowej (www.strategia.wrotapodlasia.pl), przysłać pocztą elektroniczną (strategia2020@wrotapodlasia.pl) lub pocztą tradycyjną (na adres Urzędu Marszałkowskiego, Departament Zarządzania RPO). Potrzebne dokumenty (regulamin konsultacji, formularz konsultacyjny, projekt SRWP, itp.) oraz informacje bieżące o przebiegu procesu konsultacji dostępne były na stronie: www.strategia.wrotapodlasia.pl w zakładce: *Konsultacje społeczne*.

Konsultacje społeczne są istotnym elementem procesu opracowywania wszelkich dokumentów strategicznych czy planistycznych. Z uwagi na ich znaczenie w procesie budowania Strategii przyjęto następujące zasady:

- **partnerstwa** – udział w procesie konsultacji społecznych umożliwia współdziałanie, współdecydowanie i współodpowiedzialność w zakresie rozwoju regionalnego;
- **powszechności** – konsultacje społeczne skierowane są do szerokiego grona zainteresowanych, wśród których są przedstawiciele podmiotów wszystkich szczebli: lokalnego, regionalnego i ogólnopolskiego;
- **równości** – wszystkie zgłaszane opinie są rozpatrywane na równych zasadach;
- **jawności** – wszystkie działania podejmowane w ramach konsultacji mają charakter jawny, a wszystkie etapy procesu, opinie i uwagi są dokumentowane.

Aby zintensyfikować proces wymiany opinii w toku konsultacji zapewniono formę konsultacji bezpośrednich w postaci spotkań konsultacyjnych. W dalszej części niniejszego *Sprawozdania* zostaną przedstawione syntetyczne informacje z przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych (podrozdział 1.1), opinie pisemne niektórych instytucji zaproszonych do konsultacji (podrozdział 1.2) oraz szczegółowe odniesienie się do formalnie zgłoszonych uwag/opinii do projektu Strategii (rozdział 3).

1.1. SPOTKANIA KONSULTACYJNE

Szczególną formą wymiany opinii w toku procesu konsultacji projektu *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020* było przeprowadzenie 4 konferencji w poszczególnych częściach województwa. Jedną z nich odbyła się w stolicy województwa Białymstoku, natomiast trzy pozostałe w ośrodkach subregionalnych: Suwałkach, Łomży i Bielsku Podlaskim. Ponadto zorganizowano szereg spotkań konsultacyjnych z różnymi środowiskami, w tym w szczególności z Wojewódzką Komisją Dialogu Społecznego, przedstawicielami organizacji związanych z ochroną środowiska, parlamentarzystami z terenu województwa podlaskiego, przedstawicielami przedsiębiorców reprezentowanymi w Podlaskiej Radzie Przedsiębiorczości, przedstawicielami organizacji pozarządowych reprezentowanych w Podlaskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego, a także z przedstawicielami mediów.

Każde ze spotkań konsultacyjnych przebiegało w podobnej konwencji. Na wstępie Jarosław Zygmunt Dworżański - marszałek województwa podlaskiego przedstawiał założenia aktualizacji Strategii i wizję województwa podlaskiego w 2030 roku. Następnie gospodarze terenu lub liderzy danego środowiska ze swojej perspektywy odnosili się do założeń strategii. W Białymstoku głos zabrala Renata Przygodzka - zastępca prezydenta Białymstoku, w Bielsku Podlaskim Pan Eugeniusz Berezowiec - burmistrz Bielska Podlaskiego, w Łomży Mieczysław Czerniawski - prezydent Łomży, w Suwałkach Czesław Renkiewicz - prezydent Suwałk. Następnie eksperci kluczowi zaangażowani w proces tworzenia Strategii - prof. dr hab. Jacek Szlachta, dr hab. Wojciech Dziemianowicz, prof. UW i dr hab. Bogusław Plawgo, prof. UwB - prezentowali dokument Strategii, w tym diagnozę stanu województwa, zewnętrzne uwarunkowania rozwoju, wizję województwa, cele polityki rozwoju w województwie do roku 2020 oraz obszary strategicznej interwencji. Na zakończenie prezentacji dokumentu Strategii system jej wdrażania omawiał Daniel Górski - dyrektor Departamentu Zarządzania RPO Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego. Następnie miała miejsce dyskusja na temat wyzwań rozwojowych i właściwych kierunków rozwoju województwa podlaskiego, wynikających z zaprezentowanego dokumentu.

Tabela 1. Zestawienie konferencji w ramach konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

Miejsce	Data	Liczba uczestników
Bielsk Podlaski	19 kwietnia 2013	160
Łomża	23 kwietnia 2013	157
Suwałki	6 maja 2013	143
Białystok	7 maja 2013	202
łącznie		662

Bielsk Podlaski. 19 kwietnia 2013

Pierwsze spotkanie poświęcone Strategii miało miejsce w nowym ośrodku subregionalnym regionu. Reakcja na projekt dokumentu mieszkańców powiatu bielskiego była pozytywna. Strategia docenia rozwój Bielska i umieszcza go, obok Łomży i Suwałk, jako tzw. subregionalny ośrodek wzrostu.

W spotkaniu, które odbyło się w hotelu Unibus, wzięli także udział: marszałek województwa Jarosław Dworżański, wicemarszałek Walenty Korycki, burmistrz Bielska Eugeniusz Berezowiec, eksperci kluczowi: prof. Wojciech Dziemianowicz i prof. Bogusław Plawgo oraz dyrektor Departamentu Zarządzania RPO Daniel Górski.

Dominującymi tematami były: dostępność komunikacyjna, przygraniczne położenie, rozwój przedsiębiorczości. Uczestnicy wskazywali, że zbyt mały akcent został położony na konieczność budowy dróg i linii kolejowych oraz, że Strategia nie określa wiodących branż. Eksperci uspokajali, że ten dokument

nie służy takim uszczegółowieniom. Takie zapisy znajdują się w dokumentach niższego rzędu: strategiach lokalnych, programach operacyjnych. A Strategia stawia na przemysł i rozwój gospodarczy, ale celowo nie wymienia branż.

Pojawiły się też propozycje, aby w Strategii podkreślić znaczenie turystyki, której rozwój może zahamować wyludnianie się obszarów chronionych.

Łomża. 23 kwietnia 2013

Kolejne konsultacje również zgromadziły ponad 150 osób – samorządowców, przedsiębiorców, przedstawicieli świata nauki, organizacji pozarządowych, kultury oraz mieszkańców powiatów łomżyńskiego, kolneńskiego, grajewskiego i wysokomazowieckiego. W spotkaniu, które odbyło się w Państwowej Wyższej Szkole Informatyki i Przedsiębiorczości, wzięli też udział: marszałek województwa Jarosław Dworżański, członek zarządu Jacek Piorunek, prezydent Łomży Mieczysław Czerniawski, eksperci kluczowi: prof. Jacek Szlachta i prof. Bogusław Pławgo oraz dyrektor Departamentu Zarządzania RPO Daniel Górski.

Tutaj również projekt Strategii został odebrany pozytywnie przez większość uczestników. A wśród najczęściej poruszanych kwestii znalazła się dostępność komunikacyjna, zarówno ta związana z drogami, jak i z połączeniami kolejowymi. Eksperci podkreślali, że infrastruktura transportowa jest ważna, ale nie może być celem samym w sobie, ponieważ ma ona służyć rozwijaniu przedsiębiorczości i podnoszeniu atrakcyjności inwestycyjnej województwa.

Uczestnicy wskazywali też na braki w infrastrukturze, jeśli chodzi o sieci i linie ciepłownicze oraz brak zapisów w Strategii dotyczących kogeneracji. Duże emocje wśród niektórych samorządowców wzbudziło też zaliczenie Bielska Podlaskiego do subregionalnych ośrodków wzrostu. Eksperci wytłumaczyli jednak, że Bielsk, zgodnie z danymi statystycznymi, jest ośrodkiem dynamicznie rozwijającym się i z tego względu prezes GUS zaproponował, aby od 2015 roku stał się kolejnym subregionem w naszym województwie. Natomiast w odniesieniu do spraw związanych z energetyką wskazywali, że takie zapisy są już w dokumencie zawarte.

Suwałki. 6 maja 2013

W spotkaniu, które miało miejsce w Parku Naukowo-Technologicznym w Suwałkach, wzięli udział: marszałek województwa Jarosław Dworżański, członek zarządu Karol Pilecki, prezydent Suwałk Czesław Renkiewicz, eksperci kluczowi: prof. Jacek Szlachta i prof. Bogusław Pławgo oraz dyrektor Departamentu Zarządzania RPO Daniel Górski.

Wśród tematów poruszanych przez uczestników konsultacji dominowały: przygraniczne położenie Suwalszczyzny, dobre warunki do rozwijania turystyki, opieki zdrowotnej, opieki nad osobami starszymi oraz kontrowersje wokół budowy wiatraków.

Eksperci zauważyli, że jedną z subregionalnych specjalizacji może być właśnie life science. Suwalszczyzna ma atuty: nieskażone środowisko, piękną przyrodę, dobrą jakość życia, które warto wykorzystać.

Uczestnicy wskazywali, że przeszkodą w rozwoju turystyki są powstające farmy wiatrowe i postulowali o wprowadzenie ograniczeń w ich budowie. Eksperci podkreślali, że samorząd województwa nie może wprowadzić takiego nakazu, bo to gminy powinny decydować o tym, gdzie należy wspierać turystykę, a gdzie stawiać wiatraki. Środowisko jest zaś kapitałem, na którym można zarabiać i tworzyć nowe miejsca pracy.

Uczestnicy dyskusji wskazywali, że kolejną szansą, jaką należy wykorzystać, jest położenie przygraniczne. Ale jednocześnie wymieniali bariery, głównie natury politycznej, które im to uniemożliwiają.

Białystok. 7 maja 2013

Czwarte i ostatnie duże spotkanie w ramach konsultacji społecznych Strategii odbyło się w stolicy Podlaskiego. W auli Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku zebrało się ponad

200 osób, które chciały poznać założenia dokumentu i zabrać głos w dyskusji nad przyszłością regionu. W spotkaniu wzięli też udział: marszałek województwa Jarosław Dworżański, wiceprezydent Białegostoku – prof. Renata Przygodzka, eksperci kluczowi: prof. Jacek Szlachta, prof. Janusz Zaleski, prof. Wojciech Dziemianowicz, prof. Bogusław Pławgo oraz dyrektor Departamentu Zarządzania RPO Daniel Górski.

Białostocka dyskusja nad projektem Strategii miała wiele wątków. Uczestnicy zwracali uwagę na konieczność poprawy dostępności komunikacyjnej Białegostoku – nie tylko w kierunku Warszawy, ale też innych części wschodniej Polski. A także na rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności (m.in. wspieranie start-upów i promocję przedsiębiorczości). Pojawiły się też propozycje dotyczące rozwijania energetyki i sieci gazowniczej w naszym regionie. Nie zabrakło również odniesień do kapitału społecznego (np. wspierania podlaskich, lokalnych społeczności) czy kultury. Kilka głosów pojawiło się też w sprawie „zieloności” województwa.

Na wszystkie pytania odpowiadali eksperci, którzy odnosząc się np. do kwestii dostępności wskazali, że połączenie z Warszawą jest kluczowe, ponieważ zajmuje ona dziesiąte miejsce pod względem siły nabywczej w Europie. Warto więc starać się o wykorzystanie chociaż części tego kapitału. Z kolei wiele kwestii związanych m.in. z przedsiębiorczością czy energetyką uznali za dobrze wpisujące się w założenia Strategii.

Tabela 2. Zestawienie dodatkowych spotkań w ramach konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

Miejsce	Data	Temat spotkania	Liczba uczestników
Białystok	12 kwietnia 2013	konferencja prasowa	8
Białystok	18 kwietnia 2013	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego	28
Białystok	24 kwietnia 2013	Konsultacje z instytucjami i osobami zajmującymi się ochroną i kształtowaniem środowiska w Podlaskiem "Zielona kraina".	25
Białystok	6 maja 2013	Konsultacje z Parlamentarzystami RP z terenu Województwa Podlaskiego	7
Białystok	7 maja 2013	Konsultacje z przedsiębiorcami: Podlaska Rada Przedsiębiorczości	18
Białystok	8 maja 2013	Konsultacje z organizacjami pozarządowymi: Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	37
łącznie			123

Zielona Kraina. 24 kwietnia 2013

Poza głównymi spotkaniami konsultacyjnymi w czterech miastach regionu, odbyły się również oddzielne spotkania z poszczególnymi środowiskami, na których mogły one zgłosić swoje uwagi i spostrzeżenia.

Pierwsze, zatytułowane „Zielona kraina w kontekście aktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020” odbyło się 24 kwietnia w siedzibie Departamentu Zarządzania RPO, przy ul. Poleskiej w Białymstoku, a uczestniczyli w nim ludzie zajmujący się ochroną i kształtowaniem środowiska w Podlaskiem, m.in. przedstawiciele parków narodowych, krajobrazowych, uczelni, organizacji ekologicznych, leśnicy.

Ich nie trzeba było przekonywać, jak cenna jest „zieloność” regionu. Ale, jak tłumaczyli obecni na spotkaniu eksperci: prof. Piotr Banaszuk z Politechniki Białostockiej, Przemysław Nawrocki, ekspert WWF Polska oraz Daniel Górski, dyrektor Departamentu Zarządzania RPO, ta zieloność to również szansa na rozwój. „Zielone” w całej Europie kojarzy się bardzo dobrze i te trendy trzeba wykorzystać. Trzeba rozwijać przemysły, które są w symbiozie ze środowiskiem przyrodniczym.

Uczestnicy spotkania w pełni zgadzali się z postawionymi тезami. W dyskusji skupili na konstruktywnych wnioskach, jak doprowadzić do stanu, w którym rzeczywiście będziemy chronić przyrodę i jednocześnie czerpać z niej korzyści. Ocenili, że podstawą zmiany świadomości jest edukacja ekologiczna. Kolejną, wielką barierą w czerpaniu zysków z zieloności – na którą wskazywała większość dyskutantów – jest brak dostępności komunikacyjnej.

Spotkanie z parlamentarzystami. 6 maja 2013

Miało miejsce w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego, a wzięli w nim udział posłowie: Bożena Kamińska, Damian Raczkowski, Krzysztof Jurgiel, Jarosław Zieliński, Dariusz Piontkowski, Lech Kołakowski oraz przedstawiciel senatora Tadeusza Arłukowicza Radosław Puśko, a także marszałek Jarosław Dworżański, eksperci kluczowi: prof. Jacek Szlachta i prof. Bogusław Pławgo, prof. Janusz Zaleski (który przeprowadził ewaluację projektu) oraz dyrektor Departamentu Zarządzania RPO Daniel Górski.

Podczas dyskusji pojawiła się opinia, że nowa Strategia jest zbyt ogólna i brakuje w niej oceny poprzedniego dokumentu. Eksperci wyjaśnili, że Strategia ma być dokumentem-matką dla innych, bardziej szczegółowych programów, takich jak np. program regionalny.

Parlamentarzyści zwracali też uwagę na m.in. konieczność wspierania dawnych miast wojewódzkich – Łomży i Suwałk, zwiększenie dostępności regionu. Uznali, że trzeba zabiegać dla regionu o pieniądze z budżetu państwa.

Spotkanie z przedsiębiorcami. 7 maja 2013

Odkonduło się ono w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Białymstoku. Byli na nim obecni przedstawiciele najważniejszych organizacji biznesowych w regionie oraz osoby odpowiedzialne za przygotowanie dokumentu: marszałek Jarosław Dworżański, eksperci kluczowi pracujący nad projektem: prof. Jacek Szlachta, prof. Wojciech Dziemianowicz, prof. Bogusław Pławgo oraz Daniel Górski, dyrektor Departamentu Zarządzania RPO.

Przedsiębiorcy zgłosili wiele cennych sugestii, co może stanowić nasze szanse rozwojowe. Podkreślali, że trzeba wykorzystać nasze przygraniczne położenie i jak ważna jest dla Podlaskiego współpraca ze Wschodem. Jedną z propozycji dla regionu może być połączenie medycyny i turystyki, a także silver economy.

Pomysłów na rozwój było wiele, wszystkie wpisywały się w założenia Strategii. Przy czym uczestnicy byli bardzo zgodni: przedsiębiorczość to zadanie numer jeden.

Spotkanie z organizacjami pozarządowymi. 8 maja 2013

Ostatnie, czwarte spotkanie tematyczne zostało zorganizowane w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego. Wzięli w nim udział przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz marszałek Jarosław Dworżański, członek zarządu Jacek Piorunek, eksperci pracujący nad Strategią: prof. Bogusław Pławgo (ekspert kluczowy), Hubert Ostapowicz (moderator grupy kapitału ludzkiego i społecznego) oraz Daniel Górski, dyrektor Departamentu Zarządzania RPO.

Przedstawiciele organizacji pozarządowych podkreślali, że – myśląc o rozwoju regionu – należy się skupić na aktywizacji bezrobotnych, integracji społecznej, przeciwdziałaniu wykluczeniu czy wspieraniu przedsiębiorczości społecznej. Uczestników interesowało, w jaki sposób będą powoływane grupy robocze, które zajmą się konkretnymi problemami, jakie wskazuje Strategia. Przyznali też, że odpowiada im sposób, w jaki ujęta jest w projekcie przedsiębiorczość, rozumiana jako „specyficzna zdolność społeczeństwa do wykorzystania swojego potencjału, oznacza zdolność do wcielania pomysłów w czyn”.

W dyskusji pojawiały się opinie odnoszące się bezpośrednio do samej konstrukcji dokumentu Strategii. Dominowały przy tym opinie pozytywne, podkreślające syntetyczność dokumentu oraz jego ogólny –

strategiczny charakter. Wskazywano, iż wytycza główne kierunki działań dając zarazem właściwą elastyczność i stanowi dobrą podstawę do prac uszczegóławiających i dostosowujących Strategię do potrzeb różnych obszarów terytorialnych i kontekstów sektorowych. Z drugiej strony w pewnej opozycji do tego przeważającego nurtu pozostawały wypowiedzi sugerujące zasadność wpisywania w dokumencie konkretnych inwestycji czy przedsięwzięć, które powinny podlegać wsparciu. W aspekcie niedostatecznej szczegółowości dokumentu można także postrzegać głosy, iż w niewystarczającym stopniu wyeksponowano część dotyczącą odniesienia się do poprzedniej Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego.

1.2. OPINIE WYRAŻONE W ODPOWIEDZI NA PROŚBĘ O ZAOPINIOWANIE STRATEGII ROZWOJU WP

W formie pisemnej opinię na temat SRWP wyraziły następujące podmioty:

1. Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Białymstoku;
2. Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego;
3. Wojewoda Podlaski;
4. Samorząd Województwa Lubelskiego.

Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego pozytywnie oceniła zaproponowany w *Strategii rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020* model rozwoju województwa podlaskiego. Jednocześnie partnerzy społeczni zasiadający w Komisji zadeklarowali gotowość do dalszej merytorycznej współpracy i zaangażowania się w prace nad realizacją zapisów Strategii.

Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego pozytywnie zaopiniowała projekt *Strategii*, wskazując jednocześnie na szereg elementów projektu SRWP tworzących właściwe ramy do wykorzystania potencjału organizacji pozarządowych w procesie jej wdrażania. Podkreślono, iż zapisy Strategii jednoznacznie wskazują, że organizacje pozarządowe znajdują możliwość zaangażowania w realizację celów strategii, co podkreślono w celach strategicznych, a także w układzie horyzontalnym oraz relacjach między celami. Organizacje pozarządowe mogą w znacznym stopniu przyczyniać się do realizacji tak zdefiniowanej wizji i celów strategii województwa. Jako najmocniejsze elementy projektu Strategii wskazano przy tym:

- 1) zapisy Strategii jednoznacznie wskazują, że organizacje pozarządowe znajdują możliwość zaangażowania w realizację celów strategii, co podkreślono w celach strategicznych, a także w układzie horyzontalnym oraz relacjach między celami. NGO mogą w znacznym stopniu przyczyniać się do realizacji tak zdefiniowanej wizji celów strategii województwa.
- 2) Strategia nie wskazuje na konkretne działania wspierające na rozwój trzeciego sektora, natomiast pobudza, inspiruje organizacje do rozwoju, do myślenia o posiadanym potencjale a także o jego rozwoju, co ma pozytywne aspekty, tzw. kolokwialne podanie wędki 3 sektorowi. Idea wzmacniania potencjałów regionu, likwidowania słabości przy otwartości 3 sektora może w znacznym stopniu poprawić kondycję NGO naszego województwa.
- 3) określenie obszarów strategicznej interwencji może pomóc 3 sektorowi w podejmowaniu działań bardziej precyzyjnych w środowiskach lokalnych, co jest istotne z punktu widzenia wzmacniania potencjału czy efektywnego pozyskiwania środków finansowych. Wskazane są obszary interwencji i dialogu, który powinien podejmować 3 sektor.
- 4) Strategia w niemal każdym miejscu odnosi się do ideologii istnienia 3 sektora, między innymi:
  - definicja przedsiębiorczości wskazująca na potencjał 3 sektora, na cechy, wartości skupione w stopniu znacznym w 3 sektorze, między innymi wskazanie, że przedsiębiorczość to tańsza administracja, wskazuje na pożądane działania NGO w obszarze kontraktowania usług,
  - Strategia wskazuje na powiązania społeczno gospodarcze – gdzie 3 sektor ma znaczące miejsce,

- Strategia podkreśla we wszystkich obszarach znaczenie potencjału ludzi kreatywnych, przedsiębiorczych – co jest spójne z ideologią działania organizacji pozarządowych,
- Strategia podkreśla znaczenie współpracy oraz spójności terytorialnej, np. str. 38,
- obszary interwencji są tożsame z obszarami, w których realizują swoje działania organizacje pozarządowe, np. str. 40-41,
- Strategia podkreśla działania w strukturach sieciowych, w oparciu o które funkcjonują także organizacje 3 sektora,
- cały cel 1.4 bezpośrednio odnosi się do organizacji z 3 sektora, które stanowią fundament kapitału społecznego, bez których trudno byłoby mówić o dialogu społecznym. Także cel strategiczny 3 jakość życia wskazuje jednoznacznie na wagę obszarów, które dotyka ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie.
- w celu 2.4 podkreślono rozwój partnerskiej współpracy międzysektorowej. Ponadto Strategia w swoich zapisach stanowi doskonały wyznacznik kierunków rozwoju NGO, wskazując gdzie konkretnie znajdują się obszary współpracy międzysektorowej.
- Strategia wskazuje na rozwiązywanie problemów mieszkańców województwa w odniesieniu do konkurencyjności regionu. Także w obszarach interwencji podkreśla się kooperację między podmiotami województwa w obszarach nauki, edukacji, kultury.
- przy organizacji procesu wdrażania wskazany jest literalnie udział NGO i partnerów społecznych,
- Strategia literalnie wskazuje na inicjatywy lokalne, których celem będzie rozwój kapitału społecznego,
- Wskazanie roli ekonomii społecznej jako ważnego elementu kształtującego jakość spójności społecznej.

Samorząd Województwa Lubelskiego po analizie projektu SRWP do roku 2020 określił, że: „przedstawiony dokument w zasadniczej warstwie koresponduje z zapisami zawartymi w projekcie *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020*. Województwo podlaskie oraz województwo lubelskie, jako regiony Polski Wschodniej o podobnych problemach rozwojowych, mają wiele wspólnych celów, których osiągnięcie będzie możliwe dzięki współpracy w najbliższych latach. Należy podkreślić, że ważnymi obszarami współpracy województw winny być:

- lepsza koordynacja w kształtowaniu procesów urbanizacyjnych, w tym w szczególności zwiększenie dostępności komunikacyjnej Polski Wschodniej poprzez wsparcie rozwoju infrastruktury transportowej i kolejowej o charakterze ponadregionalnym;
- realizacja działań w relacjach z partnerami z Białorusi i Ukrainy;
- rozwój współpracy gospodarczej;
- racjonalne i efektywne wykorzystywanie zasobów przyrody dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjnych, działanie na rzecz ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego w zakresie utrzymywania w należyтым stanie wielkoprzstrzennego ekologicznego systemu obszarów chronionych.

Konsultacje społeczne są dobrą okazją do podsumowania oraz ukazania celów i kierunków rozwoju województwa podlaskiego zawartych w Strategii, jak również do nawiązania dyskusji na temat współpracy z województwem lubelskim, jako regionem sąsiadującym”.

Przedstawiciele Województwa Warmińsko-Mazurskiego uczestniczyli osobiście w konferencji subregionalnej w Suwałkach. Podczas spotkania pozytywnie odniesiono się do projektu dokumentu, w szczególności do podniesionych w dokumencie wątków współpracy międzyregionalnej. W konsultacjach społecznych wzięli udział także przedstawiciele Samorządu Województwa Mazowieckiego.

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego zwrócił się o opinię na temat projektu Strategii także do **Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego**. Projekt SRWP został poddany pod obrady Zespołu ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej i Środowiska Komisji Wspólnej Rządu

i Samorządu Terytorialnego, gdzie został pozytywnie zaopiniowany i przekazany pod obrady Komisji w dniu 29 maja 2013 r. Komisja pozytywnie oceniła projekt Strategii.

1.3. ZAANGAŻOWANIE MEDIÓW W DEBATĘ PUBLICZNĄ DOTYCZĄCĄ SRWP

Inauguracją konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 była specjalna konferencja prasowa w dniu 12 kwietnia 2013 r. W trakcie trwania konsultacji projektowi Strategii poświęcona była dyskusja w ramach porannej rozmowy w Polskim Radiu Białystok w dniu 19 kwietnia 2013 r. oraz program „Bez kantów” w TVP Białystok w dniu 15 kwietnia 2013 r. Aktywny udział mediów lokalnych i regionalnych w procesie popularyzowania tematyki planowania strategicznego regionu jest niewątpliwie istotnym atutem procesu konsultacji. Do szerokiego odbiorcy adresowane były także na bieżąco aktualizowane informacje na dedykowanej stronie internetowej www.strategia.wrotapodlasia.pl oraz portalu województwa podlaskiego www.wrotapodlasia.pl.

Tabela 3. Zestawienie doniesień medialnych dotyczących projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

Dnia 14.03.2013 r.	
Radio Białystok	"Czwartek z Polskim Radiem Białystok"
Telewizja Białystok	"Przyszłość Suwalszczyzny"
Radio5	"Suwalszczyzna za 17 lat?"
Dnia 20.03.2013 r.	
Polskie Radio Białystok	„Projekt strategii rozwoju województwa podlaskiego”
Gazeta Wyborcza	„Strategia województwa - do konsultacji społecznych”
Dnia 21.03.2013 r.	
Strefa Biznesu	„Podlaskie. Projekt Strategii przyjęty”
Dnia 22.03.2013 r.	
Gazeta Wyborcza	„Inteligentnie wyspecjalizowane Podlaskie. Czas na głos ludu”
Dnia 27.03.2013 r.	
Gazeta Wyborcza	„Konsultacje w sprawie rozwoju województwa podlaskiego”
Kurier Poranny	"Widoki na przyszłość"
BiałystokOnline.pl	„Podlaskie do 2020 roku. Będą konsultacje społeczne”
Dnia 3.04.2013 r.	
Kurier Poranny	"Každy może zabrać głos na temat przyszłości Podlasia"
Dnia 5.04.2013 r.	
Gazeta Współczesna	"Každy może zdecydować o przyszłości Podlaskiego"
Dnia 12.04.2013 r.	
Radio Białystok	Rozmowa o Strategii z prof. Bogusławem Plawgo
Dnia 13.04.2013 r.	
Kurier Poranny	"Możemy już wyrazić opinie o pomyśle na rozwój regionu. Ruszyły konsultacje"
Dnia 15.04.2013 r.	
Radio Białystok	"Podlaskie zielone, otwarte, dostępne i przedsiębiorcze"
Strefa Biznesu	"Ruszyły konsultacje w sprawie Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego"
BiałystokOnline.pl	"Strategia rozwoju województwa do 2020 r. Można zgłaszać uwagi"
Dnia 16.04.2013 r.	
Gazeta Wyborcza	"Mieszkańcy regionu ocenią strategię rozwoju województwa podlaskiego "

Dnia 17.04.2013 r.	
Radio Białystok	"Radiowa środa w Bielsku Podlaskim" (7 audycji o Strategii)
Gazeta Wyborcza	"Przedsiębiorczy Bielsk Podlaski w Strategii Rozwoju Województwa"
Kurier Poranny	"Na co chcemy wydać pieniądze z Unii-Społeczne konsultacje"
Dnia 18.04.2013 r.	
Kurier Poranny	"Konsultacje o strategii"
Dnia 19.04.2013 r.	
Polskie Radio Białystok	„Pierwsze konsultacje ws. rozwoju województwa”
Czas Białegostoku	„Jaki będzie nasz region w 2030 roku?”
TVP Białystok	„Oceniają strategię”
Dnia 21.04.2013 r.	
Gazeta Wyborcza	„Łomża w Strategii Rozwoju Województwa. Zagłębienie rolno-spożywcze”
Dnia 23.04.2013 r.	
Radio Białystok	"Łomża. Wtorek z Polskim Radiem Białystok" (8 audycji)
Gazeta Wyborcza	"Mleko, Via Baltica i ekoenergia. Łomża konsultowała strategię"
Telewizja Białystok	"Bez kantów"
TVP Białystok	„Takie ma być Podlaskie”
TV Narew	„W Łomży o strategii rozwoju województwa”
Strefa Biznesu	„Konsultacje Strategii Rozwoju Podlaskiego. Zielone, ekologiczne specjalizacje”
4lomza.pl	„Drogi rozwoju na przyszłość...”
Dnia 24.04.2013 r.	
Polskie Radio Białystok	„Spotkanie towarzyszące konsultacjom nad strategią rozwoju regionu”
TVP Białystok	„Strategia na zielono”
Mylomza.pl	„Czerniawski o Strategii: Czas, by zdefiniować miejsce Łomży w województwie”
Dnia 25.04.2013 r.	
Strefa Biznesu	„Zieloność Podlasia. Dobro czy skaranie boskie”
Kurier Poranny	"Konsultacje-Zielone Podlaskie to nie tylko turystyka"
Gazeta Współczesna	"Zieloność jest dobrem, a nie skaraniem boskim"
Esdep.cafe – projekt Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich Oddział w Białymstoku	"Dyskusja na temat Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego"
Dnia 30.04.2013 r.	
Gazeta Współczesna	"Bielsk Podlaski- Strategia rozwoju docenia południową część województwa podlaskiego"
Dnia 6.05.2013 r.	
Polskie Radio Białystok	„Konsultacje projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego”
TVP Białystok	"Strategia od Suwałk"
Gazeta Wyborcza	„Srebrna brama na Wschód. Białystok w Strategii Rozwoju Województwa”
Kurier Poranny	„Białostoczanin wypowiedzą się o przyszłości regionu”
Dnia 7.05.2013 r.	
Polskie Radio Białystok	„Konsultacja strategii w stolicy Podlasia”
Radio Akadera	"Konsultacje społeczne Strategii w Białymstoku"
Kurier Poranny	"Konsultacje. Czas na lobbing parlamentarzystów i negocjacje"

Dnia 8.05.2013 r.	
Gazeta Wyborcza	„Abecadło dla regionu. Białostockie konsultacje Strategii Rozwoju Województwa”
Strefa Biznesu	„Konsultacje Strategii Rozwoju Woj. Podlaskiego. Z parlamentarzystami”
Gazeta Współczesna	"Konsultacje w Białymstoku. Zakończyła się dyskusja wokół podlaskiej strategii"
Kurier Poranny	"Dyskusja o przyszłości regionu. Białostockie konsultacje za nami"
Dnia 9.05.2013 r.	
Gazeta Współczesna	"Głos przedsiębiorców"
Kurier Poranny	"Strategia Rozwoju Regionu- Nawet zieloność jest pro-przedsiębiorcza w tym dokumencie - przekonują eksperci"
Dnia 10.05.2013 r.	
Radio Akadera	Rozmowa o Strategii z prof. Bogusławem Pławgo
Dnia 15.05.2013r.	
Polskie Radio Białystok	Debata w polskim Radiu Białystok w sprawie Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego
Dnia 17.05.2013.	
Polskie Radio Białystok	"Firmy budowlane krytycznie o strategii rozwoju"
Strefa Biznesu	"Podlaskie - Strategia Rozwoju. Kłustry upomniały się o kłustry"
Dnia 20.05.2013r.	
Kurier Poranny	„Strategia rozwoju województwa i wizja rozwoju”
Dnia 29.05.2013r.	
Polskie Radio Białystok	"Samorządowa dyskusja o Strategii w Polskim Radiu Białystok"

2. GŁOSY PODCZAS DYSKUSJI W RAMACH KONFERNCJI

Zapis uwag i propozycji do projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, zgłoszonych na spotkaniu konsultacyjnym w Bielsku Podlaskim (19 kwietnia 2013 roku)

1. Sławomir Snarski, starosta bielski:

W jednej części SRWP jest napisane, że Bielsk jest subregionalnym ośrodkiem wzrostu, a w innej części, że pretenduje do tego miana. To ważne ze względu na to, że pani minister rozwoju regionalnego powiedziała, że część środków będzie przeznaczona na miasta wojewódzkie i na subregionalne (np. po 5 proc.), a w dokumentach rządowych nie ma wskazanego Bielska jako ośrodka subregionalnego i w związku z tym, te pieniądze nie trafią do Bielska. Pytanie: kto odpowiada za to, żeby Bielsk został zapisany w dokumentach rządowych jako ośrodek subregionalny, skoro pojawił się w projekcie SRWP?

Przy jakim wsparciu finansowym i z jakim harmonogramem osiągniemy to, żeby żyło się lepiej? W SRWP są wskaźniki początkowe i końcowe, a może powinny być również częściowe, żeby wiedzieć, w jakim miejscu jesteśmy. Nie ma w SRWP, oprócz Białegostoku, obszarów funkcjonalnych. W związku z tym, o co będzie budowany nowy program operacyjny: czy o obszary funkcjonalne czy o Obszary Strategicznej Interwencji. Jak zapewnimy wewnętrzną dostępność (drogi lokalne)?

2. Leszek Gołąbiecki, wiceprezes zarządu firmy UNIBEP:

Jak Strategia będzie realizowana? W SRWP zabrakło branży budowlanej. Tylko w jednym miejscu jest zapisane: budownictwo energooszczędne. To za mało. Firmy budowlane napotykać na bariery: zatrudniają inżynierów z Politechniki Białostockiej, ale co ze szkolnictwem niższego szczebla? Technikum budowlane w Bielsku istnieje tylko dzięki firmom budowlanym. Te kierunki kształcenia muszą być pokazane w tej Strategii. Są kłopoty, żeby zatrudnić inżynierów znających język norweski. Wyzwaniem w SRWP jest również nasze położenie. To szansa dla przedsiębiorców i Strategia powinna to zawierać.

3. Dr Mirosław Stepaniuk, dyrektor Białowieskiego Parku Narodowego:

Trzeba przemodelować cele operacyjne, zwrócić szczególną uwagę na rozwój poprzez „zielone”. Pomijamy cały czas turystykę, a nie można traktować braku dochodów z turystyki jako argumentu, by nie ujmować jej jako elementu rozwoju, zwłaszcza subregionów. Ten element jest bardzo ważny i dobrze postrzegany przez podmioty zewnętrzne.

Zielone przemysły: z jednej strony racja, a z drugiej strony, to zagrożenie dla naszych walorów i zasobów związanych z realizacją innych kierunków działalności, przykładem byłaby budowa biogazowni w oparciu o monokultury kukurydzy. Uwypuklijmy przemysł rolno-spożywczy, bazujący na zdrowych, naturalnych zasobach, które mamy, następnie turystykę i na końcu miejsca pracy, stworzone w oparciu o zielone technologie.

4. Włodzimierz Pietrocuk, starosta powiatu hajnowskiego:

Siedem lat to za krótki okres na planowanie strategiczne, jest to raczej plan operacyjny. Taki krótki okres skłania do bardziej precyzyjnego określenia celów operacyjnych, a na pewno kierunków interwencji. Przykład: cel operacyjny 2.3. Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej, gdzie zapomniano o istnieniu takich instytucji, jak euroregiony. Polityka wobec naszych wschodnich sąsiadów powinna stać się naszą specjalnością, a euroregiony mogłyby ją realizować na szczeblu lokalnym. Jak zahamować depopulację na obszarach chronionych: czy poprzez zielone przemysły, ekoinwestycje, ekorozwój czy rolnictwo ekologiczne? I czy to wystarczy? Powinniśmy pamiętać, że na tych obszarach trzeba rozwijać turystykę.

W diagnozie na stronie 17. zostało zawarte stwierdzenie, że walory przyrodnicze i wielokulturowość nie przekładają się na atrakcyjność turystyczną. Nie zgadzam się z tym stwierdzeniem. Te cechy podnoszą atrakcyjność turystyczną, ale nie wiem, czy potrafimy to wykorzystać.

5. Grażyna Tarasiuk, wiceprezes zarządu firmy Polbud:

Budujemy małe elektrownie wiatrowe, dla których barierą w rozwoju jest brak ustawy o odnawialnych źródłach energii. Nie można takich elektrowni wiatrowych przyłączać do zakładu energetycznego, bo nie ma ustawy. Czy gminy będą mogły występować o dotację w imieniu mieszkańców na zakup małych elektrowni wiatrowych?

6. Mikołaj Mantur, starosta powiatu siemiatyckiego:

Jakie korzyści odniosą Siemiatycze, Hajnówka, Drohiczyn i inne miasta z tego, że Bielsk został wskazany jako ośrodek subregionalny i, że będzie stanowił teraz lokalną stolicę rozwoju subregionalnego? Czy nie warto byłoby, żeby to wsparcie było bardziej proporcjonalne, zdywersyfikowane. Zaniepokoiło mnie stwierdzenie z prezentacji, że Bielsk ma przejmować funkcje ponadlokalne w zakresie usług publicznych: jakie mają to być funkcje i skoro Bielsk ma je zabierać, to od kogo?

W rozdziale Kluczowe zagadnienia ponadregionalne jest zdanie „...subregionalne bieguny wzrostu Mazowsza – szczególnie Ostrołęka i Siedlce – powinny pozostawać w relacjach z takimi ośrodkami, jak Łomża i Bielsk Podlaski...”. Czy nie lepiej tworzyć partnerstwa między Bielskiem a Siemiatyczami, które już faktycznie istnieją, a nie tworzyć jakiś sztuczny twór? Może warto wesprzeć to, co już funkcjonuje?

7. Jerzy Sirak, burmistrz Hajnówki:

Rozumiem, że w tym nowym subregionie znajdują się pieniądze, o których mówiła minister Bieńkowska. W projekcie Strategii, na stronie 10. mówimy o partnerstwie transgranicznym (określanym jako wspólne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, inicjatywy społeczności lokalnych). Dobrze, że te zapisy są, ale proponuję je uzupełnić o wspólną realizację przedsięwzięć inwestycyjnych oraz z zakresu ochrony środowiska i z zakresu infrastruktury turystycznej.

8. Armando Stączek, mieszkaniec Bielska Podlaskiego (bezrobotny):

Czy przewidywane jest założenie gazu przewodowego zarówno do Bielska, jak i do Hajnówki, Białowieży i innych miast, żebyśmy my, jako Podlasie, nie byli regionem wykluczonym. W SWOT jest napisane, że występuje przestarzała infrastruktura energetyczna i gazowa. Tu jej w ogóle nie ma, nie ma infrastruktury gazowej. Mówi się o ochronie środowiska, ogranicza się dostęp do drewna, również opałowego. Może w zamian będzie gaz dla Białowieży, dla Hajnówki, dla Bielska i innych miast.

Nie zauważyłem żadnej strategii i żadnych programów dla bezrobotnych.

W Bielsku i nie tylko tutaj występuje brak perspektyw dla szkolnictwa zawodowego. To problem, który w ogóle nie został ujęty w tej Strategii. Firmy bronią się rękami i nogami, poza jedną, tutaj w Bielsku, przed współpracą ze szkołami i współpracą z Powiatowym Urzędem Pracy. Chcą mieć pracowników nieomal za darmo. Czy Strategia zajmuje się tym problemem?

9. Jan Zalewski, dyrektor Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie, radny powiatu siemiatyckiego:

Rolnictwo w województwie podlaskim jest na bardzo wysokim poziomie, rozwija się. Cieszę się, że w tej Strategii jest dość dużo zapisów dotyczących rolnictwa. W poprzednich Strategiach tego nie było. Mam nadzieję, że to przełoży się na dalszy rozwój rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego, agroturystyki.

W tej Strategii nie wspomina się o zrównoważonym rozwoju regionalnym, bo każdy chce się rozwijać (gmina, powiat, etc.) i teraz właśnie tego nie ma. I dobrze byłoby to dostrzec, żeby ten element się pojawił.

Kolejny temat dotyczy Obszarów Strategicznej Interwencji. Uważam, że takim jest przestrzeń między Siemiatyczami a Ciechanowcem. Droga, która tędy wiedzie i liczy 38 kilometrów, jest w fatalnym stanie. Chciałbym zapytać, co będzie z drogami wojewódzkimi i jakie są plany wobec tej drogi?

10. Nadzieja Sulima, przedstawiciel Stowarzyszenia Przyjazny Transport:

Strategia dzieli województwo na biedne południe i bogatą północ. W Strategii jest ujęte tylko jedno przejście graniczne z Białorusią, a tyle się mówi o współpracy. Natomiast zabrakło przejść granicznych na południe od Bielska. Na stronie 21. są wymienione wszystkie szlaki komunikacyjne, nawet liczby połączeń i jakimś cudem zabrakło południa województwa: z Białegostoku do Czeremchy, do Siedlec, z Hajnówki do Siemianówki. W SRWP napisano „jednak dostępność transportowa jest niska”, trzeba więc zapytać, dlaczego jeszcze to się wykreśla?

W Strategii jest wymieniona Łomża, że potrzebuje połączeń, Suwałki, Ełk. Na stronie 22. jest mapa dróg, ale nie ma na niej ujętej drogi do przejścia granicznego w Połowcach. Zadaję więc pytanie, dlaczego jest taka różnica między biednym południem a bogatą północą naszego województwa?

11. Ignacy Grzybowski, radny Rady Miasta Bielsk Podlaski:

Jeżeli nie będzie drogi nr 19, będzie zamknięta droga 66 do Warszawy, to co prawda będziemy otwarci na wschód, ale za to nie dojedziemy do Warszawy, na zachód. Nie będzie rozwoju przedsiębiorczości, jeżeli nie będzie drogi nr 19, drogi nr 66.

Pytanie o gospodarność: kto utrzyma filharmonię? Ważniejsze są drogi, lotnisko. Trochę za mało jest w Strategii o kolei.

12. Tomasz Kozłowski, Związek Pracodawców Kłasy Polskie, Wschodni Klaster Budowlany:

Przedsiębiorcy chcą konkretnych rzeczy w Strategii i uważam, że naszego głosu w niej nie ma. W projekcie jest zawarta namiastka budownictwa. Chcemy, żeby były wymienione branże. Ta strategia jest chyba jedyną, w której nie ma wymienionych branż. Dlaczego? Dlaczego państwo ograniczają dostęp do środków nieregionalnych. Niewymienienie w Strategii branż powoduje, że nie będziemy mogli ubiegać się o środki krajowe, nie dostaniemy za to punktów. Dotyczy to turystyki, budownictwa i każdej innej branży.

Chcielibyśmy, żeby nie nazywać w Strategii budownictwa jako ekologiczne czy inne, tylko zapisać zwykłe budownictwo. Poza tym, co to są zielone technologie? Czy będzie jakiś wykaz do Strategii co to jest?

Brakuje nam dwóch branż kluczowych. Turystyka musi się pojawić w tym województwie, nie chcemy też turystyki kwalifikowanej, tylko zwykłą turystykę. Nikt nie wie, co to jest turystyka kwalifikowana. Żebyśmy nie robili fikcji w Strategii.

W tabelce „specjalizacje branżowe woj. podlaskiego” jest tkanie materiałów. Badania były robione w 2005 i w 2006 roku, to po co pisać w Strategii coś, co zostało opublikowane w 2007 roku? Nie piszmy tego. Dopiszmy budownictwo i turystykę.

13. Tamara Rusaczyk, Uniwersytet Trzeciego Wieku:

Cel strategiczny nr 3 Jakość życia postawiłabym na pierwszym miejscu. Pokolenie urodzone podczas wojny i po wojnie jest pokoleniem niedoinwestowanym. Osoby na emeryturze często tworzą organizacje pozarządowe. Żeby funkcjonowały, potrzebna jest przedsiębiorczość. Uniwersytet Trzeciego Wieku, pomimo że na rynku jest tylko dwa lata, już dał się poznać jako organizacja bardzo prężnie działająca. Ale nie wystarczy sama aktywność, konieczne jest wsparcie finansowe. Dlatego odnosząc się do Strategii, mało miejsca poświęcono w niej osobom starszym. Zwracam się z prośbą, żeby pojawił się konkretny zapis w Strategii w odniesieniu do osób starszych.

14. Mirosław Roszczyc, doradca podatkowy, przewodniczący Rady Powiatowej Podlaskiej Izby Rolniczej:

Chcę się odnieść do słów prof. Pławgo, który powiedział, że obszary wiejskie będą traktowane w sposób specyficzny i wymienił trzy obszary interwencji: gospodarstwa wysokotowarowe, sektor rolno-spożywczy i rozwój pozostałych obszarów wiejskich. Jak się ma rozwój gospodarstw wysokotowarowych do zapisów konstytucyjnych, gdzie podstawą ustroju polskiego rolnictwa jest gospodarstwo rodzinne.

- Moim zdaniem, tworzenie potężnych gospodarstw wysokotowarowych i ich dotowanie spowoduje to, że na wsi będą dwa, trzy gospodarstwa rolne, a pozostali mieszkańcy staną się bezrobotni.
- Jeśli chodzi o rozwój sektora rolno-spożywczego i jego eksport, to poczynania rządu blokują eksport. Od 1 stycznia 2013 roku wprowadzono zakaz uboju rytualnego, który spowodował upadek eksportu do krajów, w których ta wołowina jest spożywana.
- Rozwój obszarów wiejskich – wnioskuję, żeby wprowadzić specjalne instrumenty na zatrudnienie ludzi na obszarach wiejskich. Tu mogą powstawać miejsca pracy, tylko że na wsi jest mniejsza konkurencyjność i trudniej firmom się rozwijać. A można im pomóc, np. poprzez refundację składek ZUS albo poprzez dotacje. Program, który teraz funkcjonuje na wsi, polegający na wsparciu dla mikroprzedsiębiorstw, to znikoma pomoc.

15. Kazimierz Prus, Urząd Miasta Bielsk Podlaski:

Najważniejszym celem strategicznym dla miasta Bielsk Podlaski jest budowa drogi ekspresowej S19 wraz z obwodnicą Bielska. Jeżeli ta inwestycja się nie rozpocznie w ciągu najbliższych lat, to grozi nam, że będzie blokowana na odcinku między Białymstokiem a Zabłudowem.

Rola Bielska powinna być jeszcze bardziej zaakcentowana w Strategii. Należałoby uzupełnić mapę nr 14 na stronie 50. i zaznaczyć Bielsk Podlaski jako trzeci ośrodek po Suwałkach i Łomży i wykreślić słowo „pretendentem”, bo Bielsk Podlaski już jest ośrodkiem subregionalnym, a nie pretenduje.

W Strategii zauważa się rolę metropolii warszawskiej dla województwa podlaskiego i mówi się też o dostępności pomiędzy Podlaskiem a Warszawą. Jednak trzeba zwrócić uwagę na to, że tej dostępności nie osiągniemy tylko przez drogę nr 8 i linię kolejową. Zapewnić ją muszą drogi wojewódzkie, a te są w złym stanie.

Na stronie 24. jest zapisane, że Białystok w rankingu jakości życia zajmuje pierwsze miejsce wśród 11 ośrodków, a na stronie 45., że województwo podlaskie charakteryzuje się niskim poziomem rozwoju, więc albo mamy bardzo duże dysproporcję pomiędzy Białymstokiem a gminami, miastami województwa albo źle dobrano wskaźniki. Do wskaźników obrazujących poziom życia należałoby dodać, oprócz średniego wynagrodzenia, także liczbę metrów kwadratowych mieszkania przypadających na jedną osobę, liczbę samochodów osobowych na rodzinę, a także należałoby podać wskaźniki dotyczące ubóstwa.

Strategia nie odpowiada na problemy opieki nad ludźmi starszymi. Należałoby określić, czy będą to domy opieki, czy problem rozwiążą w przyszłości emigranci ze Wschodu przy założeniu, że państwo przymknie oko na nielegalne zatrudnienie.

16. Cezary Świątek, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych:

Chcę się odnieść do dwóch punktów: mamy być zieloni i przedsiębiorczy. „Zielone” to nie jest tylko ochrona, ale im bardziej chronione, tym mniejsza aktywność na danym terenie. „Zielone” to ogromny potencjał w postaci leśistości. Jeśli chcemy realizować usługi ekosystemowe, turystykę realizujemy tam, gdzie jest ona szczególnie pożądana, czyli na obszarach najatrakcyjniejszych.

To, co na naszym terenie jest głównie chronione w postaci Natury 2000, to przede wszystkim obszary leśne. Natura 2000 to równoważenie rozwoju gospodarczego z ochroną przyrody. Nie udawajmy w Strategii, że tego nie ma. Lasy to element tego regionu i powinny być rozumiane szeroko, nie tylko poprzez pryzmat lasów państwowych, ale też poprzez ogromną rzeszę prywatnych właścicieli lasów. A zapominamy o tym sektorze mówiąc o odnawialnych źródłach energii, bo nigdzie nie ma wspomina się o biomase leśnej.

Zapis uwag i propozycji do projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, zgłoszonych na spotkaniu konsultacyjnym w Łomży (23 kwietnia 2013 roku)

1. Lech Kołakowski, poseł na Sejm RP:

Warto się skupić na słabej stronie województwa podlaskiego, jaką jest dostępność transportowa. Zachodnia część regionu jest białą plamą komunikacyjną. Likwidowane są połączenia kolejowe, a kolej trzeba modernizować, a nie zamykać.

Chcę formalnie zgłosić swój wniosek do Strategii. Mając nadzieję, że Via Baltica zostanie w końcu zbudowana w swoim najkrótszym wariantcie, postuluję, żeby na odcinku od Ełku, Grajewa, Łomży do Małkini rozważyć możliwość wpisania do dokumentu budowy odcinka Rail Baltiki. Już teraz trzeba jednak zabezpieczyć ten teren na dwa tory Rail Baltiki, wykupując szerszy pas gruntu pod Via Balticę.

Województwo nie będzie się rozwijać, jeżeli nie będzie lotniska. Zgłaszam więc formalnie do ponownego rozpatrzenia lokalizacji jego budowy teren gminy Zawady.

Kolejna sprawa dotyczy drogi Łomża-Ostrów Mazowiecka, która jest sklasyfikowana jako droga wojewódzka, a w rzeczywistości pełni funkcję drogi tranzytowej. Dlaczego zatem nadal utrzymywany jest jej status jako drogi wojewódzkiej?

Cieszę się, że ruszyła budowa drogi od Nowogrodu do Zbójnej. Natomiast pragnę zwrócić uwagę na konieczność przebudowy, ważnej dla rozwoju gospodarczego, drogi nr 63 z Łomży do Zambrowa. Zastanawia mnie także dlaczego w tej kadencji samorządu nie udało się przedłużyć modernizowanej drogi Piątnica-Jedwabne do Przytuł, Radziłowa i dalej do trasy Grajewo-Białystok. Należy też zwrócić uwagę na drogi, które odciążają ruch z głównych szlaków komunikacyjnych. Taką rolę pełnią drogi prowadzące od Zawad przez Podgórze do Mężenina, jak również z Wygody, Modzel i Zań do drogi krajowej S8. Dlatego zgłaszam te kwestie formalnie do Strategii.

Problemem, który warto poruszyć w tym dokumencie, jest też brak internetu szerokopasmowego na terenie powiatów zambrowskiego i wysokomazowieckiego.

2. Maciej Zajkowski, prezes Łomżyńskiej Izby Przemysłowo-Handlowej:

Propozycja dotyczy promocji województwa. Proponuję zrobić tablice z napisem np. „Witamy w województwie zielonym, otwartym, dostępnym i przedsiębiorczym”.

3. Sławomir Zgrzywa, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łomży, pierwszy marszałek województwa podlaskiego:

Brakuje mi oceny efektów Strategii, która była po raz pierwszy przyjęta w 2003 roku, a potem nowelizowana w 2006. W nowym dokumencie powinna znaleźć się informacja o tym, czy osiągnęliśmy w ciągu tych 10 lat to, co wtedy założyliśmy.

Kolejna kwestia to kultura i dziedzictwo narodowe. Strategia jest pozbawiona tych elementów, a to one spajają istnienie województwa podlaskiego. Kulturę i dziedzictwo narodowe można by ująć jako dodatkowy cel strategiczny. Należałoby się też zastanowić nad takimi problemami, jak rewitalizacja, zarówno obszarów przemysłowych, jak i zabytków.

Powinniśmy się również zastanowić nad transgranicznym charakterem naszego regionu. Obecnie tylko część województwa ma charakter transgraniczny, a warto by było, żeby objęty był nim cały region. Pozwoli to na korzystanie z różnego rodzaju wsparcia zewnętrznego.

4. Andrzej Kurpiewski, pełnomocnik prezesa zarządu firmy Mlekovita:

Chcielibyśmy, aby w nowej perspektywie i w Strategii duże przedsiębiorstwa łatwiej mogły sięgać po fundusze europejskie. Kolejną kwestią są odnawialne źródła energii i system komunikacji gazowej, który jest nam niezwykle potrzebny.

5. Andrzej Duda, burmistrz Kolna:

Głównym przesłaniem Strategii powinna być przedsiębiorczość i wsparcie dla przedsiębiorców. Ważna jest też dostępność komunikacyjna. Czy nie lepiej, na przykład, pieniądze przeznaczone na lotnisko zainwestować w szybką kolej i drogi ekspresowe?

Jako samorządowca cieszy też mnie to, że dokument jest dość ogólny, bo pozwoli nam to na przygotowanie własnych, lokalnych strategii rozwoju.

6. Jarosław Siekierko, burmistrz Wysokiego Mazowieckiego:

Zastanawia mnie dlaczego w Strategii Bielsk Podlaski ma stać się kolejnym ośrodkiem subregionalnym? Taka sytuacja może negatywnie wpłynąć na inne, podobnej wielkości miasta. Dlatego zgłaszam wniosek formalny: wprowadźmy wszystkie miasta powiatowe jako ośrodki wpływające na rozwój całego swojego powiatu.

Zwracam też uwagę na problem sięgania przez duże ośrodki po pieniądze z programu regionalnego, a nie np. z programów krajowych. Przez to fundusze zabierane są małym samorządom.

Przy kolejnym rozdaniu funduszy unijnych należy też zwrócić uwagę na poziom zadłużenia samorządów.

7. Adam Sowa, wicestarosta powiatu łomżyńskiego:

Pragnę zwrócić uwagę na strategiczne drogi dla powiatu łomżyńskiego, które tworzą powiązany system turystyczny. Są to trasy:

- z Łomży poprzez Jednaczewo, Szablak i Nowogród,
- z Piątnicy poprzez Kalinowo, Drozdowo, Bronowo, Wiznę aż do drogi wojewódzkiej,
- Jedwabne – Wizna,
- z Łomży poprzez Sienie, Lipniewo.

8. Ryszard Fiedorowicz, zastępca prezesa MPEC Łomża:

W wyzwaniach województwa podlaskiego, zawartych w Strategii, możemy znaleźć „Wykorzystanie polityk prowadzonych przez UE oraz rząd Polski do przeprowadzenia rewolucji energetycznej”. Jest tu mowa przede wszystkim o energii odnawialnej. Zabrakło mi jednak pewnego słowa-klucza, jakim jest kogeneracja. Potencjał przedsiębiorstw ciepłowniczych w regionie jest bardzo duży i w związku z tym podstawa do odbioru energii cieplnej przy produkcji energii elektrycznej jest również znaczna. Drzemie więc tutaj ogromny potencjał do produkcji elektrycznej.

W Strategii brakuje kwestii związanych z ciepłownictwem.

9. Adam Kielczewski, burmistrz Grajewa:

Samorządom brakuje pieniędzy na nowe sieci. Warto więc w Strategii uwzględnić środki na budowę nowych sieci i linii ciepłowniczych, które będą finansowane z programów regionalnych czy krajowych.

Następna kwestia to przekwalifikowanie w Strategii powiatu grajewskiego z obszaru należącego do podregionu łomżyńskiego na obszar w granicach subregionu białostocko-suwalskiego. Jest to bardzo ważne ze względu na możliwość korzystania z dodatkowych środków, np. na współpracę transgraniczną.

W Strategii warto też zwrócić uwagę na rewitalizację centrów miast w kontekście turystyki.

W Grajewie mamy też takie firmy, jak Mlepol i Pfleiderer, które mają określone specjalizacje. Trzeba je nadal wspierać i zdyswersyfikować przedsiębiorczość wokół nich. Do tego potrzebne są jednak inwestycje w infrastrukturę – przede wszystkim gazową i elektryczną, a także drogową. Grajewu brakuje też obwodnicy miasta.

I jeszcze kwestia inicjatyw klastrowych: jaka będzie polityka województwa w odniesieniu do inicjatyw klastrowych oraz partnerstwa publiczno-prywatnego?

10. Piotr Grabani, dyrektor biura NOT w Łomży:

Infrastruktura drogowa jest niezbędnym elementem rozwoju regionu, rolnictwa, w tym mleczarstwa, rozwoju biznesu czy turystyki. Potrzebne są nam dobre drogi po to, by np. dalej rozwijać agroturystykę.

Nie bójmy się też wspierać urzędu marszałkowskiego i urzędu wojewódzkiego w sprawie budowy drogi S8 Białystok-Warszawa. Mówmy też o dobrej drodze łączącej Łomżę z obwodnicą Zambrowa – wówczas S8 pojedziemy do Białegostoku i do stolicy. Nie bójmy się mówić o rolnictwie, bo rolnictwo może być siłą napędową rozwoju gospodarczego woj. podlaskiego.

Przyszłością są również odnawialne źródła energii. Nie jest jednak dla mnie jasne, czy w Strategii koncepcja rozwoju oze zakłada układ skoncentrowany czy rozproszony.

Do Strategii warto byłoby dołączyć efekty poprzedniej Strategii i podsumowanie tego, co udało się osiągnąć.

11. Andrzej Cholewicki, Urząd Miejski w Nowogrodzie:

W Strategii brak jest odniesienia do dróg wodnych. Rzeka Narew, od Łomży do Zalewu Zegrzyńskiego, może być szlakiem transportowym oraz turystycznym.

Pan marszałek zauważył, że należy zostawić inwestycje turystyczne przedsiębiorcom. W przypadku hoteli – jak najbardziej, ale taka infrastruktura turystyczna, jak ta zbudowana w Łomży czy planowana w Nowogrodzie, powinna należeć do gmin i powiatów.

W kwestii Nomenklatury Jednostek Terytorialnych (NUTS) nie rozumiemy dlaczego województwo podlaskie zostało podzielone właśnie w taki sposób i prosimy o interwencję w tej sprawie.

12. Józef Piątek, burmistrz Nowogrodu:

Strategię należy uzupełnić o szlaki wodne.

13. Bogumiła Olbryś, radna Rady Miejskiej w Łomży:

Należy zwrócić uwagę na kwestię elastycznego czasu pracy dla kobiet – dzięki temu podnieśliśmy wskaźnik demograficzny. Druga kwestia to dostępność i otwartość rynku pracy dla kobiet. Jeśli to osiągniemy, wskaźnik szczęścia będzie również wyższy.

14. Janusz Cholewicki, firma Negresko:

W Strategii powinien znaleźć się zapis dotyczący wykorzystania CNG (gaz ziemny sprężony, pozbawiony wody), który nadaje się do napędzania samochodów. Gaz ten jest o połowę tańszy od benzyny, a to istotnie wpłynęłoby na obniżkę kosztów działalności firm.

15. Marek Lechowicz, Stowarzyszenie Edukacyjno-Ekologiczne, w imieniu Klastra Ekonomii Społecznej, do którego należy Stowarzyszenie:

W odniesieniu do celu operacyjnego 3.2. uważamy, że dotychczas stosowane rozwiązania, polegające głównie na wsparciu administracyjnym i organizowaniu zewnętrznych szkoleń są niewystarczające. Interwencja w Strategii powinna być ukierunkowana na:

- stymulowanie oddolnych inicjatyw w zakresie łączenia się grup interesów podmiotów ekonomii społecznej, do których należy klaster,
- uruchomienie inżynierii finansowej w postaci kredytów i pożyczek z możliwością częściowego umorzenia, zachęcających i stymulujących do dalszego rozwoju,
- tworzenie warunków w postaci ośrodków wzrostu, które umożliwią m.in. uruchomienie i prowadzenie działalności gospodarczej.

Wyeliminowanie głównych barier rozwojowych poprzez wprowadzenie wymienionych rozwiązań będzie skutecznym wsparciem podmiotów ekonomii społecznej.

16. Jarosław Augustowski, starosta powiatu grajewskiego:

Zastanawia mnie, czy to, że Bielsk Podlaski staje się subregionem, nie zagrozi przemysłowi drzewnemu – będą realizowane projekty indykatywne.

Należy też odtworzyć nawierzchnie dróg, które są niszczone przez transport kruszywa do obwodnicy Szczuczyna. Rząd i samorząd powinien też zadbać o to, aby finanse jednostek samorządu terytorialnego, w tym powiatowych i gminnych, pozwoliły na realizację Strategii.

Zapis uwag i propozycji do projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, zgłoszonych na spotkaniu konsultacyjnym w Suwałkach (6 maja 2013 roku)

1. Henryk Owsiejew, prezes firmy Malow Sp. z o.o:

Chcę się odnieść do tematu, mającego wpływ i na innowacyjność, i na gospodarkę, i na przedsiębiorczość. Chodzi mi o parki technologiczne. Jest ich w Polsce około 90. W naszym województwie w Suwałkach, niedługo w Białymstoku, w Ełku. Są różnego rodzaju centra transferu technologii. A jaka jest rzeczywistość? Polska jest na jednym z ostatnich miejsc w rankingach innowacyjności. W związku z tym taka refleksja: parki trzeba wypełnić treścią i rozwiązać to można przy pomocy uczelni i nauki. Na zasadzie zadania, zlecenia, zobowiązania naszych uczelni do wypełnienia parków technologicznych. I trzeba również dać uczelniom środki na ten cel, środki z budżetu, z UE.

Panowie profesorowie – zwracam się do profesorów, do nauki – to jest przecież wasza rola spłacić swoją powinność dla społeczeństwa, dla biznesu, dla kraju. Zajmijcie się parkami jako ośrodkami do powiązania nauki z biznesem. Powstało 90 parków technologicznych, nazwijmy to: projekt Parki technologiczne I. Trzeba teraz drugi projekt zrealizować – Parki technologiczne II, czyli treść. I tu zwracam się do nauki: bierzcie się za parki i do rządu: trzeba dać na to środki.

2. Leszek Cieślik, prezes PKS w Suwałkach:

Jeśli chodzi o projekt turystyczny, taki regionalny, to był taki projekt Szlak Batorego. Myślę, że warto do tego wrócić. Przepłynięcie barką od Zegrza do Druskiennik byłoby atrakcją turystyczną na wielką skalę. A wracając do Strategii – oceniam ją pozytywnie. Uznaję, że można w niej zmieścić bardzo dużo. To, na ile skorzystamy z możliwości zawartych w tej Strategii, będzie zależało od beneficjentów, od naszego zaangażowania i wiedzy. Oczywiście, wiele będzie zależało od programu operacyjnego. Kiedy będziemy mieli dokument planowania przestrzennego i dokument programu operacyjnego, to łącznie dadzą nam całość tego przedsięwzięcia.

Pan profesor bardzo dobrze to ujął: musimy odczarować turystykę. Nie wszystkie miejsca nadają się do tego, aby turystyka była wiodącym czy znaczącym produktem, motorem rozwoju. Ale tak jest na Pojezierzu Suwalsko-Augustowskim, Sejneńskim i oczywiście, w Białowieży i okolicach. Tu jest możliwość skoncentrowania dużych środków na rzeczywiste projekty turystyczne.

3. Małgorzata Cieśluk, burmistrz Lipska:

W Strategii dużą uwagę przywiązuje się do współpracy transgranicznej z krajami sąsiednimi, m.in. chodzi tu o moich sąsiadów – Białoruś. To bardzo dobry kierunek, szansa na wykorzystanie naszego położenia.

W swojej wypowiedzi chciałabym podnieść to, że gmina Lipsk ma zakupione 7 ha gruntów ziemi, opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w części terenów wsi Lipszczany. Jako samorząd jesteśmy przygotowani i uważam, że w Strategii Województwa Podlaskiego powinien znaleźć się tylko zapis o budowie przejścia granicznego dla ruchu osobowego w miejscowości Lipszczany, w gminie Lipsk, na granicy z Białorusią. Dlaczego? Uważam, że podniesie to konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw, przede wszystkim sektora rolnego.

Poprawi to sytuację i u nas, i w Dąbrowie Białostockiej, Sokółce, a szczególnie w powiecie augustowskim. Uważam, że wszyscy powinniśmy dążyć do otwarcia tego przejścia. Ostatnio, jadąc z Białegostoku widziałam potężny korek tirów, począwszy prawie od Czarnej Białostockiej. Przejście graniczne w Lipszczanach odciąży te kolejki. Wpłynie znacząco na rozwój naszych małych gmin.

4. Bogdan Wieczorek, Stowarzyszenie „Wiatraki Tylko Bezpieczne”:

Jestem przedstawicielem stowarzyszenia „Wiatraki Tylko Bezpieczne”, właściwie idea programowa jest zawarta w tej krótkiej nazwie. My nie uprawiamy „donkichoterii”, czyli nie walczymy z wiatrakami tak, jak nam się to przypisuje. Natomiast dbamy o elementarne normy bezpieczeństwa. Rozwój energetyki ze źródeł odnawialnych jest jednym z kluczowych elementów, jeśli chodzi o Strategię. Natomiast chcę

powiedzieć publicznie, że ona nie może się odbywać w cieniu cierpienia nielicznych grup ludzi, którzy są skazani na utratę zdrowia. Ja tu mam przed sobą raport naukowy prof. Jerzego Jurkiewicza. On jest redaktorem naczelnym. Tutaj mam podpisy lekarzy, również profesorów z Białegostoku, którzy całkowicie zgadzają się i popierają to, żeby położyć wreszcie kres zuchwałej, brutalnej ekspansji ferm wiatrowych. Nawet jeśli ktoś odpowie, że takie są dyrektywy unijne, to ja mu opowiem, że można budować piko wiatraki, solary, itd. Mieszkam akurat w miejscowości, jednej z podsuwalskich wsi i proszę sobie wyobrazić, że ta miejscowość jest otoczona ze wszystkich stron wiatrakami. Ludzie się dziwią, jak można w majestacie prawa wybudować pod oknem w odległości np. 300 metrów wiatrak, który ma wraz z rozpiętością skrzydeł wysokość 200 metrów. To jest po prostu skazanie ludzi na cierpienie. Naczelną zasadą jest profilaktyka, czyli niedoprowadzanie do takiej sytuacji, że trzeba tych ludzi później leczyć.

W odniesieniu do Strategii mamy pewne oczekiwania:

- Natychmiast wstrzymać budowę takich ferm wiatrowych i doprowadzić do uregulowań na poziomie wojewódzkim, to pierwsza rzecz. Żeby to nie było tak, że radni gminy decydują o tym.
- Przewidzieć program rekompensat spadku wartości gruntu i szkód zdrowotnych.
- Utworzyć program monitorowania zdrowia.
- Powołać niezależnych ekspertów i położyć kresu czemuś, co się nazywa tak pięknie sponsoringiem, a tak naprawdę budzi poważne wątpliwości, co do kupowania przychylności urzędników.

My chodzimy od urzędu do urzędu. Spotykamy się ciągle z jakimiś takimi wyslizganymi sloganami i chowaniem się za prawem. Przecież oczekujemy inicjatywy od samorządowców, żeby samorządowcy zaczęli nas chronić.

5. Waldemar Kwaterski – dyrektor Szpitala Powiatowego w Sejnach:

Nasze województwo ma być „otwarte”. Skoro „otwarte”, to obejmuje także służbę zdrowia, chodzi mi o tzw. turystykę medyczną. Możemy, myślę tu o Sejneńszczyźnie i Suwalszczyźnie, liczyć na pacjentów, którzy do nas przyjadą z zagranicy, chociażby z Litwy na początek. Stąd ta otwartość nie tylko na zewnętrzne województwa naszego regionu, ale także otwartość na granice naszego kraju. To pierwsza sprawa.

Druga sprawa, to bardzo prosiłbym szanownych ekspertów, żeby w Strategii Województwa Podlaskiego na nowy okres finansowania bezwzględnie zapisać większe środki na infrastrukturę i rozwój szpitali powiatowych, które w poprzednim obszarze były troszeczkę pokrzywdzone. Szpitale wojewódzkie są bardzo ważne. Są trzy w stolicach byłych województw. Natomiast powiatowa służba zdrowia wymaga bardzo dużych starań. Starostowie nie mają środków na rozwój. A chcę przypomnieć, że praktycznie we wszystkich powiatach szpitale to największe miejsca pracy.

6. Bogdan Sadowski, prezes firmy Sabo, Rada gospodarcza przy Prezydencie Suwałk:

Chciałbym zwrócić uwagę na temat naszego położenia geograficznego. Obszary, które graniczą z krajami, które nie należą do UE, posiadają często pewne preferencje. To m.in. wymiana bezwizowa z Obwodem Kaliningradzkim, z jakiej korzysta Warmińsko-Mazurskie i Pomorskie. No i tutaj coś zostało przeoczone, ponieważ powiat suwalski również graniczy z tym obszarem. Ja prowadzę również firmę w województwie warmińsko-mazurskim i to ma znaczenie dla lokalnych przedsiębiorców. Takie wymiany bezwizowe naprawdę dobrze działają na tych terenach. Jak też państwo pamiętacie, 10 lat temu w Białymstoku wymiana z Białorusią była dużo łatwiejsza. Białorusini mogli się łatwiej poruszać i łatwiej z nami handlować. Dawało to bardzo znaczące przychody w tamtych czasach.

Domy spokojnej starości. Tu w informatorze mamy informację, że w Łapach dom spokojnej starości został zamieniony na inkubator. Może Łapy nie są najlepszym miejscem na takie domy spokojnej starości, ale na pewno nasze tereny tak. Gdzieś przy turystyce, przy rozwoju, przy planach miejscowych zagospodarowania można o tym pomyśleć. To też jest biznes, to też jest dużo miejsc pracy. Zapotrzebowanie istnieje i będzie się rozwijało. Mogę to poprzeć argumentem, że sprzedajemy mieszkania i w Augustowie, i Giżycku. Sporo ludzi z południa Polski przenosi się do nas na starość, na stałe. Kupują sobie małe mieszkania, szukają miejsc, gdzie mogliby spokojnie spędzić starość. Można o tym pomyśleć.

7. Szczepan Ołdakowski, starosta powiatu suwalskiego:

Konsekwentnie będę wracał do tematu infrastruktury komunikacyjnej. Co prawda, pan prof. Plawgo wyjaśnił, że nie ma takiego celu strategicznego w opracowywanej Strategii. Jednak oczywiste jest, że inwestycje komunikacyjne, infrastruktura sportowa, informatyczna muszą powstawać, żeby gospodarka mogła się rozwijać. Wydaje mi się, że w sytuacji, w jakiej jesteśmy, a co zostało ujęte w diagnozie, pierwsze zagrożenie dla gospodarki naszego województwa to brak tej infrastruktury. I według mnie, trzeba byłoby jednak powtórzyć taki cel strategiczny w Strategii do roku 2020. Chociażby po to, aby uzmysłowić rządowi, że w województwie podlaskim ta sprawa jest priorytetowa i po prostu sami sobie nie poradzimy.

Spójności komunikacyjnej w Polsce nie ma i długo nie będzie. Dlatego, że ta ściana wschodnia dalej występuje. Popatrzmy na mapę Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, gdzie się buduje drogi. W regionie północno-wschodnim jest biała plama, buduje się tylko bardzo niewielkie fragmenty dróg.

Druga sprawa, na którą chcę zwrócić uwagę, to brak zrozumienia dla ważności dróg lokalnych. W gospodarce krwiobiegiem jest sieć komunikacyjna, w tym także sieć transportowa i bez niej nie da się właściwie prowadzić biznesu. Naszym podstawowym biznesem, chociażby w powiecie suwalskim, jest przemysł rolno-spożywczy, rolnictwo. To są gospodarstwa wysokotowarowe, gdzie masa towarowa o wielkich ilościach przemieszcza się z gospodarstwa do gospodarstwa. Natomiast my lekceważymy problem dróg lokalnych, powiatowych i gminnych. A one dla mieszkańców są najważniejsze, bo najczęściej z nich korzystają.

8. Teresa Cieśluk, Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Suwałkach:

Skoro chcemy, aby województwo było i „zielone”, i „przedsiębiorcze”, to sądzę, że jest miejsce dla branży energetycznej. W wyzwaniach województwa podlaskiego napisaliśmy o rewolucji energetycznej. Chodzi o to, żeby była energia odnawialna, ale nie tylko, także energia pozyskiwana nowoczesnymi technologiami. Mowa o kogeneracji, wytwarzaniu energii cieplnej, jak i elektrycznej. W ten sposób możemy wypełnić nałożone na Polskę zobowiązania przez UE. Przyniesie nam ona oszczędność energii, bo będziemy mieli oszczędność energii pierwotnej, wytwarzając jednocześnie energię ciepłą i elektryczną. Kogeneracja może być również źródłem odnawialnym. Może to być biomasa, niekoniecznie węgiel, choć węgiel także daje oszczędność energii pierwotnej. Może to być gaz, w zależności od tego, co będzie możliwe i opłacalne. To sobie oczywiście przedsiębiorcy przekalkulują, ale samo dodanie w Strategii, obok energii odnawialnej, także tych nowych technologii wytwarzania energii, czyli kogeneracji, moim zdaniem i zdaniem naszej branży energetycznej, jest ważne.

A druga rzecz, powinien znaleźć się w Strategii zapis co do ciepła systemowego, systemów ciepłowniczych, bo wtedy właśnie korzyści z rewolucji energetycznej pozostaną tutaj na miejscu. Promowanie ciepła systemowego, czyli rozbudowa sieci ciepłowniczych pozwoli, oprócz oszczędności energii, także wspierać środowisko. Bo przede wszystkim pozwoli na ograniczenie emisji. I jak to zostało zapisane w Strategii, właścicielami tychże źródeł, ale nie tylko źródeł, bo również i sieci dystrybucji, mogą być mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy. Czyli korzyści mogą pozostać u nas, przy jednoczesnym wypełnieniu wymogów Unii.

Na koniec chciałabym powiedzieć, że są wzory do naśladowania z innych krajów. Na przykład w Danii wytwarza się ponad 60 proc. ciepła z sieci, a w tym 85 proc. z kogeneracji. Powinniśmy do tego dążyć.

9. Jarosław Szlaszyński, wicestarosta powiatu augustowskiego:

Pamiętam, jak powstawało województwo podlaskie. Kiedy pracowano nad pierwszą strategią rozwoju tego województwa i łączono trzy organizmy, nie tylko administracyjne, mówiono o suwalsko-augustowskim ośrodku wzrostu. Dzisiaj czytamy, i słusznie, o roli Białegostoku jako stolicy województwa. Widzimy rolę Suwałk i, też słusznie, Łomży. Mówi się na południu o Bielsku Podlaskim, a roli Augustowa, niestety, nie widzimy. A przynajmniej w paru obszarach tę rolę można wskazać pierwszorzędnie. To jest czwarte miasto pod względem ludnościowym w województwie. Miasto dające bardzo duży eksport, co, mam wrażenie, umknęło uwadze ekspertów. I wreszcie rola turystyczna. Zgłaszam postulat, żeby Augustów umieścić jako ośrodek wzrostu równy tym, o których mówiliśmy.

Proponuję, by w Strategii odnieść się chociażby w zakresie drogownictwa do tego, co mówił kolega starosta suwalski. W całej rozciągłości popieram jego uwagę. Na stronie 22., gdzie jest schemat rozwiązań komunikacyjnych, owszem, są zaznaczone główne szlaki przemieszczeń, ale tam nie ma kręgosłupa. To województwo nie ma kręgosłupa komunikacyjnego.

Dla nas niesłuchanie ważny jest szybki, bezpieczny, dogodny dojazd do Białegostoku. Rozumiem koncepcję Rail Baltiki, ale nam też potrzebny jest szybki transport kolejowy, połączenie z Białymstokiem i z Warszawą. Sąsiedzi w województwie warmińsko-mazurskim planują budować kanał. My kanał już mamy. Była próba wpisania go na listę UNESCO. Trzeba będzie ją powtórzyć. Może warto wpisać w Strategię Województwa, żeby też pewne środki na to skierować. I prosba: trzeba szerzej spojrzeć na infrastrukturę społeczną.

10. Weronika Orłowska, Stowarzyszenie na Rzecz Trwałego Rozwoju Suwalszczyzny i Mazur Garbatych „Horyzont”.

Jako bardzo mali przedsiębiorcy, jako osoby, które zainwestowały w drobne przedsiębiorstwa w ramach szeroko rozumianej turystyki (np. gospodarstwa rolno-turystyczne) widzimy zagrożenie dla miejsc pracy, które sami wygenerowaliśmy. Tym zagrożeniem jest spodziewana ekspansja ferm wiatrowych w naszym województwie. I tutaj chciałabym rzucić hasło: inteligencja w działaniu. Chodzi o to, że kiedy planujemy różne kierunki rozwoju, żeby te gałęzie, kierunki się nie krzyżowały, żeby się wzajemnie nie blokowały. Mamy ogromny potencjał dla rozwoju turystyki w niektórych miejscach naszego województwa: wspaniały krajobraz, cudowną przyrodę, krajobraz kulturowy. Ten potencjał może zostać zniszczony przez ogromne, przemysłowe budowle, którymi są dwustumetrowe wiatraki.

Jako przedstawiciel Stowarzyszenia na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Suwalszczyzny i Mazur Garbatych podkreślam: zrównoważony rozwój to jest taki, który nie ma na uwadze tylko doraźnych korzyści w jakiejś jednostce czasu, ale to, co będzie dobre dla przyszłych pokoleń. Troszkę mnie zaniepokoiło tutaj takie podejście, że rozwój to właściwie wpływy finansowe, których możemy spodziewać się dla województwa. Uważam, że nie można stawiać znaku równości, ponieważ takie myślenie, że rozwój równa się dopływ gotówki, jest niebezpieczne. Trzeba zwrócić uwagę na ten aspekt. W obecnym momencie te pieniądze mogą się przydać, ale jeśli nie zostaną właściwie zainwestowane, to w szerszym horyzoncie czasowym mogą przynieść straty, czyli hamować rozwój.

11. Henryk Kozłowski, przedsiębiorca z Suwałk:

Widzę tu triadę: diagnoza – środki poprawy oparte na diagnozie – sukces, czyli wspaniały rozwój województwa. Wydaje mi się, że kłóci się to z innowacyjnością, gdyż środki poprawy budowane są na diagnozie, czyli na tym, co było powodem klęski, zacofania regionu. W związku z tym, należałoby uzupełnić albo przebudować Strategię, zaproponować rozbudowę instytucji wspomagających, które profesjonalnie wspartyby czy inicjowały rozwój. Park naukowo-technologiczny jest jedną z nich. Po drugie, należałoby w diagnozie przedstawić (w poszczególnych branżach), jakie są instytucjonalne rozwiązania wsparcia w takich krajach, jak Niemcy i Dania.

Uważam, że w realizację muszą się zaangażować przedstawiciele wszystkich szczebli, zarówno posłowie, jak wojewoda, władze województwa, samorządów, radni.

Brakuje terminów. Trzeba powiedzieć nie tylko, co będzie za 20 lat, ale za 5, 10 czy 15.

12. Elżbieta Niedziejko, prezes Suwalskiej Izby Rolniczo-Turystycznej:

Bardzo się cieszę, że w ramach odczarowywania turystyki w województwie podlaskim w Strategii turystyka występuje, nie zginęła całkowicie. Myślę, że nie muszę udowadniać, że na Suwalszczyźnie, w regionie Suwałki, Augustów, Sejny, turystyka odgrywa ważną rolę. Większość moich przedmówców wymieniało słowo „turystyka”. Chyba to najczęściej wymieniane słowo we wszystkich wypowiedziach. Na pewno nie jest to najważniejsza, ale jednak ważna dziedzina w tym regionie. W jej rozwoju może nam pomóc przede wszystkim poprawa dostępności komunikacyjnej, o której była mowa.

Ważna jest też kwestia planowania przestrzennego. Trzeba się zastanowić nad strefami, w których będzie się rozwijała energia odnawialna, wiatraki lub inne źródła. Czy rzeczywiście powinny być budowane tam,

gdzie nastawiliśmy się na rozwój turystyki. Apelowałabym o zintegrowane podejście do tych dwóch funkcji: z jednej strony, ochrony środowiska, a z drugiej – wykorzystania gospodarczego. Ważne jest, żeby różne instytucje ze sobą współpracowały przy ustalaniu różnego rodzaju programów czy planów. Bo często tego brakuje.

Jeżeli chodzi o turystykę w naszym regionie, proponowałabym zamianę zapisu „turystyka medyczna” na „turystyka zdrowotna”, bo to pojęcie szersze. W turystyce zdrowotnej mieszczą się sanatoria, jakie mamy chociażby w Augustowie, również ośrodki Spa&Wellness.

Bardzo ważną rzeczą jest uruchomienie przejścia w Lipszczanach dla ruchu turystycznego. Świadczą o tym liczby: około 800 mln zł zostawili u nas Białorusini, około 600 mln Litwini. Jest to tzw. niewidzialny eksport, bo najmniej kosztowny, nie wymaga środków transportu.

Proponowałabym wprowadzenie zapisu o turystyce, która dla tego regionu jest bardzo ważna i wykorzystuje jego unikalność.

13. Zdzisław Szorc, prezes Spółdzielni Mieszkaniowej w Augustowie:

Spółdzielnia mieszkaniowa zarządza 120 budynkami. Ociepliliśmy już połowę. Sąsiednie województwo, czyli warmińsko-mazurskie, ma w swoim planie ujęte ocieplanie wszystkich budynków. Moje pytanie brzmi krótko: czy w planie na lata 2014-2020 ujęte jest ocieplanie budynków?

14. Andrzej Chilicki, prezes Augustowsko-Podlaskiego Stowarzyszenia Eko-rolników:

Używamy sformułowania „Ściana Wschodnia”, ja uważam, że to kraina niewykorzystanych rezerw. Formalnie w mocnych stronach zostały uwzględnione korzystne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego. Piękna sprawa i są takie. Są przepiękne możliwości.

Brakuje jednej sprawy. W analizie SWOT w punkcie 10. „Załączki ośrodków wzrostu” nie ma w ogóle mowy o rolnictwie, a tutaj mamy przetwórstwo wysokiej klasy produktów rolno-spożywczych, nie tylko ekologicznych, wszystkich. Wyobraźcie sobie, że do nas przyjeżdżają z całego świata: z Japonii, z Korei, z Chin, ze Stanów Zjednoczonych, z Kanady, nie mówiąc o krajach europejskich. Szukają naszych produktów, to jest wielka szansa. Środki powinny być kierowane na ten cel.

15. Marian Dyczewski, Towarzystwo Ziemi Augustowskiej:

Jestem rozczarowany. Myślałem, że ten projekt jest tworzony o strategię, która powstała kilka lat temu. O to, co się udało, a co nie udało, w którą stronę idziemy dzisiaj. Nie ma takiego porównania. Szkoda, wielka szkoda.

Uważam, że Kanał Augustowski to ważna inwestycja dla województwa podlaskiego, ale trzeba się nim zająć. Mielśmy wpisać go na listę UNESCO. Nie udało się. Dlaczego? Nie jest przygotowany do turystyki. Od Augustowa do granicy kanał jest zamulony, zarośnięty. I nie ma pieniędzy na ten cel. Chciałbym zapytać, czy w tej Strategii, którą opracowaliście, przewidzieliście, by uruchomić Kanał Augustowski? Moja prośba, żeby Kanał Augustowski uznać jako ośrodek rozwoju turystyki na tym terenie.

Lecznictwo uzdrowiskowe. Ludzie w całej Unii starzeją się i leczenie uzdrowiskowe stanowi naprawdę doskonały przychód dla państwa. Ale ustawa o uzdrowiskach jest fatalna. Jako Towarzystwo Ziemi Augustowskiej walczymy z ministerstwem zdrowia oraz posłami, którzy nie chcą nam pomóc w tym, żeby lecznictwo uzdrowiskowe było gałęzią gospodarki.

Komunikacja: mówicie państwo o otwarciu województwa podlaskiego dla gospodarki, ale jeżeli mówi się głośno o tym, że linia kolejowa z Sokółki do Suwałk ma być zamknięta w 2015 roku, to jakie to jest otwarcie?

16. Kinga Krupińska, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego:

Dziękuję za zaproszenie na konsultacje. Tym bardziej, że chyba pierwszy raz się zdarzyło, że województwa – pracując nad swoimi strategiami – spotkały się, uwzględniły tematy wspólne i zapisały to w swoich strategiach. Zachęcam do zerknięcia do Strategii Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Tam w celu operacyjnym Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej znajdziemy innymi słowy zapisane te same

kwestie, które samorząd województwa podlaskiego proponuje do realizacji właśnie z Warmińsko-Mazurskiem. Co to znaczy? W konsekwencji poprawiają się warunki do współpracy, ponieważ my, w naszych rozmowach między samorządami, szczególny nacisk kładziemy na współpracę tych obszarów przygranicznych obu województw. Dlatego też, jako samorząd województwa warmińsko-mazurskiego, duże nadzieje wiążemy z tym, że uda się dzięki temu wesprzeć i zaktywizować społecznie i gospodarczo te obszary przy granicy obu województw.

Zapis uwag i propozycji do projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, zgłoszonych na spotkaniu konsultacyjnym w Białymstoku (7 maja 2013 roku)

1. Dr Wojciech Winogrodzki, przedstawiciel Podlaskiego Forum Gospodarczego, prezes i współwłaściciel T-Matic Grupa Computer Plus Sp. z o.o.:

Czuję się współautorem Strategii i mam satysfakcję, że przedsiębiorczość jest w niej na pierwszym miejscu. Z czterech przymiotników, dwa: otwarte i dostępne, w połączeniu z przedsiębiorczością są synonimem tego, co jest warunkiem, jak i motorem rozwoju na świecie. Jeśli pomyśli się o jakimkolwiek kraju, regionie lub miejscu, które słynie z rozwoju, dobrobytu mieszkańców, osiągnięć nauki, sztuki, kultury to są to miejsca przedsiębiorcze, otwarte i dostępne. Czy to będzie starożytny Rzym, Grecja czy Włochy renesansowe, czy Hiszpania i Portugalia, czy Londyn, czy Stany Zjednoczone, czy współczesne Chiny, które się rozwijają w tempie 10 proc. rocznie, bo się otworzyły — wszystko to są miejsca przedsiębiorcze, otwarte i dostępne.

Kilka uwag, które są przedmiotem moich ostatnich refleksji:

- Dokument stanowi pewne abecadło podejmowania decyzji. Ta Strategia, poprzez wąski zestaw wskaźników, buduje takie abecadło dla pana marszałka, rady województwa, regionalnego programu operacyjnego, dla wszystkich.
- Uczestniczę w pracach nad Programem Rozwoju Polski Wschodniej. Natknąłem się na aktualizację Strategii Rozwoju Polski Wschodniej i stwierdzam, że to, co piszemy w SRWP jest strategicznie istotne dla naszych dalszych losów, bo duża część tego, co musimy zrobić w województwie jest poza naszą decyzją i jest robione z zewnątrz, przez urzędy centralne, przez ministerstwa i ta zewnętrzność podlaskiej Strategii jest niezwykle istotna.
- Temat inteligentnych specjalizacji: całe nieporozumienie związane z tym pojęciem wyniknęło z tego, że tłumacze w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego nie potrafili przetłumaczyć go na język polski. Słowo „smart” wcale nie tłumaczy się jako „inteligentny”. Tam się pojawia słowo „mądry”, „przemysłny”. Lubię takie tłumaczenie, jak „zmyślny” albo „przemysłny”, bo od tego powstało słowo „przemysłowiec”, a obecnie „przedsiębiorca”. Więc tak naprawdę „smart specialisation”, tłumacząc na polski, to są przedsiębiorcze specjalizacje, przemysłane, mądre i sensowne. Bo taka jest istota przedsiębiorczości. To mogą być duże lub małe specjalizacje. I te duże, jak mleczarstwo i te dopiero powstające, jak przemysł implantów medycznych – są to przemysłne, przemysłowe, przedsiębiorcze specjalizacje.

2. Bogusław Dębski, dyrektor Szpitala Powiatowego w Zambrowie:

Strategia nie odpowiada na podstawowe wyzwania naszego regionu: nasze województwo się wyludnia w tempie dwa razy szybszym niż reszta kraju. Tu nie pokazano mechanizmów czy sposobów na zahamowanie tego trendu. Mało tego, skupienie się na endogeniczności, czyli tylko własnych siłach, bez wsparcia centrali, jest po prostu niemądre. Musimy jasno powiedzieć, czego żądamy. I popatrzmy na przykłady w naszym regionie: mamy prezydenta Suwałk, który się nie waha domagać np. obwodnicy. My też tak powinniśmy robić. Mamy do tego prawo.

Następna sprawa, która na nas bardzo ciąży, to Natura 2000. W prezentacji była pokazywana mapka dróg ekspresowych, gdzie nastąpiła całkowita dekompozycja naszego układu drogowego przez, niesłuszne zresztą, ingerencje z zewnątrz. Nikt nie przeprowadził też dogłębnych badań Natury 2000. Przykłady: Sztabin – blokada drogi krajowej nr 8 między Augustowem a Białymstokiem. Podobnie jest z oceną oddziaływania na

środowisko przez Puszcę Knyszyńską, która jest w tym miejscu lasem nasadzeniowym. My musimy w ramach tej endogeniczności doprowadzić do weryfikacji tych obszarów, żebyśmy sami siebie nie wpędzali w pułapkę. Z punktu widzenia Warszawy nikt za nas tego nie robi. To w naszym interesie jest wyłonienie tych obszarów. Strategia nie odnosi się również do ważnych branż w naszym regionie, jak przemysł maszynowy, metalowy, budownictwo. Akurat w tych branżach jest możliwość zatrudnienia dużej liczby pracowników. Mają one także wsparcie w naszym potencjale naukowym. Generalnie, lansowanie nas jako województwa „zielonego” nie jest dobrym pomysłem. Zajmują się ostatnio ochroną zdrowia. A z celów Strategii sprawy społeczne zupełnie zniknęły. Czy w programie regionalnym, czy w innych programach będzie dostępne te 300 mln zł, które są konieczne, aby doprowadzić bazę podmiotów leczniczych do przyzwoitego poziomu?

Myślę również, że obecnie trwa odwrót od pewnych trendów w Brukseli, które mają pokłosie w tym projekcie Strategii. A mianowicie Europa zauważyła, że potrzebne jest nam ponowne uprzemysłowienie, bo z tego będziemy żyli, a nie tylko ze świeżego powietrza.

3. Tomasz Kozłowski, prezes Związku Pracodawców Kłasy Polskie:

Proszę o uaktualnienie lub usunięcie tabeli nr 1, która mówi o specjalizacjach branżowych w województwie. Zgodnie z danymi GUS i innymi wskaźnikami, nie ma ona nic wspólnego z rzeczywistością.

Chcemy nadal, aby w Strategii pojawiło się pojęcie branż kluczowych dla województwa. Ich niewprowadzenie uniemożliwia nam pozyskiwanie funduszy unijnych z puli krajowej. Bo za takie branże są przyznawane punkty. Prosimy też o nazwanie w Strategii bardzo konkretnie tych branż.

W Strategii turystyka jest nazywana turystyką kwalifikowaną, turystyką transgraniczną, zdrowotną, itd. My chcemy po prostu turystykę. Turystyka, choć nie jest najważniejsza na Podlasiu, jest jednak dość istotną dziedziną.

Chcielibyśmy również zwrócić uwagę na mleczarstwo, które jest bardzo ważne. Natomiast nazwijmy to branżą rolno-spożywczą. Przemysł mięsny, przemysł spożywczy też jest obecny na Podlasiu.

No i ostatnia branża, która jest bardzo kontrowersyjna – branża budowlana. Prosimy o wpisanie branży budowlanej jako strategicznej dla województwa podlaskiego. Bo na Podlasiu mamy ponad 200 dużych firm, które zajmują wysokie miejsca w rankingach takich przedsiębiorstw w Polsce.

Chcielibyśmy, żeby Strategia także zauważała klastry. Mamy na Podlasiu kilka bardzo ważnych klastrów, ogólnopolskich, z bardzo silnymi firmami. Wszystkie strategie w innych województwach klastry uwzględniają. Chyba jesteśmy jednym województwem, które nie ma z nazwy wymienionych klastrów kluczowych.

4. Sebastian Rynkiewicz, prezes Centrum Promocji Innowacji i Rozwoju:

Bardzo dobrze, że Strategia jest krótka, zwarta i merytoryczna i bardzo dobrze, że pracujemy nad jej uzgodnieniem. Jednak tematyka polityki klastrowej jest bardzo istotna. Jeśli bowiem mamy na poziomie krajowym taką politykę, a w Strategii nie ma ani razu wymienionego słowa „klaster”, to tak naprawdę odcinamy się od zewnętrznego finansowania. I jest to problem. Sporo decyzji jest podejmowanych na poziomie rządowym. Klastry powinny pojawić się w Strategii i to nie tylko w załącznikach, ale i w analizie SWOT.

W publikacji „Zmieniamy Podlaskie” znajdziemy wywiad z prof. Pławgo, który mówi, że mamy Podlaski Klaster Bielizny. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego kojarzy w Polsce dwa klastry: Dolinę Lotniczą i właśnie Podlaski Klaster Bielizny. Dlaczego więc nie ma tej nazwy w Strategii? Według mnie, jest to sprawa do uzgodnienia, uzupełnienia.

Nie wszystkie środki przeznaczone na klastry były wydawane dobrze, efektywnie. Wiele inicjatyw klastrowych zniknęło z mapy, ale mamy takie inicjatywy jak Podlaski Klaster Bielizny czy Klaster Obróbki Metali, który wykracza poza region, ponieważ skupione są w nim firmy z województwa warmińsko-mazurskiego, z województwa lubelskiego, z Mazowsza i Litwy. Te klastry mają ambicję pracy, pozyskania środków krajowych, unijnych. Powinniśmy dać im szansę. I jeszcze bardzo ważna rzecz: te klastry same się finansują. Przedsiębiorcy płacą, czyli widzą ideę, widzą sens ich działania.

I ostatni element mojej wypowiedzi: te klastry występują w benchmarkingu Ministerstwa Gospodarki jako trzy z dwudziestu inicjatyw. Starają się też współpracować z parkami naukowo-technologicznymi, zarówno białostockim, jaki i suwalskim.

Będąc w Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, wspólnie z burmistrzem Grajewa, Grajewskim Klastrem Przemysłowym, firmą Mlekpól dowiedzieliśmy się, że branża mleczarska też może dostawać pieniądze, pomimo że w tej perspektywie nie było takiej możliwości. Z tego właśnie względu, zasugerowaliśmy zdanie, że rolnicy tak naprawdę już funkcjonują jako przedsiębiorcy. Jest możliwość wsparcia bezpośredniego tej branży z funduszy pomocowych, ale musimy to po prostu dobrze argumentować.

5. Adam Kamiński, prezes Lokalnej Grupy Działania Puszcza Knyszyńska, wiceprezes Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowo-Produkcyjnego „Lech” Spółka z o.o.:

Jeden argument będę powtarzał za każdym razem — chodzi o kapitał społeczny, który został opisany w projekcie dokumentu i umożliwienie realizacji Strategii np. poprzez fundusze zewnętrzne, fundusze unijne, również na poziomie lokalnym, kierowanym przez społeczność lokalną.

Decydowanie na poziomie lokalnym jest skomplikowane proceduralnie. Dlatego duża odpowiedzialność w tym zakresie leży również na barkach samorządu wojewódzkiego, który będzie ponosił odpowiedzialność za te środki. Mimo wszystko jest to jednak najefektywniejszy sposób wdrażania funduszy unijnych, co zostało już stwierdzone przez Komisję Europejską w wielu dokumentach strategicznych.

Kapitał społeczny powinien być budowany cały czas. Bo w województwie podlaskim mamy z tym problem. Relatywnie mała liczba stowarzyszeń, niskie czytelnictwo — to wszystko jest wynikiem braku tego kapitału i zainteresowania otoczeniem zewnętrznym. Dlatego rozwój lokalny kierowany przez społeczność powinien być również uwzględniony w tej Strategii, a także w programie operacyjnym.

Kolejną kwestią jest energetyka, a w szczególności energia elektryczna. Województwo podlaskie ma problem, polegający na tym, że nie ma dużych producentów energii elektrycznej. Jesteśmy skazani przede wszystkim na transmisję z zewnątrz. Nasza sieć też jest bardzo zniszczona, 40-50-letnia i wymaga dużych inwestycji. Czy wobec tego nie należałoby dać w Strategii samorządom możliwości modernizacji dla firm?

6. Dr Jolanta Koszelew, dyrektor Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego:

Pragnę poruszyć tematy związane z przedsiębiorczością.

Proszę o rozważanie wprowadzenia w Strategii wskaźnika jakościowego związanego z przedsiębiorczością. Mamy w Polsce prawie 2 mln przedsiębiorców w firmach jednoosobowych i jeżeli dotacje są kierowane do takich firm, to rzeczywiście ma to mały wpływ na wzrost gospodarczy. Proszę też o uwzględnienie specyficznego działania, a nawet kryterium interwencji w postaci start-up'ów technologicznych — firm, które są młode, ale mają od początku aspiracje wchodzenia na rynek globalny. Chodzi o finansowanie, przy udziale niewielkich środków, przedsięwzięć, w wyniku których powstanie produkt globalny, czyli ponadregionalny, krajowy, a może i ponadeuropejski.

Jeśli chodzi o kierunek interwencji dotyczący promocji przedsiębiorczości, dobrze by było gdyby ta promocja nie odbywała się w dotychczasowej formie, a więc konferencji, na których tylko się mówi o przedsiębiorczości lub wymienia powody braku w naszym regionie przedsiębiorców. Proszę, żeby ten strumień był skierowany na akcje pod tytułem „dlaczego przedsiębiorca to fajny zawód”? Dopóki nie zachęcimy do tego młodzieży, dopóty nie będzie ona chciała zostać przedsiębiorcami. Chodzi także o budowanie prestiżu poprzez tzw. successful stories przedsiębiorców, którzy rzeczywiście coś osiągnęli i to nie gdzieś w Warszawie czy Los Angeles, ale w Białymstoku i poprzez uświadamianie od najmłodszych lat, że przedsiębiorca to jest bardzo ważna osoba w naszym regionie.

Skupię się również na słabej stronie wymienionej w analizie SWOT, w punkcie 15.: „niska efektywność, niski dotychczasowy potencjał parków naukowo-technologicznych”. Ta słaba strona zawiera błąd merytoryczny. Po pierwsze, centrów rozwoju technologii praktycznie w naszym regionie nie ma, bo albo się przekształciły w spółki, albo się rozwiązały. Natomiast dziwi mnie, a zgłaszałam to wielokrotnie, że w słabych stronach znalazły się parki naukowo-technologiczne, czyli dwa, które dopiero co zostały utworzone. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny rzeczywiście nie ma murów, ale ma 31 podmiotów, które są zarejestrowane jako

lokatorzy parku plus dwa podmioty naukowe. Bardzo proszę, żeby ten punkt zmienić na „niską dotychczasową efektywność instytucji zajmujących się komercjalizacją transferu technologii”, a w szansach dopisać „uruchomienie usługi działalności parków naukowo-technologicznych”.

7. Grzegorz Chocian, prezes firmy EKOTON:

Zgadzam się z tym, że dokument powinien być otwarty i precyzyjnie definiować cele. Strategia ma jednak jedną zasadniczą słabość, jeśli chodzi o obszary Natura 2000 i podejście do „zieloności”. Problem leży w tym, jak mamy do tego „jecha” podejść, żeby nas to z jednej strony promowało, a z drugiej strony nie blokowało. Niestety, podejście do „zieloności” jest ciągle trochę na kolanach.

Jeżeli tylko mamy wymiar krajowy w podejściu do Strategii, a chcemy mówić, że zielone jest najbardziej atrakcyjne w Europie, to warto by to na tle Europy przeanalizować. Jeśli mówimy o jakości środowiska (na stronie 7.), że ryzykiem jest przekształcenie bądź zmiana użytkowania terenu, to w jaki sposób przedsiębiorca albo samorządy mają ustalać, zmieniać plany zagospodarowania przestrzennego, a przedsiębiorcy przekształcać pewne formy użytkowania, jeśli to jest wykazane jako niebezpieczeństwo?

Jeżeli cele horyzontalne mają służyć osiągnięciu celów strategicznych to należałoby:

- W celu horyzontalnym Wysoka jakość środowiska przyrodniczego podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody wskazać, że nie wysoka jakość środowiska przyrodniczego, tylko zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy jest podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody. Ten zapis wtedy jest smart – odpowiada na wszystkie te założenia, na jakie powinny odpowiadać cele strategiczne: jest mierzalny, wykonalny, da się opisać poprzez parametry. Nawet w Białymstoku mamy doskonałe publikacje mówiące o metodach pomiaru zrównoważonego rozwoju.
- W celu horyzontalnym Infrastruktura techniczna i teleinformatyczna nie bójmy się dopisać infrastruktury komunikacyjnej. W końcu w kompetencjach marszałka też są środki na inwestycje komunikacyjne.

Jeśli zaś chodzi o samo słowo „zielone” – należałoby je zastąpić słowem „ekologiczne”, bo po przeanalizowaniu załącznika nr 3, przygotowanego przez prof. Szlachetę, gdzie jest aż 60 najróżniejszych priorytetów, interwencji, inicjatyw flagowych, dokumentów typu strategia Europa 2020, słowo „ekologiczne” pojawia się aż 48 razy, a słowo „zielone” tylko 10 razy. Proponuje, aby to odmitologizować, doprecyzować.

8. Paweł Tadejko, Wydział Informatyki Politechniki Białostockiej:

Zgadzam się, jeśli chodzi o diagnozę związaną z niskim poziomem innowacji i z opiniami, które pojawiły się w Strategii. Natomiast, czy zdajemy sobie sprawę, jakie działania należy podjąć, żeby zmienić ten stan rzeczy, bo tak naprawdę możliwości jest wiele. Albo ściągniemy jakieś poważne koncerny czy firmy do Białegostoku, na Podlasie, które będą wspierać wdrażanie tych innowacji i komercjalizację albo będzie to leżało w gestii zarządu województwa i to on będzie musiał wesprzeć te działania.

Obecnie instytucje zajmujące się transferem technologii nie spełnią tej roli, którą statutowo powinny pełnić. Druga kwestia to klastry i branże kluczowe. W Strategii powinna pojawić się np. tabela dotycząca strategicznych, ważnych dla Podlasia branż, poszerzona o odpowiednią analizę.

Chciałem też wspomnieć o Podlaskim Kastrze Bielizny. Dlaczego nie moglibyśmy zbudować albo przynajmniej przeanalizować możliwości stworzenia takich naczyń połączonych dotyczących przedsiębiorczości związanej z klastrem bieliźniarskim. Pewnie można tam znaleźć więcej miejsca dla instytucji związanych z projektowaniem, designem czy z przygotowaniem wydarzeń kulturalnych łącznie z wypromowaniem wydarzeń na skalę np. marki ogólnopolskiej typu polska czy europejska Victoria's Secret.

Kolejna kwestia to podlaskie „zielone”. Bardzo dobrze, że ten temat jest tutaj tak szeroko opisany i że w Obszarach Strategicznej Interwencji zostały uwzględnione gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000.

W Strategii są także zawarte plany działań operacyjnych związanych z rozwojem kapitału społecznego. Aktywizacja ludności dotyczy m.in. obszarów Natura 2000. Ważne jest, aby zapobiegać wyludnianiu się regionu i stwarzać warunki do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Natomiast, jeżeli chodzi o samą diagnozę poziomu turystyki, w Strategii pada stwierdzenie, że położenie geograficzne, walory przyrodnicze oraz wielokulturowość regionu nie przekładają się na atrakcyjność turystyczną. Uważam, że wielokulturowość w zasadzie przekłada się na tę atrakcyjność, ale nie na liczbę czy poziom odwiedzin turystów. Pomimo że w Strategii jest mowa o walorach kulturowych, brakuje podkreślenia, że największym potencjałem w regionie jest turystyka związana z wielokulturowością.

9. Tomasz Madras, radny Rady Miejskiej Miasta Białystok:

Odniosę się do kwestii dostępności komunikacyjnej regionu:

- W Strategii brakuje wyraźnego wskazania priorytetów, dróg, linii kolejowych, innych inwestycji liniowych, których my, jako Podlasie, potrzebujemy. Takie inwestycje, jak Via Baltica i S19, powinny zostać zapisane w Strategii, ponieważ może to stanowić silny głos w relacjach między naszym regionem a władzą centralną.
- Brakuje również innych ważnych połączeń komunikacyjnych takich, jak: droga Białystok-Suwałki, linia kolejowa Białystok-Sokołka-Augustów-Suwałki, połączenie kolejowe i drogowe Białystok-Lublin.
- Z punktu widzenia planów rządowych Białystok, jest zdegradowany do roli dużego miasta powiatowego, powiązanego funkcjonalnie z metropolią warszawską i stanowiącego z całym Podlasiem zaplecze, rezerwuariat taniej siły roboczej dla Warszawy. Dlatego mamy drogę do Warszawy, będzie kolej do Warszawy, ale nie będzie drogi czy kolei do Suwałk, Olsztyna, Lublina czy Kowna. Możemy się oczywiście z tym stanem pogodzić i uznać, że te inwestycje leżą w kompetencji rządu albo przedstawić nasze, regionalne stanowisko, pomimo że nie leżą w kompetencji marszałka.
- W aneksie 4, wskaźnik celu nr 30, w systemie wskaźników monitorowania mamy „średni czas dojazdu do Warszawy w transporcie drogowym i kolejowym”. Proponuję dodać również wskaźniki: „średni czas dojazdu do Suwałk, Bielska Podlaskiego, Łomży, Kowna, Lublina i Olsztyna” jako ważnych ośrodków, które powinny być równorzędne wobec nas, a nie są. Chcę, żeby ta Strategia była silnym i mądrym głosem naszego województwa.

10. Robert Jaromski, dyrektor Zakładu Gazowniczego Białystok:

Kwestie związane z energetyką są w Strategii wyraźnie podkreślone, ale wymagają uzupełnienia.

Energetyka została ukazana w analizie SWOT jako słaba strona naszego województwa. Czas to zmienić. Mówiąc o rozwoju konkurencyjnej gospodarki, poprawie jakości życia musimy powiedzieć też, że obecnie wszystkim potrzebny jest dostęp do taniej, ekologicznej energii. Patrząc na mapę województwa podlaskiego i na gazyfikację obszarów należy stwierdzić, że jest ona mocno ograniczona. Stanowimy białą plamę, jeśli chodzi o dostęp do taniej energii. Jedynie gminy położone wzdłuż gazociągu pomiędzy Białymstokiem a Warszawą są względnie zgazyfikowane.

Zapotrzebowanie na tanie paliwo jest bardzo duże. Rozwijamy się w porównaniu do innych części kraju bardzo dynamicznie. Niemniej jednak mamy pewne ograniczenia techniczne. I w tej kwestii musimy działać razem, aby zmienić ten stan rzeczy. Taka szansa pojawia się, ponieważ nasz narodowy operator gazociągów przesyłowych realizuje inwestycję – tzw. konektory łączące sieci przesyłowe z krajów UE. Wybudował już łącznik z Niemcami i Czechami. W tej chwili realizuje inwestycję ze Słowacją, tworząc korytarz Północ-Południe, który ma umożliwić zasilanie krajów Europy Centralnej z naszego gazoportu.

Szanse dla nas pojawiają się w związku z planowaną budową gazociągu Polska-Litwa. Jednak w Strategii brakuje tego zapisu.

Kolejną kwestią, która nie została zauważona w dokumencie, jest wykorzystanie szansy związanej z gazem skroplonym. Nasze ośrodki są rozproszone i ciężko będzie dotrzeć poprzez sieci liniowe z gazem ziemnym. Natomiast gaz skroplony, który wpłynie do naszego portu w 2014 roku, taką możliwość otwiera.

11. Władysław Żero, prezes Stowarzyszenia Przewoźników Podlasia:

Przewoźnicy mają duże problemy na przejściach granicznych. Oprócz słabych dróg dojazdowych, przy przejściach brakuje parkingów. Problemem są też kolejki na granicach, przez które przewoźnicy towarów szybko psujących się nie mogą dowieźć ich na czas.

Jednocześnie zgadzamy się, że nasze województwo musi współpracować gospodarczo z Białorusią, Ukrainą, Rosją, bo tam są pieniądze dla podlaskich firm.

Drugi problem to przemysł drzewny w regionie i problemy z surowcem. Obecnie w Białowieży leży ścięte drzewo o wartości 4 mld zł. Jednak podlaskie zakłady drzewne muszą sprowadzać surowiec z innych części kraju. To znacząco zwiększa koszty, przez co firmy nie mogą zatrudniać dodatkowych pracowników.

12. Radosław Dobrowolski, burmistrz Supraśla:

Powinniśmy zwrócić szczególną uwagę na rozwój uzdrowisk w województwie podlaskim. Obecnie, na 43 uzdrowiska w Polsce, Podlaskie ma dwa – Supraśl i Augustów. Są też miasta starające się o ten status – Białowieża i Mielnik. W Podlaskiem są więc obszary szczególnie predysponowane do rozwijania działalności przyrodolecniczej. Mamy zdrowe powietrze, borowiny, mikroklimat. Wspieranie tej branży będzie niezwykle pożyteczne, zwłaszcza jeśli myślimy o rozwijaniu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

W Strategii brakuje położenia wyraźnego akcentu na rozwój turystyki. Chociaż, jak wskazuje dokument, 30 proc. powierzchni parków narodowych w Polsce przypada na nasze województwo, nie musi to stanowić blokady. Ten potencjał możemy wykorzystać w celach promocyjnych, zaprosić mieszkańców innych regionów do odwiedzenia nas właśnie ze względu na bogactwo przyrodnicze. Ale także wieloetniczność.

Ostatnią sprawą jest podtrzymywanie świadomości ekologicznej i kulturowej. Są to elementy kształtujące rozwój, bo zakorzenienie w tradycjach naszego województwa może powstrzymać migracje do innych regionów Polski czy krajów.

13. Dr Agnieszka Suławko-Karetko, Uniwersytet w Białymstoku:

Moje największe zastrzeżenia dotyczą analizy SWOT i być może wynikają z niezrozumienia metodologii jej tworzenia.

Po pierwsze, dostrzegam pewną niekonsekwencję w prezentacji przedstawionej przez prof. Dziemianowicza odnośnie zadowolenia białostoczian z jakości życia. Podał w niej, że elementem składowym tego zadowolenia jest dostęp do publicznych świadczeń zdrowotnych.

Druga wątpliwość dotyczy słabej strony, która jest określona jako „ogólnie słaba pozycja krajowa i międzynarodowa jednostek badawczych i naukowo-badawczych”. Na początku profesorowie wskazali, że Uniwersytet Medyczny w Białymstoku posiada trzy kierunki wiodące. Natomiast w analizie SWOT zapisano, że jest to ogólnie słaba pozycja.

Zgadzam się też z wypowiedzią pani dyrektor Jolanty Koszelew, odnoszącą się do słabej strony w postaci „niskiego dotychczasowego potencjału parków naukowo-technologicznych”.

14. Marcin Adam Wróbel, Fundacja Towarzystwo Ulepszania Świata:

Odniosę się do spraw dotyczących kolei:

- Prof. Pławgo mówił, że nie powinniśmy porównywać Białegostoku do całej Polski, a do miast w Polsce Wschodniej. Dlatego porównam to, o czym być może zapomnieliśmy w tym dokumencie, cytując jedną z gazet branżowych: „co jakiś czas powraca postulat większego wykorzystania kolei w komunikacji miejskiej oraz podmiejskiej Lublina. Pociągi aglomeracyjne miały być szybkim środkiem przemieszczania się po korkującej się aglomeracji. Efektem jej rozwoju miał być pozytywny wpływ na stan środowiska, ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, ożywienie i rewitalizacja dzielnic położonych w pobliżu przystanków kolejowych. Postulat ten wpisuje się w Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2020.” W Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego zabrakło pochylenia się nad tą kwestią.

- W Strategii jest mowa o połączeniu z sąsiednimi województwami: warmińsko-mazurskim, czy lubelskim, a także słabych połączeniach wewnątrz województwa. Brakuje jednak wskazania, jak te problemy zostaną rozwiązane. Również w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego 2007-2013 nie wykorzystaliśmy środków na modernizację kolei.
- W diagnozie strategicznej pojawiła się propozycja budowy linii szerokotorowej w okolicach Białegostoku. Jednak w samej Strategii ten zapis już się nie pojawia.
- W Strategii brakuje też planów dotyczących przewozów regionalnych, kwestii dotyczących zintegrowania biletów na autobusy, kolej i komunikację miejską, nowych przystanków przy liniach kolejowych. Brakuje odniesień do systemów takich, jak park&ride, rozwoju turystyki, planowania transportu szynowego.

15. Paweł Szrajber, Stowarzyszenie Kolejowe Podlasie:

Należy skupić się na transgranicznych kontaktach społeczno-gospodarczych z wykorzystaniem kluczowych szlaków komunikacyjnych. A tego brakuje w Strategii. Likwidowane lub ograniczane są połączenia kolejowe, np. z południem naszego regionu (Siemiatycze, Czeremcha, Bielsk Podlaski), ale też z Litwą (Suwałki-Šeštokai nie istnieje w ruchu regionalnym, jedynie w ruchu międzynarodowym realizowanym przez Intercity) i Białorusią (Kuźnica-Grodno). Samorząd województwa kupił dużo jednostek trakcyjnych: szynobusy, elektryczne zespoły trakcyjne. Niestety, nie są one wykorzystywane. Jest to więc marnotrawienie środków publicznych, marnotrawienie naszego majątku, który wystarczyłoby w odpowiedni sposób zagospodarować.

Kolejna kwestia: czy optymalizacja systemów transportowych uwzględnionych w Strategii polegać będzie na zmniejszeniu znaczenia transportu kolejowego kosztem transportu drogowego? W związku z tym, czy nasza sieć drogowa upora się z tak dużym wzrostem ruchu autobusów czy ruchu samochodów transportu indywidualnego? Niestety, nie da się tego pogodzić z „zielonością” i byciem „eko” naszego regionu.

16. Bożena Jelska-Jaroś, Podlaski Związek Hodowców Trzody Chlewnej:

Największym problemem, z jakim borykają się podlascy rolnicy, jest brak odpowiedniej dostępności komunikacyjnej na poziomie lokalnym.

Oprócz branży mlecznej, należy też wspierać przetwórstwo mięsne. Dlatego wnioskuję o wpisanie mięsa i jego przetworów do Strategii.

17. Jarosław Parzyszek, mieszkaniec Białegostoku:

W Strategii brakuje wyraźnego zaakcentowania kultury. Kultura może i powinna być dopełnieniem oferty turystycznej, bo turysta przyjeżdża nie tylko dla przyrody. W Augustowie, Sejnach, Mielniku, Drohiczynie czy Czeremsku odbywają się niezwykle ciekawe imprezy kulturalne, na które coraz częściej specjalnie przyjeżdżają też goście z innych części Polski.

W informacji poświęconej przedsiębiorcom w Podlaskiem zaniepokoiło mnie zestawienie dotyczące zatrudnienia w Białymstoku i w województwie podlaskim. Struktura pracujących w Podlaskiem to 305 tys. osób pracujących w sektorze prywatnym, w sektorze publicznym 92 tys., a w samym Białymstoku 50 tys. w sektorze prywatnym i 36 tys. w sektorze publicznym. Oczywiście, wchodzi w to szpitale, uczelnie, ale do sektora prywatnego wchodzi takie spółki, jak np. Wodociągi Białostockie. Niepokoi też zjawisko „wysysania” przez Warszawę naszych studentów czy firm, które przenoszą się z Białegostoku.

18. Jerzy Sienkiewicz, Podlaski Ośrodek Naukowo-Badawczy:

Mam propozycję, aby przetestować wszystkie kwestie zawarte w Strategii. Są techniki bazujące na sztucznej inteligencji, na sieciach bayesowskich, które potrafią zaprojektować odpowiednie modele. I tak, możemy np. zbadać przemysł mleczarski – poprzez modelowanie możemy dowiedzieć się, jaka będzie jego wydolność, jak daleko możemy sięgnąć rozwijając ten przemysł, jakie są uwarunkowania jego rozwoju. Wykorzystując technologie informatyczne do modelowania procesów społeczno-gospodarczych związanych ze Strategią, można uniknąć wielu błędów.

Jako wiceprezes Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, chcę zwrócić uwagę na edukację i stan zdrowia najmłodszych. Niestety, nikt nie monitoruje wpływu wykształcenia w okresie przedszkolnym. Techniki kształcenia, edukacja w postaci testów zabija kreatywność. A badania pokazują, że im gorszy uczeń, tym potem lepszy przedsiębiorca. W niektórych krajach już w wieku szkolnym stawia się na takie dziedziny, jak: profilaktyka zdrowotna, przedsiębiorczość i kreatywność. W Polsce nikt nie monitoruje stanu zdrowia dzieci. Jest coraz więcej dzieci otyłych, coraz więcej chorób przewlekłych, coraz mniejsza ruchliwość. Jeśli taki stan się utrzyma, nie będzie komu potem prowadzić przedsiębiorstw i realizować tej Strategii.

19. Krzysztof Kondraciuk, radny Sejmiku Województwa Podlaskiego:

Szczególną uwagę należy zwrócić nie tylko na to co „zielone”, bo w rzeczywistości nasze województwo takie nie jest. Trzeba za to wyraźnie podkreślić kwestię rozwijania przemysłu, bo regiony, w których przemysł istnieje, są bogate i mają wyższą jakość życia.

20. Rafał Kosno, ekolog:

W Strategii brakuje odniesienia do położenia tranzytowego województwa, na którym można by było zarabiać (np. kolej).

Mam też pytanie do marszałka: dlaczego w województwie mazowieckim istnieją Koleje Mazowieckie, a w naszym województwie nie? To jest zadanie samorządu. Koleje Wielkopolskie, Koleje Śląskie — na tym można zarabiać. Zarabia się na też transporcie towarowym. Dzisiaj czytam, że Białoruś wprowadza opłaty drogowe. W naszym województwie my dokładamy cały czas do tranzytu. Jeden tir tak niszczy drogę, jak 160 tys. samochodów osobowych. A my z tym nie walczymy ani nie zarabiamy (tak jak Szwajcarzy – tiry jeżdżą tam koleją przez Alpy, obowiązują też tak wysokie opłaty drogowe, że one utrzymują infrastrukturę drogową). To powinno być w Strategii uwzględnione, a nawet być osnową tego dokumentu.

Zapis uwag i propozycji do projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, zgłoszonych na spotkaniu konsultacyjnym z organizacjami i instytucjami, które mają wpływ na ochronę i kształtowanie środowiska przyrodniczego w naszym regionie (24 kwietnia 2013 roku)

1. Józefa Wiater, dziekan Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Białostockiej:

„Zielone” trzeba preferować. To może być marka Podlasia, ale mądrze przemyślana.

- Zacznę od odnawialnych źródeł energii. Jeżeli będziemy sobie fundować wiatraki na Suwalszczyźnie, to nikt tam nie przyjedzie. Trzeba stworzyć konkretne przepisy, gdzie można je stawiać. Nie może być tak, że staną tam, gdzie firma się uda i będzie lobbować. Rolnik zyska trochę pieniędzy, gdy wiatrak stanie na jego gruncie. Ale turysta nie przyjedzie. Zniszczymy to, co się miało dobrze.
- Kiedyś spotkałam Szwajcarów na Suwalszczyźnie. Ocenili: - Pięknie, ale jak tu dojechać? Potrzebne jest lobby naszych przedstawicieli w Warszawie, aby były u nas dobre drogi. Jeśli chodzi o kolej, to do Warszawy jedzie się tyle czasu, że niedługo lepiej będzie pójść na piechotę. Musi być siła przebicia. To ogromne ograniczenie zewnętrzne.
- Turystyka: nie ma w Strategii zapisów o rozwoju uzdrowisk, ich infrastrukturze.
- Rolnictwo: monokultura kukurydzy niszczy słabe gleby, a rolnik liczy tylko, ile zarobi. Płyną azotany do Bałtyku i za to nas punktują.
- Gospodarka ściekowa: kto kontroluje nieszczelne zbiorniki w samym Białymstoku, nie mówiąc już o okolicach Warszawy?
- Przyglądam się produktom regionalnym. Jakże można zrobić na tym pieniądze! Tylko trzeba byłoby to rozwiązać również prawnie. Rolnictwo ekologiczne istnieje dotąd, dopóki są dopłaty. Nie będzie dopłat, nie będzie rolnictwa ekologicznego. To jest sztuczne. Niektórzy się śmieją, że

nie sieje się nawozów mineralnych w dzień, ale sieje się w nocy. Brak jest kontroli. Jeśli chodzi o sferę środowiskową to albo narzędzi nie ma, albo ludzi nie ma.

- Kształcimy niezłych specjalistów po ochronie środowiska, którzy nie mają pracy w „Zielonej krainie”. Możemy zreformować kierunek i do tego się przymierzamy. Prosimy o konsultacje, jak ten kierunek ma wyglądać. Ale wskażcie miejsca pracy, żeby ci ludzie poszli w teren i byli fachowcami w „Zielonej krainie”.

2. Dan Wołkowycki, Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Białostockiej:

Co zrobić, żeby Strategia nie stała się martwym dokumentem? W jaki sposób samorząd województwa może sprawić, że ten projekt, idee w nim zawarte, staną się wspólną wartością? Oczywiście, możemy lobbować na zewnątrz, szukać jakiegoś wsparcia, środków finansowych, ale jakie są konkretne możliwości prawne, finansowe uprawiania polityki regionalnej na poziomie lokalnym? W jaki sposób te zapisy ogólne, regionalne przenieść na poziom polityki lokalnej?

W wielu miejscach pojawiają się tutaj odniesienia do tzw. strategii lokalnych. Istotną sprawą są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które nie funkcjonują. W zasadzie społeczności lokalne, samorządy lokalne, gminy rozwijają się w sposób bardzo chaotyczny. Problemem jest obciążanie tych społeczności coraz nowymi zadaniami bez dodatkowych środków finansowych. Wiele samorządów zмага się z elementarnymi potrzebami. Czy dać dosłownie kilkaset złotych więcej na szkołę czy na przedszkole.

Jakimi mechanizmami sprawić, że ta polityka, ta Strategia stanie się wspólną wartością? Samorządy i społeczności lokalne zaakceptują ją jako swoją wtedy, kiedy będą miały narzędzia finansowe, chociażby na zasadach wzajemnej zgodności, która obowiązuje w polityce rolnej. Gmina, która jest w obszarze Natura 2000 powinna dostawać dodatkowe środki finansowe. Te subwencje powinny też obejmować konieczność opracowania miejscowych planów zagospodarowania.

3. Ewa Welc, dyrektor Wydziału Infrastruktury Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego:

Jeśli nie będzie dostępności, to jak mamy sprzedawać swoje produkty, jak zachęcać ludzi, żeby tu znaleźli swoje miejsce, żeby dbali o tę „zieloność”, skoro nie dojadą koleją czy drogą i nie dolecą samolotem. Zachodnia Europa jest dobrze skomunikowana i chętnie chroni środowisko. Ma pełną infrastrukturę, świetnie rozwiniętą. Żeby ludzie chcieli tutaj przyjechać, żebyśmy mogli sprzedać im to, co chcemy sprzedać, musi być bardzo dobra dostępność. Do Warszawy wiele lat temu jechałam 2 godziny 20 minut, potem było 2,5 godziny, a teraz są 3.

4. Zdzisław Plichta, Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego:

Może dobrze, że ta Strategia jest taka zwarta, taka syntetyczna, ponieważ zostawia duże pola do popisu na etapie uszczegółowienia, na poziomie planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Będzie on znacznie obszerniejszym dokumentem i będzie trochę bardziej zahaczał o program operacyjny. Wydaje mi się, że w celu operacyjnym 3.4, gdzie mówi się o potrzebie utrzymania dobrego środowiska, trzeba by chociaż jednym czy dwoma zdaniami powiedzieć o sieci ekologicznej województwa, która będzie się składała z obszarów węzłowych, a będzie pewnym novum. My te korytarze ekologiczne w planie województwa mamy już praktycznie wyznaczone. Do tej pory w tym obowiązującym planie korytarzy nie było.

Proponuję uzupełnić Strategię, na stronie 49., o zdanie „Szczególnie ważne będzie utrzymanie ciągłości wysokiej jakości oraz wzbogacanie walorów sieci ekologicznej województwa, w tym kształtowanie korytarzy ekologicznych, łączących obszary węzłowe”. Takie korytarze ekologiczne to nie tylko ochrona przed wiatrakami, ale również dolesianie, odpowiednie regulowanie stosunków wodnych, itd. Dużo za tym się kryje.

Kolejny wniosek dotyczy sprawy produkcji rolniczej, właściwie rolniczej przestrzeni produkcji. Tam ładnie piszecie, że ta przestrzeń daje takie a takie możliwości, bardzo szerokie. Można byłoby to jednym czy dwoma zdaniami rozwinąć. Proponuje dodanie zdania, że „Racjonalne wykorzystanie dobrego stanu sanitarnego środowiska województwa, jego rolniczej przestrzeni produkcyjnej na produkcję żywności

wymagać będzie ochrony tej przestrzeni przed przeznaczaniem na nieuzasadnione cele nierolnicze oraz poprawy jej jakości, struktury własnościowej”. To należy do kategorii działań województwa, ponieważ to są sprawy scaleń, wymian, ale też regulacji stosunków wodnych. To taki pakiet działań na rzecz poprawy jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Ważne będzie także zalesianie gruntów wyłączanych czy wypadających z produkcji rolniczej, zwłaszcza tych, które będą mogły wzbogacać korytarze ekologiczne.

Jest możliwość uzupełnienia tekstu, który dotyczy współpracy między województwami. Piszę, że to dotyczy przede wszystkim turystyki, ale dobrze byłoby tam dopisać: „W odniesieniu do współpracy z województwem warmińsko-mazurskim dotyczy to rewitalizacji turystycznej drogi wodnej łączącej Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim”. Taki projekt jest już przygotowany. W odniesieniu do współpracy z województwem mazowieckim można zapisać, że dotyczy to jako przykład turystycznych dróg wodnych Narew-Biebrza-Kanał Augustowski oraz drugiej drogi wodnej Narew-Pisa.

5. Krystyna Anchimowicz, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku:

Chciałabym powiedzieć, że odnośnie korytarzy ekologicznych to jest doskonały pomysł. W ustawie o ochronie przyrody korytarze ekologiczne nie są jeszcze formą ochrony przyrody. Natomiast wszyscy wiemy, że to bardzo ważny element, bardzo interesująca propozycja.

Chciałabym zwrócić uwagę na możliwość wpisania pewnych elementów w kontekście prognozy oddziaływania na środowisko. To będzie kolejny dokument, który już powstaje albo powstanie w najbliższym czasie, ponieważ Strategia Rozwoju Województwa przechodzi strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko. W związku z tym, moglibyśmy wskazać te obszary, które są w jakiś sposób zagrożone, gdzie należałoby unikać lokalizacji np. odnawialnych źródeł energii. Myślę, że pomogą w tym plany ochrony, które są teraz sporządzane dla obszarów Natura 2000 oraz inne dokumenty, które zostały już stworzone: prognozy oddziaływania na środowisko, prognozy oddziaływania do planów, programów, miejscowych planów zagospodarowania.

6. Dan Wołkowycki, Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Białostockiej:

Radziłbym zachować sporą ostrożność przy postulatach zmiany struktury użytkowania, zalesiania gruntów wypadających z produkcji rolnej. W skali województwa podlaskiego mamy optymalny poziom lesistości. Strategicznym celem jest podwyższenie zadań ochronnych.

7. Elżbieta Niedziejko, prezes Suwalskiej Izby Rolniczo-Turystycznej:

Cieszę się, że podnoszony jest tutaj kierunek rozwiązań prawnych, dotyczących chociażby obszarów chronionych węzłowo, korytarzy ekologicznych. Widzimy, jak jest na Suwalszczyźnie. Mamy Suwalski Park Krajobrazowy. Tam nie powstają wiatraki, bo nie mogą, ale po drugiej stronie, gdzie kończy się park, planowanych jest 60 wiatraków. A wiadomo, że Suwalski Park Krajobrazowy to pagórki i kiedy te wiatraki powstaną, nie będzie już miejsca, w którym możemy zrobić zdjęcie bez widoku wiatraków w tle. To, że na obszarze chronionym wiatrak nie może powstać, a dopuszcza się jego budowę w najbliższej okolicy, jest skandaliczne. Najlepiej byłoby, gdyby społeczność lokalna była na tyle świadoma i decydowała, co jest dla niej najlepsze w perspektywie wieloletniej. Teraz, niestety, tak nie jest.

Kwestia edukacji jest niesamowicie ważna. I uświadamianie społeczności. Ta społeczność się budzi, ale potrzeba dużo czasu. Kiedy to się wreszcie stanie, krajobraz zostanie zniszczony i przestanie być wartością, która jest w tej chwili bardzo istotna.

Cieszę się bardzo, że pojawiła się w bloku „Eko” ekoturystyka lub agroturystyka. Nie możemy nie mówić o turystyce. Zgadza się, że ona nie będzie najważniejszą dziedziną tego regionu, ale jedną z istotnych dziedzin może być.

Proponuję, żeby do celu operacyjnego 1.5. Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych dopisać też turystykę, tę ekoturystykę. Są tu wymieniane odnawialne źródła energii, czyli zasoby naturalne dla odnawialnych źródeł energii, a nic nie ma o ekoturystyce. Jest powołanie się na przemysły: tekstylny, drzewny, itd. A te zasoby naturalne mogą służyć rozwojowi ekoturystyki, ona na nich będzie bazowała.

Co do turystyki medycznej, moja propozycja jest taka, żeby zamiast „turystyki medycznej” wpisać pojęcie szersze: „turystyka zdrowotna”, bo w medycznej mieszczą się ściśle tylko usługi medyczne, natomiast w zdrowotnej: uzdrowiska, Spa&Wellness i wszystkie pozostałe elementy.

8. Barbara Kuprel-Poźniak, Stowarzyszenie na rzecz Ekorozwoju „Agro-Group”:

Edukacja ekologiczna pojawia się w dyskusji dzisiaj wielokrotnie. Bardzo mnie to cieszy. Chciałabym zwrócić uwagę na jedną rzecz: ważne są tablice interaktywne, ważna jest edukacja interaktywna, ważne są szlaki tego rodzaju.

Nawoływałamby jednak, aby dookreślić tę edukację. Dlaczego takim zainteresowaniem cieszy się Centrum Nauki Kopernik w Warszawie? Czego potrzebuje współczesna młodzież? Edukacji praktycznej, warsztatów, doświadczeń. My mamy doświadczenie w pracy z dziećmi, nauczycielami. Dajemy dzieciom buty gumowe i one idą nad wodę, czerpią ją, a wraz z nią organizmy. I dziwią się, że tam mieszkają niewielkie żyjątka, które nazywają na początku robalami. Zaczynają się nimi interesować, później rysują. Dzieciom trzeba umożliwić edukację przez samodzielne odkrywanie, poznawanie. Tym śladem należy podążać.

3. ZESTAWIENIE UWAG ZEBRANYCH W TRAKCIE KONSULTACJI

Przez okres trwania konsultacji społecznych zgłoszonych zostało 458 uwag, wniosków i propozycji, w formie pisemnej i elektronicznej. Uwagi i propozycje nadsyłane były przez przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, administracji państwowej, uczelni, organizacji i stowarzyszeń działających na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym oraz osoby prywatne. Poniżej zamieszczone zostało szczegółowe zestawienie uwag zawierające ustosunkowanie się do uwag zgłaszanych w trakcie konsultacji wraz z uzasadnieniem.

Wykres nr 1. Statystyka sposobu rozpatrzenia zgłoszonych uwag

Zestawienie uwag zebranych w procesie konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

L.P.	Instytucja/ Organizacja	Część strategii, której dotyczy uwaga (rozdział, podrozdział, punkt, nr strony)	Zapis w projekcie strategii, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi – proponowany zapis	Uzasadnienie uwagi/propozycja alternatywnego rozwiązania	Uwzględniona częściowo/ uwzględniona/ nieuwzględniona	Uzasadnienie/miejsce uwzględnienia
1				Lotnisko, lotnisko i jeszcze raz lotnisko to przyszłość dla regionu		uwzględniona	Strony 23 oraz 45-46.
2	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przyjazny Transport	Rozdział: Międzygałęziowa Dostępność Transportowa 2011 r. - mapa nr 5, s.23		W połączeniach kolejowych brak wpisu następujących linii kolejowych: 1. Białystok - Czeremcha, 2. Białystok - Siedlce, 3. Siemianówka - Hajnówka, 4. Hajnówka - Czeremcha - Siedlce, 5. Czeremcha - Wysokoje (Hajnówka - Czeremcha - Wysokoje) 6. Hajnówka - Białowieża- dlaczego?	W Strategii - str.23 znalazły się linie kolejowe wypisane z imienia: - "do Warszawy" to nr 6 linii kolejowej z podaną liczbą bezpośrednich połączeń - "11 połączeń w ciągu dnia powszedniego i czasem podróży", - " do Olsztyna" to nr 38 linii kolejowej z podaną liczbą bezpośrednich połączeń - "4 połączeń w ciągu dnia powszedniego i czasem podróży", - " do Suwałk" to nr 6 i 40 linie kolejowe z podaną liczbą bezpośrednich połączeń - "4 połączeń w ciągu dnia powszedniego i czasem podróży", - "Nie ma możliwości dojazdu do Łomży ze..."	uwzględniona	Pełna informacja o liniach kolejowych w województwie została umieszczona w Aneksie nr 2 (mapa sieci kolejowej województwa podlaskiego), jednocześnie kwestie te zostały poruszone na stronach 45-46 (cel operacyjny 2.5) oraz 55-56 (Kluczowe zagadnienia ponadregionalne).
3	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przyjazny Transport			W Strategii brak jest oznaczonych na mapach przejść granicznych, brak jest zapisu: 1. Samochodowego w Połowcach (przejście graniczne o statusie międzynarodowym), 2. Kolejowych w Siemianówce 3.Kolejowego w Czeremśku, 4.Turystyczne w Białowieży, 5. Do wykorzystania w Tokarach - dlaczego?		uwzględniona	Pełna informacja o przejściach w województwie została umieszczona w Aneksie nr 2 (mapa placówki i przejścia graniczne na terenie województwa podlaskiego).
4	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przyjazny Transport			Dlaczego w opracowywanej strategii nie została zaznaczona droga nr 66 skoro podkreśla się niby ważność dla rozwoju województwa w kontaktach ze Wschodem.		uwzględniona	Strony: 45-46 (SRWP str. 22 - mapa nr 4 - opis i mapa wskazuje na zamierzenia rządowe znajdujące odzwierciedlenie w programach krajowych). Dodano mapę w Aneksie nr 2.

5	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przyjazny Transport			Opracowujący Strategię stwierdzają, ... jednak dostępność transportowa jest niska...dlaczego niska?		uwzględniona	Pełna informacja w Aneksie nr 2 - podrozdział 2.3
6	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przyjazny Transport			Dlaczego w Strategii jest brak wyraźnych zapisów o poprawie dostępności komunikacyjnej poszczególnych regionów, nazwanych z imienia?		uwzględniona	Strony 23, 45-46, 55-56 oraz Aneks nr 2 - podrozdział 2.3
7	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przyjazny Transport			W Strategii są wymienione tak mimochodem mniejszości "białoruska, ukraińska, tatarska, litewska", ale nic o ich potrzebach i problemach - dlaczego?		częściowo uwzględniona	Strategiczny i syntetyczny charakter dokumentu nie pozwala na szczegółowe opisanie wszystkich aspektów życia społeczno-gospodarczego, natomiast - eksponowane w dokumencie - współpraca, partnerstwo i rozwój kapitału społecznego opierają się m.in. na wielokulturowości regionu.
8	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przyjazny Transport			Czy komunikacja kolejowa zostanie wpisana do Strategii dopiero po konsultacjach w Łomży, Białymstoku, Suwałkach?		uwzględniona	Vide pkt 2.
9	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przyjazny Transport			Dlaczego w Strategii nie ma o współpracy w dziedzinie komunikacji kolejowej z Litwą, Białorusią, woj.. mazowieckim, warmińsko - mazurskim?		uwzględniona	Strony 46, 55-56.
10	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przyjazny Transport		W analizie SWOT zapisano: Mocne strony: 1. "Czyste różnorodne oraz mało zmienione środowisko przyrodnicze." "Bardzo słaba dostępność transportowa".	Aby wykorzystać uwarunkowania, jakie dała woj. podlaskiemu natura, a które są zawarte w pkt.1 należy rozwijać sieć połączeń drogowych i zwiększyć dostępność komunikacyjną w południowej części województwa na liniach kolejowych nr 31 i 32. Spowoduje to łatwiejszy dostęp do mało zmienionego środowiska naturalnego. W pierwszej kolejności utrzymać istniejącą sieć kolejową w południowej części województwa podlaskiego. Komunikacja kolejowa i transport kolejowy są najmniej uciążliwymi dla środowiska, najmniej zanieczyszczają środowisko spalinami niż samochody i jest		niewzględniona	Proponowany zapis dotyczy analizy SWOT i nie może być uwzględniony, bowiem analiza zawiera syntetycznie przedstawione słabe i mocne strony regionu. W tym zestawieniu nie ma możliwości przedstawienia tak szerokiego zapisu, jak został przedstawiony w formularzu. Niemniej jednak kwestie te są szerzej opisane w diagnozie stanu województwa w części „Diagnoza strategiczna (synteza)” – o dostępności transportowej na str. 22. i 23. - oraz Aneksie nr. 2. Ponadto z punktu widzenia rozwoju całego województwa istotna jest dostępność transportowa, w tym także jak najszerze wykorzystanie infrastruktury kolejowej w całym regionie, co zawarte jest w haśle - województwo „dostępne” - str. 9. oraz w celu operacyjnym 2.5 „Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu”, str. 45-46.

				bezpieczniejszy. Działania te pobudzą indywidualny i zorganizowany ruch turystyczny.			
11	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przyjazny Transport		Zagrożenia: "Strategia PKP grożąca likwidacją istniejących połączeń kolejowych"	1. Należy równomiernie rozłożyć liczby połączeń kolejowych, adekwatnie do liczby ludności miast i gmin. 2. Należy utrzymać istniejącą sieć kolejową, bo daje ona największe możliwości szybkiego wzrostu wymiany handlowej z naszymi wschodnimi sąsiadami i zmniejszenie kolejek na przejściach samochodowych co pozwoli na realizację celów strategicznych 1,2,3 3. Sieć kolejowa obecna jest równomiernie rozmieszczona w województwie i powinna być utrzymana.		uwzględniona	Vide pkt 10.
12	Przewodnicząca Rady Gminy Czeremcha, Prezes Stowarzyszenia Przyjazny Transport	s.21,22,23	Podane strony dotyczą komunikacji kolejowej, samochodowej, przejść granicznych	Wpisać komunikację kolejową w południowej części województwa. Przejścia graniczne w Siemianówce, Połowcach, Czeremsze.	Wpisać do Strategii	uwzględniona	Vide pkt 2 i 3.
13	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	strona 22, Podlaskie Dostępne, Atut położenia geograficznego nadaje regionowi ważne funkcje transportowe...		Przez teren województwa przebiega jeden z planowanych wariantów europejskiego korytarza transportowego, tzw. Via Baltica (planowana droga S61). Podlaskie ma szansę stać się ważnym szlakiem komunikacyjnym o znaczeniu europejskim. Warunkiem wykorzystania tego potencjału jest rozbudowa sieci transportowej, w szczególności dróg o wysokiej przepustowości. Zgodnie z programami krajowymi w województwie podlaskim sieć dróg krajowych będzie opierać się o drogi szybkiego ruchu (klasy S – droga ekspresowa):	Powyższe wynika z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 października 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych [Dz. U. z dnia 9 listopada 2009 r.]. Przebudowa dróg krajowych do parametrów dróg ekspresowych i powstanie korytarza transportowych S8, S19 i S61 znajduje się na liście inwestycji przewidywanych do realizacji w rządowym Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015. Zgodnie z tym dokumentem realizacja dróg krajowych - ekspresowych nr 19 i 61 może rozpocząć się po 2013 roku.	uwzględniona	Strona 22.

				<p>- S8 o przebiegu: Wrocław (Psie Pole) - Kępno - Sieradz - A1 (Łódź) ...1) A1 (Piotrków Trybunalski) - Rawa Mazowiecka - Warszawa - Ostrów Mazowiecka - Zambrów - Choroszcz (S19);</p> <p>-S19 o przebiegu: (Grodno) granica państwa - Kuźnica - Sokółka - Korycin - Knyszyn - Dobrzyniewo Duże - Choroszcz - Siemiatycze - Lublin - Nisko - Rzeszów - Barwinek - granica państwa (Preszow);</p> <p>- S61 o przebiegu: S8 (Ostrów Mazowiecka) - Łomża - Stawiski - Szczuczyn - Elk - Raczki - Suwałki - Budzisko - granica państwa (Kowno).</p>			
14		WIZJA WOJEWÓDZTWA STR 9	Skrócony czas podróży	<p>Skrócony czas podróży poprzez modernizację dróg i linii kolejowych</p>	<p>Poprzez modernizację dróg na pewno poprawi się bezpieczeństwo nie uzyska się natomiast zauważalnego, istotnego skrócenia czasu podróży to oczywiście fikcja.</p>	nieuwzględniona	<p>Jak czytamy w projekcie Strategii, wizja województwa „stanowi próbę zobrazowania stanu regionu w przyszłości”, jest „ambitnym obrazem regionu w 2030 roku” (str. 9). Umieszczenie proponowanego zapisu mija się z celem z uwagi na syntetyczną formę przedstawionej w projekcie wizji regionu. Jednocześnie dostępność traktowana jest szeroko - nie tylko jako inwestycje w drogi i kolej, ale również np. w sieci telekomunikacyjne, które w dzisiejszych czasach są równie ważne, co pozostała infrastruktura komunikacyjna. Natomiast kwestia modernizacji dróg i linii kolejowych oraz ważność tej infrastruktury dla rozwoju regionu jest omówiona w celu operacyjnym 2.5 „Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu”, str. 45-46.</p>
15		2.5. str. 45-46		<p>Niezbędne jest uczestniczenie w poprawie jakości i modernizacji linii kolejowych, które obecnie funkcjonują w południowej części województwa nie wykorzystując posiadanego potencjału z uwagi na nadmierne gromadzenie się transportu oraz przeładunku przez wschodnią granicę w Kuźnicy Białostockiej</p>	<p>Modernizujące się kolejowe przejście graniczne z odprawą fitosanitarną w Siemianówce oraz przejście drogowe w Połowcach spowoduje wzmożony ruch transportów, które powinny transportem kolejowym odjeżdżać w dalsze regiony polski nie stwarzać zagrożenia na drogach i nie niszczyć nowopowstałych dróg. Trzeba też wspomnieć, że takie miejscowości jak Siemianówka, Narewka, Hajnówka, czeremcha, Bielsk Podlaski nie posiadają obwodnic, a zatem nadmierny ruch w centrum miast może prowadzić do konfliktów z mieszkańcami.</p>	nieuwzględniona	<p>Treści i idee zawarte w proponowanym zapisie znajdują swoje odzwierciedlenie w projekcie strategii. W celu operacyjnym 2.5 na str. 46 czytamy m.in.: „Z perspektywy powiązań międzynarodowych istotna jest również poprawa jakości połączeń kolejowych z Białorusią i Litwą. Dla rozwoju regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do optymalizacji i integracji systemów transportowych, zwiększenia ich efektywności, zmniejszenia obciążeń środowiskowych i poprawy bezpieczeństwa ich użytkowania (...)” Modernizacja linii kolejowych nie może dotyczyć jedynie południa województwa, dostępność transportowa, w tym kolejowa, jest niezmiernie istotna dla całego regionu, co będzie także dodatkowo uwzględnione w Strategii poprzez dopisanie konieczności modernizacji istniejących i budowy nowych przejść granicznych.</p>

16		3 str. 46		Wysoka jakość życia czyli wygodne i godne podróżowanie (przemieszczanie się publicznymi środkami transportu)	Obecnie ok. 70 % podmiejskiego transportu publicznego stanowi transport prywatny tzw. busami. Właściciele tej komunikacji nie są obligowani do godnego przewożenia mieszkańców. Jeden dorosły pasażer zajmuje normalnie 1,5 miejsca. drugi pasażer jeżeli chce siedzieć to niestety musi częściowo wisieć	nieuwzględniona	Cel strategiczny „Jakość życia” obejmuje niezwykle szeroką sferę funkcjonowania człowieka w regionie i społeczeństwie. W tym także tzw. bezpieczeństwo publiczne. Idea zawarta w proponowanym zapisie odzwierciedlona jest w celu operacyjnym 3.3, gdzie na str. 48 czytamy: „Obszarem szczególnej uwagi będzie poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.”
17		3.1. str. 47		Można i należy zapobiegać wyludnianiu się Białegostoku poprzez modernizację linii kolejowej do Warszawy, co umożliwi dojeżdżanie (szybkie przemieszczanie się) ludzi do pracy i szkół oraz zapobiegnie opuszczaniu wsi i małych miasteczek	Znaczne skrócenie czasu jazdy zmniejszy migrację białostoczan do stolicy, a poprawa jakości linii kolejowych w regionie umożliwi dojazd mieszkańców wsi i miasteczek do stolicy województwa co jednocześnie zapewni pracodawcom kadrę pracowniczą. Ludzie będą rezygnować z kupna Drogiego mieszkania w Warszawie oraz długiego czasu dojazdu przez Warszawę na rzecz mieszkania w tańszym i ładnym Białymstoku. Pracując w Warszawie, a mieszkając w Białymstoku zarobione pieniądze będziemy wydawać w białostockich sklepach, kinach, filharmonii itp.	częściowo uwzględniona	Dostępność zewnętrzna (a połączenie z Warszawą jest w jej zakresie) jest absolutnym warunkiem rozwoju, co znajduje wyraz w sformułowanym celu horyzontalnym oraz zapisach, np. celu 2.5. Natomiast kwestia poruszana w uwadze nie jest - niestety – jednowymiarowa, bowiem realizacja tylko celu dostępności bez poprawy jakości życia na miejscu w regionie może doprowadzić do tzw. efektu wymywania i pogłębienia procesów depopulacyjnych.
18		3.3. str. 48	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym i kolejowym	zwłaszcza na przejazdach kolejowo - drogowych	uwzględniona	Strona 48.
19		3.4. str. 48	racjonalne wykorzystanie zasobów oraz ochrona środowiska, dostępność dla przyszłych pokoleń	poprzez preferowanie bardziej ekologicznego i bezpieczniejszego transportu kolejowego	98 % wypadków śmiertelnych i z ciężkim kalectwem w województwie podlaskim to wypadki drogowe.	nieuwzględniona	Zawarte w proponowanej uwadze idee doskonale wpisują się w projekt Strategii, a ściślej w zapisy zarówno wspomnianego w uwadze celu strategicznego 3.4, jak też celu 3.3., gdzie czytamy, iż „Obszarem szczególnej uwagi będzie poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.” (str. 48). Również w opisie celów horyzontalnych (str. 36) jest wskazanie, że „utrzymanie dobrej jakości środowiska to także kluczowa determinanta wysokiej jakości życia mieszkańców regionu.” Kwestie związane z infrastrukturą kolejową zostały ujęte w celu 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu, gdzie zapisano „Dla rozwoju regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do optymalizacji i integracji systemów transportowych, zwiększenia ich efektywności, zmniejszenia obciążeń środowiskowych i poprawy bezpieczeństwa ich użytkowania, z uwzględnieniem walorów przyrodniczych województwa i obecności węzłów sieci ekologicznej.” Tak więc idea

							zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii.
20	Urząd Miejski w Łomży	Cel Strategiczny 2, Cel operacyjny 2.5	Główne kierunki interwencji: - poprawa zewnętrznej dostępności transportowej - wzmocnienie spójności terytorialnej poprzez wspieranie... - efektywny system transportu publicznego	Dodać: - utrzymanie regionalnej dostępności kolejowej	trwale utrzymanie przemysłowego transportu kolejowego i przywrócenia osobowego subregionu łomżyńskiego na linii nr 36 Ostrołęka - Łapy i nr 49 Śniadowo Łomża	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w projekcie strategii w celu operacyjnym 2.5 – str. 46. W opisie celu autorzy wskazują, iż „niezbędna jest (...) poprawa dostępności komunikacyjnej także wewnątrz województwa”. Również wyszczególnione główne kierunki interwencji obejmują ten obszar i wskazują na konieczność nie tylko utrzymania, jak zostało to zawarte w propozycji, ale przede wszystkim poprawy dostępności kolejowej. Zgodnie z opisami umieszczonymi w diagnozie stanu województwa stan infrastruktury kolejowej jest niezadowolający, a jej jakość określana jako wręcz „dramatyczna” (s. 23). Tak więc konieczne jest nie tyle utrzymanie dostępności kolejowej, co aktywne działania wszystkich aktorów, w tym administracji rządowej oraz spółek odpowiedzialnych za linie kolejowe, które doprowadzą do skokowego poprawienia jakości infrastruktury kolejowej. Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami Strategii.
21	Urząd Miejski w Łomży	Cel Strategiczny 3, Cel operacyjny 3.4	Główne kierunki interwencji: - edukacja ekologiczna... - ochrona powietrza... - efektywny system gospodarowania... - gospodarka niskoemisyjna... - ochrona zasobów przyrodniczych...	Dodać: - regulacja rzek i potoków	Ochrona przeciwpowodziowa Łomży przed wylewami rzeki Łomżyczka	częściowo uwzględniona	Kwestia regulacji gospodarki wodnej zawiera się w zakresie kierunku interwencji - Ochrona powietrza, gleb, wody i innych zasobów, w ramach celu operacyjnego 3.4.
22	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Cel operacyjny 3.4. Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami s.48	Po zdaniu: „Generalnie dobry stan środowiska przyrodniczego w regionie nie zwalnia z obowiązku stałego przeciwdziałania zjawiskom negatywnie oddziałującym na różnorodność biologiczną.”	Proponuję się dodać zdanie: „Szczególnie ważne będzie utrzymanie ciągłości i wysokiej jakości oraz wzbogacanie elementów sieci ekologicznej województwa, w tym korytarzy ekologicznych łączących obszary węzłowe.”	Zapis ten przybliży użytkownikom strategii strukturę systemu ekologicznego województwa, będzie odpowiadał terminologii używanej w KPZK 2030 a także będzie kompatybilny z projektem planu zagospodarowania przestrzennego województwa.	częściowo uwzględniona	Zapis o „przeciwdziałaniu zjawiskom negatywnie oddziałującym na różnorodność biologiczną” zawiera w sobie także konieczność troski o sieć obszarów węzłowych oraz korytarzy migracyjnych i jest wystarczający z uwagi na syntetyczność dokumentu, jakim jest Strategia. Nie ma jednak wątpliwości, że na etapie tworzenia programów operacyjnych, wdrażających strategię, zagadnienia dotyczące sieci korytarzy ekologicznych będą odgrywać ważną rolę.
23	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Obszary strategicznej interwencji s. 50 Mapa 14 „Białystok wraz ze strefą bezpośredniego oddziaływania.”	1) Tytuł mapy nie jest adekwatny do jej problematyki, która obejmuje oprócz obszaru funkcjonalnego Białegostoku także obszary funkcjonalne Suwałk i Łomży. 2) Obszar funkcjonalny Białegostoku obejmuje mające z nim słabe związki funkcjonalne obszary gmin:	Proponuję się: 1) Zmienić tytuł mapy na „Obszary funkcjonalne Białegostoku i ośrodków subregionalnych.” 2) Wyeliminować z obszaru funkcjonalnego Białegostoku gminy: Suraz, Tykocin, Sokółkę i Kuźnicę, a dołożyć spełniającą 6 kryteriów gm. Łapy. 3) Wyeliminować z obszaru	Propozycje zmian określone w punktach 1-4 będą odpowiadać taktycznym związkom funkcjonalnym, a nie tworzyć fikcyjne. Zgodnie z KPZK obszary funkcjonalne powinny cechować się nie tylko procesami urbanizacji ale także związkami funkcjonalnymi i w sferze społeczno – gospodarczej i przestrzennej wymagającymi działań wspólnych np. inwestycyjnych i koordynacyjnych. W przypadku dotychczasowego obszaru	częściowo uwzględniona	Uzupełniono opis mapy 14. Delimitacja w przestrzeni zidentyfikowanych w SRWP Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) zostanie dokonana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa.

			<p>Suraż, Tykocin, Sokółka i Kuźnica nie posiadające ponadto procesów suburbanizacji.</p> <p>3) Obszar funkcjonalny Suwałk obejmuje mające z nim słabe związki gminy: Jeleniewo, Szypliszki i Rutkę Tartak.</p> <p>4) Obszar funkcjonalny Łomży obejmuje mającą z nią słaby związek gminę Nowogród.</p>	<p>funkcjonalnego Suwałk gminy: Rutkę Tartak, Szypliszki i ew. Jeleniewo a zostawić tylko gm. Suwałki.</p> <p>4) Wyeliminować z obszaru funkcjonalnego Łomży gm. Nowogród.</p> <p>5) Zgodnie z zapisami strategii trzeba byłoby wrysować konsekwentnie wątpliwy obszar funkcjonalny m. Bielsk Podlaski.</p>	<p>funkcjonalnego Białegostoku z mapy 14 – byłby on większy od szeregu miast wojewódzkich metropolitalnych, co stworzyłoby także problemy techniczne sporządzenia jego planu zagospodarowania.</p> <p>Ad. pkt 5. Jeżeli wrysuje się obszar funkcjonalny Bielska Podlaskiego, tj. gminę Bielsk Podlaski to okaże się, że styka się on z obszarem funkcjonalnym Białegostoku, co stawia pod znakiem zapytania celowość jego wyznaczenia.</p>		
24	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	<p>Obszary strategicznej interwencji.</p> <p>2) Subregionalne ośrodki wzrostu (tekst).</p>	<p>„Pretendentem do miana ośrodka subregionalnego jest Bielsk Podlaski, wyróżniający się wysoką dynamiką rozwojową.”</p> <p>„W tym zakresie istotne będzie również wzmocnienie funkcji Bielska Podlaskiego jako pełnowartościowego ośrodka podregionalnego, obok Łomży i Suwałk.”</p>	<p>Wyznaczenie Bielska Podlaskiego jako trzeciego ośrodka subregionalnego, obejmującego z konieczności także gminę Bielsk Podlaski w horyzoncie roku 2020 budzi wątpliwości, co do celowości.</p>	<p>Wątpliwości wynikają z następujących przesłanek:</p> <p>a) małej odległości od m. Białegostoku, co powoduje stykanie się obszarów funkcjonalnych,</p> <p>b) stosunkowo małego ca 26,6 tys. osób zaludnienia, tj. przeszło dwukrotnie mniejszego niż Suwałk i Łomży,</p> <p>c) stagnacji zaludnienia miasta i depresji demograficznej otoczenia,</p> <p>d) odległych terminów modernizacji drogi ekspresowej S19,</p> <p>e) małej jeszcze ilości usług publicznych ponadlokalnych (edukacji, kultury, w tym brak uczelni wyższej).</p>	niewzględniona	<p>W Unii Europejskiej obowiązuje regionalizacja na obszary typu NUTS (Nomenclature of Units for Territorial Statistics), zwane w Polsce NTS (Nomenklatura Terytorialna Statystyki). W Polsce mamy 16 jednostek typu NUTS 2 (w tym województwo podlaskie) oraz 66 jednostek typu NUTS 3 (w tym podregion białostocki, łomżyński i suwalski).</p> <p>Od 1 stycznia 2015 roku następuje modyfikacja siatki NUTS. Prezes GUS zgłosił bowiem propozycję zwiększenia liczby jednostek typu NUTS 3 do 72, w tym powołanie podregionu Bielsk Podlaski. Statystyki GUS-u jednoznacznie wskazują na dynamiczny rozwój tego ośrodka. Potwierdzają to dane dotyczące m.in. wysokich dochodów gminy miejskiej z PIT i CIT. Bielsk Podlaski, jako ośrodek subregionalny, będzie również pełnić istotną rolę w kontekście równomiernego rozwoju całego województwa.</p>
25	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	<p>Obszary strategicznej interwencji.</p> <p>Mapa 16. Miasta powiatowe natężenie problemów rozwojowych.</p>	<p>Mapa 16 obejmuje wszystkie miasta powiatowe, w tym także Białystok, Łomżę i Suwałki z wyodrębnionymi obszarami funkcjonalnymi.</p>	<p>Proponuje się rozważyć pokazanie tylko ośrodków lokalnych – miast powiatowych a pominąć Białystok i ośrodki subregionalne. Alternatywą zmiana tytułu na Miejskie obszary funkcjonalne – natężenie problemów rozwojowych.</p>	<p>Proponowana zmiana będzie spójną z definicjami obszarów miejskich funkcjonalnych KPZK 2030.</p>	częściowo uwzględniona	<p>Delimitacja w przestrzeni zidentyfikowanych w SRWP Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) zostanie dokonana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa.</p>
26	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	<p>Obszary strategicznej interwencji. 4) Obszary wiejskie (tekst s. 52)</p>	<p>Po zdaniu: „Interwencja w tym zakresie powinna przyczynić się również do wzrostu przedsiębiorczości i umiejętności konkurowania na rynkach pracy.”</p>	<p>Proponuje się dodać: „Ważna będzie także ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed uszczupleniem na nieuzasadnione cele nierolnicze oraz poprawa jej jakości, w zakresie proekologicznej regulacji, stosunków wodnych, zalesień gruntów porolnych i struktury własnościowej.”</p>	<p>Propozycja dotyczy zagadnień należących do kompetencji samorządu województwa.</p>	uwzględniona	Strona 52.

27	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Obszary strategicznej interwencji. 6) Gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000 (tekst s. 54)	Po zdaniu: „W ten sposób region ma szansę wykorzystać właściwie swoją „zieloność” i potencjał, zwłaszcza w dziedzinie turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki.”	Proponuje się dodać część zdania: np. poprzez lepsze zagospodarowanie szlaków turystyki wodnej – Kanału Augustowskiego, Czarnej Hańczy, Rospudy czy rz. Elk.	Będzie to zapis bardziej integrujący tekst strategii z naszym regionem.	nieuwzględniona	Proponowany zapis, z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość, nie może być uwzględniony. W Strategii celowo nie zostały zapisane nazwy konkretnych rzek czy kanałów wodnych, które można wykorzystać do celów turystycznych na obszarach Natura 2000 w województwie podlaskim. Chodzi bowiem o to, by nie zawęzić terenu działania poprzez wybranie i wskazanie tylko niektórych miejsc. Strategia zakłada, by na całym terenie obszarów chronionych maksymalnie wykorzystać "zieloność", czyli z jednej strony chronić jej potencjał, z drugiej - czerpać z niej korzyści.
28	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Kluczowe zagadnienia ponadregionalne. Współpraca z województwem mazowieckim (tekst s. 55)	Po zdaniu: „... (np. w zakresie produkcji artykułów rolno-spożywczych, tworzenia ponadregionalnych klastrów konfigurowania wspólnych produktów turystycznych.”	Proponuje się dodać: „-takich jak zagospodarowanie szlaków wodnych Narew – Biebrza, Kanał Augustowski oraz Narew – Pisa.”	jw. a ponadto są już projektowane służące temu celowi inwestycje.	nieuwzględniona	Proponowany zapis, z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość, nie może być uwzględniony. Strategia jest dokumentem, który wskazuje, jakie kluczowe zadania ponadregionalne należy realizować z sąsiednimi województwami (i takim jest "konfigurowanie wspólnych produktów turystycznych", str. 55). Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju, a nie poszczególne inwestycje. Konkretnie cele i działania inwestycyjne będą szczegółowo opisywane, a wcześniej analizowane przy opracowywaniu programów operacyjnych.
29	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Kluczowe zagadnienia ponadregionalne. Współpraca z województwem warmińsko - mazurskim (tekst s. 55)	Po zdaniu: „Tu możliwe są dalsze prace nad produktami turystycznymi, włączając możliwości partnerstwa i zainteresowania ze strony zagranicznych sąsiadów obu województw.”	Proponuje się dodać zdanie: „Przykładem mogą być prace nad utworzeniem turystycznej drogi wodnej łączącej Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim.”		Częściowo uwzględniona	Proponowany zapis, z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość, nie może być uwzględniony. Strategia jest dokumentem, który wskazuje, jakie kluczowe zadania ponadregionalne należy realizować z sąsiednimi województwami (i takim jest "kooperacja społeczno-gospodarcza między północną częścią województwa podlaskiego a wschodnią częścią Warmii i Mazur", str. 55). Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju, a nie poszczególne inwestycje. Konkretnie cele i działania inwestycyjne będą szczegółowo opisywane, a wcześniej analizowane przy opracowywaniu programów operacyjnych. Zmian dokonano na stronie 10.
30	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Podlaskie Dostępne Str. 22 Mapa 4	Brak połączenia dróg ekspresowych Via Carpatia (S19) z Via Baltica (S61)	Nanieść połączenie Via Carpatia z Via Baltica drogą ekspresową S8 na trasie Korycin-Augustów-Raczki	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK) str 114 i 118	uwzględniona	Strona 22.
31	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Str. 22	Przez teren województwa biegnie jeden z wariantów europejskiego korytarza transportowego tzw. Via Baltica (fragmenty dróg krajowych Nr 8 i 61	Przez teren województwa przebiega I Europejski Korytarz Transportowy Helsinki-Tallin-Ryga-Kowno-Warszawa. Do obsługi ruchu drogowego i kolejowego w tym Korytarzy wyznaczono: a) Drogi krajowe ekspresowe	KPZK 2030	uwzględniona	Strona 22, Aneks nr 2 str. 17.

				S8 Warszawa-Ostrów Mazowiecka i S61 Ostrów Mazowiecka-Łomża-Szczuczyn-Elk-Raczki-Suwałki-Budzisko-granica państwa (Kowno) tzw. Via Baltica, b) linię kolejową E75 Warszawa-Białystok-Elk-Suwałki-Trakiszki-granica państwa (Kowno) tzw. Rail Baltica			
32	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Str. 22	Zgodnie z programami krajowymi w województwie podlaskim sieć będzie opierać się o drogi szybkiego ruchu: - S8 Białystok-Warszawa-Wrocław, - S19 Kuźnica Białostocka (granica państwa)-Białystok-Lublin-Rzeszów-Barwinek-granica państwa, - S61 Budzisko (granica państwa)-Suwałki-Łomża-Ostrów Mazowiecka (GDDKiA)	Zgodnie z programami krajowym i w województwie podlaskim sieć będzie opierać się o drogi ekspresowe: a) S8 Wrocław-Warszawa-Choroszcz (S19) b) S19 (Grodno) granica państwa-Kuźnica-Sokółka-Korycin-Knyszyn-Choroszcz-Siemiątycze-Lublin-Rzeszów-Barwinek-granica państwa (Preszow), c) S61 Ostrów Mazowiecka (S8)-Łomża-Stawiski-Szczuczyn-Elk-Raczki-Suwałki-Budzisko-granica państwa (Kowno)	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 października 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. Nr 187, poz. 1446)	uwzględniona	Strona 22, Aneks nr 2 str. 17.
33	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Str. 22	Przebudowa dróg krajowych do parametrów dróg ekspresowych i powstanie korytarzy transportowych S8 oraz S19 znajduje się na liście inwestycji priorytetowych do realizacji w Programie Rozwoju Dróg Krajowych na lata 2011-2015, choć realizacja tej drogi ma się rozpocząć na większości odcinków dopiero po 2013 roku	Przebudowa dróg krajowych do parametrów dróg ekspresowych S8 i S19 znajduje się na liście inwestycji priorytetowych do realizacji w Programie Rozwoju Dróg Krajowych na lata 2011-2015. Dotychczas w 2012 r. oddano do użytku odcinki drogi S8: obwodnicę Zambrowa i Jeżewo-Choroszcz. Dalsze przebudowy i budowy kontynuowane będą w 2013 r. i latach następnych.	Program Rozwoju Dróg Krajowych na lata 2011-2015 i informacje z GDDKiA o/Białystok	uwzględniona	Strona 22. oraz bardziej szczegółowo Aneks nr 2.
34	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Str. 22	Żaden z węzłów multimodalnych znajdujących się na terenie województwa nie jest uwzględniony w ramach tzw. platform multimodalnych Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T),	Platformę multimodalną przewiduje się w Białymstoku	Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030).	uwzględniona	Strona 22 oraz bardziej szczegółowo Aneks nr 2.

			mimo że Strategia Rozwoju Transportu wskazuje na konieczność stworzenia regionalnych centrów logistycznych przy dużych polskich aglomeracjach miejskich (m.in. Białymstoku)				
35	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Str. 23	Dojazd do Warszawy zajmuje ponad 3 godziny	Dojazd do Warszawy zajmuje ponad 2 godziny.	Rozkład jazdy PKP 2 godz. 34 min.	niewzględniona	2,48 - najkrótsze, przy czym 2 z 10 połączeń są poniżej 3 godzin, a 8 - ponad 3 godziny (PKP, stan na 2.06.2013).
36	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Cel Operacyjny 2.5. Rozwój Partnerskiej Współpracy Międzyregionalnej Str. 46	Z perspektywy powiązań międzynarodowych istotna jest również poprawa jakości połączeń kolejowych z Białorusią, Litwą i Rosją.	Z perspektywy powiązań międzynarodowych istotna jest również poprawa jakości połączeń kolejowych z Litwą i Białorusią.	Województwo podlaskie nie graniczy z Rosją	uwzględniona	Strona 46.
37	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku				W Strategii uwzględnić słowniczek i objaśnienia użytych skrótów.	uwzględniona	Słownik i wyjaśnienia używanych skrótów dodano do Aneksu nr 8.
38	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Diagnoza strategiczna (Synteza) str.18	...a jednocześnie powinno podlegać wyjątkowej trosce poprzez rozwój infrastruktury...	Dopisać :Modernizacji, przebudowy i rozbudowy wymagają również systemy energetyczne wszystkich napięć oraz gazowe np. poprzez regazyfikację na bazie ING	Pisze się o infrastrukturze technicznej a omówione zostały tylko branże WOD-KAN i odpady.	częściowo uwzględniona	Infrastruktura energetyczna, w tym jakość sieci przesyłowej zasygnalizowana została na str. 31-33. Rozwój tej infrastruktury wskazywany jest w celu 1.6 na str. 43 Pełny opis znajduje się w Aneksie nr 2.
39	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Diagnoza strategiczna (Synteza) str.20	...a także wybranych form odnawialnych źródeł energii.	Dopisać ; zwiększenie możliwości odbioru wyprodukowanej energii poprzez modernizację i rozbudowę istniejącego systemu elektroenergetycznego poprawi bilans energetyczny województwa	Stan istniejący systemu elektroenergetycznego – to zasadniczy hamulec dla rozwoju OZE i uzyskanie poprawnego bilansu energetycznego województwa	częściowo uwzględniona	Strona 43.
40	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku	Diagnoza strategiczna (Synteza) str. 32	....jednym z ważniejszych wyzwań w sferze przedsiębiorczości będzie zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionów	Dopisać: • Szczególnie ważnym dokumentem jest program rozbudowy krajowej sieci przesyłowej (KSP) w zakresie połączenia Polska – Litwa i Polska -Białoruś .Zgodnie z nim ,na terenie województwa podlaskiego ma powstać następująca infrastruktura elektroenergetyczna : •	Te uzupełnienia – to ważne inwestycje energetyczne znajdujące się w KPZK oraz w dziesięcioletnim planie rozwoju operatora gazociągów przesyłowych Gaz- System SA na lata 2012 – 2021.	częściowo uwzględniona	Strona 32 oraz Aneks nr 2.

				<ul style="list-style-type: none"> • ..... • ..... • ..... • ..... • Linia 400 kV „Narew” – gr. Państwa z Białorusią (Roś) <p>Na końcu hasła należy dopisać: ....oraz transgraniczne z Litwą i Białorusią. Duże znaczenie dla województwa będzie miała też realizacja interkonektora Polska – Litwa oraz gazociąg przesyłowy w/c Tietierówka/Bobrowniki – Białystok (Grabówka)</p>			
41	Urząd Miejski w Łomży	Cel Strat.2 Cel operacyjny 2.5	Główne kierunki interwencji: - poprawa zewnętrznej dostępności transportowej regionu -wzmocnienie spójności terytorialnej poprzez wspieranie.... - efektywny system transportu publicznego	Dodać: -rozwój dostępności małego lotniczego transportu cywilnego	Wsparcie dla powstania i utrzymania lokalnych lądowisk służących cywilnemu transportowi lotniczemu oraz rekreacji i turystyce lotniczej	niewzględniona	Proponowany zapis, z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość, nie może być uwzględniony w głównych kierunkach interwencji celu operacyjnego 2.5. Natomiast idea lotniczego transportu cywilnego jest zawarta w opisywanym w projekcie sprawnym i wydajnym systemie transportowym, na który składają się "system dróg różnych kategorii, linie kolejowe oraz transport lotniczy" – str. 45 i 46.
42	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Diagnoza strategiczna (Synteza), Podlaskie - dostępne, str. 22		W zdaniu: „Przebudowa dróg krajowych do parametrów dróg ekspresowych i powstanie korytarzy transportowych S8 oraz S19 znajduje się na liście inwestycji priorytetowych do realizacji w Programie Rozwoju Dróg Krajowych na lata 2011-2015, choć realizacja tej drugiej ma się rozpocząć na większości odcinków dopiero po 2013 r. (w kolejnej perspektywie finansowej)” wprowadzić właściwą nazwę „Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015”.	Taką nazwę nosi Program zatwierdzony uchwałą Rady Ministrów nr 10/2011 z dn. 25 stycznia 2011 r.	uwzględniona	Strona 22.
43	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Diagnoza strategiczna (Synteza), Podlaskie - dostępne, str. 22		W ww. zdaniu wykreślić tekst w nawiasie „(w kolejnej perspektywie finansowej)” Do ww. zdania dodać przypis „Prowadzone są prace nad nowym programem dla perspektywy finansowej UE 2014-2020, które dopiero	Obecnie w MTBiGM trwają prace nad nowym Programem Budowy Dróg Krajowych.	uwzględniona	Aneks nr 2, strona 43.

				przesądzą o budowie tego korytarza w przyszłej perspektywie finansowej.”			
44	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Diagnoza strategiczna (Synteza), Podlaskie - dostępne, str. 22		Proponujemy wpisanie tekstu uzupełniającego „Trasa Via Baltica została zgłoszona do współfinansowania w ramach nowotworzonego instrumentu infrastrukturalnego Connecting Europe Facility – Instrumentu „Łącząc Europę” (CEF) - funduszu rozbudowy infrastrukturalnej, ściśle związanego z polityką spójności, który ma wspierać przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla Europy. Ideą CEF jest wzmocnienie sieci transportowo-komunikacyjnej, poprzez rozbudowę infrastruktury transportowej, połączeń energetycznych oraz rozwiązań z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych. CEF miałby być zarządzany centralnie przez KE w latach 2014-2020.”	Podobny tekst w projekcie strategii dotyczy projektu Rail Baltica.	częściowo uwzględniona	Strona 22.
45	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Diagnoza strategiczna (Synteza), Podlaskie - dostępne, str. 22		Proponuje się wykreślenie następującego zapisu: „Żaden z węzłów multimodalnych znajdujących się na terenie województwa nie jest uwzględniony w ramach tzw. platform multimodalnych Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T, mimo że Strategia Rozwoju Transportu wskazuje na konieczność stworzenia regionalnych centrów logistycznych przy dużych polskich aglomeracjach (m.in. Białegostoku)”.	W Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku) na str. 64 w dziale 4.4. Transport intermodalny na mapie nr 13 pn. "Przewidywana lokalizacja platform multimodalnych na sieci TEN-T" Białystok jest uwzględniony jako platforma multimodalna w sieci kompleksowej.	częściowo uwzględniona	Strona 22.

46	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Diagnostyka strategiczna (Synteza), Podlaskie - dostępne, str. 23, akapit trzeci		Brak źródła danych dotyczących transportu kolejowego	Nieвозможно zweryfikowania informacji ze względu na ich niewiadome pochodzenie.	uwzględniona	Aneks nr 2
47	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Diagnostyka strategiczna (Synteza), Podlaskie - dostępne, str. 23, akapit czwarty		Brak źródła danych dotyczących transportu kolejowego	Źródła podane w Aneksie 2 - Diagnostyce Strategicznej Województwa Podlaskiego, str. 14, przypis 5, należy umieścić je również w treści strategii.	niewzględniona	Z uwagi na przejrzystość i syntetyczność głównego dokumentu projektu Strategii wszelkie dane źródłowe, o których mowa w Diagnostyce strategicznej (synteza) nie są zamieszczone. Są one dostępne zarówno w formie przypisów, adnotacji pod grafikami jak i w bibliografii Aneksu Nr. 2
48	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Analiza SWOT, str. 34		Należy przeformułować zagrożenie nr 3	Zagrożenie niezidentyfikowane, PKP nie posiada strategii dotyczącej likwidacji istniejących połączeń kolejowych.	uwzględniona	Strona 34.
49	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Aneks 2 - Diagnostyka strategiczna Województwa Podlaskiego – str. 13, podrozdział 'Transport drogowy'		Proponujemy usunąć wpis „Województwo jest jednym z dwóch w skali kraju, który nie dysponuje ani jednym odcinkiem drogi o statusie autostrady lub drogi ekspresowej (drugim jest województwo podkarpackie wg stanu na 2011 rok).” lub dodać przypis. Proponowana treść przypisu „W roku 2012 oddano do użytku dwa odcinki drogi ekspresowej S8 – Jeżewo-Białystok o długości 24,5 km oraz obwodnica Zambrowa i Wiśniewa o dł. 11.1 km .”	Diagnostyka podaje nieaktualne dane.	uwzględniona	Aneks nr 2.
50	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Aneks 2 - Diagnostyka strategiczna Województwa Podlaskiego, str. 15, akapit pierwszy		Treść nieadekwatna do kształtu rynku przewozów pasażerskich.	Marszałek jest organizatorem publicznego transportu zbiorowego w zakresie przewozów wojewódzkich w transporcie kolejowym. Marszałek może również wspierać rozwój infrastruktury kolejowej na terenie województwa podlaskiego ze środków RPO.	częściowo uwzględniona	Aneks nr 2.

51	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Aneks 2 - Diagnoza strategiczna Województwa Podlaskiego, str. 15, akapit drugi		Należy wyjaśnić fragment o polityce państwa oraz o niewystarczającej kompetencji podmiotów odpowiedzialnych za pozyskiwanie środków z UE na inwestycje w zakresie infrastruktury kolejowej.	Jednym z organów samorządu terytorialnego odpowiedzialnych za pozyskiwanie środków z UE na infrastrukturę kolejową jest Marszałek Województwa.	częściowo uwzględniona	Aneks nr 2 (doprecyzowanie).
52	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Aneks 2 - Diagnoza strategiczna Województwa Podlaskiego, str. 18, podrozdział. Natężenie ruchu		Zdanie „... (w szczególności obecnej drogi krajowej nr 61, która ma stać się drogą szybkiego ruchu S19... ” proponujemy zamienić na „...w szczególności obecnej drogi krajowej nr 61 która zostanie odciążona przez mającą powstać drogę ekspresową S-61 ...”	Droga krajowa nr 61, mająca powstać droga ekspresowa S19 oraz planowana do budowy droga S61 to zupełnie inne ciągi drogowe o odmiennym przebiegu i położeniu, możliwy błąd pisarski.	uwzględniona	Aneks nr 2.
53	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	Uwaga ogólna		Brakuje informacji o zaangażowaniu władz Województwa Podlaskiego w projekty RPO (tabor i infrastruktura).	Województwo podlaskie jest jednym z nielicznych województw, które nie realizuje kolejowych projektów infrastrukturalnych. Sytuacja taka budzi zdziwienie w kontekście deklarowanej wizji Podlasia (str. 9, Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020) –jako „Zielonej Krainy” oraz założeń polityki transportowej i klimatycznej UE.	nieuwzględniona	Województwo podlaskie dysponowało jednym z najmniejszych w kraju budżetów w perspektywie 2007-2013, mając jednocześnie jedną z największych powierzchni (6. miejsce w kraju) i najniższą gęstość zaludnienia, co w kontekście wieloletnich zaniedbań w sferze infrastruktury (nie tylko kolejowej), nie jest bez znaczenia. Środki z RPO były i będą niewspółmierne do zapotrzebowania w zakresie poprawy dostępności zewnętrznej i wewnętrznej regionu. Dlatego też w projekcie Strategii wielokrotnie podkreślono znaczenie poprawy dostępności transportowej (zarówno zewnętrznej, jak i wewnętrznej), integracji systemów transportowych (str. 45. i 46.) i poprawy stanu bezpieczeństwa drogowego (str. 48.). W projekcie Strategii znajduje się także odniesienie do konieczności ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z transportu drogowego (str. 49.). Ponadto należy zwrócić uwagę, iż władze województwa mają ograniczony wpływ na projekty prowadzone przez resorty centralne. Sfery wpływów doskonale obrazuje schemat i jego opis ze str. 58. a także zapis ze str. 37: „Należy jednocześnie wyraźnie podkreślić, iż kluczowe działania w zakresie dostępności komunikacyjnej regionu, jak powiązanie drogowe i kolejowe z Warszawą, leżą poza kompetencjami władz regionalnych.”
54	Muzeum Rolnictwa im. Ks. K. Kluka w Ciechanowcu	1.4. str.42	Efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego.	Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego.	Uważam że samo pojęcie "efektywne wykorzystanie" ogranicza się tylko do korzystania z dóbr kultury. Kultura jest bogactwem samym w sobie, z którego należy korzystać ale w pierwszej kolejności trzeba też o nią zadbać. W sytuacji ogromnych potrzeb w zakresie	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w celu operacyjnym 1.4., który zakłada "wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu" (str. 42.). Wzmocnienie oznacza również rozwój, narzuca szczególną dbałość o potencjał kulturowy regionu.

					kultury, które nie zostały zrealizowane w ostatnich latach uważam, że czerpiąc z potencjału kulturowego należy go rozwijać.		
55	Spółdzielnia Mleczarska MLEKOVITA	Cele strategiczne	<p>Cel strategiczny1. Konkurencyjna gospodarka</p> <p>Cel operacyjny 1.1 Cel operacyjny 1.5 Cel operacyjny 2.2 cel operacyjny 3.4</p>	<p>Po pierwsze: Należy podjąć działania, które uniemożliwią proces powstawania biogazowni, gdzie ma być przetwarzana min., kiszonka z kukurydzy. Kukurydza odgrywa szczególną rolę w pokryciu potrzeb energetycznych bydła i stanowi podstawową paszę w hodowli krów mlecznych. W konsekwencji wpływa bardzo znacznie, na wzrost produkcji mleka. Planowanie i uruchamianie biogazowni na bazie kukurydzy, podważa istniejący system gospodarki w naszym regionie. Natomiast projektowanie i uruchamianie biogazowni, na bazie np. odpadów organicznych lub innych, nie zagrażający rozwojowi hodowli krów i produkcji mleka, uważam za ważne dla rozwoju.</p>	<p>SM MLEKOVITA, którą kieruję od wielu lat, odnosi wiele sukcesów i cieszy się, największą dynamiką przychodów w mleczarskiej gałęzi przemysłu. Koncentrujemy się na budowaniu własnych innowacji, własnej marki i konsekwentnej promocji na rynku krajowym, i zagranicznym. Efektywność zarządzania i osiągnięte rokrocznie coraz lepsze wyniki finansowe, bezpośrednio przekładają się na stały wzrost wartości marki. Według rankingu dziennika Rzeczpospolita z ub. r., SM MLEKOVITA to najcenniejsza marka produkcyjnego sektora gospodarki i lider branży spożywczej. Takie wyniki zaowocowały Nagrodą Specjalną „Złota 6”, czyli równorzędnym wyróżnieniem przyznawanym 6 firmom, które w ostatnich 6 latach najwięcej i najbardziej dynamicznie zwiększyły wartość swoich marek. SM MLEKOVITA znalazła się w gronie takich marek jak m.in.; PKO Bank Polski i PKN Orlen. Prezes Zarządu SM MLEKOVITA</p>	uwzględniona	Strona 42.
56	Spółdzielnia Mleczarska MLEKOVITA	Cele strategiczne	<p>Cel strategiczny1. Konkurencyjna gospodarka</p> <p>Cel operacyjny 1.1 Cel operacyjny 1.5 Cel operacyjny 2.2 cel operacyjny 3.4</p>	<p>Po drugie: Konieczne jest jak najszybsze podjęcie działań uwzględniających przebudowę i poprawę stanu drogi wojewódzkiej 678 Wysokie Mazowieckie - Białystok, na odcinku Wysokie Mazowieckie - Tolcze. W/w droga powinna być uznana za strategiczną. Droga ta stanowi bardzo ważną linię komunikacyjną, łączącą miasto i powiat Wysokie Mazowieckie - a tym samym SM MLEKOVITĘ - ze stolicą województwa. Ruch na niej ciągle się nasila. To oznacza potrzebę zniesienia maksymalnego tonażu 10 T w ruchu transportowym na tej, i</p>	j.w	częściowo uwzględniona	<p>Kwestie dostępności wewnętrznej poruszane są nie tylko w opisie celów, ale także w obszarach strategicznej interwencji, w szczególności wskazuje się na specyficzną funkcję ośrodków powiatowych (strony 51-52).</p>

				innych drogach w naszym rejonie. Ponadto, konieczna jest rozbudowa pozostałych ciągów komunikacyjnych, ułatwiających dalszy rozwój SM MLEKOVITY, i nie utrudniających transportu w innych kierunkach.			
57	Spółdzielnia Mleczarska MLEKOVITA	Cele strategiczne	Cel strategiczny1. Konkurencyjna gospodarka Cel operacyjny 1.1 Cel operacyjny 1.5 Cel operacyjny 2.2 cel operacyjny 3.4	Po trzecie: Konieczna jest dzisiaj budowa nowoczesnego i o dużej przepustowości kolektora ściekowego w Wysokiem Mazowieckiem. Jest to inwestycja konieczna i niezbędna dla dalszego rozwoju miasta i przedsiębiorczości. Obecny bowiem stan infrastruktury w tym obszarze utrudnia rozwój.	j.w	nieuwzględniona	Proponowany zapis, z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość, nie może być uwzględniony, choć jego wymowa wpisuje się w ideę celu operacyjnego 3.4. Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju, a nie poszczególne inwestycje. Zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą być zawarte konkretniejsze, ułożone propozycje rozwiązań miejscowych problemów, związanych z ochroną środowiska, o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6., str. 68.).
58	Spółdzielnia Mleczarska MLEKOVITA	Cele strategiczne	Cel strategiczny1. Konkurencyjna gospodarka Cel operacyjny 1.1 Cel operacyjny 1.5 Cel operacyjny 2.2 cel operacyjny 3.4	Po czwarte: Wobec faktu, że system sieci gazownictwa ziemnego województwa podlaskiego zalicza się do najsłabiej rozwiniętych w gazociągi transgraniczne obecna komunikacja gazowa biegnąca w naszym rejonie jest niewystarczająca i hamuje dalszy rozwój i powstawanie nowych inwestycji. Dlatego, za niezbędne uważam budowę drugiej (o większej przepustowości) nowej tzw. nitki gazowej. Nowe gazociągi transgraniczne z pewnością pozwolą zapewnić perspektywiczne potrzeby zasilania regionu w ten surowiec.	j.w	uwzględniona	Strona 43 (cel 1.6). SWOT - strona 33.
59	Spółdzielnia Mleczarska MLEKOVITA	Cele strategiczne	Cel strategiczny1. Konkurencyjna gospodarka Cel operacyjny 1.1 Cel operacyjny 1.5 Cel operacyjny 2.2 cel operacyjny 3.4	Po piąte: Za bardzo ważną kwestię do realizacji uważam, uruchomienie w rejonie Wysokie Mazowieckiego wysypiska śmieci, spełniającego wszelkie normy ochrony środowiska. Z pewnością byłoby to działanie bardziej korzystne i ekonomicznie uzasadnione, niż obecny stan w tym zakresie.	j.w	nieuwzględniona	Proponowany zapis, z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość, nie może być uwzględniony, choć jego wymowa wpisuje się w ideę celu operacyjnego 3.4. Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju, a nie poszczególne inwestycje. Zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i powinny być wyznacznikami dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą być zawarte konkretniejsze, ułożone propozycje rozwiązań miejscowych, problemów

							związanych z ochroną środowiska, o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6, str. 68.).
60	Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku	Cel operacyjny 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej, s. 44 Cel operacyjny 2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej, s. 45	s. 44 Cel operacyjny 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy zagranicznej "Rozwój partnerskiej współpracy z sąsiadami ze Wschodu powinien opierać się także na potencjale oraz istniejących już doświadczeniach ośrodków naukowych regionu." s. 45 Cel operacyjny 2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej „Warto rozwijać współdziałanie w zakresie badań naukowych czy wymiany kadry.”	s. 44 "Rozwój partnerskiej współpracy z sąsiadami ze Wschodu powinien opierać się także na potencjale oraz istniejących już doświadczeniach instytucji kultury oraz ośrodków naukowych regionu." s. 45 „Warto rozwijać współdziałanie w zakresie badań naukowych, przedsięwzięć kulturalnych, wymiany kadry.”	Instytucje kultury województwa podlaskiego mają istotne, kilkuletnie doświadczenia we współpracy z partnerami ze Wschodu. Niejednokrotnie współpraca jest też sformalizowana, np. odbywa się w oparciu o dokumenty intencyjne i umowy. Istnieje konieczność kontynuowania współpracy i jej poszerzania. We wcześniejszych zapisach "Strategii..." (s. 10) jest mowa o "wspólnym dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym", "partnerstwie transgranicznym", itp. ; uzasadnione jest więc uzupełnienie zapisów o proponowane, dotyczące uwzględnienia potencjału kulturowego.	częściowo uwzględniona	Strona 45 (cel 2.3).
61	Starostwo Powiatowe w Łomży	Cel operacyjny 2.5. Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu		Infrastruktura drogowa - konieczna jest zdecydowanie większa pula środków finansowych na realizację dostępności wewnętrznej (szeroko rozumiana komunikacja mieszkańców z ośrodkami gminnymi i powiatowymi) gdyż są to zadania samorządów gminnych i powiatowych a w naszym regionie samorządy dysponują coraz mniejszymi środkami własnymi. Należy rozważyć potrzebę "skoncentrowanych" inwestycji, szczególnie drogowych. Warto też mocniej pochylić się nie tylko nad tematem dróg krajowych i gminnych, które będą stanowić dojazdy do wskazanych w Strategii dróg S8, S19 czy S61. Powiat Łomżyński pragnie zwrócić uwagę na 3 odcinki dróg powiatowych: a) NR 1934 B Piątница Poduchowna - Kalinowo - Drozdowo - Bronowo - Wizna b) Nr 1937 B Stara Łomża - Siemień - Rybno - Pniewo		częściowo uwzględniona	Kwestie dostępności wewnętrznej poruszane są nie tylko w opisie celów, ale także w obszarach strategicznej interwencji, w szczególności wskazuje się na specyficzną funkcję ośrodków powiatowych (strony 51-52). Proponowany zapis, z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość, nie może być uwzględniony. Strategia, wskazuje kierunki i drogi rozwoju, a nie poszczególne inwestycje. Zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą być zawarte konkretniejsze, ułożone propozycje rozwiązań miejscowych problemów, o czym mowa jest w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6., str. 68.).

				c) NR 1904 B Jednaczewo - Szablak - Nowogród			
62	Starostwo Powiatowe w Łomży	Cel operacyjny 2.5. Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu		<p>Infrastruktura kolejowa: z naszego punktu widzenia brakuje zdecydowanego stanowiska w sprawie transportu kolejowego a szczególności towarowego. W Strategii powinien znaleźć się jasny zapis, iż należy zwiększyć konkurencyjność transportu kolejowego a w szczególności towarowego poprzez zwiększenie roli kolei i przewozów intermodalnych (tj. przewozów towarów w jednej jednostce ładunkowej przy użyciu co najmniej dwóch gałęzi transportu) kosztem przewozów samochodowych a tym samym zdecydowane przeciwdziałanie likwidacji połączeń kolejowych istotnych dla rozwoju przedsiębiorczości, jak również stworzyć warunki zachęcające do korzystania z najmniej uciążliwych dla przestrzeni i środowiska środków transportu tj. właśnie kolei takie rozwiązania znalazły się już w projekcie aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego. Zatem może warto ułokować w przyszłej perspektywie finansowej większe środki na tego typu działania</p>	<p>Postulat ten wynika z sytuacji, która miała miejsce w ostatnim czasie, tj. likwidacja przez PKP s.a. linii kolejowych nr 36 Ostrołęka - Lapy czy nr 49 Śniadowo - Łomża z dalszej eksploatacji jako nierentowne. Tymczasem z analizy przedstawionej przez samych zainteresowanych tematem przedsiębiorców wynika, iż przewozy kolejowe na tych właśnie odcinkach wykazują znaczną tendencję wzrostową. Należy zatem w przyszłości wykazać większą dbałość o ten właśnie obszar i podejmować zdecydowanie zdecydowane reakcje w przypadku kolejnych, bezpodstawnych prób likwidacji istotnych dla rozwoju gospodarki połączeń kolejowych. Nadmieniam, iż utrzymywanie ww. linii ciągle leży w interesie Ziemi Łomżyńskiej i ma znaczący wpływ na możliwość dalszego rozwoju gospodarczego naszego regionu</p>	częściowo uwzględniona	Strony 45-46.
63	Starostwo Powiatowe w Łomży	Cel operacyjny 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych oraz Cel operacyjny 3.4 ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami:		<p>Produkcja energii ze źródeł odnawialnych jest koniecznością, ale zastanówmy się :</p> <p>a) dlaczego nie mamy jeszcze krajowej ustawy o OZE?</p> <p>b) jak pogodzić ochronę krajobrazu z postulowaną w Strategii produkcją energii wiatrowej (szczególnie w północnej części regionu) i energii z farm fotowoltaicznych</p>		uwzględniona	Strony 42 i 65.

			(zajętość np. kilku hektarów użytków rolnych) c) jak zachęcić miejscowych inwestorów wespół z mieszkańcami do inwestowania w OZE (obecnie większość inwestorów jest spoza naszego regionu)			
64	Starostwo Powiatowe w Łomży	Wizja: województwo podlaskie: zielone, otwarte, dostępne i przedsiębiorcze	Część zapisów ma charakter postulacyjny skierowany do Rządu RP: 1)choćby przebudowa i rozbudowa dróg krajowych, trakcje kolejowe, sieci energetyczne ale też gazyfikacja regionu - tak potrzebna zielonej krainie - jakimi instrumentami i argumentami przekonamy władze centralne o konieczności inwestowania w przedmiotową infrastrukturę w naszym regionie2) Dlaczego w poprzedniej perspektywie nie sprawdziły się tak preferowane klastry? Czy wszystkie samorządy dysponują potencjałem, aby znaleźć własną drogę rozwoju tzw. własną inteligentną specjalizację?3) Nie do przyjęcia jest już zauważalna polaryzacja rozwoju społeczno-gospodarczego tj. realokacja kierunków wydatków w ramach polityki spójności na niekorzyść obszarów najsłabszych, a nasze województwo do takich jest zaliczane4)Dlaczego nasz zielony region (ponad 30% powierzchni jest objęta prawną ochroną przyrodniczą) nie stanowi silnego magnetu dla turystów - czy tylko w dostępności wewnętrznej i zewnętrznej czy liczbie obiektów noclegowych? Nie widać dobrego rozwiązania tej sytuacji5) Nadal musimy inwestować w obszary wiejskie celem poprawy życia mieszkańców - głównie systemy kanalizacyjne bowiem opóźnienia w tym obszarze są ogromne6) Pilna konieczność dostosowania kierunków kształcenia do [potrzeb rynku pracy - zwiększenie efektywności PO KL poprzez ściślejszą współpracę z lokalnymi przedsiębiorcami np. tworzenie tzw. trójkątów pożytku publicznego opartych na współpracy jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i miejscowych przedsiębiorców7) Jak w dobie gospodarki rynkowej i globalizacji położyć akcent w działalności rolniczej na produkcję tradycyjną, rolnictwo ekologiczne i produkcję żywności wysokiej jakości o co postulują autorzy Strategii?		niewzględniona	W treści propozycji nie podano alternatywnego rozwiązania, w związku z powyższym nie ma możliwości zmiany wizji.
65	Starostwo Powiatowe w Łomży	Cel operacyjny 1.1. Rozwój przedsiębiorczości	Dlaczego o wspieraniu, rozwoju przedsiębiorczości społecznej w Strategii mówi się tylko w celu operacyjnym 3.2. Poprawa spójności społecznej. To prawda, że temat przedsiębiorczości społecznej jest tematem trudnym bowiem w głównej mierze tworzą go osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Ale jak pokazuje nasze doświadczenie powstają spółdzielnie socjalne, które realizują m.in. usługi przy wykorzystaniu najnowszych technologii, dają nowe miejsca pracy zatem i dla nich należałoby znaleźć miejsce w gronie przedsiębiorców. nie należy bowiem traktować ich tylko jako jeden z doraźnych sposobów na aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym a tym samym powielać negatywny wydźwięk słów spółdzielnia socjalna jako działalności gorszej bo zatrudniającej osoby wykluczone społecznie. Można też odważyć się na bardziej zdecydowane kroki w tym obszarze. istnieją w polskim prawie rozwiązania, które mogłyby sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości społecznej - jak klauzule społeczne. Są one stosunkowo nowymi rozwiązaniami, co powoduje, że nie są one powszechnie stosowane (tak jak odbywa to się w innych krajach). Jednakże takie rozwiązania znalazły już zastosowania w tak dużych ośrodkach jak: Bydgoszcz, Toruń, Kraków, Wrocław, czy Gdańsk. Być może czas na Białystok? Nadmieniam, że przy udziale środków z PO KL w ramach projektów realizowanych przez Powiat Łomżyński przyznanych zostało 46 dotacji na utworzenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do już istniejącej. na Ziemi Łomżyńskiej powstało co najmniej 9 spółdzielni socjalnych - wszystkie nadal prowadzą swoją działalność i co najważniejsze dają nowe miejsca pracy. W ramach aktualnie realizowanego projektu "Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej - Subregion Łomżyński" nie tylko powstają nowe podmioty ekonomii społecznej, ale także zostanie utworzony Klaster Ekonomii Społecznej - co nie udało się w przypadku innych branż.		uwzględniona	Strony 40-41

66	Urząd Miasta Hajnówka	s. 10	partnerstwo transgraniczne - wspólne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze - inicjatywy społeczności lokalnych	partnerstwo transgraniczne - współpraca instytucji publicznych na rzecz wspólnej realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych - wspólne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze - inicjatywy społeczności lokalnych	uwzględnienie dodatkowego aspektu współpracy jest zasadne z uwagi na dotychczasową dobrą współpracę i doświadczenie w tej dziedzinie	uwzględniona	Strona 10.
67	Urząd Miasta Hajnówka	s. 17	uwaga ogólna - zdiagnozowane problemy jak :położenie geograficzne, walory przyrodnicze oraz wielokulturowość regionu nie przekładają się na atrakcyjność turystyczną" czy "województwo podlaskie posiada potencjał turystyczny (...) atrakcje te (...)nie stanowią jednak silnego magnesu dla turystów" nie mają odzwierciedlenia w celach strategicznego i operacyjnych		propozycja uwzględnienia w celach strategicznych i operacyjnych. Na str. 7 mówi się o nowym paradygmacie polityki regionalnej, który polega m.in. na koncentracji uwagi na endogenicznych cechach terytorialnych. Nie uwzględnienie tego potencjału w celach , który nas zdecydowanie wyróżnia (zielone, wyjątkowe środowisko przyrodnicze dla uprawiania turystyki itd.) stoi w sprzeczności z powyższymi zapisami nowego paradygmatu polityki regionalnej.	nieuwzględniona	Strategia zakłada rozwój turystyki na tych terenach, które wyróżniają uwarunkowania przyrodnicze. Jest ona szansą na rozwój tych gmin, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000 i które zostały wyszczególnione jako Obszar Strategicznej Interwencji. Występuje bowiem "wyraźna korelacja między rozwojem funkcji turystycznych w poszczególnych gminach, a lokalizacją obszarów chronionych" (str. 53.-54., mapa 19. vs mapa 21.). Jednocześnie należy wyraźnie stwierdzić, iż turystyka nie będzie miała wpływu na rozwój całego województwa.
68	Urząd Miasta Hajnówka	s. 51	2."subregionalne ośrodki wzrostu (..) Z uwagi na pełnione funkcje ponadlokalne miasta te powinny być wspierane w rozwoju usług publicznych, które w sytuacji ograniczonej dostępności wewnętrznej w regionie mają szansę poprawić standard życia mieszkańców nie tylko w ramach ośrodków subregionalnych i ich obszarów funkcjonalnych, ale także dalszego otoczenia - w przypadku Bielska Podlaskiego także powiatów hajnowskiego i siemiatyckiego. Szczególnym wsparciem w tym subregionie należy potraktować rozwój gmin usytuowanych wokół Puszczy Białowieskiej."	2."subregionalne ośrodki wzrostu (..) Z uwagi na pełnione funkcje ponadlokalne miasta te powinny być wspierane w rozwoju usług publicznych, które w sytuacji ograniczonej dostępności wewnętrznej w regionie mają szansę poprawić standard życia mieszkańców nie tylko w ramach ośrodków subregionalnych i ich obszarów funkcjonalnych, ale także dalszego otoczenia - w przypadku Bielska Podlaskiego także powiatów hajnowskiego i siemiatyckiego. Szczególnym wsparciem w tym subregionie należy potraktować rozwój gmin usytuowanych wokół Puszczy Białowieskiej."	proponuje się wyraźnie wskazać przynależność powiatów hajnowskiego i siemiatyckiego oraz uwzględnić deklarację złożoną przez Minister Rozwoju Regionalnego Elżbietę Bieńkowską wsparcia obszaru specjalnej interwencji jakimi są gminy usytuowane wokół Puszczy Białowieskiej (informacja taka była m.in. zamieszczona w informatorze RPO WP nr 1 (16) kwiecień 2013, str. 3)	nieuwzględniona	Propozycja zapisu ma swoje odzwierciedlenie w projekcie Strategii, ponieważ jednym z Obszarów Strategicznej Interwencji są gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000 (str. 53.). Są to w dużej mierze gminy usytuowane wokół Puszczy Białowieskiej. Deklaracja minister rozwoju regionalnego wydaje się więc wpisywać w OSI wskazane w dokumencie. Strategicznymi Obszarami Interwencji są też miasta powiatowe, a więc m.in. Siemiatycze i Hajnówka (str. 51.), które - zgodnie z ideą Strategii - mają pełnić rolę węzłów gospodarczych, edukacyjnych i usługowych.

69	Radny Rady Miejskiej Białegostoku	Rozdział Diagnoza Strategiczna, część Podlasie dostępne(s.23)	Akapit 3 na stronie 23	<p>Odnosnie transportu kolejowego należy wskazać istotną rolę trasy kolejowej Warszawa- Białystok-Sokółka-Suwałki-Trakiszki-Granica Państwa (E75) jako najważniejszej trasy regionu, która powinna być dostosowana do standardu unii magistralnej. Pełni ona podobne funkcje co droga Białystok-Suwałki, a w tym przebiegu służy jednocześnie realizacji celu wewnętrznej spójności komunikacyjnej regionu, obsługując m.in. Sokółkę i Augustów i w całości przebiega przez obszar województwa podlaskiego. Oprócz tego należy wskazać potrzebę modernizacji tras Białystok-Bielsk Podlaski-Czeremcha i Białystok - Mońki-Grajewo (aktualnie planowany przebieg Rail Baltica)</p>	<p>Niekorzystne warunki rozwoju regionu dostrzegają również autorzy Strategii, o czym świadczy np.. Wskazanie w analizie SWOT jako słabej strony regionu "bardzo słabej dostępności transportowej". Tym bardziej wskazane jest, aby w dokumencie zawrzeć priorytety inwestycyjne nawet, jeśli modernizacja dróg krajowych i linii kolejowych zależy w znacznym stopniu do władz centralnych. W istocie właśnie obniżenie rangi Białegostoku i całego regionu w dokumentach rządowych oraz planach GDDKiA czy PKP sprawia, że precyzyjne sformułowanie potrzeb i celów Podlasia jest koniecznością. W rozdziale Diagnoza strategiczna w części Podlasie - dostępne (s.22) należy wskazać faktyczne potrzeby transportowe regionu, bez względu na stopień ich uwzględnienia w dokumentach rządowych lub planach GDDKiA.</p>	uwzględniona	Aneks nr 2.
70	Radny Rady Miejskiej Białegostoku	System wskaźników monitorowania Aneks nr 4 do Strategii		<p>W systemie wskaźników monitorowania (aneks nr 4 do Strategii) w celu operacyjnym 2.5 należy uwzględnić, jako odrębny wskaźnik (lub odrębne wskaźniki) celów, średnie czasy dojazdu z Białegostoku do Suwałk, z Białegostoku do Łomży i z Białegostoku do Bielska Podlaskiego, zarówno transportem drogowym jak i kolejowym.</p>		uwzględniona	Aneks nr 4.
71	Radny Rady Miejskiej Białegostoku	System wskaźników monitorowania Aneks nr 4 do Strategii	Wskaźnik celu nr 30	<p>W systemie wskaźników monitorowania (aneks nr 4 do Strategii) we wskaźniku celu nr 30 (" Średni czas dojazdu do Warszawy w transporcie drogowym i kolejowym")należy dodać analogiczne wskaźniki odnoszące się do średnich czasów dojazdu do Olsztyna, Lublina i Kowna.</p>		uwzględniona	Aneks nr 4.

72	Radny Rady Miejskiej Białegostoku	Rozdział Diagnoza Strategiczna, część Podlasie dostępne(s.22)	Fragment tekstu poniżej tytułu(?) "Atut położenia geograficznego nadaje regionowi ważne funkcje transportowe"	część "Podlasie dostępne" powinna zostać uzupełniona wykaz wraz z uzasadnieniem następujących szlaków komunikacyjnych: a) Białystok - Augustów - Suwałki - Kowno (Droga DK8), b) Warszawa - Białystok (Droga s8), c) Lublin - Bielsk Podlaski - Białystok - Kuźnica (droga 19), d) Białystok - Mońki - Grajewo - Elk (DK65)	Niekorzystne warunki rozwoju regionu dostrzegają również autorzy Strategii, o czym świadczy np.. Wskazanie w analizie SWOT jako słabej strony regionu "bardzo słabej dostępności transportowej". Tym bardziej wskazane jest, aby w dokumencie zawrzeć priorytety inwestycyjne nawet, jeśli modernizacja dróg krajowych i linii kolejowych zależy w znacznym stopniu do władz centralnych. W istocie właśnie obniżenie rangi Białegostoku i całego regionu w dokumentach rządowych oraz planach GDDKiA czy PKP sprawia, że precyzyjne sformułowanie potrzeb i celów Podlasia jest koniecznością. W rozdziale Diagnoza strategiczna w części Podlasie - dostępne (s.22) należy wskazać faktyczne potrzeby transportowe regionu, bez względu na stopień ich uwzględnienia w dokumentach rządowych lub planach GDDKiA.	uwzględniona	Aneks nr 2.
73				1. W opracowanej strategii brakuje terminów i kwantyfikacji celów zarówno krajowych realizowanych w woj. jak i regionalnych. W istocie strategia jest sformulowaniem założeń do opracowania 7 letnich planów rozwoju (województwa, samorządów terytorialnych różnych szczebli). Plan 7 letni jest okresem optymalnym w planowaniu – długość życia „psa chińskiego”, (umożliwia połączenia potrzeb doraźnych z perspektywą osadzoną ściśle w realiach). Stąd trzeba zapisać co i kiedy zamierzamy osiągnąć. (zapis syntetyczny – PKB, inwestycje, udział w rynku działalności specjalistycznych, głównych przekształceń jakościowych, i. t. p.).		nieuwzględniona	W projekcie Strategii zostało wskazanych 6 wskaźników, które posiadają wartości docelowe w 2020 roku (str. 62.). Ujęcie kilku bardzo konkretnych wskaźników ma na celu skoncentrowanie wysiłków na kluczowych aspektach i wyzwaniach województwa podlaskiego.

74				<p>2. W opracowanej strategii brakuje sposobu wdrażania (sposobu wprowadzenia do samorządów terytorialnych różnych szczebli (zmiany ich strategii, zmiany ich studiów, ich planów miejscowych). Strategia nie może tylko być „zaproszeniem do wspólnej pracy”, takie zaproszenie łatwo zignorować (w wyniku gnuśności, zawiści, wolności - arogancji, „kręcenia własnych lodów”). Trzeba wpisać sposób zabezpieczenia jej wprowadzenia, kontroli realizacji, kwartalnych ocen realizacji, odpowiedzialnych za te zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - władze samorządowe, posłowie za zadania w woj. centralne, - wojewoda – kontrola, kwartalna ocena, - zarządy samorządów, radni samorządów za zadania regionalne. 		nieuwzględniona	<p>Propozycja zapisu, ze względu na brak kompetencji samorządu województwa w tym obszarze, nie może zostać uwzględniona. Strategia, jako dokument przygotowany przez samorząd województwa, nie może bowiem wyznaczać zadań, np. dla administracji rządowej i samorządowej. Jest to opracowanie wskazujące główne kierunki rozwoju regionu. Dla jej skutecznej realizacji faktycznie konieczna jest współpraca wielu środowisk i różnych szczebli władzy. Konieczność aktualizacji lokalnych dokumentów została wskazana w wyzwaniach województwa (str. 68.). Niestety, zapisanie w samym dokumencie jakichkolwiek zadań dla niezależnych od samorządu województwa instytucji i samorządów ograniczy się do pustego zapisu. Strategia, w związku z powyższym, może jedynie zachęcać, a nie nakazywać. Jednocześnie należy podkreślić, że w Strategii został uwzględniony system monitorowania z Regionalnym Obserwatorium Terytorialnym (ROT), które - obok analogicznej instytucji na poziomie krajowym - będzie tworzyć system współpracy i przepływu informacji między najważniejszymi podmiotami publicznymi, biorącymi udział w realizacji polityki rozwoju na szczeblu regionalnym (str. 60.).</p>
75				<p>3. W opracowanej strategii brakuje powiązania specjalizacji z koncentracją. Specjalizacja jest podstawą konkurencyjności a praktycznie nie może być osiągnięta bez koncentracji. (kapitału, pracy o wysokich kwalifikacjach i. t. p.). Gdy w obszarze wolnego rynku odbywa się to mechanizmami rynkowymi to w sferze publicznej zmiany są całkowicie zamrożone (wręcz utrwalane interesami politycznymi, grupowymi, koteriami), kosztem jakości działalności, obniżania kosztów, braku poprawy efektów działalności). Szczególnie wymownym przykładem jest służba zdrowia ale nie tylko bo i podział</p>		częściowo uwzględniona	<p>O kwestii koncentracji i selektywności mowa jest m.in. we wprowadzeniu do dokumentu na stronie 7 czy w rozdziałach poświęconych systemowi realizacji oraz ramom finansowym (str. 57-66.)</p>

				administracyjny i. t. p.).			
76				4. W opracowanej strategii brakuje opracowania instytucjonalnego wsparcia ze wskazaniem narzędzi jakimi one dysponują (będą dysponować) podmiotów szczególnie gospodarczych realizujących strategię.		niewzględniona	Zaproponowane kwestie, z uwagi na ich operacyjny charakter, nie mogą być uwzględnione w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego. Natomiast zostaną ujęte zostaną w dokumentach wdrożeniowych jak regionalny program operacyjny.
77	Negresko sp. z o.o.			Rozpropagowanie i upowszechnienie paliwa jakim CNG (Compressing Natural Gas); zwrócenie na to paliwo powszechnej uwagi. Być może o pewne ułatwienia, ulgi przy budowie stacji tankowania bądź wprowadzania stanowisk do tankowania CNG na stacjach już istniejących, a dystrybuujących benzyny i ON.	Moim zdaniem dokument Strategii..., próbujący wytyczać pewne kierunki rozwoju, doskonale się do tego nadaje.	niewzględniona	Proponowany zapis, ze względu na zbyt dużą szczegółowość i ukierunkowanie tylko na wykorzystanie jednego rodzaju paliwa, nie może być uwzględniony w Strategii. Kwestie związane z promocją i wsparciem CNG powinny zostać rozstrzygnięte na poziomie operacyjnym, przy udziale zainteresowanych stron.
78	Stowarzyszenie Szukamy Polski	Wyzwania województwa podlaskiego:		Budowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz pobudzanie aktywności społecznej jest ważnym i - do tej pory - nie wykorzystanym czynnikiem rozwoju. W organizacjach obywatelskich tkwią wielkie pokłady kreatywności. Ich uruchomienie nie wymaga wielkich nakładów i jest - w dużej mierze - niezależne od okoliczności zewnętrznych. Podlaskie - region aktywnych obywateli.		uwzględniona	M.in. strony 41-42, 59 oraz 68-69.
79	Stowarzyszenie Szukamy Polski	System wskaźników monitorowania: Cel operacyjny 1.4:		10. Liczba podmiotów III sektora na 10 000 mieszkańców. 11. Wartość zadań publicznych, realizowanych przez organizacje pozarządowe, powierzonych i dofinansowanych przez organa władzy i instytucje publiczne - w tys. zł.	Odnosnie pkt. 11 ten wskaźnik pozwoli zmierzyć poziom partycypacji społecznej. Oczywiście jedynie częściowo, bo w kwestii zadań publicznych, ale to już coś. Uwzględnia zarówno aktywność organizacji pozarządowych, jak i gotowość władz do dzielenie się obowiązkami. Pozwala też porównywać ze sobą kolejne lata w celu oceny postępów w dziedzinie partycypacji.	niewzględniona	Zlecanie zadań przez instytucje publiczne organizacjom pozarządowym nie powinno być oceniane w kategoriach kosztowych. Zaproponowany wskaźnik nie pozwala na bezpośredni pomiar żadnego efektu - sama wielkość wydatków w dziedzinie kapitału społecznego nie obrazuje rezultatu realizacji planowanych kierunków interwencji.

				12. Średnia liczba korzystających z muzeów, teatrów...			
80	Stowarzyszenie Szukamy Polski	Główne kierunki interwencji:	Kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego	<p>1. Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych.</p> <p>2. Promowanie wartości i postaw sprzyjających współpracy i aktywności obywatelskiej.</p> <p>3. Zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym poprzez poprawę dostępu do jej dóbr oraz kształtowanie nawyków kulturalnych (np. czytelnictwa).</p> <p>4. Poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego - sprawna administracja.</p>	<p>Odnosnie pkt 2. Pierwotny zapis nie precyzuje o jakie wartości chodzi (bierność też jest przecież postawą społeczną),</p> <p>Odnosnie pkt. 3 zapis do tyczy roli kultury w życiu codziennym. Jest konieczny z punktu widzenia konkretnych programów operacyjnych. Jego znaczenie jest nie budzi wątpliwości.</p>	częściowo uwzględniona	Strony 41-42. (vide pkt 291 i 292).
81	Stowarzyszenie Szukamy Polski	Cel operacyjny 1.4, str. 41-42	Cały Paragraf	<p>Inwestycje w kapitał społeczny mają coraz większy wpływ na tempo rozwoju i wzrost konkurencyjności gospodarki. Zdolność do współpracy oparta na zaufaniu i umiejętnościach komunikowania jest warunkiem niezbędnym do tego, aby sprostać wyzwaniom naszych czasów. dotyczy to zarówno firm, jak i organów władzy publicznej i instytucji, które muszą nauczyć się działać wspólnie w celu mobilizacji i łączenia zasobów, budzenia kreatywności oraz świadomości wspólnoty celów i interesów. Tworzenie kapitału społecznego to przede wszystkim budowa społeczeństwa aktywnych obywateli. Ważne jest więc stałe powiększanie społecznych i obywatelskich kompetencji mieszkańców regionu. Jednym z najważniejszych partnerów władz i instytucji publicznych w procesie dialogu i partycypacji społecznej są organizacje pozarządowe. Dlatego tak</p>	<p>Ten cel musi uwzględniać rolę najważniejszego partnera władzy, czyli organizacji obywatelskich (pozarządowych). Nie chodzi o ich wspieranie lecz o podkreślenie znaczenia dla budowy kapitału społecznego. Pomijanie ich oznacza zawieszenie działań w próżni. Wypada też zwrócić uwagę na specyficzny kapitał kulturowy regionu jako punkt wyjścia do dalszych działań.</p>	częściowo uwzględniona	Strona 43.

				<p>istotne jest powierzenie im do realizacji zadań publicznych, a także stworzenie rozwiązań organizacyjnych umożliwiających ich reprezentantom udział w tworzeniu najważniejszych dokumentów programowych województwa już na pierwszych etapach prac. Województwo podlaskie jest regionem wielokulturowym. Tradycja współistnienia i współpracy różnych religii i narodowości ma tu długą historię. Doświadczenia te mogą stanowić podstawę do kształtowania nowoczesnych postaw opartych na tolerancji i otwartości wobec innych wartości, norm, zachowań i sposobów życia. Gotowość do przyjmowania nowych idei i wynikających z nich inspiracji, w połączeniu ze zdolnością do twórczej reinterpretacji własnej tożsamości są podstawą indywidualnej kreatywności, tak ważnej z punktu widzenia wzmocnienia kapitału społecznego. Dodatkowym elementem sprzyjającym rodzeniu się postaw twórczych i aktywnych społecznie jest obecność kultury w życiu codziennym.</p>			
82	<p>Mazowiecka Spółka Gazownictwa sp. z o.o.</p>	<p>Rozdział 3: Diagnoza strategiczna, podrozdział: Podlaskie - Przedsiębiorcze, str. 31</p>	<p>Jednym z ważniejszych wyzwań w sferze przedsiębiorczości będzie zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu</p>	<p>Budowa gazociągu transgranicznego Polska - Litwa zapewni integrację systemów gazowniczych, co jednocześnie wpłynie na poprawę parametrów w istniejącej sieci gazowej na terenie woj. Podlaskiego oraz umożliwi gazyfikację nowych obszarów położonych wzdłuż trasy przebiegu gazociągu.</p>	<p>Bezpieczeństwo energetyczne to również energia uzyskiwana z gazu ziemnego</p>	<p>częściowo uwzględniona</p>	<p>Strony 42-43 (cel 1.6).</p>

83	Mazowiecka Spółka Gazownictwa sp. z o.o.	Rozdział 4: Analiza SWOT, słabe strony, pkt.4, str. 33	Brak bezpieczeństwa energetycznego województwa oraz bardzo słaba i przestarzała sieć elektroenergetyczna i gazowa	Brak bezpieczeństwa energetycznego województwa oraz bardzo słaba i przestarzała sieć elektroenergetyczna oraz sieć gazowa o niewystarczającej przepustowości	Sieć gazowa nie jest infrastrukturą przestarzałą.	uwzględniona	Strona 33.
84	Mazowiecka Spółka Gazownictwa sp. z o.o.	Rozdział 4: analiza SWOT; szanse, pkt.13, str. 35	Realizacja inwestycji energetycznych w zakresie 400kV	Realizacja inwestycji energetycznych w zakresie 400kV oraz gazowych sieci dystrybucyjnych i przesyłowych.	Rozwój sieci gazowych będzie stanowił szanse do realizacji inwestycji, umożliwi rozwój przemysłu, przyczyni się do ochrony środowiska (ekologiczne paliwo).	uwzględniona	Strona 35.
85	Mazowiecka Spółka Gazownictwa sp. z o.o.	Rozdział 5: cele strategiczne i operacyjne, cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka, podrozdział: cel operacyjny 1.6.Nowoczesna infrastruktura sieciowa, str. 42-43.	Wyzwaniem w zakresie infrastruktury technicznej na rzecz nie tylko gospodarki, ale także mieszkańców regionu, jest rozwój sieci gazowej w regionie. W chwili obecnej niemożliwe jest na przykład przyłączenie nowych dużych odbiorców, a istniejące warunki pozwalają na utrzymanie stanu zaopatrzenia dotychczasowych odbiorców. Aktualne i przyszłe potrzeby rozwojowe województwa pilnie wymagają rozbudowy istniejącego systemu przesyłowego.	...Aktualne i przyszłe potrzeby rozwojowe województwa pilnie wymagają rozbudowy istniejącego systemu dystrybucyjnego i przesyłowego. Jednocześnie należy wspierać pregazyfikację regionów za pomocą satelitarnych stacji regazyfikacji LNG - Gazu dostarczanego do konkretnych obszarów w postaci skroplonej.	Likwidacja tzw. Białych plam na mapie sieci gazowej województwa podlaskiego. Zwiększenie atrakcyjności terenów inwestycyjnych poprzez ułatwienie dostępu do sieci gazowej potencjalnym odbiorcom.	częściowo uwzględniona	Strona 43.
86	Suwalski Park Krajobrazowy	Analiza SWOT słabe strony STR. 34	brak zapisu	Propozycja dodatkowego zapisu: brak regulacji planistycznych dla województwa dotyczących rozmieszczenia przestrzennego elektrowni wiatrowych	Brak regulacji planistycznych dopuszcza dowolność lokalizacji obcych architektonicznie elementów elektrowni wiatrowych w najcenniejszych przyrodniczo i krajobrazowo miejscach regionu. Skutkiem czego jest degradacja krajobrazu oraz zagrożenia dla przyrody najcenniejszych obszarów przyrodniczych (parków narodowych, krajobrazowych i obszarów natura 2000).	niewuwzględniona	Zawarte w propozycji zagadnienia zostaną poruszone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, czyli drugim, obok Strategii, kluczowym dokumencie dla przyszłości regionu. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż dopiero trwają prace nad zmianami w zakresie planowania przestrzennego, które mają umożliwić prowadzenie skutecznej polityki przestrzennej przez województwa. W tej chwili najskuteczniejszą formą ochrony krajobrazu są zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy.
87	Suwalski Park Krajobrazowy	Analiza SWOT zagrożenia STR. 35	brak zapisu	Niekorzystna i niekontrolowana lokalizacja elektrowni wiatrowych	Degradacja cennych obszarów krajobrazowych i przyrodniczych	częściowo uwzględniona	Strona 20.

88	Suwalski Park Krajobrazowy	Cele strategiczne i operacyjne Cel strategiczny 3 Cel operacyjny 3.4 Str. 49	brak zapisu	Główne kierunki interwencji:- ochrona przyrody i krajobrazu poprzez wyłączenie obszarów chronionych i ich otulin (parków krajobrazowych i narodowych, obszarów natura 2000) z możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych	Troska o zasoby przyrodnicze i krajobrazowe jest jednocześnie zabezpieczeniem sektora turystycznego stanowiącego istotny element rozwoju gospodarczego województwa	niewuwzględniona	Należy zwrócić uwagę, iż dopiero trwają prace nad zmianami w zakresie planowania przestrzennego, które mają umożliwić prowadzenie skutecznej polityki przestrzennej przez województwa. W tej chwili najskuteczniejszą formą ochrony krajobrazu są zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy. Zgodnie z obowiązującym prawem, umieszczenie w Strategii Rozwoju Województwa proponowanego zapisu nie skutkuje obowiązkiem wprowadzenia stosownych zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jednakże wspomniana kwestia została ujęta w Strategii, gdzie wskazano wyrażnie: "Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów, w tym przestrzeni, jest więc priorytetem w kontekście zapewnienia ich dostępności dla przyszłych pokoleń" (§. 48) oraz "Także ochrona krajobrazu należy do najważniejszych działań podejmowanych w ramach planowania zagospodarowania przestrzennego" (§. 49). W głównych kierunkach interwencji celu 3.4 zapisano "Ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych ..." Tak więc wskazane propozycje w pełni korespondują z zapisami Strategii i zostały w niej uwzględnione.
89	QBurst Poland Sp. z o.o.	1. Analiza SWOT, strona 35	zagrożenia	Dodanie kolejnego punktu: 12. Brak portu lotniczego	Brak regionalnego lotniska z lotami do państw europejskich jest poważnym hamulcem w rozwoju województwa. Powstrzymuje on napływ kapitału zagranicznego. Nasza firma posiada wielu kontrahentów zagranicznych i pytaniem które jest zadawane na początku rozmów często brzmi 'czy w Białymstoku jest lotnisko?' w chwili obecnej dojazd z lotnisk warszawskich zajmuje około 3 godzin. Jest to zdecydowanie za długo dla większości naszych kontrahentów. Oto przykład rozmów z jednym z naszych partnerów zagranicznych: 'w 2012 nawiązaliśmy kontakt z potencjalnym klientem z wielkiej Brytanii. Chcieli odwiedzić nasze biuro w Białymstoku. Przylecieli do Warszawy i po 3 godzinnej podróży dotarli do Białegostoku. Wizyta zakończyła się podpisaniem kontraktu, jednak na kolejne spotkanie klienci postanowili umawiać się w Warszawie wynajmując salę konferencyjną w hotelu i w ten sposób oszczędzać 6 godzin podróży w obie strony'.	niewuwzględniona	Brak portu lotniczego w regionie mieści się w czynnikach zewnętrznych, opisanych w analizie SWOT jako zagrożenia, pkt. 1: „Marginalizacja województwa wynikająca z utrzymywania się słabej dostępności komunikacyjnej”. Potrzeba powstania portu lotniczego w województwie podlaskim jest zaakcentowana w celu operacyjnym 2.5 „Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu” (str. 45-46.), gdzie zapisano m.in.: „Ważnym zadaniem jest budowa lotniska regionalnego, o parametrach dopasowanych do rzeczywistych potrzeb i możliwości regionu, które włączy województwo w międzynarodowy system transportu powietrznego, poprzez połączenia z europejskimi węzłami lotniczymi.” Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii. Niemniej jednak należy podkreślić, iż możliwość obsługi przez port regionalny w województwie podlaskim stałych międzynarodowych połączeń pasażerskich jest uzależniona wyłącznie od kalkulacji opłacalności takich połączeń przez prywatnych przewoźników.

					<p>Problem ten nie zostanie rozwiązany przez skrócenie czasu podróży samochodem czy koleją do Warszawy. Bardzo istotna jest swoboda oferowana przez lotnisko które jest w pobliżu, do którego można dotrzeć w mniej niż godzinę.</p> <p>Lotnisko nie tylko otworzy Białystok na inne miasta UE ale skróci też czas podróży do Grodna czy Mińska. Kolejną korzyścią będzie łatwość podróży do wielkiej Brytanii – największego skupiska obecnej emigracji zarobkowej. Ułatwi nie tylko wyloty ale przede wszystkim częstsze wizyty w Białymstoku skłaniające do powrotu na stałe.</p> <p>W załączniku mapa pokazująca prawie całkowity brak lotnisk w Polsce północno-wschodniej w porównaniu do reszty kraju.</p>		
90	QBurst Poland Sp. z o.o.	2. Analiza SWOT, strona 35	Szanse	<p>Dodanie kolejnego punktu: 17. Rosnący rynek usług 'outsourcingowych'</p>	<p>Białystok jest i pozostanie miastem peryferyjnym ze wszystkimi tego zaletami i wadami. Cechą takich miast są niższe koszty pracy i utrzymania niż w dużych metropoliach. Dzięki temu wiele usług może być świadczonych w Białymstoku taniej niż w Warszawie czy Londynie. Białystok już od ponad 10 lat jest miejscem gdzie firmy warszawskie czy wrocławskie otwierają swoje oddziały. Są to między innymi firmy informatyczne – tworzenie oprogramowania może odbywać się w dowolnym miejscu, są to również firmy świadczące usługi call centre – które również można świadczyć jedynie przy posiadaniu infrastruktury informatycznej.</p> <p>Rozwój usług outsourcingowych jest naturalną drogą dla takich miast jak Białystok. Biznes zauważył to już dobrych kilka lat temu, przy wsparciu samorządu Białystok ma szansę na dalszy rozwój w tym kierunku i znaczne zwiększenie miejsc pracy. Działania powinny być ukierunkowane w dużym stopniu na pozyskiwanie takich inwestorów z różnych krajów aby zdwersyfikować ryzyko kryzysów ekonomicznych i uniknąć zamknięcia</p>	częściowo uwzględniona	<p>Poruszana kwestia jest szczegółowym aspektem poruszonym w ramach analizy czynnika z syntetycznej analizy SWOT, jakim jest: Rozwój technologii ICT i możliwość jego wykorzystania w wielu dziedzinach – w działalności gospodarczej, turystyce, kulturze, opiece zdrowotnej, edukacji. Z uwagi na syntetyzację, konieczną dla tego typu dokumentu, nie ma możliwości rozbudowywania go o tak szczegółowe kwestie. Naturalnym beneficjentem tego procesu ma szansę stać się ośrodek wojewódzki, jakim jest Białystok. Stąd w opisie OSI na stronach 50.-51. mowa o rozwoju pełnych funkcji metropolitalnych i umacnianiu pozycji ośrodka.</p>

					wielu oddziałów outsourcingowych w tym samym czasie. Szczególnie otwartym krajem na tego typu usługi jest wielka Brytania która ma wysoko rozwiniętą biznesową kulturę outsourcingu.		
91	Urząd Miejski w Nowogrodzie	1. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI 2. Subregionalne ośrodki wzrostu s. 51	2. Subregionalne ośrodki wzrostu	2. Łomżyński Zachodni Obszar Funkcjonalny, 3. Suwalski Północny Obszar Funkcjonalny 4. (Bielski Południowy Obszar Funkcjonalny?)	Należy precyzyjnie zapisać nie jako subregionalne ośrodki wzrostu, ale obszary funkcjonalne, zgodnie z aktualnie obowiązującym stanowiskiem MRR.	niewuwzględniona	Wyodrębnione w strategii OSI zawierają w sobie Białystok, czyli największy i najsilniejszy w regionie miejski obszar funkcjonalny, który ma przed sobą zadanie wzmocnienia swojej pozycji metropolitarnej. Pozostałe OSI wyróżnione w projekcie Strategii to również ośrodki o szczególnym potencjale wzrostowym, wśród których znajduje się także Łomża – jako subregionalny ośrodek wzrostu (str. 51.). Proponowane zapisy konkretnych inwestycji mają się z zamierzeniami projektu Strategii, w którym świadomie nie umieszczono takich uszczegółowionych propozycji. Należy podkreślić, co również zostało uwypuklone w projekcie dokumentu, iż wiele inwestycji, w tym również te wymienione, zależą od determinacji i woli administracji rządowej w ich realizacji. Jednocześnie delimitacja obszarów funkcjonalnych miast odbywa się na podstawie obiektywnych kryteriów merytorycznych i nie jest tożsama z granicami subregionów.
92	Urząd Miejski w Nowogrodzie	2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI 2. Subregionalne ośrodki wzrostu. 51	2. Subregionalne ośrodki wzrostu	2. Łomżyński Zachodni Obszar Funkcjonalny. Obszary strategicznej interwencji: Budowa dróg szybkiego ruchu (Via Baltica d.w. nr 677, d.k. nr 61), przebudowa dróg krajowych, wojewódzkich. Budowa i przebudowa połączeń kolejowych w zachodniej części regionu t.j. Małkinia (Ostrołęka)-Łomża-Grajewo-Suwałki-Litwa (w ciągu Via Baltica) oraz modernizację połączeń z trasami kolejowymi Warszawa-Białystok i Elk-Grajewo-Białystok. Szlaki wodne Narwi i Pisy turystyczne z portami. Rozwój kultury, turystyki. Rozwój sektora badawczo-rozwojowego. Rozszerzenie podstref Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej	OSI w regionie ma wyznaczać zarząd województwa, bo to on prowadzi politykę rozwoju regionu. Ale ponieważ OSI wyznaczane są w strategiach rozwoju województw, a strategię te są konsultowane z samorządami lokalnymi, lokalne JST powinny mieć wpływ na wyznaczanie regionalnych OSI i ich postulaty należy wpisać do strategii WP, gdyż decyzja taka oznacza alokację w takim obszarze pieniędzy z funduszy strukturalnych	niewuwzględniona	Wyodrębnione w strategii OSI zawierają w sobie Białystok, czyli największy i najsilniejszy w regionie miejski obszar funkcjonalny, który ma przed sobą zadanie wzmocnienia swojej pozycji metropolitarnej. Pozostałe OSI wyróżnione w projekcie Strategii to również ośrodki o szczególnym potencjale wzrostowym, wśród których znajduje się także Łomża – jako subregionalny ośrodek wzrostu (str. 51.). Proponowane zapisy konkretnych inwestycji mają się z zamierzeniami projektu Strategii, w którym świadomie nie umieszczono takich uszczegółowionych propozycji. Należy podkreślić, co również zostało uwypuklone w projekcie dokumentu, iż wiele inwestycji, w tym również te wymienione, zależą od determinacji i woli administracji rządowej w ich realizacji. Jednocześnie delimitacja obszarów funkcjonalnych miast odbywa się na podstawie obiektywnych kryteriów merytorycznych i nie jest tożsama z granicami subregionów.

93	Urząd Miejski w Nowogrodzie	3. KLUCZOWE ZAGADNIENIA PONADREGIONALNE - współpraca z województwem mazowieckim - relacje z województwem warmińsko-mazurskim s.55		Należy kontynuować i intensyfikować współpracę w ramach Związku Międzygminnego „Pisa-Narew” oraz ogólnopolskiego programu „Szlak Wodny Króla Stefana Batorego - Zalew Zegrzyński – Niemen”. Należy dążyć do objęcia całego województwa strefą przygraniczną.	Wieloletnia współpraca gmin województw podlaskiego, mazowieckiego i warmińsko-mazurskiego zaowocowała powstaniem związku gmin „Pisa-Narew”, który realizuje wspólne projekty turystyczne, w tym transgraniczne. Program „Szlak Wodny Króla Stefana Batorego...” obejmuje regiony dorzecza Wisły – mazowiecki, podlaski, warmińsko-mazurski, kujawsko-pomorski oraz pomorski. W obu projektach planowana jest budowa infrastruktury turystycznej. Pozostawanie poza strefą przygraniczną podregionu łomżyńskiego, jako obszaru przyległego, uniemożliwia aplikowanie o środki na realizację infrastruktury z programów transgranicznych UE.	niewuwzględniona	Proponowany zapis, z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość, nie może być uwzględniony. Strategia jest dokumentem, który wskazuje, jakie kluczowe zadania ponadregionalne należy realizować z sąsiednimi województwami (str. 55). Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju, a nie poszczególne inwestycje. Konkretnie cele i działania inwestycyjne będą szczegółowo opisywane, a wcześniej analizowane przy opracowywaniu m.in. programów operacyjnych.
94	Starostwo Powiatowe w Sokółce	1. cel operacyjny 3.3. str. 48	Wraz ze starzeniem się społeczeństwa będzie wzrastało zapotrzebowanie na usługi zdrowotne w zakresie pielęgniarstwa rodzinnego.....	Wraz ze starzeniem się społeczeństwa będzie wzrastało zapotrzebowanie na świadczenia opieki zdrowotnej,.....	Zapis ...usługi zdrowotne w zakresie pielęgniarstwa rodzinnego; 1) zawęży zakres świadczeń zdrowotnych adresowanych do osób starszych, 2)pielęgniarstwo rodzinne nie znajduje się w wykazie świadczeń opieki zdrowotnej gwarantowanych ze środków publicznych (art. 15 ust 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. O świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (dz. U. 2008. 164. 1027), aktualnie pielęgniarstwo rodzinne mieści się w podstawowej opiece zdrowotnej, 3) wzrost ilości osób starszych będzie powodował zwiększone zapotrzebowanie w wielu zakresach świadczeń opieki zdrowotnej wymienionych w powyższej ustawie.	uwzględniona	Strona 48.
95	Starostwo Powiatowe w Sokółce	Cel operacyjny 3.1. str. 47	Istotnym obszarem działania będzie tworzenie warunków sprzyjających godzeniu ról rodzinnych i zawodowych, w tym poprzez rozwój systemu opieki nad dziećmi.	Proponuję po słowie „nad dziećmi” dopisać „i osobami starszymi „	Wzrasta liczba osób starszych wymagających opieki a wsparcie opiekunów rodzinnych osób starszych i niepełnosprawnych w województwie podlaskim jest niewystarczające.	niewuwzględniona	Proponowany zapis wpisuje się w treść celu operacyjnego 3.1., bowiem w głównych kierunkach interwencji pkt. 1. wskazuje: „Wspieranie rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi”. Do osób zależnych należą oczywiście osoby starsze wymagające opieki. Propozycja jest więc całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia zmian.

96	Radny Województwa Podlaskiego	1. Podlaskie – dostępne	Wskazana w Strategii dostępność komunikacyjna województwa podlaskiego oparta na drogach szybkiego ruchu (str. 22) jest niezrozumiała i z punktu widzenia rozwoju województwa b. ograniczona. Oparcie się na ww. trasach powoduje, że obecna droga nr 8 na odcinku Białystok – Augustów – Suwałki, także w przyszłości, po wybudowaniu obwodnic Augustowa i Suwałk, będzie istotnym elementem spójności terytorialnej województwa. Będzie to miało olbrzymi wpływ na rozwój konkurencyjności regionu oraz wymianę gospodarczą. Należy bezwzględnie wskazać w Strategii znaczenie połączenia B – A – S, zarówno ze względów społecznych ale także i rozwoju gospodarczego. Inną trasą mającą wpływ na rozwój regionu ma połączenie ww. dróg z trasą nr 16. To umożliwi połączenie komunikacyjne i gospodarcze obu regionów: podlaskiego i warmińskiego – mazurskiego. Ma to również wymiar szerszy – daje możliwość powiązania naszego województwa także z woj. pomorskim i portami morskimi (mapka załącznik). Dostępność województwa to także konieczność skomunikowania z drogami wojewódzkimi wszystkich gmin w województwie podlaskim. Do chwili obecnej 2 gminy z północnej części województwa takiej możliwości nie mają: Przerośl oraz Plaska. Ten aspekt dostępności musi być rozumiany nie tylko w kontekście połączeń komunikacyjnych z regionami ościennymi ale także i wewnątrz wojewódzkim. To także charakteryzuje zawartą w Strategii konstatację, że dziś dostępność transportowa województwa jest niska.	uwzględniona	Vide pkt. 30
97	Radny Województwa Podlaskiego	sieć ośrodków subregionalnych (także rozdział: Obszary strategicznej interwencji, pkt 2 str. 51):	Strategia wskazuje na występowanie na terenie województwa podlaskiego 3 ośrodków: Suwałki, Łomża i Bielsk Podlaski. Należy z całym przekonaniem stwierdzić, że w tym obszarze Autorzy Strategii nie wzięli pod uwagę specyfiki naszego regionu. Analizując wskazaną w tekście mapkę nr 8, można wskazać na ponadlokalny potencjał społeczno – gospodarczy także Augustowa. To miasto swój potencjał opiera na przede wszystkim na rozwój turystyki a także skoncentrowaniu m.in. stoczni jachtowych. Jest uzupełnieniem ośrodka suwalskiego, który swój potencjał opiera na rozwoju innych gałęzi gospodarczych. Miasta nie konkurują pod względem rozwoju gospodarczego i dlatego wnoszę o rozszerzenie sieci ośrodków o Augustów lub aby północny subregion przyjął określenie „suwalsko – augustowski”. Takie wskazanie będzie lepiej charakteryzowało nasze województwo. Potwierdzenie takiego podejścia znajdujemy na dalszych stronach Strategii poświęconych np. przedsiębiorczości i konkurencyjności międzynarodowej.	niewzględniona	Wyodrębnienie w projekcie SRWP Łomży i Suwałk jako ośrodków subregionalnych było naturalną konsekwencją ich pozycji jako dawnych stolic województwa (str. 51), z kolei zaś Bielsk Podlaski został wyłoniony przez Główny Urząd Statystyczny, na podstawie wyników prowadzonych badań i analiz. Warto tu wskazać, że miasta powiatowe – jak Augustów - znalazły się również w OSI, a ośrodki te, ze względu na pełnione funkcje ponadlokalne, a także problemy rozwojowe, będą wspierane za pomocą szeregu różnych instrumentów. Dokument przewiduje dla nich bardzo ważną rolę węzłów gospodarczych, edukacyjnych i usługowych dla mieszkańców tych miast, a także gmin sąsiadujących (str. 51-52). Jednocześnie Strategia zachęca do sieciowania i współdziałania, nie tylko w ramach województwa, ale w szerszych strukturach. Dla północnej części województwa istotne jest współdziałanie nie tylko samych Suwałk i Augustowa, ale również z partnerami z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach inicjatywy EGO SA (s. 55). Ponadto zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą się zawrzeć konkretniejsze propozycje rozwiązań wyzwań wykorzystujących lokalne potencjały, o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6; str. 68).

98	Radny Województwa Podlaskiego	2. Cel operacyjny 1.3	W Strategii podano przykładowy sposób zapobiegania „drenażowi mózgów” w jednej tylko postaci systemu wsparcia talentów. „Drenaż mózgów” w obecnych czasach należy odnosić również do osób posiadających wysokie kompetencje zawodowe. Niezbędne jest zwrócenie uwagi na występujący problem z zapewnieniem wysokiej jakości pracowników zgodnie z potrzebami podlaskiej gospodarki. Szczególnie jest to istotne z punktu widzenia konkurencyjności przedsiębiorstw i braku osób o odpowiednich kompetencjach zawodowych jak również „zagospodarowania” wolnych zasobów pracy. Wdrożone w ostatnich latach zmiany w systemie edukacji zawodowej i ustawicznej umożliwiają nabywanie formalnych uprawnień niezależnie od formy uzyskania wiedzy i umiejętności zawodowych. Mając to na uwadze proponuję rozważenie umieszczenia w Strategii w tej części zapisu odnoszącego się do ww. kwestii: „Czynnikiem podnoszącym konkurencyjność przedsiębiorców oraz ułatwiających ich rozwój, będzie wdrożenie np. systemu wsparcia osób podnoszących kompetencje zawodowe bądź uzyskujących kwalifikacje w niszowych/rzadkich zawodach i stanowiskach pracy”. Ma to uzasadnienie w obecnych problemach firm z pozyskaniem nowych pracowników. Młodzież nie chce podejmować kształcenia lub uczestniczyć w szkoleniach w zawodach społecznie nisko ocenianych mimo relatywnie wysokich wynagrodzeń, w zawodach, które nie są „modne” np.: spawacz, ślusarz, szkutnik. System wsparcia zwiększyłby ich atrakcyjność i wyeliminował negatywny odbiór społeczny kształcenia w obszarach gospodarczych związanych z ww. zawodami.	uwzględniona	Strona 41
99	Przewodniczący Sejmiku Województwa Podlaskiego	3. Rozdział: Obszary strategicznej interwencji: pkt 5 Obszar przygraniczny	Jak opisano wcześniej, województwo podlaskie ma unikatowe położenie i potencjał kapitałnie mogący wpłynąć na jego rozwój. Istotnym elementem, którego nie można pominąć w Strategii jest wspomniana przeze mnie w pkt. 1 dostępność komunikacyjna. Proponowany układ transportowy jest układem wertykalnym (Via Baltica, Rail Baltica, S19), natomiast istotne znaczenie ma również układ horyzontalny – połączenie samego województwa z krajami ościennymi a także wykorzystanie położenia umożliwiającego połączenie poprzez nasz region województw sąsiadujących szczególnie warmińsko – mazurskiego. W tym kontekście ma znaczenie rozwój przejść granicznych z Białorusią, należy, co podkreślono także podczas suwalskich konsultacji, szczególną rolę przypisać projektowanemu przejściu granicznemu w Lipszczanach (połączenie trasy wojewódzkiej nr 664 z Grodnem – największym białoruskim miastem wzdłuż granicy z Polską). Rozwój konkurencyjności przedsiębiorstw, szczególnie w branży turystycznej, będzie znacząco oddziaływał na rozwój regionu, także zachodniego sąsiada. Dla województwa a warmińsko – mazurskiego ciąg komunikacyjny droga krajowa nr 16 i połączenie w Augustowie z drogą woj. nr 664 to najkrótsza trasa z Olsztyna na Białoruś. Ma to olbrzymie znaczenie dla pogłębienia kooperacji społeczno – gospodarczej między oboma województwami. Dla rozwoju turystyki będzie to jedno z najważniejszych przejść granicznych, znacznie przewyższające dzisiejsze wykorzystanie przejścia w Puszczy Białowieskiej. Przejście drogowe uzupełni przejście wodne na Kanale Augustowskim. Należy wskazać w Strategii to przejście jako przykładowe,	uwzględniona	Strona 45

			które w znaczący sposób wpłynie na rozwój konkurencyjności przedsiębiorstw nie tylko w północnej części naszego województwa. Będzie ono miało również wpływ na zaciśnięcie kooperacji międzywojewódzkich.			
100	Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechnika Białostocka	<p>Po zapoznaniu się ze Strategią chciałbym zgłosić kilka uwag i wyrazić opinię nt. zapisów dotyczących dostępności komunikacyjnej województwa podlaskiego. Ponieważ jestem z wykształcenia drogowcem skupię się jedynie na zapisach dotyczących sieci drogowej województwa podlaskiego. Uczestniczyłem w części pierwszej konsultacji w Białymstoku w dniu 7 maja, lecz z uwagi na inne obowiązki nie mogłem uczestniczyć w części drugiej spotkania i zabrać głos w dyskusji. Gratuluję zespołowi i ekspertom pracującym przy tworzeniu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 stworzenia bardzo interesującego opracowania. Przedstawiony do konsultacji społecznych dokument jest dokumentem bardzo przyjaznym i czytelnym, napisanym w sposób bardzo przejrzysty, a zawarte treści zostały podane w bardzo ciekawej formie. Obraz województwa jako województwa zielonego, otwartego, dostępnego i przedsiębiorczego jest bardzo trafnym podejściem. Uważam jednak, że problem dostępności komunikacyjnej został potraktowany w sposób zbyt ogólnikowy. W Strategii zabrakło solidnie opracowanej charakterystyki sieci transportowej województwa i związanych z tym problemów (stanu istniejącego) na tle innych województw. Podanie jedynie kilku ogólnych informacji o drogach to zbyt mało jak na tak ważny problem. Zabrakło danych o obciążeniu ruchem samochodowym, udziale pojazdów ciężarowych, przedstawienia takich charakterystyk, jak: długość dróg dwujezdniowych, gęstość sieci drogowej, stan techniczny dróg na poszczególnych poziomach, itp. Praktycznie całkowicie została pominięta kwestia bezpieczeństwa ruchu drogowego na podlaskich drogach, drogach najbardziej niebezpiecznych w naszym kraju. Świadczy o tym chociażby tzw. wskaźnik ciężkości wypadków (liczba zabitych w 100 wypadkach: w ostatnich latach w województwie podlaskim w przedziale 16-18 osób zabitych w 100 wypadkach, przy średniej krajowej ok. 10, w niektórych województwach w Polsce ok. 6-7, a w najbardziej rozwiniętych krajach Europy zachodniej: 2-4). W wystąpieniach ekspertów (tak np. było na konsultacjach w Białymstoku) problem dostępności komunikacyjnej praktycznie został pominięty lub przedstawiony w sposób bardzo ogólny. Zapis w strategii, że głównymi drogami są (i będą) drogi krajowe nr 8, 19 i 61 nie jest niczym odkrywczym. Dlaczego w Strategii nie wspomniano o innych drogach krajowych (np. o drodze krajowej nr 16) i zupełnie zapomniano o drogach wojewódzkich (obciążenie drogi wojewódzkiej nr 678 w pobliżu Białegostoku osiąga liczbę ponad 17000 pojazdów w ciągu doby). Właśnie drogi wojewódzkie, przy wykorzystaniu sieci dróg krajowych i uzupełnione głównymi drogami powiatowymi powinny zapewniać dostępność wewnętrzną województwa. Zapis (na stronie 37), że o układzie dróg głównych decydują władze centralne jest stwierdzeniem prawdziwym i oczywistym. Może warto jednak w sposób bardziej jednoznaczny pokazać, że województwo podlaskie potrzebuje w jak najkrótszym czasie m.in. przebudowy drogi krajowej nr 19 (plany przebudowy są przecież zaawansowane i dotyczą właśnie okresu do 2020 roku, a problemem mogą być środki finansowe) czy budowy obwodnic wielu podlaskich miast. Przypisując Łomży, Suwałkom (docelowo także Bielsk Podlaski) funkcję ośrodków subregionalnych należało sprawdzić dostępność tych miast, opracować izochrony 30min, 60min w odniesieniu na rok 2012 (na bazie istniejącej sieci komunikacyjnej) i na rok 2020 (z uwzględnieniem planowanego rozwoju układu drogowego). W związku z powyższymi uwagami powstaje pytanie: czy przy tworzeniu strategii wykorzystano dostępne materiały nt. sieci drogowej województwa podlaskiego, planów jej rozwoju? Może należało zamówić ekspertyzę w tym temacie, tak jak to zrobiono w odniesieniu do innych problemów. Zadaniem sieci drogowej, jak wynika z definicji, jest zapewnienie przewozu osób i towarów w sposób bezpieczny, sprawny i ekonomiczny przy ograniczeniu ujemnego wpływu transportu na środowisko. O bezpieczeństwie ruchu na podlaskich drogach powyżej wspomniałem (nic o tym nie ma w analizie SWOT), stworzenie sprawnego układu komunikacyjnego to nie „układanie asfaltu” (jak stwierdził prof. Wojciech Dziemianowicz na konsultacjach w Białymstoku), to nie tylko podziwianie pięknej podlaskiej przyrody przy prędkości 30 km/h lecz to m.in. umożliwienie bezpiecznego przejazdu tysiącom samochodów ciężarowym w ciągu doby w ruchu tranzytowym, połączenie ważnych ośrodków województwa dobrymi i bezpiecznymi drogami wojewódzkimi i powiatowymi. Sprawnej sieci drogowej wymaga konkurencyjna gospodarka. Zapisy na stronie 46 są jeszcze bardziej ogólnikowe i są celem praktycznie każdego z województw w naszym kraju. Zabrakło konkretnych wskazań popartych stanem sieci transportowej Podlasia, a umieszczenie poprawy dostępności komunikacyjnej (str. 68) na ostatnim miejscu też jest tego potwierdzeniem. Po przestudiowaniu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku z punktu widzenia dostępności komunikacyjnej nasuwa się wniosek: Wszyscy widzimy niedociągnięcia i zapóźnienia w sieci drogowej województwa podlaskiego, lecz tak naprawdę nie wiemy w jakim kierunku chcemy podążać z jej rozwojem i doskonaleniem (głównie w ramach poprawy wewnętrznej dostępności komunikacyjnej, a dostępność zewnętrzną załatwią za nas władze centralne). Tak przygotowany dokument, w zakresie infrastruktury komunikacyjnej, nie będzie kartą przetargową w staraniach o środki finansowe na poprawę sytuacji na podlaskich drogach. Wójt czy starosta, gmina czy powiat nie rozwiążą problemu sieci drogowej województwa – to leży w gestii zarządu województwa i władz</p>			częściowo uwzględniona	Uzupełniono zapisy SRWP i Aneksu nr 2 i 4.

		centralnych, którym należy przedstawiać konkretne fakty i pokazywać problem w sposób konkretny i jednoznaczny. Sprawna sieć drogowa to sieć spójna, a nie zlepek pojedynczych odcinków dróg, nawet w dobrym stanie technicznym.Zastanawiając się nad przyczynami tak ogólnikowego ujęcia tematu sieci drogowej województwa podlaskiego w Strategii odpowiedź znalazłem w Załączniku nr 1. Umieszczenie problemu dostępności komunikacyjnej (infrastruktury, usługi), obszarów wiejskich i rolnictwa, spójności społecznej i terytorialnej w jednym podzespole czy w jednej grupie tematycznej (Infrastruktura i Środowisko) pokazuje sposób podejścia przy opracowywaniu Strategii do rozwiązania problemu infrastruktury komunikacyjnej województwa podlaskiego. Zdecydowanie lepszym rozwiązaniem byłoby wydzielenie np. podzespołu Infrastruktura Transportowa, zaproszenie do współpracy szerszej grupy specjalistów i zorganizowanie konsultacji poświęconych problematyce sieci transportowej województwa.					
101	EKOTON sp. z o.o.	1. DIAGNOZA ROZDZIAŁ 1 STR. 4	wymiar krajowy – celowo zrezygnowano z prezentacji położenia województwa podlaskiego w skali europejskiej. Zaliczanie Podlaskiego do regionów najsłabiej rozwiniętych w Polsce determinuje również położenie w całej UE, dlatego omawianie konkurencyjności regionu w stawce szesnastu województw jest wystarczająco odpowiednią płaszczyzną diagnostyczną;	Uzasadnienie braku odniesienia się do wymiaru europejskiego jest niespójne z tezą, że wymiar ekologiczny województwa jest europejski	Należy przeprowadzić diagnozę walorów ekologicznych województwa na tle Europy. Wynik należy podać w mierzalnych wskaźnikach, aby tezę o wyjątkowości regionu potwierdzić lub jej zaprzeczyć	niewuwzględniona	Wizja, podobnie jak analiza SWOT, odwołuje się do percepcji podlaskiego jako "zielonej krainy" oraz wizerunku podlaskiego jako regionu ekologicznego.
102	EKOTON sp. z o.o.	2.2. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO STR. 7 AKAPIT 1	Z WERSU 9 NALEŻY USUNĄĆ SŁOWO PRZEKSZTAŁCENIE I ZMIANĘ UŻYTKOWANIA TERENU Dobry stan zachowania nie zwalnia nas jednak z troski o środowisko i z obowiązku stałego przeciwdziałania czynnikom i zjawiskom negatywnie oddziałującym na różnorodność biologiczną, do których zalicza się: przekształcanie, degradację i fragmentację siedlisk flory i fauny, zmianę użytkowania terenu, nadmierną eksploatację zasobów naturalnych, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zanieczyszczenie środowiska, rozprzestrzenianie się inwazyjnych gatunków obcych.	Dobry stan zachowania nie zwalnia nas jednak z troski o środowisko i z obowiązku stałego przeciwdziałania czynnikom i zjawiskom negatywnie oddziałującym na różnorodność biologiczną, do których zalicza się: degradację i fragmentację siedlisk flory i fauny, nadmierną eksploatację zasobów naturalnych, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zanieczyszczenie środowiska, rozprzestrzenianie się inwazyjnych gatunków obcych.	Intencja, by chronić Naturę 2000 poprzez zakazy jest niespójna z ideą N2000 jako obszaru wykorzystywanego gospodarczo. POZOSTAWIENIE SŁÓW PRZEKSZTAŁCENIE I ZMIANA UŻYTKOWANIA TERENU UBEZWŁASNOWALNIA UŻYTKOWNIKA TERENU I UNIEMOŻLIWIA MU SWOBODĘ GOSPODAROWANIA, PONADTO UNIEMOŻLIWIA DOKONYWANIE ZMIAN W PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO. ZAPIS JEST POTENCJALNIE SZKODLIWY I MOŻE BYĆ NIEBEZPIECZNY. NIE MA ZNACZENIA W JAKIM KSZTAŁCIE ZNAJDUJE SIĘ W PUBLIKACJI ŹRÓDŁOWEJ. DLA MIESZKAŃCÓW REGIONU JEST NIEBEZPIECZNY.	niewuwzględniona	Ten zapis w Diagnozie Strategicznej Województwa Podlaskiego ma na celu racjonalne korzystanie ze środowiska przyrodniczego, zgodnie z hasłem, jakie przyświeca pracom nad Strategią, a jest nim "Program powinności wobec pokoleń". W Diagnozie zawarte jest wyjaśnienie: " Różnorodność biologiczna stanowi dobro, którego zachowanie jest warunkiem spełnienia wymogów sprawiedliwości międzypokoleniowej, zapewniającym dostęp do bogactwa przyrody dla przyszłych pokoleń". I tylko takie korzystanie z przyrody, przy jednoczesnej ochronie, zapewni wypełnienie tej powinności (str. 7., Aneks nr. 2 Jednocześnie należy wyraźnie wskazać, iż zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego środowisko przyrodnicze nie stanowi samoistnego celu i powinno być wykorzystywane do poprawy konkurencyjności województwa (s. 36).

103	EKOTON sp. z o.o.	2.2. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO STR. 10 AKAPIT 1	niekontrolowane inwestycje na obszarach chronionych czy w ich otulinie, a także zła kultura rolna mogą pogorszyć jakość środowiska przyrodniczego w regionie.	zła kultura rolna mogą pogorszyć jakość środowiska przyrodniczego w regionie.	NALEŻY USUNĄĆ CAŁKOWICIE NIEUPRAWNIONY ZAPIS O niekontrolowanych inwestycje na obszarach chronionych czy w ich otulinie PRAWO POLSKIE I UNII EUROPEJSKIEJ JEST WYSTARCZAJĄCO PRECYZYJNE ABY PRZECIWDZIAŁAĆ TAKIM PRAKTYKOM. W DIAGNOZIE NIE SPRECYZOWANO KTÓRA INWESTYCJA SPEŁNIAŁBY TAKI ZAPIS. NIE SĄ MI ZNANE ŻADNE TAKIE INWESTYCJE. PONADTO ZAPIS SUGERUJE, ŻE SŁUŻBY OCHRONY ŚRODOWISKA I OCHRONY PRZYRODY NIE FUNKCJONUJĄ.	uwzględniona	Aneks nr 2.
104	EKOTON sp. z o.o.	2.2. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO STR. 11 AKAPIT 1	Istnieje zapis Potrzebna jest jednak do tego też zmiana myślenia o obszarach chronionych jako barierze rozwojowej.	Potrzebna jest jednak do tego też zmiana przepisów prawa i wsparcie społeczności lokalnych, by nie postrzegały obszarów chronionych jako bariery rozwojowej.	Obecny zapis jest naruszeniem logiki Wnioskowania. W świetle wyniku stwierdzającego, iż 40% ankietowanych Wójtów i burmistrzów gmin, w których występują Obszary Natura 2000 z własnego doświadczenia Stwierdza bariery rozwojowe, w miejsce Rozwiązania problemu sugeruje się wmawianie im, że się mylą. Jest to poniżające traktowanie Demokracji wybranych i władz i ich Wyborców.	częściowo uwzględniona	Aneks nr 2.
105	EKOTON sp. z o.o.	2.3. PERYFERYZACJA KOMUNIKACYJNA STR. 15 AKAPIT POD RYCINAMI	Na dzień dzisiejszy nie została wybrana ostateczna lokalizacja inwestycji (Diagnoza infrastruktury komunikacyjnej... 2012).	NALEŻY WPISAĆ AKTUALNE DANE O LOKALIZACJI LOTNISKA	Marszałek województwa podlaskiego odebrał raport oos dla podlaskiego lotniska regionalnego. Zgodnie z obowiązującym prawem raport oos musi wskazywać wybrany przez inwestora wariant lokalizacyjny - tzw inwestorski. Nie ma powodu, aby pomijać tak ważny zapis w strategii, skoro jest już znany.	niewzględniona	Województwo Podlaskie niezmiennie dąży do budowy lotniska regionalnego. Autorzy zamówionego przez UMWP raportu porównali pod względem środowiskowym i społecznym trzy lokalizacje: w Sanikach w gminie Tykocin, Topolanach w gminie Michałowo i Kowalowcach pod Zabłudowem. Po uwzględnieniu 16 różnych wskaźników za najlepszą lokalizację uznali Topolany w gm. Michałowo. Jednak zapis konkretnej lokalizacji w Strategii nie jest możliwy przed wyczerpaniem całej procedury decyzyjnej, co może nastąpić po opracowaniu i przyjęciu Strategii. Natomiast potrzeba powstania portu lotniczego w województwie podlaskim jest zaakcentowana w celu operacyjnym 2.5 „Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu” (str. 45-46.).

106	EKOTON sp. z o.o.	3.1. POTENCJAŁ LUDNOŚCIOWY, PROCESY DEMOGRAFICZNE I MIGRACJE, STR. 23 MAPA 10	OPIS POD MAPĄ OPIS CAŁKOWICIE POMIJA FAKT, IŻ OBSZARY ZAZNACZONE KOLOREM BRĄZOWYM POKRYWAJĄ SIĘ W DUŻEJ CZĘŚCI Z OBSZARAMI PARKÓW NARODOWYCH I NATURA 2000	NALEŻY ZAUWAŻYĆ I UZUPEŁNIĆ KORELACJĘ MIĘDZY OBSZARAMI CHRONIONYMI A PROBLEMAMI DEMOGRAFICZNYMI.	Brak zauważenia tej zbieżności danych jest istotnym przeoczeniem przynajmniej jednego z czynników przyczynowo - skutkowego.	niewzględniona	Zaprezentowana teza nie jest prawdziwa. Korelacja na poziomie kraju dynamiki ludności, jak i salda migracji (2011) jest nieistotna statystycznie. Wartość współczynnika korelacji jest bliska 0 - raz nieco powyżej, raz nieco poniżej.
107	EKOTON sp. z o.o.	3.4. JAKOŚĆ ŻYCIA STRONA 33 AKAPIT 4	Bardzo nisko oceniane jest województwo pod względem takich kwestii jak dobrostan psychiczny czy fizyczny ¹⁰ . W przypadku dobrostanu psychicznego region zajmuje ostatnie miejsce w Polsce, zaś dobrostanu fizycznego 12.	W CZĘŚCI STRATEGICZNEJ CAŁKOWICIE POMINIĘTO WYNIK DIAGNOZY, W SAMEJ DIAGNOZIE NIE SKOMENTOWANO FAKTU, ŻE WOJEWÓDZTWO JEST ZIELONE, A POMIMO TO DEPRESYJNE? WYMAGA TO KOMENTARZA POD RYCINĄ.	Tak poważny zapis, mający odzwierciedlenie np. W bardzo wysokiej emigracji za granicę i migracji krajowej powinien być skomentowany. Depresyjne województwo, które pomimo koloru zielonego optymizmem nie nastroja jest istotną antytezą dla pierwszego przymiotnika wizji.	niewzględniona	W Strategii nie pominięto wyniku diagnozy, stała się ona podstawą do przeprowadzenia dyskusji i sporządzenia syntezy, która stanowi z kolei integralną część Strategii (str. 17.-32.). "Diagnoza strategiczna jest podstawą dyskusji zespołów, zajmujących się budowaniem strategii, stanowi podstawę do przeprowadzenia analizy SWOT. Jako dokument dyskutowany w trakcie licznych spotkań, diagnoza należy do obszaru uspołeczniania strategii" (str. 4, Aneks nr. 2 Wizja województwa jednoznacznie wskazuje na konieczność zmiany podejścia do zieloności, która od tej pory nie może być kojarzona z ochroną przyrody, ale przede wszystkim z rozwojem wielu sektorów gospodarki.
108	EKOTON sp. z o.o.	4.2. STRUKTURA GOSPODARCZA, STR 39 DZIAŁALNOŚĆ EKSPORTOWA	Województwo odgrywa marginalną rolę w działalności eksportowej Polski.	W ŚWIETLE PRZYTOCZONEGO WNIOSKU NIEZROZUMIAŁYM JEST ZAŁOŻENIE BY UCZYNIĆ Z REGIONU BRAMĘ NA WSCHÓD	Należy wyjaśnić na jakich przesłankach wynikających z diagnozy opiera się optymizm. Sama znajomość języka sąsiadów i kultury jest najwyraźniej niewystarczająca. Brakuje propozycji jak to zrobić, bez wyłącznie zasobów endogennych regionu.	niewzględniona	Gdyby perspektywa nakreślona w Strategii miała być tylko odbiciem aktualnej sytuacji, to jej przygotowywanie nie miałoby sensu. Natomiast wzrost eksportu, w tym także w kierunku wschodnim, ma nastąpić w wyniku realizacji zaproponowanych w Strategii mechanizmów, m.in. oparcia konkurencyjności regionalnej gospodarki na wiedzy i innowacjach. Jednocześnie należy wskazać, iż mimo ograniczeń, podmioty z województwa podlaskiego wyeksportowały do trzech krajów (Białorusi, Rosji i Litwy) produkty o wartości przekraczającej 350 mln euro, przy czym wartość eksportu na Białoruś wyniosła blisko 140 mln euro (Aneks nr 2 Diagnoza strategiczna województwa podlaskiego, s. 43.-44.).
109	EKOTON sp. z o.o.	4.2. STRUKTURA GOSPODARCZA, STR 45	Powyżej średniej dla kraju znalazły się również włókiennictwo, działalność wydawnicza i poligraficzna, przemysł spożywczy i tytoniowy ¹⁴ , maszynowy, a także pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody, produkcja futer i wyrobów ze skóry oraz górnictwo. Żadna z tych branż nie reprezentuje działów wysokiej techniki.	ZAPIS POZBAWIONY SZERSZEGO KOMENTARZA DOPROWADZIŁ DO NIEBEZPIECZNYCH WNIOSKÓW STRATEGICZNYCH, BY ROZWIJAĆ TE BRANŻE. WSKAŹNIKI POWYŻEJ ŚREDNIEJ MOGĄ WSKAZYWAĆ, IŻ JESTEŚMY REGIONEM ZACOFANYM, PONIEWAŻ W INNYCH REGIONACH JUŻ	Stawianie na tytoń i produkcję skór oraz futer jest niebezpiecznym punktem zapalnym prowokującym zielone organizacje do protestów. Albo rezygnujemy z tytoniu i futer albo z zapisu o zielonym podlaskim a zastępujemy ekologicznym podlaskim, który z produkcją skór i futer nie musi się kłócić	niewzględniona	Wymienione branże uwagi zostały wykazane na podstawie dostępnych badań oraz danych statystycznych, dla zobrazowania potencjału województwa. Opis działań do podjęcia znajduje się w części prognostycznej Strategii. Natomiast nie można diagnozy przedstawiać wybiórczo lub pod z góry ustalony cel, np. udowodnienie wysokiej innowacyjności, itp.

				WYCOFANO SIĘ Z TAKIEJ PRODUKCJI.			
110	EKOTON sp. z o.o.	TURYSTYKA STRONY 50-51 OD AKAPITU INTENSYWNOŚĆ FUNKCJI TURYSTYCZNEJ	TREŚĆ OD AKAPITU INTENSYWNOŚĆ FUNKCJI TURYSTYCZNEJ WYMAGA CAŁKOWITEGO PRZEREDAGOWANIA GDYŻ JEST NIELOGICZNA I MERYTORYCZNIE BŁĘDNA	<p>.... Dostępna baza turystyczna oraz specyfika atrakcji nie sprzyjają rozwojowi turystyki masowej .... (to nie jest cała prawda) Rozwój produktów turystycznych powinien się zatem opierać przede wszystkim na zasobach przyrodniczych, dla których przyjeżdża do regionu najwięcej turystów (teza bez poparcia danymi - raczej stereotyp) Na obszarach chronionych jedną z możliwych form zagospodarowania turystycznego są szlaki turystyczne (brak konsekwencji logicznej diagnozy z tezą, która jest poniżej). Tymczasem region ma problemy z tworzeniem jakichkolwiek prawdziwych produktów turystycznych. Na stronie internetowej Regionalnej Organizacji Turystycznej takich „produktów” jest ponad 30. Nie są to jednak standardowe produkty turystyczne, tylko raczej atrakcje turystyczne lub nawet elementy zagospodarowania turystycznego (np. szlaki turystyczne)</p>	<p>POMIJAJĄC FAKT, IŻ STRATEGIA PRZYTACZA 45 PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH (STR 17) A DIAGNOZA 30 Z TEJ SAMEJ STRONY PODLASKIEJ REGIONALNEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ CO NALEŻY POPRAWIĆ „DOKUMENT UBOLEWA NAD BRAKIEM "JAKICHKOLWIEK PRAWDZIWYCH" PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH, PO CZYM SUGERUJE ROZWÓJ TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ , KTÓRĄ MOŻNA ROZWIJAĆ NP. POPRZEC SZLAKI TURYSTYCZNE, KTÓRE TEN SAM AUTOR OCENIA, IŻ NIE SĄ PRAWDZIWYM PRODUKTEM TURYSTYCZNYM. CAŁY ROZDZIAŁ NALEŻY PRZEREDAGOWAĆ. W OBECNYM KSZTAŁCIE JEST NIE DO PRZYJĘCIA</p>	niewzględniona	Różnica między 30 a 45 jest oczywista, diagnoza była wykonana zdecydowanie wcześniej. Nie ma braku logiki w tym, co zostało napisane o szlakach turystycznych - szlaki nie są produktami, a ponadto nie wskazano, że szlaki mają nimi być.

111	EKOTON sp. z o.o.	WIZJA WOJEWÓDZTWA WROKU 2030	WOJEWÓDZTWO ZIELONE	Województwo ekologiczne	ZAPIS WIZJI WOJEWÓDZTWA JAKO EKOLOGICZNEGO JEST POJEMNIEJSZY. Nadal posiada moc słowa zielone. Nadal jest zrozumiałe w języku polskim i w tłumaczeniu na języki obce. Lepiej sprzedaje produkty np. spożywcze - zielone a ekologiczne mleko czy mięso. Jest pojemniejsze, ale bardziej precyzyjne w przekazie społecznym. Lepiej świadczy o potencjale zasobów ludzkich województwa podlaskiego. Bardziej wskazuje na aktywne i świadome działania społeczności lokalnych w mieście. Lepiej przyglądania się temu, co np. biernie nazielono wyrosło. Nosi w sobie aspekt programowania gospodarczego (logos vel capita) cel tworzenia i realizacji strategii. Lepiej wpisuje się w zapisy dokumentów strategicznych. Jest bardziej zgodne z logiką interwencji zapisaną w dokumentach europejskich i krajowych. SZCZEGÓŁOWY OPIS WZAŁACZNIKA DO NINIEJSZEJ TABELI	niewzględniona	Zielone jest pojęciem szerszym semantycznie i zawiera w sobie również znaczenie - ekologiczne. Wpisuje się w wizję regionu, postrzeganego jako "Zielona kraina" (str. 9.), który jest różnorodny biologicznie, a jednocześnie umie dobrze gospodarować swoją przestrzenią i umie promować elementy gospodarki opartej o zieloność, akcentując w tym elementy ekologiczne.
112	EKOTON sp. z o.o.	STRATEGIA, DIAGNOZA STRATEGICZNA (SYNTEZA) STR. 17	ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE STWARZA W REGIONIE LICZNE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU	ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE STWARZA W REGIONIE NIELICZNE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU DLATEGO WSKAZANA JEST INTELIGENTNA SPECJALIZACJA	DOŁĘBNA ANALIZA DIAGNOZY ABSOLUTNIE NIE UPOWAŻNIA DO SYNTEZY W OBECNYM KSZTAŁCIE. JEST TO ZAPRZECZENIE WIĘKSZOŚCI BIEŻĄCYCH WNIOSKÓW Z DIAGNOZY I ANALIZY SWOT. ZAPIS NALEŻY DOSTOSOWAĆ DO FAKTÓW A NIE DO STEREOTYPÓW, KTÓRE KLÓCĄ SIĘ Z PRAWIE WSZYSTKIMI STATYSTYKAMI CYTOWANYMI W DIAGNOZIE. PRZYZNANIE SIĘ DO STANU FAKTYCZNEGO I NA GRUNCIE TEGO I STANU REKOMENDOWANIE INTELIGENTNYCH SPECJALIZACJI JEST I LOGICZNE I UCZCIWE. BĘDZIE LEPIEJ ODEBRANE. MIESZKAŃCY INTUICYJNIE	niewzględniona	Szukając potencjałów, jakie może rozwinąć nasz region, Strategia stawia na "zieloność". Region może wykorzystać swoje położenie, wyjątkowe uwarunkowanie przyrodnicze jako walor rozwojowy - wykorzystując wizerunek "Zielonej krany" (str. 9). "Podstawą przewagi konkurencyjnej województwa podlaskiego będą zielone przemysły" - o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 1; str. 68). Środowisko przyrodnicze nie powinno być traktowane jako bariera rozwojowa dla społeczności lokalnych, ale uwarunkowanie, które dobrze wykorzystane jest szansą na rozwój.

					CZUKJĄ CZY DOKUMENT MÓWI PRAWDĘ CZY JEST "POLITYCZNIE POPRAWNY". ZAPOIS O LICZNYCH MOŻLIWOŚCIACH JUEST PODLASIANOM OBCY. PATRZ WYNIK IW EQUAL CENTRUM ZIELONYCH TECHNOLOGII ORAZ OBSERWATORIUM RYNKU PRACY WUP (STAŁY CYKL BADAŃ)		
113	EKOTON sp. z o.o.	ANALIZA SWOT	SŁABE STRONY PKT 24 24. Postrzeganie przez część społeczeństwa obszarów chronionych jako bariery rozwojowej (w szczególności obszarów NATURA 2000) oraz potrzeba podnoszenia świadomości i kwalifikacji administracji publicznej w zakresie gospodarowania na obszarach chronionych	CAŁY PUNKT NALEŻY PRZENIEŚĆ DO ZAGROZEŃ	SŁABA STRONA TO ELEMENT ENDOGENNY. TYMCZASEM POSTREZGANIE OBSZARÓW NATURA 2000 JAKO ŹRÓDŁA BARIER TRO NIE JEST POMYSŁ PODLASIAN TYLKO 40% WSZYSTKICH SAMORZĄDÓW POSIADAJĄCYCH TE OBSZARY. DLATEGO PRZYCZYNY NALEŻY SZUKAĆ NPO. W ZŁYM PRAWIWE I FATALNYM WYZNACZENIU TYCH OBSZARÓW JEST TO JAK NAJBARDZIEJ CZYNNIK ZEWNĘTRZNY - ZAGROZENIE A NIE SŁABOŚĆ. DOŚĆ RZEC, ŻE PROF. BARTOSZ RAKOCZY NA OBECNYM SYSTEMIE PRAWNYCH ZWŁASZCZA USTAWIE Z 3 X 2008 NIE ZOSTAWIA SUCHAJ NITKI. RÓWNIEŻ Z TEGO POWODU TRWA NOWELIZACJA USTAWY O UDOSTĘPNIANIU INFORMACJI I DYREKTYWY OCENOWEJ UE!	niewzględniona	Ten zapis, zgodnie z przyjętą metodologią analizy SWOT, traktowany jest jako słaba strona. Wynika bowiem z wewnętrznych czynników, na które mamy wpływ i które możemy zmienić. Traktowanie obszarów chronionych jako bariery rozwojowej nie zostało narzucone, lecz wykształciło się w naszym społeczeństwie. "Większe kompetencje i profesjonalna obsługa przedsiębiorców zamierzających inwestować na obszarach chronionych (tam, gdzie jest to możliwe) z pewnością może wpłynąć pozytywnie na przyciąganie nowych inwestycji. Potrzebna jest jednak do tego też zmiana myślenia o obszarach chronionych jako barierze rozwojowej." (str. 11., Aneks nr. 2)
114	EKOTON sp. z o.o.	ANALIZA SWOT	BRAK ZAPISU NA TEMAT BLOKOWANIA INWESTYCJI	Sugeruje się wprowadzenie pkt 12 po stronie ryzyk. Utrzymujące się wysokie ryzyko blokowania inwestycji i w efekcie blokowanie tworzenia nowych miejsc pracy z uwagi na niejasne zapisy obowiązującego prawa ochrony przyrody oraz liczne, kontrowersyjne	PRZYKŁADY: ROSPUDY, LOTNISKA, FABRYKI SWEDSPANW ORLI (IKEA), OMINIĘCIE WOJEWÓDZTWA LINIAGAZOWĄ I SKIEROWANIE JEJ PRZEZ ELK (GAZ SYSTEM), PRZYKŁAD JEDNEGO Z MAŁYCH HOTELI RODZINNYCH W BIAŁOWIEŻY, OBWODNICY WASILKKOWA, PRZYSTANIKA JAKOWYCH NAD	niewzględniona	Zielone specjalizacje nie stanowią barier dla społeczności lokalnych. Przeciwnie - są dla nich szansą na rozwój i na nowe miejsca pracy. Traktowanie Natury 2000 jako bariery to właśnie wynik stereotypów, a często również braku świadomości czy odpowiednich kompetencji administracji. "Większe kompetencje i profesjonalna obsługa przedsiębiorców zamierzających inwestować na obszarach chronionych (tam, gdzie jest to możliwe) z pewnością może wpłynąć pozytywnie na przyciąganie nowych inwestycji. Potrzebna jest jednak do tego też zmiana myślenia o obszarach chronionych jako barierze

				wyznaczone obszary Natura 2000	BIEBRZA, WIATRAKÓW NASUWALSZCZYŹNIE, RAMPY GAZOWEJ W NAREWCE, ZAKŁADU PRONAR W NARWI, BETONIARNI POD CHOROSZCZĄ SĄ WYSTARCZAJĄCYMI PRZYKŁADAMI, IŻ PROBLEM ISTNIEJE, I NIE ZOSTAŁ DOSTRZEŻONY W STRATEGII PROPONOWANY ZAPIS NIE TYLKO STWIERDZA FAKT, LECZ JEST WYWAŻONY I SPÓJNY Z WIELOMA CORAZ JASKRAWIEJ PODNOSZONYMI PROBLEMAMI, PRZEZSAMORZĄDY TERYTORIALNE I INWESTORÓW PRYWATNYCH. O TYM NIE WOLNO MILCZEĆ WOBICZU FAKTÓW, NAWET LUB ZWŁASZCZA WTEDY, KIEDY SA NIEWYGODNE, BO STRATEGI A MA COŚ ZMIENIAC. NAJPIERW TO "COŚ" TRZEBA NAZWAĆ.		rozwojowej."(str. 11, Aneks nr. 2)
115	EKOTON sp. z o.o.	STRATEGIA CELE STRATEGICZNA I OPERACYJNE STR 36	WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE PODSTAWĄ HARMONII AKTYWNOŚCI CZŁOWIEKA I PRZYRODY	Zapis należy zmienić na Zrównoważony i trwały rozwój społeczno gospodarczy podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody	NIE O SEMANTYKĘ, LECZ RYZYKO ROZUMIENIA TEGO ZAPISU PRZEZ ZIELONE LOBBY CHODZI. OBECNY ZAPIS NIE SPEŁNIA PODSTAWOWYCH ZASAD SMART STAWIANYCH CEŁOM I JEST ZAGROZENIEM DLA REALIZACJI STRATEGII JAKO CAŁOŚCI. SZCZEGÓŁOWY OPIS W ZAŁĄCZNIKU DO NINIEJSZEJ TABELI	niewuzględniona	Wskazany tu zapis jest celem horyzontalnym i - jako taki - nie stanowi samoistnego celu rozwojowego. Warunkuje i wspiera możliwości osiągnięcia celów strategicznych. Celowo podkreślone jest tu "środowisko przyrodnicze", bo właśnie ono stanowi naturalną przewagę regionu. Konieczna dbałość o utrzymanie jego wysokiej jakości jest w układzie celów traktowana jako ważny czynnik, zwiększający możliwości wzrostu konkurencyjnej gospodarki, a szczególnie jej "zielonych" sektorów (str. 36.).
116	EKOTON sp. z o.o.	STRATEGIA CELE STRATEGICZNA I OPERACYJNE STR 36	Infrastruktura techniczna, i teleinformatyczna otwierająca region dla inwestorów, mieszkańców, sąsiadów i turystów	NALEŻY DODAĆ SŁOWO KOMUNIKACYJNA Infrastruktura komunikacyjna, techniczna, i teleinformatyczna otwierająca region dla inwestorów, mieszkańców, sąsiadów i turystów.	W OBECNYM BRZMIENIU CEL HORYZONTALNY NIE KONSUMUJE NAJWIĘKSZEJ BOLĄCZKI REGIONU ZAPOMINAJĄC O USTALENIACH ZAWARTYCH W DIAGNOZIE I SWOT WIECEJ W ZAŁĄCZNIKU DO NINIEJSZEJ TABELI Dodanie słowa komunikacyjna lepiej wpisuje się w potrzeby regionu i dobitniej wyraża cel, który zamierzamy osiągać	niewuzględniona	Intencją szerszego zapisu jest wskazanie, iż nie tylko infrastruktura komunikacyjna wymaga podjęcia aktywnych działań, ale - jak to zostało wskazane szeroko w diagnozie stanu województwa - cała infrastruktura techniczna, która obejmuje przede wszystkim infrastrukturę komunikacyjną. Zajmuje ona w projekcie Strategii niezwykle ważne miejsce, jest szeroko omawiana w wielu aspektach, m.in.: poprawy dostępności transportowej (zewnętrznej i wewnętrznej), integracji systemów transportowych (str. 45. i 46.), poprawy stanu bezpieczeństwa drogowego (str. 48.), a także w odniesieniu do konieczności ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z transportu drogowego (str. 49.) czy też współpracy z zagranicznymi partnerami w zakresie budowy kluczowych szlaków komunikacyjnych o zasięgu międzynarodowym (str. 45.). Wydaje się więc, że

							idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii.
117	EKOTON sp. z o.o.	CEL OPERACYJNY 2.5 STR. 46	ZAPIS ZAWIERA NIEJASNE I NIEBEZPIECZNE SFORMUŁOWANIE Dla rozwoju regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do optymalizacji i integracji systemów transportowych, zwiększenia ich efektywności, zmniejszenia obciążeń środowiskowych i poprawy bezpieczeństwa ich użytkowania, z uwzględnieniem walorów przyrodniczych województwa i obecności węzłów sieci ekologicznej.	NALEŻY USUNĄĆ SŁOWA walorów przyrodniczych województwa i obecności węzłów sieci ekologicznej. Proponowany zapis: Dla rozwoju regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do optymalizacji i integracji systemów transportowych, zwiększenia ich efektywności, zmniejszenia obciążeń środowiskowych i poprawy bezpieczeństwa ich użytkowania, z uwzględnieniem zasad zrównoważonego i trwałego rozwoju.	ANI POLSKIE ANI UNIJNE OFICJALNE PRAWODAWSTWO NIE DEFINIUJE węzłów sieci ekologicznej, a walory przyrodnicze są bardzo wąskim, i często uznaniowo interpretowaną częścią problematyki ochrony środowiska. Strategia nie może posługiwać się niedookreślonymi sformułowaniami, a brzemieniami w skutkach zapisami, które ograniczają swobodę inwestora. Zrównoważony, trwały rozwój lepiej konsumuje potrzeby zachowywania walorów przyrodniczych a zarazem nie blokuje inwestycji.	niewzględniona	Obszary węzłowe i korytarze migracyjne, jako elementy wielkopowierzchniowego systemu ochrony przyrody, zostały zdefiniowane w opracowaniach powołujących Europejską Sieć Ekologiczną EECONET, której koncepcja została przeniesiona na teren naszego kraju (ECONET-PL; Liro i in. 1995). Rozwinięciem programu EECONET jest Idea Paneuropejskiej Sieci Ekologicznej (PEEN). Idea EECONET jest od dawna opisywana w literaturze fachowej i funkcjonuje w opracowaniach planistycznych. Należy też pamiętać, że ocena wpływu na środowisko wszystkich działań inwestycyjnych będzie odbywała się nie na podstawie zapisów Strategii, ale na podstawie Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
118	EKOTON sp. z o.o.	OBSZARY STRATEGICZNEJ PKT 6 INTERWENCJI STR. 53-54	Dlatego strategicznym wyzwaniem będzie wzrost jakości życia, dostępności do usług publicznych oraz rozwój infrastruktury w gminach, których oferta turystyczna i uwarunkowania prawne nie dają możliwości na realizację wszelkich inwestycji.??? I dalej Występuje wyraźna korelacja pomiędzy rozwojem funkcji turystycznych w poszczególnych gminach a lokalizacją obszarów chronionych (Mapa 19. vs. Mapa 21.), co potwierdza konieczność pielęgnowania rozwoju tych funkcji. W ten sposób region ma szansę wykorzystać właściwie swoją „zieloność” i potencjał zwłaszcza w dziedzinie turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki.	ZAPIS JEST CAŁKOWICIE NIEZROZUMIAŁY, TRUDNO ODGADNAĆ O CO CHODZI AUTOROWI CZY O PIELĘGNOWANIE FUNKCJI TURYSTYKI CZY PIELĘGNOWANIE OBSZARÓW CHRONIONYCH DLA FUNKCJI TURYSTYKI ZWŁASZCZA EKOTURYSTYKI	TEŻA IŻ CYT." W ten sposób region ma szansę wykorzystać właściwie swoją „zieloność” i potencjał zwłaszcza w dziedzinie turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki. jest niezrozumiała, być może niezgodna z ustaleniami 3 letniego projektu badawczego inicjatywy wspólnotowej EQUAL - temat Ekoturystyka. Dokument strategiczny nie może stać w oczywistej sprzeczności z ustaleniami programu badawczego, którego nadrzędnym celem było poszukiwanie szans i barier w rozwoju spowodowanych obszarami chronionymi. Cały punkt wymaga przeredagowania i napisania	uwzględniona	Strony 53.-54.

					zgodnie z wynikami programu badawczego wspólnotowego IW EQUAL 2004-2006 przyjętego rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 11 sierpnia 2004 r. (Dz.U. Nr 189, poz. 1948), - Centrum Zielonych Technologii - Ekoturystyka, który zrealizowano w województwie podlaskim w latach 2006-2009.		
119	Szpital Powiatowy w Zambrowie Sp. z o.o.	str. 46, str. 48	str. 46, str. 48	W głównych kierunkach interwencji dodać: -Budowa lotniska regionalnego w okolicach Białegostoku - Zweryfikować obszary Natura 2000 pod względem zasadności ich wyodrębnienia oraz ustalić korytarze transportowe pod przyszłe drogi ekspresowe (w szczególności na odcinku Białystok -Augustów-Suwałki) Należy dodać na str 48 w głównych kierunkach interwencji: Wsparcie dla modernizacji i przebudowy Szpitala Wojewódzkiego w Białymstoku oraz szpitali powiatowych poprzez zarezerwowanie w programie operacyjnym i budżecie województwa środków finansowych w wielkości 300 mln. zł	Budowa lotniska regionalnego jest niezbędna dla rozwoju województwa i poszerza możliwości dostępu. Mamy duży ruch turystyczny do województwa. Dla jego dalszego rozwoju niezbędne jest lotnisko. Brak drogi ekspresowej między Białymstokiem a Augustowem blokuje planowany przebieg korytarza transeuropejskiego od Salonik do Helsinek. Brak tego odcinka dodatkowo dezintegruje sieć drogową w województwie. Wątpliwe są przesłanki związane z wyodrębnieniem obszarów Natura 2000 w szczególności tzw. Trzeci Basen parku biebrzańskiego czy przejście między Jurowcami do Katrynek przez tzw. Puszcę Knyszyńską (obszar lasu nasadzeniowego) Szpital wojewódzki w Białymstoku pełni funkcję szpitala wieloprofilowego dla miasta Białegostoku oraz co najmniej powiatu białostockiego. Szpitale kliniczne mają inne funkcje jako szpitale o innym poziomie referencyjności oraz innym profilu zadań(szpitale akademickie). Szpitale powiatowe są szpitalami ogólnymi pierwszego rzutu, przybliżają pacjenta do systemu opieki zdrowotnej i zapewniają integrację systemu. Brak tych szpitali spowoduje pozbawienie ludności możliwości dostępu do usług lecznictwa zamkniętego i	niewzględniona	Proponowane zapisy konkretnych inwestycji mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, w którym świadomie nie umieszczono uszczegółowionych propozycji. Należy podkreślić, co również zostało uwypuklone w projekcie dokumentu, iż wiele inwestycji, w tym również te wymienione, zależą od determinacji i woli nie tylko samorządów województwa, ale również administracji rządowej w ich realizacji. Z kolei zapis konkretnej lokalizacji portu lotniczego w strategii nie jest możliwy przed wyczerpaniem całej procedury decyzyjnej. Potrzeba powstania lotniska w województwie podlaskim jest zaakcentowana w celu operacyjnym 2.5 „Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu” (str. 45-46). Wyodrębnienie w OSI terenów objętych Natura 2000 nastąpiło ze względu na m.in. niemożność „konkurencji z ośrodkami, w których realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych przebiega w sposób uproszczony w stosunku do obszarów chronionych”. Jak wskazuje projekt Strategii „tereny te powinny dalej być wizytówką Podlaskiego, a ich rozwój będzie opierał się o wpływ z turystyki, rozwój przedsiębiorczości (ukierunkowanej na działalność ponadlokalną) oraz relatywnie wysoką dostępność usług publicznych.”(str. 54).

					ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Modernizacja jest wymuszona przepisami prawa do końca roku 2016 ale nawet gdyby nie te względy konieczna przez wieloletnie zaniedbania, normy sanitarne i postęp technologiczny.		
120	Izba Celna w Białymstoku	STR. 44-45 ROZDZIAŁ: CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE CEL STRATEGICZNY 2. POWIĄZANIA KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE	CEL OPERACYJNY 2.3 ROZWÓJ PARTNERSKIEJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ	Proponujemy dodanie czwartego podpunktu w Głównych kierunkach interwencji celu operacyjnego nr 2.3: Działania w zakresie ułatwień w przekraczaniu granicy RP	<p>Służba celna obserwuje od 3 lat tendencję wzrostową w zakresie obrotu podlaskich przedsiębiorców z obcokrajowcami a zwłaszcza obywatelami republiki Białoruś. Tylko w pierwszym kwartale 2013 roku zanotowaliśmy wzrost o prawie 30 % wartości towaru wywiezionego przez podróżnych spoza UE z polski przez podlaskie przejścia graniczne. W 2012 obcokrajowcy wywieźli przez nasze przejścia towar na kwotę ponad 769 miliona PLN, któremu towarzyszyło około 1 mln dokumentów taxfree, co stanowi prawie 30% całego obrotu taxfree w kraju. Przez podlaskie przejścia graniczne obcokrajowcy wywożą najwięcej w kraju towarów zakupionych w ramach taxfree, co jest jedną z form eksportu. Jednocześnie wskazać należy, iż przez podlaskie przejścia graniczne przedsiębiorcy wywożą z roku na rok coraz więcej towarów. Tendencja ta utrzymuje się również w bieżącym roku. W czterech miesiącach 2013r. przez towarowe przejścia graniczne z republiką Białoruś wyjechało 9% więcej transportów drogowych, niż w analogicznym okresie roku minionego przytoczone powyżej argumenty potwierdzają, iż proponowany zapis działań w zakresie ułatwień w przekraczaniu granicy RP wpłynie pozytywnie na miernik sukcesu celu strategicznego nr 2 strategii naszego województwa dotyczącego eksportu oraz będzie miał bezpośrednie przełożenie na wzrost obrotu podlaskich przedsiębiorców służba celna</p>	uwzględniona	Strony 44-45.

					<p>obserwuje od 3 lat tendencję wzrostową w zakresie obrotu podlaskich przedsiębiorców z obcokrajowcami a zwłaszcza obywatelami republiki Białoruś. Tylko w pierwszym kwartale 2013 roku zanotowaliśmy wzrost o prawie 30 % wartości towaru wywiezionego przez podróżnych spoza UE z polski przez podlaskie przejścia graniczne. W 2012 obcokrajowcy wywieźli przez nasze przejścia towar na kwotę ponad 769 miliona PLN, któremu towarzyszyło około 1 mln dokumentów taxfree, co stanowi prawie 30% całego obrotu taxfree w kraju. Przez podlaskie przejścia graniczne obcokrajowcy wywożą najwięcej w kraju towarów zakupionych w ramach taxfree, co jest jedną z form eksportu. Jednocześnie wskazać należy, iż przez podlaskie przejścia graniczne przedsiębiorcy wywożą z roku na rok coraz więcej towarów. Tendencja ta utrzymuje się również w bieżącym roku. W czterech miesiącach 2013r.przez towarowe przejścia graniczne z republiką białoruś wyjechało 9% więcej transportów drogowych, niż w analogicznym okresie roku minionego Przytoczone powyżej argumenty potwierdzają, iż proponowany zapis działań w zakresie ułatwień w przekraczaniu granicy rp wpłynie pozytywnie na miernik sukcesu celu strategicznego nr 2 strategii naszego województwa dotyczącego eksportu oraz będzie miał bezpośrednie przełożenie na wzrost obrotu podlaskich przedsiębiorców</p>		
121	Zarząd Powiatu Hajnowskiego	STRONA 10 WIZJA WOJEWÓDZTWA W ROKU 2030	DIAGRAM GRAFICZNY	W części „eko” - „srebrna gospodarka” zapis „turystyka medyczna” zmienić na: „turystyka prozdrowotna”	Bez uwag	częściowo uwzględniona	Strony 10, 18, 38 (vide pkt 437-438)

122	Zarząd Powiatu Hajnowskiego	STRONA 10 WIZJA WOJEWÓDZTWA W ROKU 2030	DIAGRAM GRAFICZNY	W części „brama na wschód- gospodarka zorientowana na wschodnich sąsiadów” dodać punkt: „ turystyka transgraniczna”	Bez uwag	częściowo uwzględniona	Strona 10.
123	Zarząd Powiatu Hajnowskiego	ROZDZ. „CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE” ; STRONA 40	CEL OPERACYJNY 1.3 „ROZWÓJ KOMPETENCJI DO PRACY I WSPARCIE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ MIESZKAŃCÓW REGIONU”	W części „główne kierunki interwencji” dodać zapis: „wspieranie innowacyjnych metod i technik na poziomie szkół zawodowych	Taki zapis pozwoli na odbudowę szkolnictwa zawodowego bez uwag	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu Strategii. Wspieranie kształcenia dopasowanego do rynku pracy (a więc zawierającego w sobie także nowoczesne metody i techniki niezbędne do nauki zawodu) jest omówione w celu operacyjnym 1.3, gdzie czytamy o potrzebie stworzenia sprawnego, elastycznego systemu edukacji dopasowanego do potrzeb gospodarczych i społecznych. Główny kierunek interwencji: „Poprawa dostępności do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy” (str. 41.). Propozycja jest więc całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia zmian. Dodanie zapisu o innowacyjnych metodach i technikach mogłoby doprowadzić do wypaczenia intencji, zawartych w wyżej wymienionym celu. Innowacyjne metody i techniki powinny być stosowane wszędzie tam, gdzie są niezbędne do dostosowania systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy. Tak więc innowacyjność nie jest i nie może być traktowana jako cel sam w sobie, a jedynie jako narzędzie wszędzie tam, gdzie istnieje taka konieczność.
124	Zarząd Powiatu Hajnowskiego	RODZ. „CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE” ; STRONA 42	CEL OPERACYJNY 1.5 „EFEKTYWNE KORZYSTANIE Z ZASOBÓW NATURALNYCH”	W opisie celu dodać zdanie: „wykorzystanie lokalnych, naturalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych do rozwoju innowacyjnych form turystyki”.	Bez uwag	nieuwzględniona	W Strategii zapisano, iż kultura ma być czynnikiem dynamizującym rozwój społeczno-gospodarczy całego województwa, o czym mowa w celu operacyjnym 1.4. (str. 42). O znaczeniu zasobów kulturowych i przyrodniczych jest również mowa w celu operacyjnym 2.3 (str. 45). Z kolei rozwój turystyki na obszarach cennych przyrodniczo został szczegółowo opisany na str. 53. W dokumencie gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000, zostały wyszczególnione jako Obszar Strategicznej Interwencji. Występuje bowiem wyraźna korelacja między rozwojem funkcji turystycznych w poszczególnych gminach a lokalizacją obszarów chronionych (str. 53.-54., mapa 19. vs Mapa 21.).
125	Zarząd Powiatu Hajnowskiego	ROZDZ. „OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI” PODROZDZIAŁ 6 „GMINY KTÓRYCH ROZWÓJ UWARUNKOWANY JEST SIECIĄ NATURA 2000, STRONA 53		Zmienić tytuł podrozdziału 6 na następujący: „powiaty i gminy których rozwój uwarunkowany jest siecią prawnie chronionych obszarów przyrodniczych”W opisie tego podrozdziału uwzględnić obszary	Bez uwag	nieuwzględniona	Propozycja zapisu nie została uzasadniona, przez co nie może być uwzględniona. Nie podano dlaczego należałoby wskazać powiaty jako jednostki oraz ograniczyć interwencję do tych obszarów, na których 40% powierzchni to obszary o szczególnych walorach przyrodniczych.

				specjalnej interwencji w odniesieniu do powiatów i gmin w których powierzchnie o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona przekracza 40% ogólnej		
126	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	strona 22, Podlaskie Dostępne, Atut położenia geograficznego nadaje regionowi ważne funkcje transportowe...		Mapka nr 4 zawiera pewne błędy. W Legendzie powinno być: - drogi krajowe w użytkowaniu (było: autostrady i drogi krajowe w użytkowaniu) - drogi ekspresowe w realizacji (było: autostrady i drogi ekspresowe w realizacji) - drogi ekspresowe w przygotowaniu (było: autostrady i drogi ekspresowe w przygotowaniu) - numery dróg krajowych (klasy S) (było: numery autostrad i dróg krajowych)		uwzględniona Strona 22 i Aneks nr 2.
127	Radny Województwa Podlaskiego	<p>Przy założonej, przyjętej metodologii, słabe strony naszego regionu odwrócono i nazwano je zaletą, i nie byłoby w tym nic dziwnego gdyby na tym nie poprzestano. Nawet zmiana retoryki i próba spojrzenia na to samo, ale inaczej, czyli nie na koniec a na początek Europy, niczego przecież nie zmieni. Jak wiadomo, zdecydowana większość zapisów strategii promuje tylko to, czym już dysponujemy, co jest w naszym posiadaniu. Powinniśmy stawiać cele zdecydowanie szersze i wskazywać to co należałoby zrobić, na czym należy się skoncentrować, aby pryncypialny cel jakim jest jakość życia można było zrealizować. Ponadto środków do jego realizacji należy szukać zdecydowanie dalej aniżeli granice województwa.</p> <p>Podczas debaty wspomniano o potrzebie interwencji u innych, rządowych organów w sprawie budowy dróg wykraczających poza obszar województwa (chodzi o drogi krajowe). Warto wspomnieć także przy tej okazji, o wskazanie kierunków rozwoju dróg samorządowych tj. gminne, powiatowe czy wojewódzkie, choć znaczenie tych ostatnich jest kluczowe z uwagi na to, iż ich ustawowym zarządcą jest zarząd województwa wybierany przez sejmik, ten sam organ, który ostatecznie zatwierdzi przedmiotową strategię tym z większą „śmiałością” i wiarygodnością można wytyczać owe kierunki. Odrębnym tematem jest dobór kadr, czyli stosowanie kluczy naboru. Nie popełnię wielkiego błędu, jeśli stwierdzę, że kryterium przynależności partyjnej jest dzisiaj podstawowym czynnikiem decydującym o zatrudnieniu. Mamy wielki bałagan wręcz chaos prawie w każdej dziedzinie życia publicznego, a jakość życia sprowadza się często do przetrwania. Osobami podejmującymi często trudne decyzje są ludzie przypadkowi i choć czasami spełniają przyjęte wcześniej kryteria formalne, to nie mają predyspozycji do piastowania określonych funkcji. Stąd to całe zamieszanie i brak znaczących sukcesów. Mam świadomość, że tego typu uwagi są wielce trudne do zapisu, ale mam nadzieję, że także tutaj nastąpi jakaś zmiana i powyższa uwaga może być uwzględniona przy formowaniu niektórych zapisów, w tle.</p> <p>Moim zdaniem powinniśmy spojrzeć nieco szerzej na opisywane zdarzenia i rozszerzyć treść o zagadnienia zależne od rządu. To właśnie on kilka lat wcześniej podjął decyzje o likwidacji np. cukrowni w Łapach, pozbawiając tym samym miejsc pracy setki jak nie tysięcy ludzi, uzasadniając nadprodukcją cukru. Dzisiaj koniunktura zmieniła się na tyle, że mamy w kraju niedobór tego produktu zaspakajany eksportem. Całe zaplecze techniczne w postaci fabryki, sprzętu rolniczego i daleko zaawansowanej technologii uprawy</p>			częściowo uwzględniona	<p>W propozycji mającej charakter ogólnych uwag do projektu Strategii znalazło się wiele ogniw spójnych i pokrywających się z jej zapisami, co wydaje się świadczyć o zrozumieniu idei i zbieżnym patrzeniu na potrzeby rozwojowe województwa podlaskiego.</p> <p>Autor uwag podkreśla znaczącą rolę gospodarki i przemysłu. Jednym z głównych celów strategicznych projektu SRWP jest właśnie „Konkurencyjna gospodarka” i szereg celów operacyjnych jej właśnie przypisanych.</p> <p>Autor podkreśla też wagę innego celu strategicznego, jakim jest „Jakość życia”, zarzucając jednak, że strategia nie wskazuje celów szerokich i dalekich, skupiając się na tym, co jest w „naszym posiadaniu”. Projekt dokumentu dotyczy rozwoju województwa podlaskiego, a co za tym idzie wiąże się z kompetencjami tych, którzy formalnie za ten rozwój odpowiadają. W projekcie zapisane są również zadania, jakie stawiamy przedstawicielom administracji rządowej i parlamentarzystom, zwłaszcza w kwestii ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego, a także, a może przede wszystkim dostępności komunikacyjnej. W Wyzwaniach Województwa Podlaskiego jest zapis: „Wysokiej jakości powiązania zewnętrzne są priorytetem</p>

	<p>buraka cukrowego oraz niewykorzystanie pól stało się dla wielu przekleństwem. Kto poniesie odpowiedzialność za błędne decyzje? Kto to wszystko naprawi? Oczywiście winnych nie ma i nie będzie. W związku z powyższym musimy domagać się od „góry”, od tych, którzy powinni pochylić się nad losem naszych mieszkańców, działań na rzecz rozwoju Podlasia. Rozwój przemysłu np. chemicznego, bądź jakiegokolwiek innego poza metalurgicznym i wydobywczym, mógłby przyczynić się do zdecydowanej poprawy jakości życia, ale także być wyzwaniem dla projektantów do budowy ekologicznych i nieuciążliwych dla środowiska fabryk. Duża część społeczeństwa jeszcze dawniej nastawiona do integracji europejskiej optymistycznie staje się dzisiaj jej sceptykami. Dawną radość zastępuje smutek. Nasz niedoskonały system próbuje się podporządkować systemowi unijnemu. Najczęściej wychodzi źle. Musimy zainwestować w to co zielone, żeby w najbliższym czasie nie zmienił się kolor otaczającego nas środowiska. Wspominałem o braku rozwoju sieci gazowych, jako paliwa ekologicznego. Zimą przy dużych spadkach temperatur mieszkańcy, właściele domów jednorodzinnych (oczywiście nie wszyscy) spalają wszystko to, co jest im zbędne w gospodarstwach. W tym okresie większość czasu spędzają w domu, dlatego bezpośrednie skutki tego stanu są przez nich mało zauważalne. Traci na tym środowisko, ale o tym dowiadują się oni jako ostatni albo w ogóle.</p> <p>Ostatnio ważnym, nie tylko z medialnego punktu widzenia, jest problem narkomanii. Sygnalizuję ten temat w aspekcie myślenia o przyszłych pokoleniach. Zastanawiam się czy nie warto wspomnieć o tym i zająć pewne stanowisko w tej sprawie. Zostawiam to do uznania szanownemu zespołowi.</p> <p>Mam świadomość, że zawarcie wszystkich zgłaszanych podczas spotkań czy dostarczonych na piśmie uwag, wniosków czy postulatów jest arcytrudne, zważywszy również to, że opowiadałem się także za zmniejszeniem objętości strategii do 40-50 stron. Mam nadzieję, jak już wspominałem podczas mego krótkiego wystąpienia (przedostatni mówca), że grupa osób do tego wynajęta poradzi sobie z tym doskonale i ostateczna wersja nie będzie tylko przysłowiową „chałturą”, ale spójnym merytorycznie materiałem, którego zespół autorski nie będzie musiał się wstydzić, a mieszkańcy Podlasia będą posiadali materiał na miarę nie tylko przyszłych pokoleń, ale także tych współcześnie tworzących naszą rzeczywistość. Należy mieć nadzieję, że strategia nie będzie tylko listą życzeń, ale ma pokazywać dążenia i kierunki działań dla władz samorządowych i za pośrednictwem lokalnych parlamentarzystów także rządu, co należy zrobić, aby cel jaki został postawiony, poprawa jakości życia został w dużym stopniu osiągnięty.</p> <p>Nie odnosiłem się do poszczególnych wątków zawartych na konkretnych stronach opracowanej strategii. Wiem jak trudną sztuką jest zmiana pewnego „układu” czegoś co już istnieje, w związku z czym moje uwagi mają często charakter ogólny.</p>	<p>polityki UE i rządu, pozwalającym zwiększyć dostępność komunikacyjną regionu. Obszar ten adresowany jest przede wszystkim do władz centralnych oraz reprezentantów regionu w Sejmie, Senacie i Parlamencie Europejskim”. Wspominany, przez autora uwagi, problem odpowiednich kompetencji zawodowych, braku zaufania i dialogu społecznego doskonale wpisuje się w zapisy celu operacyjnego 1.3, gdzie czytamy m.in.: „Konieczne są inwestycje mające na celu wzmacnianie kadr regionalnej gospodarki, w tym zarówno administracji publicznej, pracowników firm, jak i przedsiębiorców (w szczególności w zakresie kompetencji zarządczych)”, a także celu operacyjnego 1.4.: „Z perspektywy zaufania, stanowiącego jeden z wyznaczników kapitału społecznego, istotna jest także poprawa jakości działania instytucji publicznych, szczególnie w sferze komunikacji z obywatelem.” (str. 41). Słusznie autor podkreśla konieczność wzmacniania „zieloności” województwa podlaskiego. Zgodnie z zapisem projektu: „Należy utrwalać tę percepcję unikalności i wyjątkowości regionu, jako podstawę rozwijania zielonych (ekologicznych) specjalizacji.” (str. 9). To także jedno z wyzwań województwa (str. 68), postawione na 1. Miejscu - potrzeba stworzenia i wspierania „zielonych przemysłów”, w „których już dziś region osiąga sukcesy, ale również tych, które będą rozwijały przyszłą specjalizację regionalnej gospodarki.”</p> <p>Strategia nie zapomina o innych niezwykle istotnych sferach funkcjonowania społeczeństwa, w tym także o zdrowiu obywateli. W celu operacyjnym 3.3. czytamy: „Z punktu widzenia jakości życia mieszkańców konieczna jest poprawa warunków w obszarze ochrony zdrowia.” Jednak waga i ilość powiązanych z tą sferą problemów i zaniedbań uniemożliwia szczegółowe zapisy dotyczące konkretnych zagrożeń i potrzeb”.</p> <p>Podsumowując, autor zaznacza, że niezbędna do realizacji celów jest współpraca wielu szczebli władzy samorządowej i rządowej i to również jest całkowicie zgodne z ideą i zapisami projektu. Jednym z podstawowych założeń leżących u podstaw konstrukcji każdego z celów operacyjnych była właśnie współpraca, czyli przypisanie strategii roli łącznika, przewodnika, mentora. „3) współpraca – Strategia przyczyni się do powstawania w regionie kultury współpracy opartej na zaufaniu różnorodnych podmiotów i instytucji, przyczyniających się do realizacji celów rozwojowych regionu”. (str. 38.)</p>
--	--	--

128	Stowarzyszenie na rzecz Ekorozwoju Agro – Group, Stowarzyszenie Środowisko dla Środowiska	str. 49, cel operacyjny 3.4, akapit 2	Generalnie dobry stan zachowania środowiska przyrodniczego w regionie nie zwalnia z troski o środowisko i z obowiązku stałego przeciwdziałania czynnikom oraz zjawiskom negatywnie oddziałującym na różnorodność biologiczną. Niezbędnym jest uświadomienie społecznościom lokalnym, będących realnie w stanie zadbać o swoje środowisko, że zielone otoczenie jest ich silnym atutem. Młodzież i dzieci zaangażować wielozmysłowo i przez eksperymenty - przyrodę widzę, czuję, dotykam, smakuję, znam. Nawiązanie kontaktu emocjonalnego lokalnych mieszkańców i przyrody jest najlepszym gwarantem przyszłego dobrostanu środowiska. Należy zainspirować, by w oparciu o tą mocną zieloną stronę młodzi szukali swojej ścieżki rozwoju, pokazać, że natura im sprzyja. Dobre przykłady z UE są tu pożądane. Także ochrona krajobrazu należy do najważniejszych działań podejmowanych w ramach planowania zagospodarowania przestrzennego.	Generalnie dobry stan zachowania środowiska przyrodniczego w regionie nie zwalnia z troski o środowisko i z obowiązku stałego przeciwdziałania czynnikom oraz zjawiskom negatywnie oddziałującym na różnorodność biologiczną. Niezbędnym jest uświadomienie społecznościom lokalnym, będących realnie w stanie zadbać o swoje środowisko, że zielone otoczenie jest ich silnym atutem. Młodzież i dzieci zaangażować wielozmysłowo i przez eksperymenty - przyrodę widzę, czuję, dotykam, smakuję, znam. Nawiązanie kontaktu emocjonalnego lokalnych mieszkańców i przyrody jest najlepszym gwarantem przyszłego dobrostanu środowiska. Należy zainspirować, by w oparciu o tą mocną zieloną stronę młodzi szukali swojej ścieżki rozwoju, pokazać, że natura im sprzyja. Dobre przykłady z UE są tu pożądane. Także ochrona krajobrazu należy do najważniejszych działań podejmowanych w ramach planowania zagospodarowania przestrzennego.	Tablica i zeszyt nie wystarczy. Wychowywana przez Internet, komórki i MP3 młodzież i dzieci oczekują atrakcyjnego i angażującego przekazu treści, tylko wtedy jest on skuteczny. Badania wykazują potrzebę upracticznienia edukacji ekologicznej: zajęcia w terenie, samodzielne prowadzenie ekperymentów, badanie wody, gleby, samodzielne wnioskowanie (Nasza Ziemia 2012, Agro-Group 2009)	częściowo uwzględniona	Strategia nie wskazuje zamkniętego katalogu ani nie ogranicza form edukacji ekologicznej czy – szerzej - pobudzania aktywności prośrodowiskowej.
129	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku	CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, CEL STRATEGICZNY 3. JAKOŚĆ ŻYCIA, CEL OPERACYJNY 3.2. POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ, STR. NR 47	Poprawa spójności społecznej jest możliwa poprzez wsparcie grup najbardziej potrzebujących, odniesienie do solidarności pokoleń – niwelowanie ubóstwa, wspieranie młodzieży, osób niepełnosprawnych i imigrantów. Istotnym elementem będzie zwiększenie dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, co sprzyjać będzie ograniczaniu pogłębiania się sfery ubóstwa. Poprawa spójności społecznej jest możliwa poprzez wsparcie grup najbardziej potrzebujących,	Poprawa spójności społecznej jest możliwa poprzez wsparcie grup najbardziej potrzebujących, odniesienie do solidarności pokoleń – niwelowanie ubóstwa, wspieranie młodzieży, dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, osób niepełnosprawnych i imigrantów. Istotnym elementem będzie zwiększenie dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, co sprzyjać będzie ograniczaniu pogłębiania się sfery ubóstwa.	Przy działaniach ukierunkowanych na spójność społeczną należy pamiętać o wsparciu rodziny i systemu pieczy zastępczej, który ma na celu pomoc rodzinie z problemami (dysfunkcyjnej) w celu poprawy jej funkcjonowania oraz rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej	uwzględniona	Strona 47.

			odniesienie do solidarności pokoleń – niwelowanie ubóstwa, wspieranie młodzieży, osób niepełnosprawnych i imigrantów. Istotnym elementem będzie zwiększenie dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, co sprzyjać będzie ograniczaniu pogłębiania się sfery ubóstwa.				
130	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku	Cele strategiczne i operacyjne, cel strategiczny 3. Jakość życia, cel operacyjny 3.2. Poprawa spójności społecznej, str. Nr 48 – kierunki interwencji	Kierunki interwencji: - Współpraca i rozwój potencjału instytucjonalnego w obszarze pomocy i integracji społecznej - Wspieranie osób wykluczonych społecznie, zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją lub przeżywających trudności	Kierunki interwencji: - Współpraca i rozwój potencjału instytucjonalnego w obszarze pomocy i integracji społecznej - Wspieranie osób wykluczonych społecznie, zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją lub przeżywających trudności - wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej	J.W.	uwzględniona	Strona 47.
131	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku	System realizacji, organizacja procesu wdrażania, str. 58	Schemat 3POZIOM REGIONALNY Programy/plany rozwoju, w tym sektorowe	Schemat 3POZIOM REGIONALNY Strategie/ Programy/plany rozwoju, w tym sektorowe (z uwzględnieniem zapisów ustawowych lub jak załącznik do SRW)	Proszę o informację w jaki sposób w SRWP będą uwzględnione strategie i programy niższego rzędu, które mają ustawowe zapisy o integralnej części ze strategią rozwoju województwa. ROPS odpowiada za niniejsze dokumenty, które mają taki zapis: - wojewódzką strategię polityki społecznej na lata 2010-2018 (art. 21 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej)- program w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej województwa podlaskiego (art. 183 pkt. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej)- wieloletni program rozwoju ekonomii społecznej w województwie podlaskim na lata 2013-2020 (wytyczne ministerstwa pracy i polityki społecznej do przygotowania i realizacji wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie –	nieuwzględniona	Pozostałe strategie i programy (w tym m.in. Regionalna Strategia Polityki Społecznej), które będą przygotowywane w województwie, powinny być zgodne i wpisywać się w założenia Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020. Należy zwrócić uwagę na obecną tendencję do redukcji liczby dokumentów strategicznych. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w dokumencie "Plan uporządkowania strategii rozwoju" (Warszawa, lipiec 2012 r.) dąży do ich ograniczenia, m.in. poprzez wyeliminowanie dokumentów nie realizowanych, dublujących się, sprzecznych ze sobą czy niezgodnych z polityką rozwoju oraz poprzez powiązanie dokumentów o zbliżonej tematyce w bloki tematyczne. Zgodnie z powyższym, Krajowa Strategia Polityki Społecznej stanie się częścią zintegrowanej Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego.

					pkt. 1 ww. Wytycznych wskazano iż plan ma być integralną częścią strategii rozwoju województwa)		
132	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku	System realizacji, system monitorowania, str. 61	<p>Podstawowe zadania ROT są następujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wspomaganie procesów decyzyjnych dotyczących polityk publicznych realizowanych w regionie poprzez dostarczanie danych niezbędnych do podejmowania decyzji zarządczych; - koordynacja procesu monitorowania i ewaluacji regionalnych polityk, w tym programów oraz projektów; - koordynacja i zapewnienie spójności działań realizowanych w ramach regionalnych obserwatoriów (w tym obserwatorium rynku pracy oraz obserwatorium polityki społecznej); - wsparcie metodologiczne badań i opracowań prowadzonych przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego i inne instytucje zaangażowane w realizację Strategii. 	<p>Podstawowe zadania ROT są następujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wspomaganie procesów decyzyjnych dotyczących polityk publicznych realizowanych w regionie poprzez dostarczanie danych niezbędnych do podejmowania decyzji zarządczych; - koordynacja procesu monitorowania i ewaluacji regionalnych polityk, w tym programów oraz projektów; - koordynacja i zapewnienie spójności działań realizowanych w ramach regionalnych obserwatoriów (w tym obserwatorium rynku pracy, obserwatorium polityki społecznej oraz obserwatorium integracji społecznej); - wsparcie metodologiczne badań i opracowań prowadzonych przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego i inne instytucje zaangażowane w realizację Strategii. 	<p>Przy regionalnym ośrodku polityki społecznej w Białymstoku od 2009 r. Funkcjonuje w ramach projektu 1.16 POKL – obserwatorium integracji społecznej. W okresie swojej działalności obserwatorium przeprowadziło wiele badań i analiz tematów dotychczas niezbadanych na terenie woj. Podlaskiego np. Przemoc w rodzinie, losy wychowanków, bezdomność, ubóstwo na terenie woj. Podlaskiego. Ponadto OIS realizuje zadania ustawowe tj. Ocena zasobów pomocy społecznej. Cztery lata funkcjonowania OIS pokazały, iż zadania przez nie realizowane mają duże znaczenie informacyjne z zakresu polityki społecznej. Zasób wiedzy i doświadczenia ROPS/OIS (wojewódzkiej jednostki organizacyjnej odpowiedzialnej za zadania samorządu województwa z zakresu sfery społecznej) można wykorzystać przy monitoringu realizacji strategii rozwoju województwa. Wskazane literalnie obserwatorium rynku pracy i obserwatorium polityki społecznej są projektami WUP.</p>	uwzględniona	Strona 61.
133	Białostocki Park Naukowo-Technologiczny	Analiza SWOT, słabe strony, str. 34	<p>15. Niska efektywność centrów transferu technologii oraz niski dotychczasowy potencjał parków naukowo-technologicznych w regionie – brak oddziaływania tych inicjatyw na gospodarkę regionu</p>	<p>Zmieniony pkt 15. Słabych Stron na: 15. Niska dotychczasowa efektywność instytucji otoczenia biznesu w zakresie komercjalizacji i transferu technologii Dodanie do szans w analizie SWOT następującego punktu: Uruchomienie i rozwój działalności parków naukowo-technologicznych w regionie – ośrodków innowacji, komercjalizacji prac B+R oraz wsparcia przedsiębiorczości akademickiej w oparciu o wytworzoną w aktualnym okresie finansowania infrastrukturę oraz kompleksową ofertę usług.</p>	<p>Żadna z uczelni w regionie nie posiada aktualnie w swoich strukturach Centrum Transferu Technologii, natomiast dwa parki naukowo-technologiczne działają zbyt krótko, by zasłużyć na umieszczenie w zestawie Słabych Stron. Natomiast faktycznie instytucje otoczenia biznesu (IOB), działające w regionie od wielu lat, nie oddziałują jak dotąd w istotny sposób na gospodarkę. Wymieniając tylko parki w tym punkcie, te młode rozwijające się dopiero podmioty są wyróżnione negatywnie w zbiorze innych IOB, które działają w regionie. Zgodnie z zapisem we wprowadzeniu do strategii: „Nowy</p>	częściowo uwzględniona	Strona 34, dodano dodatkowo wyjaśnienie, dotyczące założeń metodologicznych analizy SWOT, dotyczące zewnętrznego charakteru szans i zagrożeń.

					<p>paradygmat polityki regionalnej polega przede wszystkim na: silnym ukierunkowaniu interwencji publicznej na wzmacnianie konkurencyjności regionów oraz odblokowaniu procesów wzrostowych poprzez pełniejsze wykorzystanie przewag konkurencyjnych i potencjałów rozwojowych (skoncentrowano uwagę na endogenicznych cechach terytorialnych, zamiast egzogenicznych inwestycjach i transferach, nacisk położono na szanse, a nie na bariery rozwoju);” Z powyższego wynika, że umieszczenie parków naukowo-technologicznych na liście Słabych Stron będzie skutkować pominięciem tych niedawno powstałych instytucji w strukturze interwencji. Parki naukowo-technologiczne, które powstały dużo wcześniej w innych miastach Polski oferują kompleksowe wsparcie infrastrukturalne i merytoryczne w zakresie innowacji, komercjalizacji wyników prac B+R oraz rozwoju przedsiębiorczości akademickiej. Wg mojej wiedzy żaden park naukowo-technologiczny w Polsce nie figuruje na liście słabych stron, a często instytucje te występują w szansach lub silnych stronach analizy SWOT strategii regionalnych. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny nie uruchomił jeszcze infrastruktury, ale ma już 30 zadeklarowanych lokatorów – innowacyjnych firm technologicznych, głównie z branży IT, ale także elektroniki, automatyki czy urządzeń medycznych. W ramach centrum technologicznego, w parku zostaną uruchomione nowoczesne na skalę światową laboratoria dostępne zarówno dla uczelni jak i przedsiębiorców oraz największe na wschodzie Polski Centrum Przetwarzania Danych. Uważam, że jak na tak krótki okres działalności to istotnie dużo, aby stać się Szansą naszego regionu a nie Słabą Stroną. Ponadto, umieszczenie</p>		
--	--	--	--	--	---	--	--

					parków naukowo-technologicznych na liście słabych stron analizy SWOT stoi w sprzeczności z postulatem zapisanym w pierwszym akapicie na stronie 30: „Region musi wykorzystywać swoje obecne największe atuty, do których zalicza się sieć szkół wyższych i instytucji wspierających innowacje”. Parki naukowo-technologiczne powstają z założenia jako instytucje wspierające innowacje.		
134	Białostocki Park Naukowo-Technologiczny	Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka, miary sukcesu	Liczba firm na 100 tys. Mieszkańców	Liczba firm zatrudniających co najmniej 9 pracowników na 100 tys. Mieszkańców wzrost wartości rynkowej nowo powstałych firm	Dotychczasowa praktyka wskazuje, że po otrzymaniu dotacji z UE (np. 40 tys. pln i więcej) zakładana jest firma, która płaci składki i utrzymuje się fikcyjnie na rynku rok lub dwa (tyle czasu ile wymaga umowa o dofinansowanie) po czym firma jest wyrejestrowywana albo pracodawca „wypycha” dotychczasowych pracowników na samozatrudnienie i zamiast umowy o pracę, wystawiamy mu faktury. Czy tak ma wyglądać rozwój przedsiębiorczości w naszym regionie? Z innej strony na 1,9 mln "firm" działających w kraju takich które zatrudniają przynajmniej 5 pracowników (lub więcej) jest około 40-50 tys. (wg. danych firmy Microsoft wg liczby sprzedanych licencji). Stąd postulat aby we wskaźniku wzrostu brać pod uwagę tylko firmy zatrudniające co najmniej 9 pracowników (dane dostępne w GUS). Dotychczasowy system dotacji na innowacje w przedsiębiorstwach nie przyniósł oczekiwanych rezultatów. Niezbędne jest zdefiniowanie nowego wskaźnika efektywności zaangażowanych środków, który będzie miarą wzrostu ekonomicznego firmy a tym samym w sumarycznym aspekcie regionu. Taki wskaźnik efektywności dotacji (np. „returns on grants”) wskaże dla poszczególnych projektów, podmiotów otrzymujących dotacje na portfel projektów, branże, etc. ile wartości rynkowej (gospodarczej) powstało z jednostki dotacji („Bariery rozwoju innowacji w Polsce. Uwagi i postulaty”,	nieuwzględniona	Wskaźnik zastosowany w Strategii (liczba firm) jest najbardziej obiektywny. Zastosowanie jako wskaźnika liczby firm o określonej liczbie pracowników zawsze budzić będzie wątpliwości - dlaczego wprowadzono taką, a nie inną liczbę pracowników. GUS wprowadził kryterium 9 zatrudnionych z zupełnie innych powodów niż przytoczone w uzasadnieniu poprawki. Poza tym, jednym z celów Strategii jest promowanie samozatrudnienia, a więc tworzenie firm zatrudniających - przynajmniej w pierwszym okresie funkcjonowania - jedną osobę.

					Zygmunt Grajkowski, Partner Zarządzający Giza Polish Ventures, Warszawa 2012)		
135	Białostocki Park Naukowo-Technologiczny	Obszary Strategicznej Interwencji, Pkt. 1 Białystok i jego obszar funkcjonalny	Po zdaniu: „niewątpliwie w interesie całego regionu jest wsparcie rozwoju funkcji metropolitalnych (...)”	Dopisać: Białystok jako silny ośrodek akademicki ma też naturalny potencjał w tworzeniu innowacyjnych firm technologicznych działających na rynku globalnym. Należy również wykorzystać skutki działań przynoszących efekt w postaci komercjalizacji dóbr kultury co daje podstawy dla rozwoju w Białymstoku przemysłów kultury i przemysłów kreatywnych.	Białystok powinien skupić się na wsparciu przedsiębiorczości prowadzącej do tworzenia miejsc pracy opartych na wiedzy, o projekty innowacyjnych produktów i usług wykorzystujących wyniki prac B+R, które mogą konkurować na rynku pozaregionalnym a nawet globalnym. Jednym słowem powinien koncentrować się na rozwoju przedsiębiorczości akademickiej, która dotyczy studentów, absolwentów uczelni, doktorantów i pracowników naukowych. Taki cel jest też wyraźnie zapisany w aktualnej strategii rozwoju miasta. Z dotychczasowych doświadczeń BPN-T, wynikających ze współpracy z przedsiębiorcami, w szczególności z lokatorami Inkubatora Technologicznego (26 firm) i Centrum Technologicznego (4 firmy) oraz uczelniami wynika, że Białystok posiada załączkowy, ale bardzo wyraźny potencjał do rozwoju dwóch sektorów/branż, które mogą funkcjonować, zwłaszcza w ramach synergicznych powiązań jako sprytna specjalizacja miasta np. w strukturze klastrowej. Są to następujące branże: – ICT/IT, – medyczna w tym produkcji urządzeń medycznych, - przemysłów kultury i przemysłów kreatywnych (do których zalicza się: reklama, film i wideo, architektura, muzyka, rynek sztuki i antyków, sztuki performatywne, gry komputerowe i wideo, rynek wydawniczy, rzemiosło, oprogramowanie, wzornictwo, radio i telewizja, projektowanie mody). Potencjał klasy kreatywnej miasta Białegostoku, której rozwój jest warunkiem koniecznym uruchamiania sektora przemysłów kreatywnych i przemysłów kultury został uznany za wysoki przez autorów europejskiego rankingu Smart Cities, którym miasto	uwzględniona	Strona 50-51.

					zajął 22 miejsce na 70 miast średniej wielkości i 3 miejsce wśród miast polskich. Najciekawsze jest to, że stosunkowo wysoką pozycję w rankingu Białystok zawdzięcza wyłącznie bardzo wysokiej ocenie w kategorii Smart People (Wskaźniki opisujące Białystok: http://www.smart-cities.eu/city.php?id=48). Oczywiście rozwijanie klasy kreatywnej wymaga z racji skutków niżu demograficznego i efektu exodusu talentów działań, które zwiększą jej masę krytyczną poprzez uruchomienie krótko- i długofalowych działań skutkujących przyjazdem przedsiębiorczych i utalentowanych osób spoza miasta a nawet spoza kraju, zwłaszcza ze wschodu.		
136	Departament Zdrowia, UMWP	3.1. STR. 47	Celu operacyjnym 3.1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych	Dodaniu ostatniego akapitu w brzmieniu: „Utrzymanie obserwowalnego nieprzerwanie trendu malejącej umieralności niemowląt poprzez poprawę, jakości i dostępności do szerokiego wachlarza świadczeń zdrowotnych w ramach opieki nad matką i dzieckiem.”		nieuwzględniona	Dostęp do świadczeń zdrowotnych w jak najszerszym zakresie powinni mieć wszyscy mieszkańcy regionu niezależnie od wieku i płci. Jest to element polityki równych szans. W Strategii główne kierunki interwencji przypisane do celu 3.1. akcentują: „Wspieranie rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi” (pkt. 1. str. 47.). Również cel operacyjny 3.3. wyraźnie wskazuje potrzebę „poprawy warunków w obszarze ochrony zdrowia” (str. 48.), a w swoich głównych kierunkach interwencji ma zapis o „Poprawie efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie”. Propozycja jest więc całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia zmian.
137	Departament Zdrowia, UMWP	na stronie 47	Główny kierunek interwencji	Dodaniu, do Głównych kierunków interwencji, zapis w brzmieniu „Wspieranie działań sprzyjających poprawie opieki zdrowotnej nad matką i dzieckiem”.		nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu Strategii. Główne kierunki interwencji przypisane do celu 3.1. akcentują: „Wspieranie rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi” (pkt. 1. str. 47.). Również cel operacyjny 3.3. wyraźnie wskazuje na potrzebę „poprawy warunków w obszarze ochrony zdrowia” (str. 48.), a w swoich głównych kierunkach interwencji ma zapis o „Poprawie efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie”. Propozycja jest więc całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia zmian.
138	Departament Zdrowia, UMWP	Strona 48 Cel operacyjny 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa	Zmiana zapisu całego celu 3.3 poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego	Z punktu widzenia jakości życia mieszkańców konieczna jest poprawa warunków w obszarze ochrony zdrowia. Priorytetem powinny być działania kształtujące środowisko życia, nauki, pracy, spędzania wolnego czasu w sposób		częściowo uwzględniona	Strona 48.

		publicznego		<p>umożliwiający mieszkańcom kreowanie i pomnażanie potencjału zdrowotnego oraz eliminujące czynniki ryzyka zagrażające zdrowiu. Niezbędne jest wielosektorowe ujęcie zagadnienia przy zaangażowaniu instytucji rządowych, samorządowych, pozarządowych oraz społeczności lokalnych. Sytuacja demograficzna oraz epidemiologia chorób cywilizacyjnych bezpośrednio determinują potrzeby zdrowotne mieszkańców województwa. Możliwości ich zaspokojenia są w znacznej mierze zależne od posiadanego potencjału diagnostyczno-terapeutycznego i poziomu finansowania ochrony zdrowia. Zniwelowanie nierówności w zakresie stanu zdrowia społeczeństwa należy realizować poprzez zwiększenie dostępności i poprawy jakości udzielanych świadczeń zdrowotnych, a także rozwijanie form wysokospecjalistycznego leczenia szpitalnego i ambulatoryjnego, w tym dostosowanie infrastruktury ochrony zdrowia oraz doposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną. Wraz ze starzeniem się społeczeństwa będzie wzrastało zapotrzebowanie na usługi zdrowotne w zakresie świadczeń opieki długoterminowej, paliatywno-hospicyjnej, rehabilitacyjnej, geriatrycznej.</p> <p>Ważnym potencjałem, jakim dysponuje województwo podlaskie jest Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, który może zapewnić niezbędną kadrę medyczną, która sprosta coraz wyższym i zróżnicowanym oczekiwaniom ludności. Ustawiczne kształcenie pozwoli osiągnąć wysoki stopień elastyczności i mobilności tej grupy zawodowej. Usługi i świadczenia profilaktyczno-lecznicze oraz rehabilitacyjne powinny</p>			
--	--	-------------	--	---	--	--	--

				<p>charakteryzować się możliwie najwyższą jakością i efektywnością, odpowiednią do poziomu wiedzy medycznej i zasad dobrej praktyki. Działania promujące zdrowie zależą głównie od zorganizowanych, finansowych i koordynowanych działań władz publicznych wszystkich szczebli skierowanych do różnych społeczności lokalnych. Jednocześnie należy dążyć do wykorzystania w pełni posiadanych walorów środowiskowych do rozwijania leczenia sanatoryjnego i rehabilitacyjnego. Uznając wiodącą rolę administracji rządowej w realizacji działań dotyczących sfery bezpieczeństwa publicznego, jako jednego z zadań państwa, kluczowe będzie wspomaganie działań prowadzonych w tym zakresie przez administrację rządową oraz podejmowanie działań służących wdrożeniu mechanizmów i instrumentów zapewniających większą integrację i lepszą koordynację działań w tej sferze. Obszarem szczególnej uwagi będzie poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz wzmocnienia potencjału Zintegrowanego Ratownictwa Medycznego. Poprawa efektywności poprzez realizację powyższych działań umożliwi osiągnięcie satysfakcji wszystkich uczestników systemu, a także zmniejszenie nierówności w zakresie stanu zdrowia.</p> <p>Główne kierunki interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie ze szczególnym uwzględnieniem poprawy jakości i dostępności świadczeń zdrowotnych - Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia - Wzrost efektywności działania podmiotów służb bezpieczeństwa publicznego 			
--	--	--	--	---	--	--	--

				i ratownictwa.”			
139	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	Wizja województwa w roku 2030, podrozdział przedsiębiorcze, str 10	nauk o życiu (lifescience, opieka nad osobami starszymi, rehabilitacja, turystyka medyczna, srebrna gospodarka – silver economy etc.)	nauk o życiu (lifescience) w tym profilaktyka i wczesna diagnostyka chorób cywilizacyjnych, genetyka i biologia molekularna, medycyna regeneracyjna, nowoczesne metody terapii, opieka nad osobami starszymi, rehabilitacja, turystyka zdrowotna i kongresowa, srebrna gospodarka – silver economy etc	Zmiany te lepiej precyzują obszary interwencji w zakresie nauk o życiu wykorzystując potencjał Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku	częściowo uwzględniona	Strona 10.
140	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	Wizja województwa w roku 2030, podrozdział przedsiębiorcze, rysunek poniżej tekstu, str. 10	nauki o życiu -profilaktyka i wczesna diagnostyka chorób cywilizacyjnych -genetyka i biologia molekularna, -medycyna regeneracyjna, -nowoczesne metody terapii, -biotechnologia/ bioinformatyka, -turystyka kongresowa	nauki o życiu -profilaktyka i wczesna diagnostyka chorób cywilizacyjnych -genetyka i biologia molekularna, -medycyna regeneracyjna, -nowoczesne metody terapii, -biotechnologia/ bioinformatyka, -turystyka kongresowa	Zmiany te lepiej precyzują obszary interwencji w zakresie nauk o życiu wykorzystując potencjał Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku	częściowo uwzględniona	Strona 10. (uwzględnione poza turystyką kongresową).
141	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	Rozdział: cele strategiczne i operacyjne podrozdział: relacje pomiędzy celami strategicznymi podpunkt: 1/inteligentna specjalizacja str 38:	nauk o życiu (lifescience, opieka nad osobami starszymi, rehabilitacja, turystyka medyczna, srebrna gospodarka – silver economy etc.),	nauk o życiu (lifescience) w tym profilaktyka i wczesna diagnostyka chorób cywilizacyjnych, genetyka i biologia molekularna, medycyna regeneracyjna, nowoczesne metody terapii, opieka nad osobami starszymi, rehabilitacja, turystyka zdrowotna i kongresowa, srebrna gospodarka – silver economy etc.;	Zmiany te lepiej precyzują obszary interwencji w zakresie nauk o życiu wykorzystując potencjał Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku	częściowo uwzględniona	Vide pkt 139.
142	Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom SZANSA	Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 42	Sprawną administracją to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa.	Sprawną administracją to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom społecznym na zasadzie partnerstwa i subsydiarności.	Samo „ odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. Koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecenie im zadań publicznych. Ich kompetencja, jakość realizowanych przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym samym efektywnego dysponowania środkami publicznymi. Ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu idei przedsiębiorczości i otwartości.	częściowo uwzględniona	W świetle zasad partnerstwa i subsydiarności zakładanych w systemie realizacji Strategii doprecyzowanie zapisów na stronach: 41-42, 57-59.

143	Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom SZANSA	Główne kierunki interwencji, str.43	kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego- efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego- sprawna administracja- poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego - efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego- sprawna administracja działająca na zasadzie partnerstwa i subsydiarności- poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	Sprawność administracji wynika z umiejętnego zarządzania i włączania do realizacji zadań publicznych partnerów prywatnych i społecznych – tam, gdzie ich udział zapewnia wyższą jakość, efektywność, lepsze przygotowanie i większą skuteczność.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.
144	Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom SZANSA	System realizacji. Zasady realizacji, str. 157	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne, prywatne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne, prywatne i społeczne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	Uwzględnienie jako partnerów jedynie podmiotów publicznych i prywatnych prowadzi do pominięcia specyficznej grupy podmiotów prywatnych działających w interesie publicznym – tj. Organizacji i inicjatyw społecznych. Jest to krzywdzące, niezrozumiałe i przeczy dotychczasowej praktyce. Organizacje społeczne, w tym pozarządowe, są najważniejszym partnerem władz samorządowych i muszą mieć zapewniony udział we współuczestniczeniu i współdecydowaniu w zakresie realizacji strategii na równorzędnych prawach z innymi podmiotami.	uwzględniona	Strona 57.
145	Urząd Miejski w Michałowie		Uwagi dotyczą spraw związanych z funkcjonowaniem lotniska regionalnego, infrastruktury turystycznej, działalności promocyjnej, potrzeb komunikacyjnych Białostockiego Obszaru Metropolitalnego, działań związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu cyfrowemu, zdrowia publicznego i infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz	1. Konieczność sprecyzowania funkcji lotniska regionalnego. Dokładniejsze opisanie jego przeznaczenia, wypuklenie funkcji CARGO, a także wpisanie go w koncepcję stworzenia dużego centrum logistycznego z podstrefą Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej 2. Konieczność zintensyfikowania działań polepszających infrastrukturę turystyczną w regionie, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc, które dopiero mają szansę stać się atrakcyjnymi miejscami wypoczynku. 3. Konieczność zintensyfikowania	Wymienione zagadnienia wymagają większego dopracowania przez ekspertów i wypuklenia ich w strategii, a jednocześnie stanowią obecnie bardzo ważne tematy z punktu widzenia mieszkańców województwa podlaskiego.	częściowo uwzględniona	M.in. strony: 45-46, 22-25, 50-54: Aneks nr 2.

			infrastruktury społecznej.	<p>działalności promocyjnej ukazującej potencjał turystyczny regionu. Wyeksponowanie walorów przyrodniczych i kulturalnych – postawienie na stworzenie produktów turystycznych i wykreowanie rozpoznawalnych marek. Dodatkowo konieczne jest stworzenie innowacyjnych mechanizmów promocyjno-informacyjnych ukierunkowanych na inwestorów. 4. W zakresie potrzeb komunikacyjnych – konieczne jest zadbanie o dobre skomunikowanie Białostockiego Obszaru Metropolitalnego, poprawa stanu dróg powiatowych, stymulowanie rozwoju sektora komunikacji pasażerskiej (przewoźnicy gminni i prywatni) 5. Promowanie działań wspierających przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, konkurencyjność i poprawę infrastruktury informatycznej. 6. W odniesieniu do zapisów mówiących o działaniach na rzecz poprawy stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa publicznego należy w szerszej formie odnieść się do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Inwestycje w tym obszarze są jednym z czynników mających kluczowy wpływ na tę dziedzinę. 7. W strategii należy również w większym stopniu odnieść się do kwestii poprawy infrastruktury społecznej (budowy mieszkań socjalnych). Potrzeby mieszkaniowe należą do wąskiego zakresu potrzeb, które mają wymiar powszechny, dotyczą wszystkich i pozostają aktualne w całym okresie życia człowieka.</p>			
146	Stowarzyszenie Wspierania Środowisk Lokalnych Aktywne Osiedle	Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 42	Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa.	Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom społecznym na zasadzie partnerstwa i	Samo „odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. Koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecanie im zadań publicznych. Ich kompetencja, jakość realizowanych	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.

				subsydiarności.	przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym samym efektywnego dysponowania środkami publicznymi. Ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu idei przedsiębiorczości i otwartości.		
147	Stowarzyszenie Wspierania Środowisk Lokalnych Aktywne Osiedle	Główne kierunki interwencji, str.43	kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego - efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego - sprawna administracja - poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego - efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego - sprawna administracja działająca na zasadzie partnerstwa i subsydiarności - poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	Sprawność administracji wynika z umiejętnego zarządzania i włączania do realizacji zadań publicznych partnerów prywatnych i społecznych – tam, gdzie ich udział zapewnia wyższą jakość, efektywność, lepsze przygotowanie i większą skuteczność.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.
148	Stowarzyszenie Wspierania Środowisk Lokalnych Aktywne Osiedle	System realizacji. Zasady realizacji, str. 157	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i odpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji Wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów strategii, A także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We Współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i odpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji Wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów strategii, A także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We Współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	Uwzględnienie jako partnerów jedynie podmiotów publicznych i prywatnych prowadzi do pominięcia specyficznej grupy podmiotów prywatnych działających w interesie publicznym – tj. Organizacji i inicjatyw społecznych. Jest to krzywdzące, niezrozumiałe i przeczy dotychczasowej praktyce. Organizacje społeczne, w tym pozarządowe, są najważniejszym partnerem władz samorządowych i muszą mieć zapewniony udział we Współuczestniczeniu i współdecydowaniu w zakresie realizacji strategii na równorzędnych prawach z innymi podmiotami.	uwzględniona	Vide pkt. 144.

149	Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei”	Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 42	Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa.	Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom społecznym na zasadzie partnerstwa i subsydiarności.	Samo „ odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. Koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecanie im zadań publicznych. Ich kompetencja, jakość realizowanych przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym samym efektywnego dysponowania środkami publicznymi. Ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu idei przedsiębiorczości i otwartości.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.
150	Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei”	Główne kierunki interwencji, str.43	kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego - efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego - sprawna administracja - poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego - efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego - sprawna administracja działająca na zasadzie partnerstwa i subsydiarności - poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	Sprawność administracji wynika z umiętnego zarządzania i włączania do realizacji zadań publicznych partnerów prywatnych i społecznych – tam, gdzie ich udział zapewnia wyższą jakość, efektywność, lepsze przygotowanie i większą skuteczność.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.
151	Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei”	System realizacji. Zasady realizacji, str. 157	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i społeczne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	Uwzględnienie jako partnerów jedynie podmiotów publicznych i prywatnych prowadzi do pominięcia specyficznej grupy podmiotów prywatnych działających w interesie publicznym – tj. Organizacji i inicjatyw społecznych. Jest to krzywdzące, niezrozumiałe i przeczy dotychczasowej praktyce. Organizacje społeczne, w tym pozarządowe, są najważniejszym partnerem władz samorządowych i muszą mieć zapewniony udział we współuczestniczeniu i współdecydowaniu w zakresie realizacji strategii na równorzędnych prawach z innymi podmiotami.	uwzględniona	Vide pkt 144.

			włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.				
152	Urząd Miasta Grajewo	Analiza SWOT, rozdział 4, strona 35.	Zagrożenia.	Pkt. 12 Zagrożenie powodzą częśći terenów województwa. Pkt. 13 Zwiększające się dysproporcje w społeczeństwie, zarówno finansowe, ale także związane z dostępem do usług oraz edukacji.	Brak informacji na ten temat w strategii województwa.	nieuwzględniona	Proponowane zapisy dotyczące analizy SWOT nie mogą zostać uwzględnione, bowiem analiza zawiera syntetycznie przedstawione słabe i mocne strony, szanse i zagrożenia województwa. Niemniej jednak te problemy zostały opisane w poszczególnych częściach Strategii: Diagnostyce strategicznej (str. 26) i celach operacyjnych (str. 47-49).
153	Urząd Miasta Grajewo	Analiza SWOT, rozdział 4, strona 34.	Słabe strony.	Pkt 25 Stała, utrzymująca się tendencja bezrobocia absolwentów szkół wyższych. Pkt 26 Trudna sytuacja kobiet i absolwentów na rynku pracy, dyskryminacja ze względu na płeć, wyznanie, pochodzenie, orientację seksualną czy stopień niepełnosprawności. Pkt 27 Brak dążeń do scalania województwa w ramach wyznaczonych celów, co mogłoby przejawiać się tworzeniem i realizacją przez gminy wspólnych programów (np. w zakresie ochrony środowiska czy inwestycji).	Brak informacji na ten temat w strategii województwa.	nieuwzględniona	Proponowany zapis z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość oraz brak merytorycznego uzasadnienia, dowodzącego słuszności proponowanych stwierdzeń, nie może być uwzględniony.
154	Urząd Miasta Grajewo	Analiza SWOT, rozdział 4, strona 35.	Szanse.	Pkt 17 Zmniejszanie barier w podejmowaniu zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne.	Brak informacji na ten temat w strategii województwa.	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu Strategii. W opisie celu operacyjnego 3.1. widnieje propozycja działań zmierzających do : „zwiększania uczestnictwa w rynku pracy, tworzenia elastycznych warunków pracy, w tym zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin bądź telepracy oraz pomocy pracownikom, zwłaszcza starszym, w nabyciu i podtrzymaniu umiejętności i kwalifikacji niezbędnych do pracy”. (str. 47) Również w celu operacyjnym 1.3 w głównych kierunkach interwencji znajdujemy zapis: „Aktywizacja zawodowa osób o utrudnionym dostępie do rynku pracy” (str. 41). Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia dodatkowych zapisów. Jednocześnie, zgodnie z metodologią konstruowania analizy SWOT, w szansach można umieścić jedynie czynniki zewnętrzne, tymczasem zmniejszanie barier przy podejmowaniu zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne powinno przyświecać całej administracji publicznej i wszystkim instytucjom w województwie podlaskim.

155	Urząd Miasta Grajewo	Cele strategiczne i operacyjne. Cel operacyjny 2.3. Strona 44.	Rozwój Partnerskiej Współpracy Transgranicznej.	Przekwalifikowanie powiatu grajewskiego z obszarów przyległych znajdujących się w podregionie łomżyńskim na obszar kwalifikowany, a tym samym włączenie w granice subregionu Białostocko-Suwalskiego, który został wyodrębniony na podstawie Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS). Podział ten uwarunkowany jest kulturowo i gospodarczo.	Powiat grajewski wiele traci na wyłączeniu z subregionu Białostocko-Suwalskiego przy współpracy transgranicznej i pozyskiwaniu środków z programów transgranicznych.	niewzględniona	Przynależność powiatu grajewskiego do podregionu łomżyńskiego wynika z Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS, NTS), które zostały utworzone na mocy rozporządzenia nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26.05.2003 r. Klasyfikacja ta nie może być zmieniona na poziomie Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego.
156	Urząd Miasta Grajewo	Cele strategiczne i operacyjne. Cel operacyjny 3.4. Strona 48.	Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego odpadami.	Wykorzystywanie walorów przyrodniczych centrów miast i ich rewitalizacja. Wykorzystanie walorów zabytków kulturowych oraz finansowanie ich rewitalizacji. Dążenie do ładu przestrzennego, konieczność ograniczania konfliktów wynikających z procesów rozwojowych z zachowaniem lokalnej tożsamości kulturowej i środowiskowej.	Niewykorzystane walory Parku Central w mieście Grajewo, a także zaniedbane i niewykorzystane zabytkowe nieruchomości - klub Hades, dworzec PKP w Grajewie.	uwzględniona	Strona 47.
157	Urząd Miasta Grajewo	Cele strategiczne i operacyjne. Strona 38.	Relacje pomiędzy celami strategicznymi. "Będzie to ważny czynnik decydujący o lokalizacji inwestycji zewnętrznych w regionie".	W regionie powinien nastąpić wzrost intensywności inwestycji zewnętrznych, w tym bezpośrednich inwestycji zagranicznych, a specyficzne potencjały województwa (np. mleczarstwo) mogą przyczynić się do poprawy ich struktury.	Brak informacji w strategii o tym problemie.	niewzględniona	Zapis występujący w podrozdziale „relacje pomiędzy celami strategicznymi” jest wystarczający. Zapisy zawarte w celu strategicznym 2. mówią o poprawie atrakcyjności inwestycyjnej województwa oraz wzroście nakładów inwestycyjnych - również ze strony kapitału zagranicznego. Przyjęcie poprawki byłoby więc powielaniem istniejących zapisów.
158	Urząd Miasta Grajewo	Diagnoza strategiczna (synteza). Strona 17.	Podlaskie - dostępne. Strona 23.	Należy dołączyć informacje dotyczące żeglugi śródlądowej, ponieważ są wymienione tylko inwestycje drogowe, linie kolejowe i port lotniczy.	Brak informacji o żegludze śródlądowej w strategii województwa.	częściowo uwzględniona	Strategia wskazuje w celu operacyjnym 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu trzy kierunki interwencji. W żadnym z tych kierunków nie ograniczono możliwości rozwoju żeglugi śródlądowej. Jedynym kryterium wyboru powinna być efektywność w przewozie osób i towarów. W celu tym wskazano: "Dla rozwoju regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do optymalizacji i integracji systemów transportowych, zwiększenia ich efektywności, zmniejszenia obciążeń środowiskowych i poprawy bezpieczeństwa ich użytkowania..." (s. 46.). W związku z powyższym oraz z uwagi na niewielką rolę żeglugi śródlądowej w obecnej chwili nie ma konieczności wprowadzania dodatkowych zmian w dokumencie.

159	Urząd Miasta Grajewo	Diagnoza strategiczna (synteza). Strona 17.	Podlaskie - dostępne. Strona 23.	Urealnienie kosztów, terminów i zakresu inwestycji dotyczących transportu drogowego, budowy obwodnic miast, które są najbardziej obciążone ruchem tranzytowym.	Brak informacji o budowie obwodnic miast. Miasto Grajewo jest w czołówce miast, które najpilniej potrzebują takich dróg	nieuwzględniona	Propozycja wpisania konkretnych inwestycji i ich kosztów oraz terminów realizacji mija się z zamierzeniami projektu Strategii, w którym świadomie nie umieszczono szczegółowych propozycji. Należy podkreślić, co również zostało uwypuklone w projekcie dokumentu, iż wiele inwestycji, w tym również te wymienione, zależą od determinacji i woli, nie tylko samorządów województwa, ale również administracji rządowej w ich realizacji. Natomiast infrastruktura komunikacyjna zajmuje w projekcie Strategii niezwykle ważne miejsce, jest szeroko mawiana w wielu aspektach, m.in.: poprawy dostępności transportowej zewnętrznej, jak i wewnętrznej, integracji systemów transportowych (str. 45. i 46.), poprawy stanu bezpieczeństwa drogowego (str. 48.) a także w odniesieniu do konieczności ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z transportu drogowego (str. 49.) czy też współpracy z zagranicznymi partnerami w zakresie budowy kluczowych szlaków komunikacyjnych o zasięgu międzynarodowym (str. 45.). Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia dodatkowych zapisów.
160	Fundacja Wspierania Kultury i Sztuki Teatr Narwal	Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 42	Sprawną administracją to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa.	Sprawną administracją to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom społecznym na zasadzie partnerstwa i subsydiarności.	Samo „odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. Koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecanie im zadań publicznych. Ich kompetencja, jakość realizowanych przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym samym efektywnego dysponowania środkami publicznymi. Ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu idei przedsiębiorczości i otwartości.	częściowo uwzględniona	Vde pkt 142.
161	Fundacja Wspierania Kultury i Sztuki Teatr Narwal	GŁÓWNE KIERUNKI INTERWENCJI, STR.43	KSZTAŁTOWANIE POSTAW SPOŁECZNYCH i OBYWATELSKICH ORAZ Wspieranie DIALOGU SPOŁECZNEGO - EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE potencjału KULTUROWEGO - SPRAWNA ADMINISTRACJA - POPRAWA	KSZTAŁTOWANIE POSTAW SPOŁECZNYCH i OBYWATELSKICH ORAZ Wspieranie DIALOGU SPOŁECZNEGO - EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE potencjału KULTUROWEGO - SPRAWNA ADMINISTRACJA działająca na zasadzie partnerstwa i subsydiarności - POPRAWA SKUTECZNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONALNEGO i	SPRAWNOŚĆ ADMINISTRACJI WYNIKA Z UMIEJĘTNEGO ZARZĄDZANIA I WŁĄCZANIA DO REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH PARTNERÓW PRYWATNYCH I SPOŁECZNYCH – TAM, GDZIE ICH UDZIAŁ ZAPEWNIĄ WYŻSZĄ JAKOŚĆ, EFEKTYWNOŚĆ, LEPSZE PRZYGOTOWANIE I WIĘKSZĄ SKUTECZNOŚĆ.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.

			SKUTECZNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONALNEGO i LOKALNEGO	LOKALNEGO			
162	Fundacja Wspierania Kultury i Sztuki Teatr Narwal	SYSTEM REALIZACJI. ZASADY REALIZACJI, STR. 157	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	Uwzględnienie jako partnerów jedynie podmiotów publicznych i prywatnych prowadzi do pominięcia specyficznej grupy podmiotów prywatnych działających w interesie publicznym – tj. Organizacji i inicjatyw społecznych. Jest to krzywdzące, niezrozumiałe i przeczy dotychczasowej praktyce. Organizacje społeczne, w tym pozarządowe, są najważniejszym partnerem władz samorządowych i muszą mieć zapewniony udział we współuczestniczeniu i współdecydowaniu w zakresie realizacji strategii na równorzędnych prawach z innymi podmiotami.	uwzględniona	Vide pkt 144.
163	Starostwo Powiatowe w Bielsku Podlaskim	Cele strategiczne i operacyjne, Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe, Cel operacyjny 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu s. 46	Niezbędne jest połączenie województwa podlaskiego z krajowymi i międzynarodowymi ośrodkami wzrostu, w tym poprawa dostępności komunikacyjnej także wewnątrz województwa, która warunkuje dodatkowo dostęp do usług publicznych	Niezbędne jest połączenie województwa podlaskiego z krajowymi i międzynarodowymi ośrodkami wzrostu, w tym poprawa dostępności komunikacyjnej także wewnątrz województwa poprzez budowę i przebudowę dróg lokalnych (gminnych i powiatowych), która warunkuje dodatkowo dostęp do usług publicznych	Z uwagi na istotną rolę jaką w kontekście rozwoju województwa pełnią drogi gminne i powiatowe ważne jest doprecyzowanie w strategii na czym będzie polegała poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz województwa. Przyjęcie proponowanego zapisu wychodzi naprzeciw oczekiwaniom społecznym w zakresie rozwoju społeczno - gospodarczego regionu oraz zwiększenia dostępności atrakcji turystycznych.	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu Strategii w celu operacyjnym 2.5. W projekcie wielokrotnie podkreślane jest znaczenie poprawy dostępności transportowej zarówno zewnętrznej jak i wewnętrznej, integracji systemów transportowych (str.45 i 46), poprawy stanu bezpieczeństwa drogowego (str. 48) czy też współpracy z zagranicznymi partnerami w zakresie budowy kluczowych szlaków komunikacyjnych o zasiegu międzynarodowym (str. 45). Należy przy tym podkreślić, iż podstawowym kryterium wskazującym, które inwestycje powinny być realizowane, zgodnie z projektem Strategii, jest znaczenie konkretnego odcinka drogi dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Ponadto potrzebę poprawy jakości i dostępności dróg lokalnych podkreśla też zapis w części dotyczącej OSI w pkt. 3. (str. 52.): „Ośrodki powiatowe muszą być dobrze

							skomunikowane zarówno z Białymstokiem, jak i wewnątrz powiatów". Tak więc idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii.
164	Starostwo Powiatowe w Bielsku Podlaskim	Cele strategiczne i operacyjne, Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe, Cel operacyjny 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu, główne kierunki interwencji pkt 2, s. 46	Wzmocnienie spójności terytorialnej poprzez wspieranie wewnętrznej dostępności transportowej.	Wzmocnienie spójności terytorialnej poprzez wspieranie wewnętrznej dostępności transportowej z uwzględnieniem budowy i przebudowy dróg lokalnych (gminnych i powiatowych)	Drogi lokalne w istotny sposób wpływają na wzmocnienie spójności terytorialnej województwa podlaskiego. Są one również ważnym ogniwem warunkującym wewnętrzną dostępność transportową regionu, co powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w zapisach strategii.	niewzględniona	Vide pkt 163.
165	Starostwo Powiatowe w Bielsku Podlaskim	Obszary strategicznej interwencji 2. Subregionalne Ośrodki Wzrostu, str. 51	Pretendentem do miana ośrodka subregionalnego jest Bielsk Podlaski wyróżniający się wysoką dynamiką rozwojową	Trzecim subregionalnym ośrodkiem wzrostu w regionie jest Bielsk Podlaski wyróżniający się wysoką dynamiką rozwojową.	Na str 25. Strategii znalazło się stwierdzenie, że "Suwałki, Łomża i Bielsk Podlaski stanowią równomiernie rozłożoną sieć ośrodków subregionalnych". Zatem w celu ujednolicenia zapisów strategii zasadne jest, aby Bielsk Podlaski został jednoznacznie uznany za subregionalny środek wzrostu i uzyskiwał w przyszłości wsparcie, np. ze środków UE, w sposób analogiczny do Łomży i Suwałk.	uwzględniona	Strona 51.
166		Aneks nr 4 System wskaźników monitorowania, strona 4	Wskaźnik celów 28. Liczba mieszkańców w strefach dostępności drogowej Białegostoku 60 min i 29. Liczba mieszkańców w strefach dostępności kolejowej Białegostoku 60 min	28. Liczba mieszkańców w strefach dostępności drogowej Białegostoku 150 min i 29. Liczba mieszkańców w strefach dostępności kolejowej Białegostoku 150 min	W mojej opinii tak pozostawiony wskaźnik będzie wpływał potencjalnie na większe szanse podniesienia dostępności komunikacyjnej regionu dla miejscowości w strefach dostępności drogowej i kolejowej Białegostoku w odległości 60 minut, eliminując północne rubieże województwa.	niewzględniona	Proponowana zmiana (150 min.) skutkuje - przynajmniej w zakresie transportu drogowego - rozszerzeniem strefy dostępności właściwie na całe województwo. Zaproponowany w SRWP wskaźnik opiera się o ogólnie przyjętą metodologię, która zakłada, że uczestnik ruchu jest bardziej skłonny do podróżowania na krótsze odległości. Biorąc pod uwagę najczęstszą ekonomiczną determinantę ruchu, tj. dojazdy do pracy, należy przyjąć, że właściwą (uśrednioną dla populacji) jest właśnie izochrona 60 min. Ludność zamieszkująca strefę powyżej 60 min. jest bowiem, co do zasady, bardziej skłonna do podróży do bliżej położonych ośrodków subregionalnych.
167	Gmina Łapy	Obszar strategicznej interwencji, str. 50, mapa 14 Białystok wraz ze	<u>mapa 14.</u> Wskazany jest niezatwierdzony zakres obszaru funkcjonalnego Miasta Białegostoku, co jest mylące. Obowiązującą w	Proponuje się załączyć mapę w znacznie bardziej czytelnym rozmiarze (format a4), która jest załącznikiem do koncepcji zagospodarowania przestrzennego	Duży zakres ogólności nie powinien być w tym aspekcie podawany jako argument. Niedomówienia, wskazywanie nieaktualnych map i rysunków oraz wchodzący aspekt	niewzględniona	Delimitacja obszarów funkcjonalnych miast odbędzie się na podstawie obiektywnych kryteriów merytorycznych. Obszary funkcjonalne nie zostały wyznaczone w Strategii, ponieważ zostaną zdelimitowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa

		<p>strefą bezpośredniego oddziaływania, także s.24</p>	<p>ramach koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 r. jest mapa 4 Miejskie Obszary Funkcjonalne opracowana w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN pod kierunkiem P. Śleszyńskiego dla MRR, która uwzględnia także <u>Miasto i Gminę Łapy jako element obszaru funkcjonalnego Miasta Białystok</u>.</p> <p>s.24 Białystok powinien dalej rozwijać swoje funkcje metropolitalne-rozszerzenie opisu wpływu tego czynnika na rozwój gmin ościennych, wchodzących w skład obszaru metropolitalnego - w szczególności Supraśl, Choroszcz, Łapy, Wasilków</p>	<p>kraju do 2030 r. Poza tym ważnym aspektem jest także wskazany opis pkt. 1 Białystok i jego obszar funkcjonalny. Należy opisać obszar funkcjonalny i wskazać wszystkie gminy wchodzące w jego skład w oparciu o zapisy dokumentów na szczeblu krajowym, przede wszystkim ww. koncepcję zagospodarowania przestrzennego....</p> <p>Należy wymienić miasto i gminę Łapy.</p>	<p>wizualny (mała czytelność zamieszczonych mapek) doprowadza do nieporozumień, braku czytelności itp. W tekście jest odwołanie do mapy 1, co tym bardziej uwiarygadnia jej zakres, a co nie jest zgodne z zapisami innych dokumentów.</p> <p>Nie bez znaczenia tym bardziej jest fakt, że na mapie 14 pominięta została gmina Łapy, której miasto jest ośrodkiem lokalnym dla sąsiednich gmin. To największe miasto powiatu białostockiego, które coraz bardziej wpisuje się w obszar funkcjonalny miasta Białegostoku – krótki czas dojazdu do Białegostoku – sieć drogowa i sieć kolejowa, konieczność korzystania z instytucji w Białymstoku z uwagi na ich zlokalizowanie (przede wszystkim instytucji powiatowych w mieście Białymstoku). Dobra komunikacja i bliskość daje efekt stworzenia alternatywy dla przedsiębiorców (funkcjonowanie podstrefy Łapy, kompleksowy plan zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem terenów inwestycyjnych i pod zabudowę wielo lub jednorodzinna), mieszkańców, kultury, sportu itp. Lokalizujących swoją działalność w Białymstoku. To także miejsce do zamieszkania – krótki czas dojazdu to kluczowy czynnik wyboru lokalizacji do zamieszkania, a miasto Łapy i gmina to takie miejsce, o czym świadczy rozwój budownictwa jednorodzinnego. Miasto Łapy to lokalny ośrodek dający niezłe podstawy do zapewnienia dobrej jakości życia (dostępność miejsc w przedszkolach i żłobkach, placówki oświatowe, obiekty sportowe), a także dostępność do miejsc o walorach przyrodniczych (np, rzeka Narew), co daje solidne podstawy do turystyki weekendowej i wypoczynkowej.</p> <p>Ponadto gmina Łapy jest członkiem konwentu białostockiego obszaru metropolitalnego – którego celem jest</p>	<p>Podlaskiego. Należy też podkreślić, że na poziomie rządowym ciągle trwają prace nad wyznaczeniem obszarów funkcjonalnych i w chwili obecnej ich ostateczny kształt nie jest przesądzony.</p>
--	--	--	---	--	---	---

					<p>dażenie do rozwijania więzi społecznych, gospodarczych i komunikacyjnych. W związku z tym, iż gmina Łapy jest największą gminą w powiecie białostockim i angażuje się we wszelkie działania mające na celu rozwój społeczno-gospodarczy obszaru funkcjonalnego miasta Białegostoku, wyraża się przekonanie, iż zasadne jest uwzględnienie gminy Łapy w kręgu gmin należących do tego obszaru.</p>		
168	Gmina Łapy	3. Miasta powiatowe – str. 51	<p><u>Mapa 16</u> oraz opis tego strategicznego obszaru interwencji.</p>	<p>Pominięta została szczególna specyfika Powiatu Białostockiego. Proponuje się zatem (uwzględniając uzasadnienie wskazane w kolumnie obok) zaznaczenie granic powiatów na mapie wraz z wyodrębnieniem lokalnych ośrodków wzrostu. Tym samym konieczne jest przeanalizowanie zakresu terytorialnego powiatu Białostockiego (największego w Polsce – jest aż 15 gmin), którego siedzibą administracyjną jest Miasto Białystok i wskazania jako lokalnego ośrodka miasta Łapy. W tekście proponuje się użyć pojęcia lokalne ośrodki, które powinny być enumeratywnie wymienione – miasta powiatowe oraz miasta pełniące funkcje zbliżone do miast będących siedzibami powiatów – tj. Miasto Łapy. Dla tych lokalnych ośrodków powinno być silne wskazanie na konieczność wspierania szeroką paletą instrumentów (wsparcia finansowego, infrastrukturalnego itp.) uwzględniając liczne problemy wyludniania oraz silną konkurencję zewnętrzną.</p>	<p>Powiat Białostocki jest największym powiatem w Polsce, w którego skład wchodzi 15 gmin. Należy zauważyć, że gminy tego powiatu stanowią „wianuszek” okalający Miasto Białystok. Duże rozproszenie terytorialne zatem wymusiło niejako i tak w rzeczywistości powstanie lokalnych ośrodków. W powiecie Białostockim z całą pewnością taką funkcję stanowi Miasto Łapy, w którym to zlokalizowane są instytucje obsługujące mieszkańców sąsiednich gmin (SP ZOZ, szkoły ponadgimnazjalne i placówki kształcące dorosłych, przychodnie specjalistyczne, połączenie komunikacyjne z Warszawą i Białymstokiem – kolej i transport drogowy). Miasto Łapy to dawny ośrodek/miasto powiatowe, które do dzisiaj tę funkcję w znacznej mierze spełnia.</p>	nieuwzględniona	<p>Proponowany zapis wydaje się stać w sprzeczności z propozycją włączenia Łap do obszaru funkcjonalnego miasta Białegostoku. O takie włączenie tego ośrodka do OF, a tym samym umożliwienie korzystania z instrumentów wsparcia np. w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, od wielu miesięcy zabiega Samorząd Województwa Podlaskiego. W piśmie z dnia 27.02.2013 r. skierowanym do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego przez Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego jednoznacznie zawnioskowano o włączenie do zestawu 8 gmin tworzących strefę zewnętrzną obszaru funkcjonalnego Białegostoku także gminy Łapy, tj. zwiększenie tej strefy do 9 gmin. W uzasadnieniu wskazano na fakt, iż gmina Łapy spełnia większość kryteriów delimitacji i cechują ją silne związki funkcjonalne z Białymstokiem oraz z gminami tworzącymi strefę zewnętrzną OF. Jednocześnie należy podkreślić, że ostateczne warunki i sposób delimitacji, która ma być dokonywana na szczeblu regionalnym, zostaną określone przez Ministra Rozwoju Regionalnego.</p>
169	Gmina Łapy	4. Obszary wiejskie – Mapa 17 i opis - str. 52	<p>Mapa 17. Obszary wiejskie i opis dl pkt. 4 obszary wiejskie.</p>	<p>Należy zidentyfikować obszary wiejskie na terenie gmin miejsko wiejskich, w których miasta mają pow. 5000 mieszkańców. Miasto i Gmina Łapy jest takim przykładem. Znaczną część GMINY stanowi obszar wiejski, a na mapie nie został zidentyfikowany w części faktycznej jako wieś. Proponuje się zatem wskazanie faktycznych obszarów miast w</p>	<p>Wskazane w opisie możliwości miejsca lokalizacji na obszarach wiejskich inwestycji dot. produkcji energii opartej na OZE dyskwalifikuje tereny wiejskiej w Gminach miejsko-wiejskich. Ogólność tego zapisu stwarza możliwości różnej interpretacji, co może być także na niekorzyść tych terenów. Obszar Miasta Łapy jest o wiele mniejszy od obszaru wiejskiego tej gminy. Dlatego też</p>	nieuwzględniona	<p>Zapisy dotyczące produkcji energii opartej na OZE na obszarach wiejskich (str. 52.) nie oznaczają wyłączości dla tych obszarów. Jest to jedynie wskazanie dla gmin wiejskich, iż jest to jeden z istotnych kierunków rozwoju tych obszarów. Delimitacja OSI Obszary wiejskie jest zgodna z polityką państwa w tym zakresie. Jednocześnie należy wskazać, iż nie będzie żadnych ograniczeń dla Miasta Łapy oraz obszarów wiejskich tej gminy w zakresie pozyskiwania środków na energetykę odnawialną.</p>

				gminach miejsko wiejskich i wyodrębnienie obszarów wiejskich.	wyeliminowanie całej gminy z definicji i wskazana jako obszar wiejski dyskwalifikuje ją jako obszar szczególnej interwencji. <u>Zatem pominięcie Miasta Łapy jako lokalnego ośrodka, brak wskazania jako element obszaru funkcjonalnego Miasta Białegostoku oraz jednocześnie pominięcie w definicji obszaru wiejskiego części terenów wiejskich naszej gminy eliminuje ten obszar z wszelkiej możliwości wsparcia.</u> Należy zatem uwzględnić część wiejską gminy jako obszar wiejski, a miasto Łapy uwzględnić jako lokalny ośrodek wsparcia.		
170	Gmina Łapy	Załączniki graficzne - Mapy	Mapy obrazujące opisywane czynniki w strategii są nieczytelne	Proponuje się zastosowanie większego formatu map obrazujących opisywane w tekście problemy, aspekty itp. Przykładem mogą być mapy z Koncepcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju do 2030 r.	W tekście znajdują się odwołania do tych map i tym samym mają nadane duże znaczenie i są wyznacznikiem wskazanych obszarów interwencji itp. Słaba kolorystyka dodatkowo wpływa negatywnie na ich czytelność. Dlatego też istnieje duże prawdopodobieństwo w błędach interpretacyjnych w tak ważnym dokumencie strategicznym, którego znaczenie dla dalszego funkcjonowania wielu instytucji, w tym samorządów, ma kluczowy wpływ.	nieuwzględniona	W opinii UMWP, mapy zamieszczone w dokumencie są czytelne. Jednocześnie powiększenie map całkowicie zmieniliby układ dokumentu i jego czytelność. W trakcie wdrażania Strategii, na etapie operacyjnym będzie istniała oczywiście możliwość zastosowania map w większych formatach. SRWP nie delimituje wyznaczonych OSI, a mapy zaczerpnięte z zewnętrznych opracowań/dokumentów/ publikacji posiadają opis ze wskazaniem źródła pochodzenia i służą jedynie graficznej ilustracji nie delimitacji wprost.
171	Gmina Łapy	str. 7 – polityka regionalna	wskazanie na brak koncentracji na egzogennych inwestycjach i transferach	Koncentracja na endogenicznych cechach terytorialnych jest bardzo dobrym kierunkiem, ale brak nacisku na egzogenne inwestycje i transfery może oznaczać brak potrzeby zewnętrznego wsparcia, położenie nacisku na samowystarczalność, co z uwagi na województwo podlaskie jest wręcz niemożliwe. Proponuje się zatem wskazanie konieczności wsparcia zewnętrznego kluczowych dla nas obszarów: komunikacja drogowa, kolejowa itp. (drogi krajowe i Via Baltica), obszary Natura 2000, wsparcie tworzenia i funkcjonowania klastrów, terenów inwestycyjnych, parków przemysłowych, naukowych, inkubatorów.	Brak jest konsekwencji zatem w wyznaczaniu celów strategicznych, kierunków działań w stosunku do diagnozy. Mówi się o województwie podlaskim jako dostępnym. Wskazuje się kluczowe drogi krajowe, linię kolejową, wspomina się jedynie o lotnisku regionalnym, brak jest jednak (zarówno przy wskaźnikach jak i w opisie celów strategicznych) odniesienia do wskazanego aspektu dostępności. Bez egzogenicznych kwestii, wskazania konieczności działania instytucji rządowych, spoza województwa zapewnienie realizacji tego celu jest niemożliwe.	nieuwzględniona	Propozycja ma swoje odzwierciedlenie w treści projektu Strategii. W celu operacyjnym 2.2. mowa jest o zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej województwa, które powinno przyczynić się do wzrostu poziomu nakładów inwestycyjnych nie tylko firm regionalnych, lecz także inwestorów zewnętrznych (str. 44.). W celu operacyjnym 2.3. wskazuje się, że partnerska współpraca transgraniczna powinna obejmować takie działania, jak: budowę infrastruktury technicznej zapewniającej spójność terenów przygranicznych, budowę kluczowych szlaków komunikacyjnych zapewniających dostępność transportową regionów w ujęciu międzynarodowym czy wspieranie rozwoju transgranicznych kontaktów społeczno-gospodarczych (str. 45.). Z kolei cel operacyjny 2.4. w ramach współpracy międzyregionalnej, zakłada m.in. pozyskiwanie inwestorów zagranicznych (str. 45). Natomiast w celu operacyjnym 2.5. wielokrotnie podkreślono konieczność poprawy dostępności transportowej zewnętrznej, jak i wewnętrznej oraz integracji systemów transportowych (str. 45. i 46.).

172	Gmina Łapy	Cel operacyjny 1.5 efektywne korzystanie z zasobów naturalnych i cel operacyjny 1.6 Nowoczesna infrastruktura sieciowa	str. 42 – główne kierunki interwencji nie uwzględniają aspektu zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków w korelacji z potrzebami przedsiębiorców i mieszkańców, a także zapewnienie efektywnego systemu odprowadzania wód opadowych.	Proponuje się w głównych obszarach interwencji ujęcie takich kierunków interwencji jak: - WSPIERANIE ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ (WODNEJ, ŚCIEKOWEJ I DESZCZOWEJ)	Efektywne wykorzystanie terenów. obszarów przez przedsiębiorców to zapewnienie zasobów energetycznych, ale także infrastruktury technicznej – kanalizacja deszczowa, wodno-kanalizacyjna. Dobre odwodnienie terenu to efektywne wykorzystanie danego obszaru, to efektywna produkcja i działalność przedsiębiorców, to także zniwelowanie ryzyka inwestycyjnego i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej danego obszaru. Sprawny, efektywny system infrastruktury technicznej ma także pozytywny wpływ na jakość życia.	nieuwzględniona	Zawarte w proponowanej uwadze idee doskonale wpisują się w projekt Strategii, a ściślej w zapisy celu operacyjnego 3.4 (str. 48-49), którego główne kierunki interwencji zakładają m.in. ochronę powietrza, gleb, wody i innych zasobów.
173	Gmina Łapy	Cel 1.1 Rozwój przedsiębiorczości – str. 39-40, str. 25-podlaskie przedsiębiorcze	Główne kierunki interwencji; nie została uwzględniona w diagnozie kwestia atutów związanych z dostępnością terenów inwestycyjnych, w tym specjalnych stref ekonomicznych	Wskazanie zbyt ogólnych kierunków interwencji, które praktycznie mają zbliżone znaczenie. Proponuje się uwzględnienie promowania pro biznesowych działań samorządowych związanych z biznesem (tworzenie terenów inwestycyjnych, funkcjonowanie i tworzenie stref ekonomicznych rewitalizacja obszarów przemysłowych) oraz promowanie współpracy pomiędzy sektorem biznesowych i publicznym.	Dobrze przygotowane tereny inwestycyjne z odpowiednią infrastrukturą decydują o atrakcyjności inwestycyjnej danego regionu i stanowią obecnie jeden z ważniejszych czynników branych pod uwagę przez potencjalnych inwestorów. Zatem zasadne jest, aby w strategii zostały uwzględnione działania zmierzające do poprawy dostępności terenów inwestycyjnych oraz działania związane z promowaniem działań probiznesowych, które wpływają na zrównoważony rozwój gospodarczy danej jednostki administracyjnej.	nieuwzględniona	Zapisy Strategii wskazują kierunki interwencji wymienione w uwadze. Jest o tym mowa w celu operacyjnym 2.2., gdzie jako kierunki interwencji wskazano "aktywność informacyjno-promocyjną ukierunkowaną na inwestorów" oraz "dostępność terenów inwestycyjnych". Jednocześnie w celu operacyjnym 1.2 wskazano jako główne kierunki wspieranie działalności B+R, transferu wiedzy i komercjalizacji wyników B+R.
174	Gmina Łapy	Cel 2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej – str. 45, str. 56 – bez pośrednie sąsiedztwo Białorusi, Litwy i Federacji Rosyjskiej	Nazwa celu i główne kierunki interwencji	Ukierunkowanie jedynie na współpracę ponadregionalnej. Proponuje się dodanie partnerskiej współpracy w regionie pomiędzy ośrodkami oraz dodanie kierunku interwencji Związanego ze współpracą wewnątrz regionu, sieciami współpracy, rozwoju specjalizacji, rozwiązywaniu wspólnych problemów. Aspekt współpracy międzynarodowej powinien także być podkreślony ważnym dla nas atutem dotyczącym dużej liczby Polaków poza wschodnią granicą. Stąd też rola województwa podlaskiego w odniesieniu do Polaków zamieszkujących poza granicą naszego kraju jest szczególna.	Brak jest wskazania, że pomimo różnorodności obszarowej naszego województwa, należy zacieśniać współpracę pomiędzy ośrodkami w województwie. Jedynie wspólne działanie może przynieść trwałe i efektywne rezultaty dla regionu. To szansa na powstanie spójnej sieci komunikacyjnej, wykształcenie specjalizacji w różnych obszarach, ale również skoncentrowanie całego łańcucha produkcji (w aspekcie przedsiębiorczości, jakości życia, ekologii itp.) z danej dziedziny na terenie naszego regionu – to także konsekwencja wskazania na początku Strategii konieczności wykorzystania cech endogenicznych województwa.	nieuwzględniona	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego, jak wskazuje tytuł dokumentu, traktuje województwo podlaskie jako integralną całość. Dlatego zapisy Strategii skupiają się przede wszystkim na współpracy całego województwa z sąsiednimi regionami i współpracy transgranicznej, jako ważnych czynnikach rozwoju społeczno-gospodarczego. Proponowany zapis ma jednak swoje odzwierciedlenie np. w założeniach przyjętych do opracowania poszczególnych celów strategicznych. Jednym z nich jest współpraca i wskazanie, iż "Strategia przyczyni się do powstawania w regionie kultury współpracy opartej na zaufaniu różnorodnych podmiotów i instytucji, przyczyniających się do realizacji celów rozwojowych regionu" (s. 38.). Jednocześnie w celu operacyjnym 1.4 KAPITAŁ SPOŁECZNY JAKO KATALIZATOR PROCESÓW ROZWOJOWYCH wskazuje się na istotę wzajemnych relacji - "Budowa kapitału społecznego to dbanie o zdrowe relacje społeczne, o dobro wspólne i współpracę" (s. 41-42). Dodatkowo

							kwestia ta poruszona jest w celu operacyjnym 2.5. (str. 45), w którym podkreślono, że istotnym zadaniem jest poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej. Tak więc podnoszone kwestie mają już swoje odzwierciedlenie w celach operacyjnych i nie ma konieczności ich dodatkowego wydzielenia do odrębnego celu.
175	Gmina Łapy	Cel .2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu – str. 45; s. 21-22 atuty komunikacyjne	Główne kierunki interwencji	brak wskazania jako jednego z kierunków interwencji : poprawy wewnętrznej dostępności transportowej regionu, co jest konieczne z uwagi na zapewnienie spójności całego regionu. PROPONUJE SIĘ UWZGLĘDNIENIE UZUPEŁNIAJĄCEJ ROLI W STOSUNKU DO DRÓG KRAJOWYCH SIECI DRÓG WOJEWÓDZKICH, W TYM UWZGLĘDNIENIE SKOMUNIKOWANIA OBSZARU FUNKCJONALNEGO – PLANOWANE POŁĄCZENIE MIASTA BIAŁEGOSTOKU Z ŁAPAMI, TRASA ROZWOJU BIAŁYSTOK –ŁAPY-WYSOKIE MAZOWIECKIE-ZAMBRÓW, CO ŚWIADCZY O NACISKU NA WPROWADZENIE DOGODNYCH POŁĄCZEŃ KOMUNIKACYJNYCH WEWNĄTRZ REGIONU.	W nazwie celu operacyjnego jest mowa o wewnętrznej dostępności komunikacyjnej. Brak natomiast konsekwencji w postępowaniu, co uwidacznia się we wskazaniu głównych kierunków interwencji. Powiązania pomiędzy regionalnymi ośrodkami wzrostu i miastami powiatowymi, co w naszych uwagach wskazane jest jako lokalne ośrodki wzrostu i rozbudowane o inne lokalizacje) stanowią bardzo ważny aspekt. W strategii kładzie się duży nacisk na współpracę, powiązania krajowe i międzynarodowe. Brak natomiast jest szczególnego nacisku na powiązania - wewnątrz regionu, co z kolei wydaje się być konieczne do wskazania z uwagi na nacisk na przesłankę dotyczącą wykorzystania endogenicznych czynników terytorialnych (str. 7 strategii). Połączenia komunikacyjne to nie tylko sieć dróg dla transportu drogowego i kolejowego, to także infrastruktura wpływająca na jakość życia, to przede wszystkim siatka ścieżek i tras rowerowych, co ma wpływ na podbudowanie atrakcyjności turystycznej, jakości życia i promocji regionu. (str. 54)	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu strategii w celu operacyjnym 2.5 . W projekcie wielokrotnie podkreślane jest znaczenie poprawy dostępności transportowej zarówno zewnętrznej, jak i wewnętrznej, integracji systemów transportowych (str.45 i 46), poprawy stanu bezpieczeństwa drogowego (str. 48) czy też współpracy z zagranicznymi partnerami w zakresie budowy kluczowych szlaków komunikacyjnych o zasięgu międzynarodowym (str. 45). Należy przy tym podkreślić, iż podstawowym kryterium wskazującym, które inwestycje powinny być realizowane, zgodnie z projektem Strategii, jest znaczenie konkretnego odcinka drogi dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Ponadto potrzebę poprawy jakości i dostępności dróg lokalnych podkreśla też zapis w części dotyczącej OSI w pkt. 3. (str. 52.): „Ośrodki powiatowe muszą być dobrze skomunikowane zarówno z Białymstokiem, jak i wewnątrz powiatów”.
176	Radna Wojewódzka	Załączniki graficzne - Mapy	obrazujące opisywane czynniki w strategii są nieczytelne	większy formatu map obrazujących opisywane w tekście kwestie - Przykładem są mapy z Koncepcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju do 2030 r.	W tekście znajdują się odwołania do tych map, które tym samym mają nadane duże znaczenie i są wyznacznikiem wskazanych obszarów interwencji itp. Słaba kolorystyka dodatkowo wpływa negatywnie na ich czytelność. Nieczytelność tych map powoduje powstanie błędów interpretacyjnych w tak ważnym dokumencie strategicznym, którego znaczenie dla dalszego funkcjonowania województwa ma kluczowy wpływ.	nieuwzględniona	W opinii UMWP mapy zamieszczone w dokumencie są czytelne. Jednocześnie powiększenie map całkowicie zmieniłoby układ dokumentu i jego czytelność. W trakcie wdrażania Strategii, na etapie operacyjnym będzie istniała oczywiście możliwość zastosowania map w większych formatach. SRWP nie delimituje wyznaczonych OSI, a mapy zaczerpnięte z zewnętrznych opracowań/dokumentów/ publikacji posiadają opis ze wskazaniem źródła pochodzenia i służą jedynie graficznej ilustracji nie delimitacji wprost.

177	Radna Wojewódzka	Obszar strategicznej interwencji, str. 50, mapa 14 Białystok wraz ze strefą bezpośredniego oddziaływania	<p><u>mapa 14. Wskazany jest niezatwierdzony zakres obszaru funkcjonalnego Miasta Białystok, co jest mylące. Obowiązująca w ramach koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 r. jest mapa 4 Miejskie Obszary Funkcjonalne opracowana w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN pod kierunkiem P. Śleszyńskiego dla MRR, która uwzględnia także Miasto i Gminę Łapy jako element obszaru funkcjonalnego Miasta Białegostoku</u></p>	<p>Proponuje się załączyć Mapę w znacznie bardziej czytelnym rozmiarze (Format a4), która jest załącznikiem do koncepcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju do 2030 r. Poza tym ważnym aspektem jest także wskazany opis pkt. 1 Białystok i jego obszar funkcjonalny. Należy opisać obszar funkcjonalny i wskazać wszystkie gminy wchodzące w jego skład w oparciu o zapisy dokumentów na szczeblu krajowym, przede wszystkim ww. koncepcję Zagospodarowania Przestrzennego.... Należy wymienić Miasto i Gminę Łapy.</p>	<p>Duży zakres ogólności nie powinien być w tym aspekcie podawany jako argument. Niedomówienia, wskazywanie nieaktualnych map i rysunków oraz wchodzący aspekt wizualny (mała czytelność zamieszczonych map) doprowadza do nieporozumień, braku czytelności itp. W tekście jest odwołanie do Mapy 1, co tym bardziej uwiarygadnia jej zakres, a co nie jest zgodne z zapisami innych dokumentów. Nie bez znaczenia tym bardziej jest fakt, że na Mapie 14 pominięta została Gmina Łapy, której Miasto jest ośrodkiem lokalnym dla sąsiednich gmin. To największe miasto powiatu Białostockiego, które coraz bardziej wpisuje się w obszar funkcjonalny miasta Białystok – krótki czas dojazdu do Białegostoku – sieć drogowa i sieć kolejowa, konieczność korzystania z instytucji w Białymstoku z uwagi na ich zlokalizowanie (przede wszystkim instytucji powiatowych w mieście Białymstoku). Dobra komunikacja i bliskość daje efekt stworzenia alternatywy dla przedsiębiorców (funkcjonowanie Podstrefy Łapy, kompleksowy plan zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem terenów inwestycyjnych i pod zabudowę wielo lub jednorodzinna), mieszkańców, kultury, sportu itp. lokalizujących swoją działalność w Białymstoku. To także miejsce do zamieszkania – krótki czas dojazdu to kluczowy czynnik wyboru lokalizacji do zamieszkania, a miasto Łapy i Gmina to takie miejsce, o czym świadczy rozwój budownictwa jednorodzinnego. Miasto Łapy to lokalny ośrodek dający niezłe podstawy do zapewnienia dobrej jakości życia (dostępność miejsc w przedszkolach i żłobkach, placówki oświatowe, obiekty sportowe), a także dostępność do miejsc o walorach przyrodniczych (NPN, rzeka Narew), co daje solidne podstawy do turystyki weekendowej i</p>	niewzględniona	Vide pkt 167.
-----	---------------------	--	---	---	--	----------------	---------------

					wypoczynkowej.		
178	Radna Wojewódzka	3. Miasta powiatowe – str. 51	<u>Mapa 16</u> oraz opis tego strategicznego obszaru interwencji.	<p>Pominięta została szczególna specyfika Powiatu Białostockiego. Proponuje się zatem (uwzględniając uzasadnienie wskazane w kolumnie obok) zaznaczenie granic powiatów na mapie wraz z wyodrębnieniem lokalnych ośrodków wzrostu. Tym samym konieczne jest przeanalizowanie zakresu terytorialnego powiatu Białostockiego (największego w Polsce – jest aż 15 gmin), którego siedzibą administracyjną jest Miasto Białystok i wskazania lokalnego ośrodka miasta Łapy. W tekście proponuje się użyć pojęcia lokalne ośrodki, które powinny być enumeratywnie wymienione – miasta powiatowe oraz miasta pełniące funkcje zbliżone do miast będących siedzibami powiatów – tj. Miasto Łapy. Dla tych lokalnych ośrodków powinno być silne wskazanie na konieczność wspierania szeroką paletą instrumentów (wsparcia finansowego, infrastrukturalnego itp.) uwzględniając liczne problemy wyludniania oraz silną konkurencję zewnętrzną.</p>	<p>Powiat Białostocki jest największym powiatem w Polsce, w którego skład wchodzi 15 gmin. Należy zauważyć, że gminy tego powiatu stanowią „wianuszek” okalający Miasto Białystok. Duże rozproszenie terytorialne zatem wymusiło niejako i tak w rzeczywistości jest powstanie lokalnych ośrodków. W powiecie Białostockim z całą pewnością taką funkcję stanowi Miasto Łapy, w którym to zlokalizowane są instytucje obsługujące mieszkańców sąsiednich gmin (SP ZOZ, szkoły ponadgimnazjalne i placówki kształcące dorosłych, przychodnie specjalistyczne, połączenie komunikacyjne z Warszawą i Białymstokiem – kolej i transport drogowy).</p>	nieuwzględniona	Vide pkt 168.
179	Radna Wojewódzka	4. Obszary wiejskie – Mapa 17 i opis - str. 52	Mapa 17. Obszary wiejskie i opis dl pkt. 4 obszary wiejskie.	<p>Należy zidentyfikować obszary wiejskie na terenie gmin miejsko wiejskich, których miasta są pow. 5000 mieszkańców. Miasto i Gmina Łapy jest takim przykładem. Znaczną część stanowi obszar wiejski, a na mapie nie została zidentyfikowana w części faktycznej jako wieś. Proponuje się zatem wskazanie faktycznych obszarów miast w gminach miejsko wiejskich i wyodrębnienie obszarów wiejskich.</p>	<p>Wskazane w opisie możliwości miejsca lokalizacji na obszarach wiejskich inwestycji dot. produkcji energii opartej na OZE dyskwalifikuje tereny wiejskiej w Gminach miejsko-wiejskich. Ogólność tego zapisu stwarza możliwości różnej interpretacji, co może być także na niekorzyść tych terenów. Obszar Miasta Łapy jest o wiele mniejszy od obszaru wiejskiego tej gminy. Dlatego też wyeliminowanie całej gminy z definicji i wskazana jako obszar wiejski dyskwalifikuje ją jako obszar szczególnej interwencji. Zatem pominięcie Miasta Łapy jako lokalnego ośrodka, brak wskazania jako element obszaru funkcjonalnego Miasta Białystok oraz jednocześnie pominięcie w definicji obszaru wiejskiego części</p>	nieuwzględniona	Vide pkt 169.

					terenów wiejskich naszej gminy eliminuje ten obszar z wszelkiej możliwości wsparcia. Należy zatem uwzględnić część wiejską gminy jako obszar wiejski, a miasto Łapy uwzględnić jako lokalny ośrodek wsparcia.		
180	Radna Wojewódzka	Wskaźniki monitorowania celów strategicznych – str. 62	Zbyt duży poziom ogólności wskaźników, który będzie nieadekwatny do realizacji założonych celów	Dla celu strategicznego nr 2 wskazany jest jedynie wskaźnik dotyczący powiązań międzynarodowych, a nie ma wskaźnika dla powiązań krajowych. Nie zostały wzięte pod uwagę takie wskaźniki jak: poziom bezrobocia w stosunku do krajowej stopy bezrobocia, wskaźnik dzietności, itp.	-	nieuwzględniona	Zgodnie z założeniami metodologicznymi, przy doborze wskaźników celów strategicznych dążono do ograniczenia ich liczby, przy jednoczesnym uwzględnieniu dostępności wiarygodnych statystycznie danych - bardziej szczegółowe mierniki zostały dobrane do poziomu celów operacyjnych, w tym także miernik dotyczący przyrostu naturalnego. Należy jednak zaznaczyć, że w odniesieniu do wskaźników demograficznych, jak np. wskaźnik dzietności, obserwowany wpływ będzie prawdopodobnie ograniczony, co wynika ze stosunkowo krótkiego okresu referencyjnego - zmiany tego typu wymagają znacznie dłuższych czasów oddziaływania niż najbliższe 7 lat. Wartość stopy bezrobocia będzie z kolei wypadkową realizacji kierunków interwencji związanych z przedsiębiorczością (oraz szeregu czynników nie znajdujących się w sferze oddziaływania efektów realizacji SRWP) i będzie wiązała się z jej poziomem wśród mieszkańców województwa - vide wskaźnik "Liczba podmiotów gospodarki...", a w zakresie celów operacyjnych "Wskaźnik aktywności zawodowej...".
181	Radna Wojewódzka	str. 7 – polityka regionalna	wskazanie na brak koncentracji na egzogennych inwestycjach i transferach	Koncentracja na endogenicznych cechach terytorialnych jest bardzo dobrym kierunkiem, ale brak nacisku na egzogenne inwestycje i transfery może oznaczać brak potrzeby zewnętrznego wsparcia, położenie nacisku na samowystarczalność, co z uwagi na województwo podlaskie jest wręcz niemożliwe. Proponuje się zatem wskazanie konieczności wsparcia zewnętrznego kluczowych dla nas obszarów: komunikacja drogowa, kolejowa itp. (drogi krajowe i Via Baltica), obszary Natura 2000, wsparcie tworzenia i funkcjonowania klastrów, terenów inwestycyjnych, parków przemysłowych, naukowych, inkubatorów.	Brak jest konsekwencji zatem w wyznaczaniu celów strategicznych, kierunków działań w stosunku do diagnozy. Mówi się o województwie podlaskim jako dostępnym. Wskazuje się kluczowe drogi krajowe, linię kolejową, wspomina się jedynie o lotnisku regionalnym, brak jest jednak (zarówno przy wskaźnikach jak i w opisie celów strategicznych) odniesienia do wskazanego aspektu dostępności. Bez egzogenicznych kwestii, wskazania konieczności działania instytucji rządowych, spoza województwa zapewnienie realizacji tego celu jest niemożliwe.	nieuwzględniona	Vide pkt 171.

182	Radna Wojewódzka	Cel 1.1 Rozwój przedsiębiorczości – str. 39-40; Cel 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw	Główne kierunki interwencji	Wskazanie zbyt ogólnych kierunków interwencji, które praktycznie mają zbliżone znaczenie. Proponuje się uwzględnienie promowania pro biznesowych działań samorządowych związanych z biznesem (tworzenie terenów inwestycyjnych, rewitalizacja obszarów przemysłowych) oraz promowanie współpracy pomiędzy sektorem biznesowych i publicznym. Brak jest wskazania na znaczenie polityki klastrowej i konieczności jej rozwoju.	Warto wziąć też pod uwagę działania wspierające koncentrację całego procesu produkcyjnego w województwie, tak aby przedsiębiorcy w procesie produkcji korzystali z kooperantów regionalnych, a nie byli zmuszeni do szukania na zewnątrz przedsiębiorcy do współpracy. Mówi się o sławnej obecnie innowacyjności, wskaźnikiem jest wzrost eksportu, a nie ma mowy o sektorze MŚP. Mówi się o udziale kapitału zagranicznego, a nie mówi się o lokalnym biznesie, w tym o drobnym rzemiośle opartym na lokalnych walorach i zasobach. Powinniśmy zadbać o przedsiębiorców świadczących usługi dla ludności, dbających o tę jakość życia, która też jest kluczowym czynnikiem strategicznym.	niewzględniona	Vide pkt 173.
183	Radna Wojewódzka	Cel 2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej – str. 45	Nazwa celu i główne kierunki interwencji	Ukierunkowanie jedynie na współpracę ponadregionalną. Proponuje się dodanie partnerskiej współpracy w regionie pomiędzy ośrodkami oraz dodanie kierunku interwencji Związanego ze współpracą wewnątrz regionu, sieciami współpracy, rozwoju specjalizacji, rozwiązywaniu wspólnych problemów	Brak jest wskazania, że pomimo różnorodności obszarowej naszego województwa, należy zacieśniać współpracę pomiędzy ośrodkami w województwie. Jedynie wspólne działanie może przynieść trwałe i efektywne rezultaty dla regionu. To szansa na powstanie spójnej sieci komunikacyjnej, wykształcenie specjalizacji w różnych obszarach, ale również skoncentrowanie całego łańcucha produkcji (w aspekcie przedsiębiorczości, jakości życia, ekologii itp.) z danej dziedziny na terenie naszego regionu – to także konsekwencja wskazania na początku Strategii konieczności wykorzystania cech endogenicznych województwa. Ważny jest aspekt komunikacyjny (szeroko rozumiany), współpraca samorządów, placówek oświatowych i naukowych, a także podmiotów gospodarczych.	niewzględniona	Vide pkt 174.
184	Radna Wojewódzka	Cel .2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej	Główne kierunki interwencji	brak wskazania jako jednego z kierunków interwencji : poprawy wewnętrznej dostępności transportowej regionu. Jaki inny dokument ma wskazywać priorytetowe kierunki rozwoju w	W nazwie celu operacyjnego jest mowa o wewnętrznej dostępności komunikacyjnej. Brak natomiast konsekwencji w postępowaniu co uwidacznia się we wskazaniu głównych kierunków interwencji. Powiązania	niewzględniona	Vide pkt 175.

		regionu – str. 45		<p>aspekcie dostępności komunikacyjnej, jak nie Strategia? Pozostawienie dużej dowolności na tym etapie jest niebezpiecznym mechanizmem. Dlatego proponuje się wskazanie priorytetowych kierunków rozwoju infrastruktury transportowej z uwzględnieniem: dróg, kolei, połączeń między regionami – w tym lotnisko, a także uwzględnienie w aspekcie jakości życia transportu zbiorowego.</p>	<p>między regionalnymi ośrodkami wzrostu i miastami powiatowymi, co w naszych uwagach wskazane jest jako lokalne ośrodki wzrostu i rozbudowane o inne lokalizacje) stanowią bardzo ważny aspekt. W strategii kładzie się duży nacisk na współpracę, powiązania krajowe i międzynarodowe. Brak natomiast jest szczególnego nacisku na powiązania wewnątrz regionu, co z kolei wydaje się być konieczne do wskazania z uwagi na nacisk na przesłankę dotyczącą wykorzystania endogenicznych czynników terytorialnych (str. 7 strategii). Duży stopień ogólności jednocześnie ceduje funkcje decyzyjną na organy wykonawcze, co jest sprzeczne z założeniami uspołecznienia procesu powstawania dokumentu, ale w tym momencie strategią dokumentem o znacznym stopniu ogólności i niewiele wnoszącym do procesu rozwoju regionu.</p>		
185	<p>Stowarzyszenie Fabryka Rozwoju Lokalnego, Stowarzyszenie Przyjaciół Osse, Stowarzyszenie Impuls</p>	<p>Obszar strategicznej interwencji, str. 50, mapa 14 Białystok wraz ze strefą bezpośredniego oddziaływania</p>	<p><u>mapa 14.</u> Wskazany jest niezatwierdzony zakres obszaru funkcjonalnego Miasta Białystok, co jest mylące. Obowiązującą w ramach Konceptcji zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 r. jest mapa 4 Miejskie Obszary Funkcjonalne opracowana w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN pod kierunkiem P. Śleszyńskiego dla MRR, która uwzględnia także Miasto i Gminę Łapy <u>jako element obszaru funkcjonalnego Miasta Białystok.</u></p>	<p>Proponuje się załączyć Mapę w znacznie bardziej czytelnym rozmiarze (Format a4), która jest załącznikiem do Konceptcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju do 2030 r. Poza tym ważnym aspektem jest także wskazany opis pkt. 1 Białystok i jego obszar funkcjonalny. Należy opisać obszar funkcjonalny i wskazać wszystkie gminy wchodzące w jego skład w oparciu o zapisy dokumentów na szczeblu krajowym, przede wszystkim ww. Konceptcję Zagospodarowania Przestrzennego.... Należy wymienić Miasto i Gminę Łapy.</p>	<p>Na Mapie 14 pominięta została Gmina Łapy, której Miasto jest ośrodkiem lokalnym dla sąsiednich gmin, które stanowi największe miasto powiatu Białostockiego i coraz bardziej wpisuje się w obszar funkcjonalny miasta Białystok – krótki czas dojazdu do Białegostoku – sieć drogowa i sieć kolejowa, konieczność korzystania z instytucji w Białymstoku z uwagi na ich zlokalizowanie (przede wszystkim instytucji powiatowych w mieście Białystok). Dobra komunikacja i bliskość daje efekt stworzenia alternatywy dla przedsiębiorców (funkcjonowanie Podstrefy Łapy, kompleksowy plan zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem terenów inwestycyjnych i pod zabudowę wielu lub jednorodzinnych), mieszkańców, kultury, sportu itp. lokalizujących swoją działalność w Białymstoku.</p>	niewzeględniona	Vide pkt 167.

186	Stowarzyszenie Fabryka Rozwoju Lokalnego, Stowarzyszenie Przyjaciół Osse, Stowarzyszenie Impuls	Cel 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych	Główne kierunki interwencji	proponuje się włączenie nowego Kierunku interwencji wyrównania szans, tzw. rewitalizację społeczną obszarów o niskiej aktywności społecznej i zawodowej, a także nagromadzonych problemach społecznych	Rozwój kapitału społecznego uzależniony jest także od jego stanu. Borykamy się z wieloma problemami społecznymi, które przekładają się na jakość życia, ale również poziom i jakość przedsiębiorczości, kadry pracowniczej, jakości świadczonych usług itp. Dlatego niezmiernie ważne jest wskazania obszaru interwencji związanego z niwelowaniem problemów społecznych, które jako lokalni przedsiębiorcy widzimy w Łapach. Ma to ogromny wpływ na pozycję gospodarczą lokalnych przedsiębiorców, gminy, ale i całego społeczeństwa.	uwzględniona	Strona 48.
187	Stowarzyszenie Fabryka Rozwoju Lokalnego, Stowarzyszenie Przyjaciół Osse, Stowarzyszenie Impuls	4. Obszary wiejskie – Mapa 17 i opis - str. 52	Mapa 17. Obszary wiejskie i opis dla pkt. 4 obszary wiejskie.	Należy zidentyfikować obszary wiejskie na terenie gmin miejsko-wiejskich, w których miasta mają pow. 5000 mieszkańców. Miasto i Gmina Łapy jest takim przykładem. Znaczną część GMINY stanowi obszar wiejski, a na mapie nie został zidentyfikowany w części faktycznej jako wieś. Proponuje się zatem wskazanie faktycznych obszarów miast w gminach miejsko-wiejskich i wyodrębnienie obszarów wiejskich.	Wskazane w opisie możliwości miejsca lokalizacji na obszarach wiejskich inwestycji dot. produkcji energii opartej na OZE dyskwalifikuje tereny wiejskiej w Gminach miejsko-wiejskich. Ogólność tego zapisu stwarza możliwości różnej interpretacji, co może być także na niekorzyść tych terenów. Obszar Miasta Łapy jest o wiele mniejszy od obszaru wiejskiego tej gminy. Dlatego też wyeliminowanie całej gminy z definicji i wskazana jako obszar wiejski dyskwalifikuje ją jako obszar szczególnej interwencji. Zatem pominięcie Miasta Łapy jako lokalnego ośrodka, brak wskazania jako element obszaru funkcjonalnego Miasta Białegostoku oraz jednocześnie pominięcie w definicji obszaru wiejskiego części terenów wiejskich naszej gminy eliminuje ten obszar z wszelkiej możliwości wsparcia. Należy zatem uwzględnić część wiejską gminy jako obszar wiejski, a miasto Łapy uwzględnić jako lokalny ośrodek wsparcia.	nieuwzględniona	Vide pkt 169.
188	Izba Gospodarcza w Łapach	Obszar strategicznej interwencji, str. 50, mapa 14 Białystok wraz ze strefą bezpośredniego	<u>mapa 14.</u> Wskazany jest niezatwierdzony zakres obszaru funkcjonalnego Miasta Białystok, co jest mylące. Obowiązującą w ramach Koncepcji zagospodarowania	Proponuje się załączyć Mapę w znacznie bardziej czytelnym rozmiarze (Format a4), która jest załącznikiem do Koncepcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju do 2030 r. Poza tym ważnym aspektem jest także wskazany opis	Na Mapie 14 pominięta została Gmina Łapy, której Miasto jest ośrodkiem lokalnym dla sąsiednich gmin, które stanowi największe miasto powiatu Białostockiego i coraz bardziej wpisuje się w obszar funkcjonalny miasta Białystok – krótki czas dojazdu do	nieuwzględniona	Vide pkt 167.

		oddziaływania	przestrzennego kraju do 2030 r. jest mapa 4 Miejskie Obszary Funkcjonalne opracowana w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN pod kierunkiem P. Śleszyńskiego dla MRR, która uwzględnia także <u>Miasto i Gminę Łapy jako element obszaru funkcjonalnego Miasta Białystok.</u>	pkt. 1 Białystok i jego obszar funkcjonalny. Należy opisać obszar funkcjonalny i wskazać wszystkie gminy wchodzące w jego skład w oparciu o zapisy dokumentów na szczeblu krajowym, przede wszystkim ww. Koncepcję Zagospodarowania Przestrzennego.... Należy wymienić Miasto i Gminę Łapy.	Białegostoku – sieć drogowa i sieć kolejowa, konieczność korzystania z instytucji w Białymstoku z uwagi na ich zlokalizowanie (przede wszystkim instytucji powiatowych w mieście Białystok). Dobra komunikacja i bliskość daje efekt stworzenia alternatywy dla przedsiębiorców (funkcjonowanie Podstrefy Łapy, kompleksowy plan zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem terenów inwestycyjnych i pod zabudowę wielo lub jednorodzinna), mieszkańców, kultury, sportu itp. lokalizujących swoją działalność w Białymstoku. Z punktu widzenia przedsiębiorców, działających na terenie gminy Łapy, włączenie do obszaru funkcjonalnego Miasta Białystok – gminy Łapy, jest bardzo istotne, gdyż większość spraw związanych z funkcjonowaniem firmy (np. dostęp do wielu instytucji) prowadzonych jest w Białymstoku, podobnie wiele firm współpracuje z przedsiębiorstwami w Białymstoku – co oznacza, iż Łapy bezdyskusyjnie wpisują się w obszar funkcjonalny Białegostoku.		
189	Izba Gospodarcza w Łapach	Cel 1.1 Rozwój przedsiębiorczości – str. 39-40	Główne kierunki interwencji	Wskazanie zbyt ogólnych kierunków interwencji, które praktycznie mają zbliżone znaczenie. Proponuje się uwzględnienie promowania pro biznesowych działań samorządowych związanych z biznesem (tworzenie terenów inwestycyjnych, rewitalizacja obszarów przemysłowych) oraz promowanie współpracy pomiędzy sektorem biznesowych i publicznym.	Zdaniem przedsiębiorców DOBRZE PRZYGOTOWANE TERENY INWESTYCJE Z ODPWIEDNIĄ INFRASTRUKTURĄ DECYZUJĄ O ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ DANEGO REGIONU I STANOWIĄ OBECNIE JEDEN Z WAŻNIEJSZYCH CZYNNIKÓW BRANYCH POD UWAGĘ PRZEZ POTENCJALNYCH INWESTORÓW. ponieważ znacznie obniżają koszty przedsiębiorcy związane z inwestowaniem na danym terenie w przypadku samodzielnego uzbrajania terenu. ponadto coraz więcej przedsiębiorców zauważa potrzebę nawiązywania współpracy z sektorem publicznym. zarówno w aspekcie gospodarczym jaki i społecznym (im lepsza kondycja przedsiębiorcy, tym większy zyska dla jednostki, więcej miejsc pracy, większe	niewwzględniona	Vide pkt 173.

					udziału gminy z tytułu podatków pit i cit, itd.) jednym z ważnych czynników rozwoju gospodarczego jest właśnie kondycja i rozwój przedsiębiorstw działających na terenie danej jednostki, dlatego wskazanie bardziej szczegółowych kierunków interwencji będzie miało przełożenie na większe możliwości nawiązywania współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami i podmiotami publicznymi, jak i wpłynie na atrakcyjność inwestycyjną gminy, która z kolei przełoży się na lokowanie inwestycji na jej terenie, co w efekcie umożliwi nawiązanie kooperacji pomiędzy przedsiębiorstwami.		
190	Izba Gospodarcza w Łapach	Cel 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych	Główne kierunki interwencji	proponuje się włączenie nowego Kierunku interwencji wyrównania szans, tzw. rewitalizację społeczną obszarów o niskiej aktywności społecznej i zawodowej, a także nagromadzonych problemach społecznych	Rozwój kapitału społecznego uzależniony jest także od jego stanu. Borykamy się z wieloma problemami społecznymi, które przekładają się na jakość życia, ale również poziom i jakość przedsiębiorczości, kadry pracowniczej, jakości świadczonych usług itp. Dlatego niezmiernie ważne jest wskazania obszaru interwencji związanego z niwelowaniem problemów społecznych, które jako lokalni przedsiębiorcy widzimy w Łapach. Ma to ogromny wpływ na pozycję gospodarczą lokalnych przedsiębiorców, gminy, ale i całego społeczeństwa.	uwzględniona	Strona 48
191	Izba Gospodarcza w Łapach	Cel 1.6 Nowoczesna infrastruktura sieciowa	Główne kierunki interwencji	Brak wskazania konieczności wspierania także pozostałej infrastruktury technicznej, dostęp do sieci wodno-kanalizacyjnej, dobre odprowadzenie wód opadowych. W kwestii infrastruktury gazowej to nie tylko zapewnienie jej dostępności, ale także zapewnienie odpowiedniej ilości gazu, co stanowi obecnie duży problem i jest bariera rozwoju wielu obszarów, dziedzin zainteresowania przedsiębiorców.	Dostępność kompleksowo uzbrojonych terenów inwestycyjnych, w tym także zapewniających odpowiednią ilość mediów (woda, gaz, energia, itp.)to istotny aspekt rozwojowy wielu obszarów. Część województwa nie boryka się z brakiem sieci przesyłowych, ale z dostępnością surowca. Zatem należy zauważyć ważność zarówno aspektu dostępności do sieci technicznej, ale także zapewnienie ilościowe danego surowca(w szczególności mowa jest o gazie – tak jest w Łapach, ale także odprowadzenie wód opadowych itp.).	niewzględniona	Propozycja ma swoje odzwierciedlenie w tekście projektu Strategii, w celu operacyjnym 2.2. Wskazano w nim jako główny kierunek interwencji dostępność terenów inwestycyjnych (str. 44.). Również w programach operacyjnych na lata 2014-2020 większy nacisk zostanie położony na działania pobudzające przedsiębiorczość i rozwój ekonomiczny danych obszarów.

192	Izba Gospodarcza w Łapach	Cel .2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu – str. 45	Główne kierunki interwencji	brak wskazania jako jednego z kierunków interwencji : poprawy wewnętrznej dostępności transportowej regionu, co jest konieczne z uwagi na zapewnienie spójności całego regionu. Proponuje się uwzględnienie uzupełniającej roli w stosunku do dróg krajowych sieci dróg wojewódzkich, w tym uwzględnienie skomunikowania obszaru funkcjonalnego – planowane połączenie miasta Białegostoku z łapami, trasa rozwoju Białystok – Łapy-Wysokie Mazowieckie-Zambrów, co świadczy o nacisku na wprowadzenie dogodnych połączeń komunikacyjnych wewnątrz regionu.	W nazwie celu operacyjnego jest mowa o wewnętrznej dostępności komunikacyjnej. Brak natomiast konsekwencji w postępowaniu, co uwidacznia się we wskazaniu głównych kierunków interwencji. Powiązania pomiędzy regionalnymi ośrodkami wzrostu i miastami powiatowymi, co w naszych uwagach wskazane jest jako lokalne ośrodki wzrostu i rozbudowane o inne lokalizacje) stanowią bardzo ważny aspekt. W strategii kładzie się duży nacisk na współpracę, powiązania krajowe i międzynarodowe. Brak natomiast jest szczególnego nacisku na powiązania - wewnątrz regionu, co z kolei wydaje się być konieczne do wskazania z uwagi na nacisk na przesłankę dotyczącą wykorzystania endogenicznych czynników terytorialnych (str. 7 strategii).	niewzględniona	Vide pkt 175.
193	Ośrodek Przedsiębiorczości w Łapach	Obszar strategicznej interwencji, str. 50, mapa 14 Białystok wraz ze strefą bezpośredniego oddziaływania	<u>mapa 14.</u> Wskazany jest niezatwierdzony zakres obszaru funkcjonalnego Miasta Białystok, co jest mylące. Obowiązującą w ramach koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 r. jest mapa 4 Miejskie Obszary Funkcjonalne opracowana w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN pod kierunkiem P. Śleszyńskiego dla MRR, która uwzględnia także Miasto i Gminę Łapy <u>jako element obszaru funkcjonalnego Miasta Białystok.</u>	ważnym aspektem jest także wskazany opis pkt. 1 Białystok i jego obszar funkcjonalny. Należy opisać obszar funkcjonalny i wskazać wszystkie gminy wchodzące w jego skład w oparciu o zapisy dokumentów na szczeblu krajowym, przede wszystkim ww. koncepcję Zagospodarowania Przestrzennego.... Należy wymienić Miasto i Gminę Łapy.	Nie bez znaczenia jest fakt, iż na Mapie 14 pominięta została Gmina Łapy, której Miasto jest ośrodkiem lokalnym dla sąsiednich gmin. To największe miasto powiatu Białostockiego, które coraz bardziej wpisuje się w obszar funkcjonalny miasta Białegostoku – a przemawia za tym: krótki czas dojazdu do Białegostoku – sieć drogowa i sieć kolejowa, konieczność korzystania z instytucji w Białymstoku z uwagi na ich zlokalizowanie (przede wszystkim instytucji powiatowych w mieście Białymstoku). Dobra komunikacja i bliskość daje efekt stworzenia alternatywy dla przedsiębiorców (funkcjonowanie Podstrefy Łapy, kompleksowy plan zagospodarowania przestrzennego) mieszkańców, kultury, sportu itp. lokalizujących swoją działalność w Białymstoku. Łapy To także miejsce do zamieszkania, które charakteryzuje się – krótkim czasem c dojazdu i dużym wyborem dostępnych środków lokomocji. Miasto Łapy t lokalny ośrodek dający niezłe podstawy do zapewnienia dobrej jakości życia (dostępność miejsc w przedszkolach i	niewzględniona	Vide pkt 167.

					żłobkach, placówki oświatowe, obiekty sportowe), a także dostępność do miejsc o walorach przyrodniczych (NPN, rzeka Narew), co daje solidne podstawy do turystyki weekendowej i wypoczynkowej.		
194	Ośrodek Przedsiębiorczości w Łapach	Załączniki graficzne - Mapy	Mapy obrazujące opisywane czynniki w strategii są nieczytelne	Proponuje się zastosowanie większego formatu map obrazujących opisywane w tekście problemy, aspekty itp. Przykładem mogą być mapy z Koncepcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju do 2030 r.	W tekście znajdują się odwołania do tych map i tym samym mają nadane duże znaczenie i są wyznacznikiem wskazanych obszarów interwencji itp. Słaba kolorystyka dodatkowo wpływa negatywnie na ich czytelność. Dlatego też istnieje duże prawdopodobieństwo w błędach interpretacyjnych w tak ważnym dokumencie strategicznym, którego znaczenie dla dalszego funkcjonowania wielu instytucji, w tym samorządów, ma kluczowy wpływ.	niewzględniona	Vide pkt 170.
195	Ośrodek Przedsiębiorczości w Łapach	Cel 1.1 Rozwój przedsiębiorczości – str. 39-40	Główne kierunki interwencji	Wskazanie zbyt ogólnych kierunków interwencji, które praktycznie mają zbliżone znaczenie. Proponuje się uwzględnienie promowania pro biznesowych działań samorządowych związanych z biznesem (tworzenie terenów inwestycyjnych, inkubatorów przedsiębiorczości, rewitalizacja obszarów przemysłowych) oraz promowanie współpracy pomiędzy sektorem biznesowym, naukowym i publicznym.	jedną z kwestii kluczowych do skutecznego rozwoju przedsiębiorczości, jest zapewnienie potencjalnym przedsiębiorcom wsparcia w postaci zapewnienia odpowiedniej infrastruktury: odpowiednio przygotowanych terenów inwestycyjnych a także stworzenia możliwości otwarcia na współpracę pomiędzy sektorem biznesowym, naukowym i publicznym. Współpraca ta może być realizowana na kilku płaszczyznach, mianowicie: konsultacje dokumentów strategicznych, współpraca z sektorem naukowym (możliwość wspólnego wdrażania nowych instrumentów i narzędzi przez środowiska naukowe. Obecnie gminy chcąc wspierać rozwój przedsiębiorczości tworzą szereg instrumentów wspierających w postaci inkubatorów przedsiębiorczości czy parków naukowo-technologicznych, parków przemysłowych itp. w związku z tym zasadne jest aby przy głównych kierunkach interwencji związanych z rozwojem przedsiębiorczości wprowadzić zapisy związane z promocją pro biznesowych działań samorządowych, do których niewątpliwie należą tworzenie terenów	niewzględniona	Vide pkt 173.

					inwestycyjnych, inkubatorów i parków a także promowanie współpracy pomiędzy trzema kluczowymi sektorami: biznesem, nauką i samorządem.		
196	Ośrodek Przedsiębiorczości w Łapach	Cel 2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej – str. 45	Nazwa celu i główne kierunki interwencji	Ukierunkowanie jedynie na współpracę ponadregionalnej. Proponuje się dodanie partnerskiej współpracy w regionie pomiędzy ośrodkami oraz dodanie kierunku interwencji Związanego ze współpracą wewnątrz regionu, sieciami współpracy, rozwoju specjalizacji, rozwiązywaniu wspólnych problemów	Brak jest wskazania, że pomimo różnorodności obszarowej naszego województwa, należy zacieśniać współpracę pomiędzy ośrodkami w województwie. Jedynie wspólne działanie może przynieść trwałe i efektywne rezultaty dla regionu. To szansa na powstanie spójnej sieci komunikacyjnej, wykształcenie specjalizacji w różnych obszarach, ale również skoncentrowanie całego łańcucha produkcji (w aspekcie przedsiębiorczości, jakości życia, ekologii itp.) z danej dziedziny na terenie naszego regionu – to także konsekwencja wskazania na początku Strategii konieczności wykorzystania cech endogenicznych województwa.	niewzględniona	Vide pkt 174.
197	Ośrodek Przedsiębiorczości w Łapach	Cel 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych	Główne kierunki interwencji	proponuje się włączenie nowego kierunku interwencji wyrównania szans, tzw. rewitalizację społeczną obszarów o niskiej aktywności społecznej i zawodowej, a także nagromadzonych problemach społecznych	Rozwój kapitału społecznego uzależniony jest także od jego stanu. Borykamy się z wieloma problemami społecznymi, które przekładają się na jakość życia, ale również poziom i jakość przedsiębiorczości, kadry pracowniczej, jakości świadczonych usług itp.	uwzględniona	Strona 48.
198	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	wizja województwa w roku 2030 (s. 9)	Województwo podlaskie: zielone,....	Propozycja oparcia przyszłego ambitnego (sic!) rozwoju województwa podlaskiego na zielonych technologiach budzi zasadnicze wątpliwości. Stosowanie przyjaznych środowisku, energooszczędnych, niskoodpadowych technologii jest, z jednej strony, obowiązkiem narzuconym zapisami Konstytucji RP odnoszącymi się do koncepcji zrównoważonego rozwoju, z drugiej, elementem prostego rachunku opłacalności inwestycji. Opieranie przyszłego rozwoju województwa na przesłankach oczywistych, nie zapewni województwu	Dzięki wytyczaniu kierunków rozwoju podlaskiego jako „zielonego województwa”, kiedy pozostali dążą do otrzymania statusu metropolii w celu pozyskania dodatkowych środków rozwojowych na infrastrukturę, poziom wykluczenia i izolacji podlaskiego w stosunku do innych części kraju i Europy będzie się nadal zwiększać. Skąd pomysł na pogłębianie wykluczenia i izolacji województwa, a tym samym ograniczanie zatrudnienia i zmniejszania atrakcyjności inwestycyjnej województwa? Dlaczego mamy kochać się przede wszystkim z agroturystyką a nie z innowacyjną przedsiębiorczością, przemysłem,	niewzględniona	Pod hasłami "zielone" i "zielone przemysły" nie kryją się bynajmniej produkcja ekologiczna i ochrona cennych przyrodniczo obszarów. Strategia na stronie 10. podaje liczne przykłady branż, które wykorzystują "zielony" wizerunek regionu, począwszy od przetwórstwa spożywczego, przemysłu maszynowego i drzewnego, ICT, produkcji implantów medycznych, budownictwa ekologicznego i energooszczędnego oraz wielu innych. Jednocześnie Strategia jednoznacznie wskazuje: "Niezbędne jest oparcie konkurencyjności regionalnej gospodarki na wiedzy i innowacjach wdrażanych w zakorzenionych sektorach tradycyjnych. Należy zwiększyć wykorzystanie koncepcji inteligentnych specjalizacji, łącząc tradycje gospodarcze regionu z najnowszą wiedzą i technologiami. Nie można też zaniedbywać nowych rodzących się sektorów gospodarczych" (s. 39.). Sam dokument stawia bardzo wyraźnie na aspekty

				<p>konkurencyjności, bo jest to kierunek, w którym podążają wszyscy. Wraz z rosnącą ogólną świadomością ekologiczną całego społeczeństwa jest to już powszechny trend. Co najmniej połowa polskich województw – szczególnie tych słabiej rozwiniętych - uważa się za „zielone”. Również w kontekście priorytetów europejskiej polityki regionalnej, można zadać pytanie: dlaczego w województwie podlaskim dysponującym znaczącym i wartościowym potencjałem ludzkim „strategia podlaska” skupia się przede wszystkim na „zielonym” Podlasiu, korespondującym tylko z priorytetem nr 2 tzw. „zielonej gospodarki”? Czy produkcja ekologicznej żywności zapewni przyspieszony rozwój i znaczący wzrost zatrudnienia w regionie? Czy szans dynamicznego rozwoju województwa podlaskiego powinno się rzeczywiście upatrywać w turystyce i alternatywnych źródłach energii, czy raczej w rozwijających się przemysłach?</p>	<p>handlem i usługami? Dlaczego w innych województwach, równie atrakcyjnych ze względu na walory turystyczne zidentyfikowano zróżnicowane inteligentne specjalizacje, a w podlaskim tylko produkcję ekologiczną? Czy sam fakt wykorzystywania zakupionych w Niemczech czy Szwecji technologii w elektrowniach wiatrowych, czy w spalarniach biomasy przyspieszy rozwój województwa? Czy samo zwiększenie zakresu wykorzystywania technologii przyjaznych środowisku zapewni dynamiczny rozwój regionu? Raczej nie. Należy się przede wszystkim dokonać analizy perspektyw wielkości zatrudnienia w omawianym sektorze, możliwej wielkości generowanych przychodów i jego produktywności.</p>		<p>gospodarcze rozwoju województwa podporządkowujące aspekty środowiska przyrodniczego celom: 1. Konkurencyjna gospodarka, 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe i 3. Jakość życia. Tak więc środowisko przyrodnicze nie jest wskazane jako samoistny cel województwa. Nigdzie w dokumencie nie znajdziemy również zapisów wskazujących jako cel zakup używanych technologii OZE z jakiegokolwiek kraju UE. Odwrotnie Strategia wskazuje na konieczność wykorzystania szansy jaką stwarza polityka UE, nie tylko w zakresie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, ale również przemysłu, który produkowałby instalacje OZE.</p>
199	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	wizja województwa w roku 2030 (s. 9)	Województwo podlaskie: zielone, otwarte, dostępne, przedsiębiorcze	<p>Zespół proponuje: • zatrudnialność i aktywność zawodowa, • innowacyjność poprzez inteligentne specjalizacje, • przedsiębiorczość, • zielona gospodarka.</p>	<p>W europejskiej polityce regionalnej na lata 2014-2020 priorytetem nr 1 jest „rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach”, priorytetem nr 2 jest rozwój zrównoważony poprzez efektywniejsze wykorzystanie zasobów, gospodarowanie bardziej przyjazne środowisku i bardziej konkurencyjne, a priorytetem nr 3 jest wspieranie gospodarek o wysokim poziomie zatrudnienia zapewniającym spójność społeczną i terytorialną. Za główny miernik realizacji celów przyjmuje wzrost zatrudnienia (do 75%). Dlaczego więc mottem przewodnim dokumentu nie są innowacje i współpraca przedsiębiorstw z instytucjami naukowymi na rzecz dynamizowania innowacyjności w regionie? Unia Europejska od 2014 roku kładzie nacisk przede wszystkim na współpracę środowisk naukowych</p>	niewzględzona	<p>Wizja województwa jest próbą syntetycznego zobrazowania stanu regionu w przyszłości. Zieloność i otwartość zostały wybrane z uwagi na unikalność naszego województwa w tych aspektach, postrzeganie regionu jako zielonego oraz jego przygraniczne położenie, które przy odpowiednim wykorzystaniu, może stać się ważnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego. Z kolei dostępność została wyeksponowana z uwagi na fakt, iż jest to jedno z najczęściej artykułowanych oczekiwań mieszkańców, władz samorządowych i przedsiębiorców tego regionu. Należy jednak pamiętać, że dostępność transportowa nie może być i nie jest w projekcie Strategii traktowana jako cel sam w sobie. Jest ona bowiem jednym z narzędzi wspierania rozwoju gospodarczego województwa, czynnikiem decydującym o atrakcyjności inwestycyjnej regionu. Można więc powiedzieć, że te trzy pierwsze cechy prowadzą niejako do tej ostatniej, choć tak naprawdę najważniejszej – Podlaskie przedsiębiorcze. Koncepcja województwa podlaskiego jako regionu przedsiębiorczego jest zgodna z propozycją zawartą w przedstawionej uwadze. Wskazuje bowiem na wykorzystanie potencjału rozwojowego regionu dla</p>

					z przedsiębiorcami w celu intensyfikacji działań B+R. Dlaczego więc w województwie podlaskim priorytetem jest współpraca wewnętrzna między środowiskami akademickimi a pominięto współpracę między środowiskiem akademickim a przedsiębiorcami? Priorytetem nr 3 w europejskiej polityce regionalnej na lata 2014-2020 jest „sprzyjanie gospodarce o wysokim zatrudnieniu, zapewniającej wysoką spójność społeczną i terytorialną”. Czy bycie „zielonym województwem” zdyktuje zatrudnialność? Czy raczej byłoby to możliwe dzięki rozwojowi potencjału proinnowacyjnego wyłonionego w ramach inteligentnych specjalizacji? „Zielone miejsca pracy” powinny stanowić uzupełnienie dla rozwijających się na tym terenie przemysłów pozarolniczych. Dlaczego w innych województwach inteligentne specjalizacje skupiają się wokół ich potencjału endogenicznego np. motoryzacja, automatyka przemysłowa czy przemysły kreatywne, a dla podlaskiego wybrano „specjalizacje na Wschód” lub „specjalizacje zielone”? Czy nasz rozwój społeczno-gospodarczy może być wzorem dla Białorusi czy Ukrainy? Czy w obecnych uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych możliwy jest rzeczywisty rozwój współpracy w tym kierunku?		rozwijania inteligentnych specjalizacji, a także na wspieranie innowacyjności i kapitału ludzkiego. Należy pamiętać, że wizja - ze względu na swoją skrótość - sygnalizuje tylko pewne kierunki. Jej uszczegółowienie stanowią cele strategiczne i operacyjne, w których opisane są różne aspekty działań związanych z rozwojem przedsiębiorczości (cel 1.1., str. 39.), zwiększaniem innowacyjności przedsiębiorstw, współpracą sfery nauki i biznesu, wspieraniem działalności badawczo-rozwojowej (cel 1.2., str. 40.) czy zwiększaniem zatrudnienia (cel 1.3., str. 40.). Jednocześnie wizja województwa będzie najczęściej eksponowanym elementem Strategii i w związku z tym powinna jednoznacznie sygnalizować unikalne cechy województwa.
200	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	wizja województwa w roku 2030 (s. 9)	...Nasze województwo jest jednym z czterech regionów Polski położonych wzdłuż zewnętrznej granicy Unii Europejskiej. Unia Europejska będzie rozwijała relacje z otoczeniem, a podlaskie jest dla niej naturalną bramą na wschód...	Zgodnie z danymi GUS w 2012 roku konsumenci ze wschodu (dzięki otwartym przejściom przygranicznym) dokonali zakupów w Polsce (16 województw) na kwotę 6,62 mld zł i rzeczywiście nastąpił wzrost obrotu o 25% w stosunku do roku 2011. Ale jest to handel przygraniczny. Powrót poziomu obrotu w przedsiębiorstwach (obecnie jest niski, albo wygasł) sprzed 2002 roku jest możliwy tylko i wyłącznie w wyniku ugody politycznej na szczeblu centralnym. Po co więc zapisywać coś, co nie ma	Czy można zatem na tak słabych podstawach budować strategię województwa?	częściowo uwzględniona	Z uwagi na niewielki popyt wewnętrzny regionu, kluczem do dynamicznego rozwoju jest eksport towarów i usług na rynki zewnętrzne. W Aneksie nr. 2 Diagnoza strategiczna województwa podlaskiego wskazano: "Specyficzną cechą podlaskiego eksportu jest ponadprzeciętna, w stosunku do średniej dla Polski, rola handlu z krajami wschodnimi. Wprawdzie największa część podlaskiego eksportu w 2011 r. trafiła do Niemiec (20,1%), to udział Białorusi (10,3%), Rosji (9,5%) i Litwy (7,8%) jest znaczący. Jednak, w porównaniu z powyższymi krajami oraz udziałem Łotwy (2,0%) w strukturze eksportu, zdecydowanie za mała wydaje się aktywność firm podlaskich na rynku ukraińskim (2,1%) Analiza wskaźnika RCA potwierdza specjalizację regionu na rynku

				realnych podstaw (i zgody władz centralnych po obu stronach - a zwłaszcza rosyjskiej) do funkcjonowania.			białoruskim, rosyjskim i w krajach bałtyckich (znacząco wyższy udział danego kraju w eksporcie podlaskim w stosunku do udziału podlaskiego w eksporcie krajowym) (aneks nr. 2, s. 42.). Tak więc pomimo faktycznie trudnych warunków współpracy z partnerami z krajów leżących na wschód od Polski, w szczególności z Białorusią, podlascy przedsiębiorcy już dziś eksportują dużą ilość towarów i usług na te rynki. Jednocześnie należy podkreślić, iż pomimo niekorzystnych uwarunkowań politycznych można i należy podejmować już dziś wiele działań, które wykorzystają przygraniczne położenie.
201	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	Megatrendy europejskiej i światowej gospodarki (s. 11-13)	W Strategii zostały wskazane następujące megatrendy: • Starzejąca się ludność Europy, • Cofająca się gospodarka, • Ewolucja postaw społecznych, • Spowolniona innowacyjność, • Niedostatek energii, • Odwrócone dostępności, • Spolaryzowany rozwój, • Hybrydowa geografia, • Zablokowane reformy strukturalne, • Europejskie zakleszczenie	Wskazane w dokumencie megatrendy są identyczne z trendami uwzględnianymi przy określaniu uwarunkowań rozwoju województwa opolskiego: http://www.nton.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=9999120629387	Biorąc pod uwagę fakt, że takie same megatrendy mogą odnosić się do wszystkich regionów należałoby jednak uwzględnić megatrendy mające potencjalnie istotne oddziaływanie na województwo podlaskie. Do takich megatrendów można zaliczyć: przekształcenia polityczne i gospodarcze na Białorusi i Ukrainie. Istotne wydaje się pytanie: Dlaczego Autorzy opracowania wskazali tylko na negatywne megatrendy? Dlaczego wskazano tylko megatrendy stanowiące zagrożenia, a nie wyartykułowano megatrendów, które można uznać za szanse rozwoju województwa podlaskiego? W dokumencie nie odniesiono się np. do takich pozytywnych megatrendów, jak: pojawianie się „okien sposobności lokalizacyjnych”, w rezultacie powstania skupień nowych technologii i obszarów eksploatacji nowych surowców”.	niewzględniona	Województwo podlaskie jest częścią Polski, a tym samym Unii Europejskiej. Z tego faktu wynikają powiązania ekonomiczne, prawne i inne. Dlatego decydujące dla Podlaskiego są trendy przeważające w Unii Europejskiej. Jest więc naturalne, że poszczególne polskie województwa w podobny sposób określają oddziaływujące na nie megatrendy. Natomiast elementy strategiczne, charakterystyczne dla województwa, zostały ujęte w analizie SWOT i w diagnozie.
202	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	Analiza SWOT (s. 33)	Wykaz mocnych stron	Zespół proponuje uzupełnić wykaz mocnych stron o następujący czynnik: • stopniowo ujawniającą się specjalizacja przewagi nakładów na działalność badawczo-rozwojową województwa w dziedzinie nauk inżynierskich i technicznych (W. Gacek, M. Matusiak, Innowacyjność gospodarek województw Polski Wschodniej – ocena, znaczenie, perspektywy, 2011, tryb dostępu: http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_regionalna/Strategia_rozwoju_polski_wschodniej_do_2020/Dokumenty/Documents/Innowacyjnosc_		niewzględniona	Przeprowadzona analiza SWOT województwa podlaskiego odnosi się do pozostałych polskich i europejskich regionów. W związku z powyższym występowanie pewnych przewag w odniesieniu jedynie do najsłabiej rozwiniętych regionów Polski Wschodniej nie stanowi wystarczającego uzasadnienia do uznania danej cechy za mocną stronę województwa. Przyjęcie powyższej perspektywy porównawczej było niezbędne z punktu widzenia celu Strategii jakim jest wsparcie konkurencyjności województwa podlaskiego nie tyle w kontekście Polski Wschodniej, lecz w układzie krajowym i europejskim. Ponadto analiza SWOT dotyczy syntetycznie całej struktury społeczno-gospodarczej województwa. Nie jest zorientowana, z konieczności, na aspekt rozwoju poszczególnych dyscyplin naukowych. Identyfikacja takich

				gospodarek.pdf)			dyscyplin, które w najwyższym stopniu mogą wspierać procesy innowacyjne w gospodarce regionu i przyczyniać się do wzrostu konkurencyjności powinna być przedmiotem analiz i rozstrzygnięć w dokumentach wdrożeniowych Strategii.
203	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	Analiza SWOT (s. 33)	Wykaz słabych stron	Zespół proponuje uzupełnić wykaz słabych stron o następujące czynniki: <ul style="list-style-type: none"> • bardzo niską intensywność nakładów B+R na mieszkańca, • wyraźnie niższy od średniej krajowej udział nakładów na badania i rozwój w regionalnym produkcie brutto w kolejnych latach; • niższe od średniej krajowej zaangażowanie przedsiębiorstw w finansowanie działalności badawczo-rozwojowej (BERD 0,082); • małą liczbę jednostek badawczo-rozwojowych; • niską gęstość zatrudnienia w sektorze B+R w regionie; • bardzo wysoki stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej; • słabe symptomy specjalizacji sektora badawczo-rozwojowego województwa; • bardzo niski udział wydatków na prace rozwojowe; • bardzo niską aktywność patentową na milion mieszkańców w stosunku do średniej krajowej (W. Gaczek, M. Matusiak, Innowacyjność gospodarek województw Polski Wschodniej – ocena, znaczenie, perspektywy, 2011, tryb dostępu: http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_regionalna/Strategia_rozwoju_polski_wschodniej_do_2020/Documents/Documents/Innowacyjnosc_gospodarek.pdf) 		częściowo uwzględniona	Cytowane kwestie były analizowane w ramach prac nad analizą SWOT, która z uwagi na konieczność syntezy i uogólnienia nie porusza tak szczegółowych aspektów. Są one uwzględniane w ramach analiz szczegółowych - Aneks nr. 2.
204	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	Diagnoza strategiczna (s. 31) Niektóre konkurencyjne i innowacyjne sektory gospodarki (s. 31)	W dokumencie wskazano następujące konkurencyjne i innowacyjne sektory: <ul style="list-style-type: none"> • Produkcja artykułów mleczarskich, • Produkcja artykułów fornirowanych; • produkcja sklejek, płyt laminowanych, wiórowych oraz desek, • Tkanie materiałów, • Przetwórstwo 	Wskazane w rozdziale sektory gospodarki na podstawie wskaźnika lokalizacji/koncentracji oraz analiz uwzględniających wartość produkcji sprzedanej wydają się niewystarczające do stwierdzenia, że są to sektory konkurencyjne i innowacyjne. Wartość produkcji sprzedanej, przy niskiej produktywności danego sektora, nie	W kontekście poszukiwania obszarów inteligentnej specjalizacji regionu niezbędne jest poddanie analizie sektorów gospodarki województwa w kontekście istniejących w województwie specjalizacji naukowych i badawczych.	nieuwzględniona	Trudno nie zgodzić się z tezą, że wielkość sprzedaży nie musi przekładać się na poziom konkurencyjności. Jednak fakt, że dana branża jest uznawana za tradycyjną nie oznacza, że na tle kraju czy Europy nie może być jednocześnie konkurencyjna. I taki stan rzeczy potwierdzają przytoczone w tabeli dane statystyczne. Jednocześnie należy podkreślić, iż nie można utożsamiać inteligentnych specjalizacji z konkretnymi branżami. Inteligentne specjalizacje są pojęciem szerszym i powinny wskazywać na przewagi komparatywne regionu.

			owoców i warzyw, • Leśnictwo, pozyskiwanie drewna i pokrewne działalności usługowe, • Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	musi świadczyć o wysokiej konkurencyjności. Przyjęte założenia eliminują przykładowo usługi edukacyjne jako element specjalizacji regionu. W. Gaczek i M. Matusiak wskazują na wylaniającą się specjalizację naukową województwa podlaskiego w zakresie nauk inżynierskich i technicznych.			
205	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	cele strategiczne i operacyjne(s. 36)	W dokumencie sformułowano następujące cele strategiczne: Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka; Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe; Cel strategiczny 3. Jakość życia.	Zaproponowane przez Autorów Strategii cele strategiczne budzą wiele wątpliwości z uwagi na fakt, że są bardzo ogólne i nie odzwierciedlają specyfiki i dążeń województwa podlaskiego oraz kierunków polityki regionalnej Unii Europejskiej. Tak sformułowane cele strategiczne mogą być przypisane wszystkim pozostałym regionom Polski. Cele operacyjne powinny być ściśle sformułowane, mierzalne, ambitne, realistyczne i określone w czasie (zasady SMART). W opiniowanym dokumencie, żaden z celów operacyjnych nie jest ani ściśle sformułowany, ani ambitny, ani nie wskazano sposobu pomiaru osiągnięcia celów. Cele operacyjne oraz główne kierunki interwencji przypominają do złudzenia fragmenty poprzednich strategii, których realizacja nie doprowadziła do wyrównania różnic z innymi województwami i nie rokuje nadziei na takie perspektywy w kolejnych latach realizacji. W strategii brakuje celów ukierunkowanych na uczelnie wyższe regionu, jak też na współpracę w triadzie nauka-biznes- administracja. Uczelnie wyższe zostały potraktowane w dokumencie jako jednostki pełniące funkcje dydaktyczne, z marginalnym odniesieniem do działalności naukowo-badawczej.	Skoro dokument „Europa 2020” stawia na obszary metropolitalne, dlaczego nie postawiono za cel Strategii kształtowania polityki regionu wokół Białegostoku jako lokomotywy zmian społeczno-gospodarczych w regionie? Uczelnie wyższe pojawiają się w dokumencie, ale tylko w kontekście podmiotów współfinansujących osiągnięcie poszczególnych celów operacyjnych (s. 66), np. w celu 1.2. Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw, w celu 1.3. Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu, w celu 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych. Żaden cel nie stawia uczelni wyższych w grupie beneficjentów rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Warto zauważyć, że w przyszłej perspektywie finansowania jeszcze większy nacisk zostanie położony na współpracę nauki i biznesu, na etapie aplikowania o granty badawczo- wdrożeńowe.	niewzględiona	Zaproponowane cele oczywiście mogą być wykorzystane przez inne regiony, ale tą samą uwagę można skierować do propozycji celu "Kształtowanie polityki regionu wokół miasta wojewódzkiego". Co więcej dokument wprowadza wyraźną terytorializację celów poprzez obszary strategicznej interwencji, w których interwencja powinna być koncentrowana na różnorodnych zestawach działań. W dokumencie zapisano "stolica województwa podlaskiego jest najsilniejszym biegunem wzrostu, który oddziałuje na cały region. Białystok powinien umacniać swoją pozycję w Polsce Wschodniej, a także w relacjach międzynarodowych. Stolica regionu, chcąc rozwijać swoje funkcje metropolitalne, musi włączać się w sieci krajowej i międzynarodowej współpracy na wszystkich możliwych poziomach" (s. 50). Układ celów wyraźnie różni się od poprzedniej Strategii, przede wszystkim ograniczeniem ich liczby i zaakcentowaniem aspektów gospodarczych (s. 36). Mierniki celów oraz koncentracja interwencji podejmowanej jest niezwykle wyraźna poprzez ograniczenie ich do 6 wskaźników (s. 62). Nieprawdziwe jest również twierdzenie, iż w dokumencie pominięto uczelnie wyższe. Jednakże zdecydowano, iż celem nie może być wspieranie instytucji, ale rozwiązywanie konkretnych problemów rozwojowych województwa. Dlatego też w głównych kierunkach interwencji celu 1.2 wskazano "wspierania działalności B+R w przedsiębiorstwach", czy też "Wspieranie transferu wiedzy i komercjalizacji wyników B+R" (s. 40). Wskazane kierunki interwencji uwzględniają uczelnie wyższe, jednakże pod warunkiem iż będą służyć celowi jakim jest wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw. Oznacza, to że jeśli podlaskie uczelnie nie dostosują się do potrzeb lokalnej gospodarki, to przedsiębiorcy będą mogli korzystać z wszystkich dostępnych instytucji badawczo-rozwojowych, nie tylko z województwa podlaskiego. Również cel operacyjny 1.3 w dużej mierze może i powinien być wykorzystywany przez uczelnie wyższe, jednakże znowu pod warunkiem, iż oferta

							edukacyjna będzie dostosowana do potrzeb rynku pracy. Na stronie 41 zapisano "Podstawowym wyzwaniem jest zatem sprawny, wysokiej jakości system edukacji, w tym ustawicznej i szkoleń, dopasowany do potrzeb gospodarczych i społecznych. Niezbędny jest w związku z tym rozwój współpracy pomiędzy pracodawcami i szkołami, zwłaszcza zawodowymi i wyższymi."
206	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	Cele strategiczne i operacyjne (s. 36). relacje pomiędzy celami strategicznymi (s. 38)	W opinii autorów Strategii u podstaw konstrukcji celów strategicznych leżą założenia o charakterze przekrojowym, do których zalicza się między innymi inteligentną specjalizację – strategię otwartą na idee przyczyniające się do budowania specyficznych przewag regionu.	Mimo zacytowanej w dokumencie deklaracji oraz powoływania się na inteligentną specjalizację w kilku miejscach dokumentu strategii, powstają wątpliwości, czy przedstawiony dokument rzeczywiście zawiera inteligentne specjalizacje regionu. Zgodnie z oficjalnym dokumentem Komisji Europejskiej w sprawie formułowania strategii inteligentnych specjalizacji (RIS 3, 2012) strategia ta opiera się na wiedzy i innowacjach, a pierwszym krokiem przy jej formułowaniu jest analiza regionalnego potencjału do innowacji. Ponadto formułowanie strategii winno przejść przez etap wyboru ograniczonej liczby kierunków rozwojowych spośród wielu określonych wariantów. Dokument strategii nie wskazuje na wystąpienie wymienionych tu elementów strategii inteligentnych specjalizacji. W strategii wymienia się w różnych miejscach wiele sektorów gospodarki regionu, począwszy od rolnictwa, poprzez przetwórstwo spożywcze, produkty tradycyjne, turystykę, zielone sektory, lekki tekstylny, przemysł aparatury medycznej, rehabilitację medyczną do e-biznesu. Nie uwzględnia się jednak ich potencjału do innowacji, nie odpowiada się na pytanie: które z nich są już dojrzałe i nie są w stanie zaoferować zdynamizowania wzrostu, a które są najbardziej perspektywiczne i rozwojowe w warunkach regionu. W dokumencie użyto też określenia „należy zwiększyć wykorzystanie koncepcji inteligentnych specjalizacji” (s. 39, cel	Unia Europejska realizację priorytetu związanego z rozwojem gospodarki opartej na wiedzy i innowacji upatruje w koncepcji inteligentnej specjalizacji (ang. smart specialisation). W propozycji Komisji Europejskiej dotyczącej polityki spójności na lata 2014-2020 inteligentna specjalizacja jest warunkiem wstępnym (tzw. warunkiem ex ante) do korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w latach 2014-2020 w ramach wsparcia inwestycji w zakresie dwóch kluczowych założeń polityki (Polityka spójności na lata 2014-2020. Strategie badawcze i innowacyjne na rzecz inteligentnej specjalizacji, Komisja Europejska 2011.): • wzmacnianie badań, rozwoju technologicznego i innowacji (cel dotyczy badań i innowacji); • poprawa dostępu technologii informacyjno-komunikacyjnych i korzystanie z technologii o wysokiej jakości (cel dotyczy ICT). Inteligentna specjalizacja oznacza identyfikowanie wyjątkowych cech i aktywów każdego kraju i regionu, podkreślenie przewagi konkurencyjnej każdego regionu oraz skupianie regionalnych partnerów i zasobów wokół wizji ich przyszłości ukierunkowanej na osiągnięcia. Warunkiem niezbędnym inteligentnej specjalizacji jest stworzenie dużego obszaru badań i innowacji pozwalającego na nieograniczone konkurowanie. Niezbędne jest wyznaczenie realnych i ambitnych obszarów inteligentnej specjalizacji województwa podlaskiego! Oczekiwać należy, że najnowsza propozycja Komisji Europejskiej w	niewuwzględniona	Autorzy uwagi błędnie identyfikują inteligentne specjalizacje z wyborem ograniczonej liczby branż. Jednocześnie w uzasadnieniu stwierdzono "Inteligentna specjalizacja oznacza identyfikowanie wyjątkowych cech i aktywów każdego kraju i regionu, podkreślenie przewagi konkurencyjnej każdego regionu oraz skupianie regionalnych partnerów i zasobów wokół wizji ich przyszłości ukierunkowanej na osiągnięcia." Takie właśnie unikalne cechy naszego regionu zostały zidentyfikowane w trakcie prac nad Strategią, tj. zasoby naturalne i wizerunek zielonego regionu, co przekłada się na konkurencyjność już istniejących w regionie sektorów. Jednocześnie Strategia wskazuje, w oparciu o analizę potencjału naukowo-badawczego województwa na cały obszar związany z potencjałem Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, który może i powinien zostać wykorzystany do rozwoju wielu branż związanych z szeroko pojętą medycyną. Kolejną unikalną cechą województwa jest położenie na zewnętrznej granicy UE, które w przeszłości budowało potencjał województwa. Należy pomimo ograniczeń administracyjnych dążyć do wykorzystania położenia, a dane statystyczne dotyczące kierunku eksportu podlaskich przedsiębiorstw potwierdzają słuszność tego kierunku interwencji. Zgodnie z wskazanym dokumentem RIS3 nie wystarczy założyć sobie ambitnych celów, np. dotyczących rozwoju branż wysokich technologii, ale potrzeba wskazać iż będzie się posiadało masę krytyczną, która pozwoli na osiągnięcie przewagi konkurencyjnej w danym obszarze. Dlatego też, z uwagi na ograniczony potencjał B+R w województwie należy skupić się na sektorach tradycyjnych, które są zakorzenione w województwie, a w których można i należy wdrażać nowoczesne technologie, wykorzystując również osiągnięcia ośrodków naukowych całego świata.

				strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka), które zostało sformułowane jako rodzaj zalecenia strategicznego. A należy podkreślić, że właściwie zrozumiana inteligentna specjalizacja jest właśnie tym, co powinno być przesądzone w strategii.	zakresie strategii inteligentnych specjalizacji, będzie w naszym województwie potraktowana na tyle poważnie aby rzeczowo ocenić jej potencjał, a następnie wykorzystać ją dla zdynamizowania rozwoju województwa. Obecnie pełni rolę sloganu, który może brzmieć atrakcyjnie dla laików, ale dla znawców ma wydźwięk raczej komiczny.		
207	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	Cel strategiczny 1. konkurencyjna gospodarka (s. 38)	Zawarty w Strategii zapis ...Niezbędne jest oparcie konkurencyjności regionalnej gospodarki na wiedzy i innowacjach wdrażanych w zakorzenionych sektorach tradycyjnych (s. 39)	Sformułowanie zawarte na s. 39 wskazujące, że niezbędne jest oparcie konkurencyjności regionalnej gospodarki na wiedzy i innowacjach wdrażanych w zakorzenionych sektorach tradycyjnych, budzi wiele wątpliwości, zwłaszcza w kontekście niskiej produktywności tradycyjnych sektorów oraz braku w województwie zaawansowanych badań naukowych umożliwiających rozwój tych sektorów. Opieranie przyszłego rozwoju województwa podlaskiego na tradycyjnych sektorach gospodarki miałyby sens w sytuacji, gdy te sektory charakteryzuje wysoka konkurencyjność i decydująca o wysokiej pozycji regionu. W przeciwnym razie słusznym rozwiązaniem powinno być poszukiwanie nisz, które w przyszłości decydowałyby o wysokiej pozycji konkurencyjnej województwa.	Przyszłość rozwoju regionu należy upatrywać w technologiach przełomowych, aktywizujących inne technologie. Do takich technologii należy zaliczyć technologie bio, nano, info i kogno.	nieuwzględniona	W części Diagnoza strategiczna (synteza) oraz szerzej w aneksie 2 podano wiele danych statystycznych i badań wskazujących na potencjał gospodarczy regionu. Wyniki tych analiz jednoznacznie wskazują, iż województwo posiada kilka tradycyjnych sektorów, które są wysoce konkurencyjne nie tylko w odniesieniu do innych regionów Polski, ale również całej Europy. Do sektorów tych należą między innymi przetwórstwo spożywcze, w tym mleka, przemysł drzewny, czy produkcja maszyn rolniczych. Jednocześnie Strategia nie tylko jest otwarta, ale wręcz zachęca do poszukiwania nisz rynkowych. W odniesieniu do nowych technologii dokument wyraźnie wskazuje na konieczność podnoszenia innowacyjności przedsiębiorstw, jednakże z zastrzeżeniem "Jednak w każdym przypadku zastosowana innowacja powinna przynosić wymierne efekty rynkowe" (s. 40). Tak więc celem samym w sobie nie może być stosowanie konkretnych technologii. Celem nadrzędnym zawsze jest podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw.
208	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	Cel operacyjny 1.2. Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw (s. 40)	Zawarty w Strategii zapis ...Na szczególną uwagę zasługuje stymulowanie prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez przedsiębiorstwa, w szczególności związanych z innowacjami produktowymi, a także wprowadzenia wyników tych prac na rynek (s. 40).	Trudno jest znaleźć uzasadnienie dlaczego stymulowanie prac B+R akurat w sferze innowacji produktowych jest szczególnie ważne. Powstaje pytanie dlaczego nie podkreślono prac B+R związanych z innowacjami procesowymi? To przecież nowe technologie prowadzą do przełomowych zmian w sektorach, do dynamicznego rozwoju firm, które są w ich posiadaniu, oraz do całych wiązek innowacji produktowych. Innowacje procesowe są więc równie, a może nawet bardziej, ważne. Podkreślić należy, że nie rodzaj innowacji a jej potencjał ze względu	Zauważyć należy, że wymienione w kierunkach interwencji rodzaje innowacji wyczerpują dostępne możliwości innowacji w myśl Oslo Manual. Wymienianie różnych rodzajów innowacji ma uzasadnienie przy odmiennym podejściu do interwencji w każdej z nich lub gdy zostanie wyraźnie zaznaczona odmienna roli każdej z nich w rozwoju regionu. Takiego poziomu rozumienia natury innowacyjności nie podjęto, więc właściwsze byłoby określenie „wspieranie wszystkich rodzajów innowacji”.	nieuwzględniona	W głównych kierunkach interwencji zdefiniowano "Wspieranie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych" (s. 40). Jednocześnie w opisie celu 1.2 wskazano, iż "Należy przy tym szeroko rozumieć innowacje jako obejmujące wdrażanie nowych produktów, procesów, sposobów organizacji i marketingu. Jednak w każdym przypadku zastosowana innowacja powinna przynosić wymierne efekty rynkowe." (s. 40). Tak więc uwzględniono wszystkie aspekty podnoszone w uwadze. Jednocześnie kolejne zdanie "Na szczególną uwagę zasługuje stymulowanie prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez przedsiębiorstwa, w szczególności związanych z innowacjami produktowymi, a także wprowadzenia wyników tych prac na rynek (s. 40)." miało na celu wskazać, iż celem innowacji (w tym również procesowych) powinno być wprowadzanie nowych lub

				na zasięg nowości oraz możliwości przyczynienia się do dynamicznego wzrostu firm oraz eksportu poza region, powinien stanowić zasadnicze kryterium kwalifikujące do stymulowania prac B+R.			ulepszonych produktów na rynek, co ma w efekcie podnieść konkurencyjność przedsiębiorstw.
209	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych (s. 41)	Cel sformułowany: Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych	Cel 1.4. ma charakter bardzo atrakcyjnej wizji społeczeństwa: społeczeństwa otwartego, z olbrzymim kapitałem zaufania, obywatelskiego i zaangażowanego; niestety nie podano jak mielibyśmy to osiągnąć w naszym województwie. Bezdyskusyjnie zgodzić się należy z roztoczoną wizją, niemniej dokument strategiczny staje się strategią dopiero wówczas, gdy pokazuje (na właściwym taktem dokumentowi poziomie szczegółowości) sposoby osiągania celów, w tym przypadku sposoby podnoszenia kapitału społecznego.	Od takiej wagi dokumentu, jakim jest Strategia rozwoju województwa do roku 2020, oczekuje się wytyczenia trafnych i ambitnych celów rozwojowych, wyposażonych w działania strategiczne, które ułożą się w praktyczne drogowskazy.	nieuwzględniona	Zapisy Strategii nie tylko wskazują cel, jakim jest aktywne społeczeństwo i podnoszenie jakości kapitału społecznego, ale poprzez system realizacji opisany w dokumencie nakazuje współdziałanie wielu podmiotów. Wspólne działanie na rzecz realizacji Strategii, będzie pierwszym krokiem do budowania kapitału społecznego. Jednocześnie wskazanie praktycznych drogowskazów należy do poziomu operacyjnego, w Strategii wskazano jedynie główne kierunki interwencji, które przyczynią się osiągnięcia zamierzonych celów.
210	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	Cel operacyjny 1.5. Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych (s. 42)	... Poza innowacjami technologicznymi potrzebne jest zorientowanie się na innowacje pozatechnologiczne, takie jak organizacyjne (zielone zamówienia publiczne, certyfikacja) czy nowe modele biznesowe (leasing, Product Service Systems) (s. 42)	Zamysł strategiczny w postaci wykorzystywania przez firmy oraz propagowania w ramach regionalnej polityki gospodarczej nowych modeli biznesowych należy uznać za bardzo dobry. Niemniej, finansowania inwestycji poprzez leasing, bez wątplenia, nie można zaliczyć ani do podejścia nowatorskiego ani też wyczerpującego określanie „model biznesowy”.	Przed formułowaniem tego typu wskazań strategicznych należy zapoznać się na czym polega konceptualizacja modelu biznesowego (przykładowo z pracy Magretty z HBS, 2002).	uwzględniona	strona 42
211	Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej	Uwagi ogólne			Strategia rozwoju regionu powinna proponować autentyczne kierunki i metody rozwoju, które stratedzy doskonale rozumieją i są głęboko przekonani o ich słuszności. Dokument strategiczny staje się strategią dopiero wówczas, gdy pokazuje (na właściwym taktem dokumentowi poziomie szczegółowości) sposoby osiągania celów. Bez tego ważnego aspektu dokument ma niewielką wartość jeśli chodzi o zdyktowanie rozwoju regionu. Światowej klasy ekspert od strategii z LSE podaje, że najprostsza definicja strategii brzmi „jak mogę osiągnąć moje cele?” (Markides,	nieuwzględniona	Zespół opiniujący nie zaproponował żadnej alternatywnej propozycji, poza propozycją skopiowaniem celów tematycznych nowej perspektywy. Jednakże Strategia nie odwołuje się jedynie do środków pomocowych UE, a wręcz wskazuje na istotę środków własnych sektora publicznego oraz prywatnego (s. 65). Dokument ten wyraźnie różni się od poprzedniej Strategii, przede wszystkim koncentracją wysiłków na poprawie stanu gospodarki (s. 36).

					<p>2004), a więc podkreśla aspekt sposobów realizacji. Nasuwa się przykładowo pytanie: co oznacza kierunek interwencji „sprawna administracja”? Praktycznie niewiele, dopóki nie zostanie określone na czym owa sprawna administracja ma polegać i jak ją należy osiągnąć; a są na świecie w tym zakresie wypracowane liczne rozwiązania. Województwo podlaskie jest jednym z najsłabiej rozwiniętych gospodarczo regionów kraju o niskiej stopie życiowej mieszkańców. Niska konkurencyjność lokalizacyjna regionu, niska innowacyjność technologiczna, procesowa i produktowa powodują niewielkie zainteresowanie kapitału zagranicznego i krajowego inwestowaniem w regionie. Zdaniem zespołu opiniującego, prezentowana strategia rozwoju województwa podlaskiego nie wyszła poza dotychczasowe schematy i nie wskazuje istotnych sposobów na pokonania luki rozwojowej istniejącej pomiędzy województwem podlaskim a innymi regionami kraju i Europy. Strategia powiela stare wzorce, opierając się w większości na propozycjach działań stereotypowych, tkwiących w utartych koleinach stagnacji. Niestety, w ten sposób region będzie zawsze w tyle za innymi bardziej rozwiniętymi regionami kraju i Europy. Zdaniem autorów opinii, szans rozwojowych województwa podlaskiego należy przede wszystkim upatrywać w paradygmacie skokowego wzrostu produktywności, wynikającego z opanowania i wdrożenia innowacyjnych procesów produkcyjnych i przetwórczych wykorzystujących osiągnięcia przełomowych technologii, na których należałoby oprzeć rozwój regionu, chroniąc jednocześnie jego niepowtarzalne walory środowiskowe. W kształtowaniu celów „Strategii rozwoju województwa podlaskiego” powinny znaleźć odzwierciedlenie</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

					zmiany finansowania w europejskiej polityce regionalnej na lata 2014-2020 w kierunku finansowania regionów zapewniających realizację celów europejskich. Na okres 2014-2020 Unia Europejska dla regionów słabiej rozwiniętych przeznacza największą kwotę 162,60 mld euro (z całej kwoty 376 mld euro przeznaczanej na politykę spójności terytorialnej, społecznej i gospodarczej) [Wniosek w sprawie ram finansowania 2014-2020, KOM (2011) 615, 2011/0276, s. 7]. „Strategia rozwoju województwa podlaskiego do roku 2020” nie uwzględnia kierunków zmian polityki regionalnej Unii Europejskiej. Cele tematyczne funduszy europejskich objęte zakresem wspólnych ram strategicznych na lata 2014-2020 skupiają się w pierwszej kolejności wokół: (i) badań naukowych, (ii) rozwoju technologicznego i (iii) innowacji, a następnie (iv) podnoszenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (art. 9 rozporządzenia Komisji Europejskiej 2011/1141, 2011/1142, KOM (2011) 615) i właśnie te elementy powinny zostać wyeksponowane w strategii w formie celów strategicznych.		
212	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	Wizja województwa do roku 2030 str. 9	Wizja stanowi próbę zobrazowania stanu regionu w przyszłości i jest formą przekazu, mającą zobrazować aspiracje władz samorządowych[...]	Wizja stanowi próbę zobrazowania stanu regionu w przyszłości i jest formą przekazu, mającą zobrazować aspiracje mieszkańców województwa podlaskiego[...]	Województwo jest nie tylko jednostką samorządu terytorialnego. Jest to wspólnota wszystkich mieszkańców. Mieszkańcy będą wraz z władzą publiczną realizować strategię rozwoju. Dokument powinien być jasnym przekazem dążeń wszystkich mieszkańców.	uwzględniona	Strona 9.
213	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	Wizja województwa w toku 2013 str. 10	Think tank na potrzeby całej UE	Użyte wyrażenie nie jest powszechnie zrozumiałe. Proponuję aby w nawiasie wyjaśnić znaczenie wyrażenia Think tank	Używanie wyrażeń nie oczywistych dla potencjalnych odbiorców czyni dokument nieprzyjaznym. Dokument będzie wykorzystywany przez różne środowiska, warto zatem posługiwać się nazewnictwem zrozumiałym, wyraźnie zdefiniować zwroty, ułatwi to korzystanie i zrozumienie zapisów strategii.	uwzględniona	Vide pkt 37.

214	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	Analiza SWOT str. 34 zagrożenia pkt. 6	DRENAŻ MÓZGÓW	Użyte wyrażenie nie jest powszechnie zrozumiałe. Proponuję aby w nawiasie wyjaśnić znaczenie wyrażenia DRENAŻ MÓZGÓW		uwzględniona	Vide pkt 37.
215	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE str. 37 Relacje pomiędzy celami strategicznymi	działania i postępy w ramach jednego celu strategicznego będą wzmacniały możliwości osiągnięcia lepszych wyników w ramach obszarów pozostałych	działania i postępy w ramach jednego celu strategicznego będą wzmacniały możliwości osiągnięcia lepszych wyników w ramach pozostałych obszarów strategii	użyty szyk zdania wymusił ponowne czytanie zdania, gdyż było ono niejasne. Sugeruję używanie szyku zdania, który jednoznacznie będzie oddawał znaczenie.	uwzględniona	Strona 37.
216	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE str. 38 Relacje pomiędzy celami strategicznymi 1) Inteligentna specjalizacja	LIFE SCIENCE	Użyte wyrażenie nie jest powszechnie zrozumiałe. Proponuję aby w nawiasie wyjaśnić znaczenie wyrażenia LIFE SCIENCE	Używanie wyrażen nie oczywistych dla potencjalnych odbiorców czyni dokument nieprzyjaznym. Dokument będzie wykorzystywany przez różne środowiska, warto zatem posługiwać się nazewnictwem zrozumiałym, wyraźnie zdefiniować zwroty, ułatwi to korzystanie i rozumienie zapisów strategii.	uwzględniona	Vide pkt 37.
217	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE CEL STRATEGICZNY 1str. 39, drugi wers od góry	... w zakorzenionych sektorach tradycyjnych	... w zakorzenionych sektorach tradycyjnych: .....tu należałoby je wymienić	Oczywiście sektory tradycyjne pojawiają się w innych miejscach strategii, sugerowałabym w tym miejscu wyszczególnienie ich lub wskazanie gdzie są wymienione	uwzględniona	Strona 39.
218	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	CEL OPERACYJNY 1.3 str. 41, 3 akapit	„DRENAŻOWI MÓZGÓW”	Użyte wyrażenie nie jest powszechnie zrozumiałe. Proponuję aby w nawiasie wyjaśnić znaczenie wyrażenia DRENAŻ MÓZGÓW	Używanie wyrażen nie oczywistych dla potencjalnych odbiorców czyni dokument nieprzyjaznym. Dokument będzie wykorzystywany przez różne środowiska, warto zatem posługiwać się nazewnictwem zrozumiałym, wyraźnie zdefiniować zwroty, ułatwi to korzystanie i rozumienie zapisów strategii.	uwzględniona	Vide pkt 37.
219	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	Cel operacyjny 1.5, str. 42	ZIELONE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE	Pojęcie niezrozumiałe	Jw.	uwzględniona	Vide pkt 37.
220	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	obszary strategicznej interwencji, 4. obszary wiejskie, str. 53	z uwagi na potrzebę zróżnicowania wsparcia, zwłaszcza w przypadku wykorzystania instrumentarium zintegrowanego terytorialnego podejścia...	Proponuję zmianę zapisu z uwagi na jego niezrozumiałość	Jw.	częściowo uwzględniona	Pojęcie zostało wyjaśnione na stronie 57 oraz w słowniczku.

221	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	Kluczowe zagadnienia ponadregionalne współpraca z województwem mazowieckim	rezerwuarem dobrze wykwalifikowanej siły roboczej	Proponuję zastąpienie słowa rezerwuara bardziej przyjaznym w odniesieniu do człowieka rzeczownikiem	Słowo rezerwuara w odniesieniu do ludzi nie brzmi przyjaźnie. Jest to słowo przeważnie używane w kontekście cieczy, substancji, co w odniesieniu do człowieka nie brzmi dobrze, a zapewne nie takie były zamiary autorów zapisu	uwzględniona	Strona 55.
222	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	System realizacji, podpunkt partnerstwo, str. 57	We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne	We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne, prywatne oraz trzeci sektor	Mówiąc o partnerstwie, partnerach społecznych należy pamiętać o 3 sektorze, który nie jest ani sferą publiczną ani prywatną, a są kluczowym spoiwem procesów partnerskich	uwzględniona	Vide pkt 144.
223	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	System realizacji, organizacja procesu wdrażania, str. 58, strefy bezpośrednich i pośrednich kompetencji	Całość zapisu STREFY BEZPOŚREDNICH I POŚREDNICH KOMPETENCJI	W opisie stref kompetencji brakuje umiejscowienia zadań zleczanych w ramach programu współpracy. Jeżeli jest to obszar pośrednich kompetencji to obok projektów należałoby wpisać program współpracy. Jeżeli jest to w strefie kompetencji bezpośrednich należałoby obok JST i spółek dopisać organizacje pozarządowe.	Z punktu widzenia Ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie realizacja zadań województwa poprzez Program Współpracy z NGO jest kluczowym obszarem realizacji zadań przez 3 sektor. Umiejscowienie strategicznego z punktu widzenia tej ustawy narzędzia realizacji zadań w tym miejscu jednoznacznie wskaże, że NOG będą zaangażowane we wdrażanie strategii	częściowo uwzględniona	Strony 58-59.
224	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego	Cel operacyjny 3.2. Poprawa spójności społecznej str. 47	Istotnym elementem będzie zwiększenie dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, co sprzyjać będzie ograniczaniu pogłębiania się sfery ubóstwa.	Istotnym elementem będzie inicjowanie i zwiększenie zakresu partycypacji społecznej obywateli województwa zwłaszcza poprzez sektor organizacji pozarządowych w procesie diagnozy głównych problemów społecznych, jak najszerzego dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, sprzyjających rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego oraz ograniczaniu pogłębiania się sfery ubóstwa.	Brak odniesienia w strategii do kwestii współuczestniczenia obywateli w procesie diagnozy potrzeb społecznych oraz określaniu działań zmierzających do ich zaspokajania.	niewzględniona	W celu operacyjnym 3.2 (str. 47) istotnym jest nie kto, ale jak, do kogo i gdzie będą prowadzone i trafią działania zmierzające do osiągnięcia tytułowego celu. Ważną rolę partnerskiego sposobu współpracy nad rozwiązywaniem najważniejszych problemów regionu, w tym również obszaru spójności społecznej, podkreśla cel operacyjny 1.4, w którym czytamy: „istotne jest wzmacnianie społecznych i obywatelskich kompetencji mieszkańców regionu oraz wspieranie dialogu społecznego” (str. 41), co jest także zapisane w pkt.1 głównych kierunków interwencji tegoż celu (str. 42).
225	Podlaska rada działalności pożytku publicznego	Cel operacyjny 3.2. Poprawa spójności społecznej str. 47	Priorytetowo traktowane będą działania z zakresu aktywnej integracji.	Priorytetowo traktowane będą działania z zakresu aktywnej integracji i przedsiębiorczości społecznej.	Diagnoza przedstawiona w strategii obrazuje niski poziom oraz jakość przedsiębiorczości mieszkańców województwa. Za priorytetowe powinny być traktowane działania nie tylko z zakresu integracji ale również propagowania przedsiębiorczości na poziomie ekonomii społecznej.	uwzględniona	Strona 47.
226	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	str 17 i 18 Aneksu nr 2 Diagnoza Strategiczna Województwa Podlaskiego			Natężenie ruchu Natężenie ruchu w województwie podlaskim nie jest bardzo wysokie, jeśli brać pod uwagę liczbę pojazdów. Także jego perspektywy nie przewidują	uwzględniona	Aneks nr 2.

					drastycznego wzrostu obciążenia ruchem kołowym infrastruktury drogowej na terenie województwa (Program Budowy Dróg Krajowych... 2012). Ma on jednak charakter specyficzny, związany z przygranicznym położeniem regionu i dużego udziału ruchu ciężarowego. W tym zakresie prognozowane jest znaczące obciążenie infrastruktury (w szczególności obecnej drogi krajowej nr 61, która ma stać się drogą szybkiego ruchu S19) (Mapa 7).		
227	Podlaska Rada Działalności Pożytku Publicznego				Zbyt duży poziom ogólności w zakresie charakterystyki celu operacyjnego nie zawierającego potrzeby współuczestnictwa obywateli w procesie diagnozy, planowaniu działań zmierzających do rozwiązania kluczowych problemów mieszkańców województwa.	niewuwzględniona	W celu operacyjnym 3.2 (str. 47) istotnym jest nie kto, ale jak, do kogo i gdzie będą prowadzone i trafią działania zmierzające do osiągnięcia tytułowego celu. Ważną rolę partnerskiego sposobu współpracy nad rozwiązywaniem najważniejszych problemów regionu, w tym również obszaru spójności społecznej, podkreśla cel operacyjny 1.4, w którym czytamy: „istotne jest wzmacnianie społecznych i obywatelskich kompetencji mieszkańców regionu oraz wspieranie dialogu społecznego” (str. 41), co jest także zapisane w pkt.1 głównych kierunków interwencji tegoż celu (str. 42).
228	Lokalna Organizacja Turystyczna „Region Puszczy Białowieskiej”	Strona 9 wizja województwa w roku 2030 „zielone”	„należy utrwać tę percepcję unikalności i wyjątkowości regionu, jako podstawę rozwijania zielonych (ekologicznych) Specjalizacji”	„Należy utrwać tę percepcję unikalności i wyjątkowości regionu, jako podstawę rozwijania zielonych (ekologicznych) specjalizacji , w tym turystyki”	„zielone” województwo stwarza możliwości rozwoju turystyki i wszelkich usług turystycznych. Nie można pominąć turystki, która rozwija się na bazie walorów przyrodniczo-kulturowych w wielu częściach województwa, która była jednym z priorytetów rozwoju województwa, w którą inwestowano od wielu lat i dalej potrzebuje wsparcia. Są podregiony (szczególnie te w otoczeniu obszarów chronionych), które są „skazane” na rozwój turystyki, już się rozwija, daje miejsca pracy i przynosi dochody .	niewuwzględniona	Zawarte w proponowanej uwadze idee wpisują się zapis Strategii, które zakładają rozwój turystyki na tych terenach, które wyróżniają uwarunkowania przyrodnicze. W projekcie gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000, zostały wyszczególnione jako Obszar Strategicznej Interwencji. Występuje bowiem wyraźna korelacja między rozwojem funkcji turystycznych w poszczególnych gminach, a lokalizacją obszarów chronionych (str. 53-54, Mapa 19. vs Mapa 21). Jednocześnie dotychczasowe doświadczenia oraz diagnoza stanu województwa wyraźnie wskazują, iż turystyka nie jest uniwersalnym sektorem, który będzie decydował o rozwoju całego województwa.
229	Lokalna Organizacja Turystyczna „Region Puszczy Białowieskiej”	Strona 10 wizja województwa w roku 2030 „przedsiębiorcze”	„...produkcji i usług wyznaczniku „ekologiczne i zielone”- odnawialnych źródeł energii, technologii przyjaznych środowisku, ekoturystyki, nauk o życiu ... rehabilitacja , turystyka medyczna, ...”	„...produkcji i usług o wyznaczniku „ekologiczne i zielone”- odnawialnych źródeł energii, technologii przyjaznych środowisku, turystyki, nauk o życiu ... rehabilitacja , turystyka prozdrowotna,....”	Turystyka (przyrodnicza, ekoturystyka, agroturystyka, turystyka rowerowa, piesza, wodna, itd.)W województwie podlaskim rozwija się w oparciu o walory przyrodnicze , w większości w otoczeniu obszarów chronionych – więc jest „zielona”. Nie należy ograniczać sformułowania do „ekoturystyki”.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 437.

230	Lokalna Organizacja Turystyczna „Region Puszczy Białowieskiej”	Strona 10 wizja województwa w roku 2030 - schemat graficzny	Eko: „srebrna gospodarka” – turystyka medyczna”, „ekorozwój -ekoturystka w tym agroturystyka”, brama na wschód: :gospodarka zorientowana na wschodnich sąsiadów	Eko: „srebrna gospodarka” – turystyka prozdrowotna”, „ekorozwój –turystka w oparciu o walory przyrodniczo-kulturowe”, brama na wschód: gospodarka zorientowana na wschodnich sąsiadów – dopisać „turystka transgraniczna”	Korekty wynikają z sugestii dotyczącej tekstu – j.w. „turystyka transgraniczna” jest ważnym elementem gospodarki obszarów przygranicznych ze względu na tzw. Turystkę handlową, biznesową.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 437.
231	Lokalna Organizacja Turystyczna „Region Puszczy Białowieskiej”	Strona 17 diagnoza strategicznaPodlaskie- zielone	„...ale położenie geograficzne, walory przyrodnicze oraz wielokulturowość regionu nie przekładają się na atrakcyjność turystyczna... „ i dalej	Całkowicie nie zgadzamy się z takimi zapisami, ponieważ województwo podlaskie jest atrakcyjne turystycznie.	Przytoczone stwierdzenie i opis poniżej w/w stwierdzenia jest bardzo krzywdzący dla naszego regionu, ponieważ województwo podlaskie jest atrakcyjne turystycznie – tak wskazują statystyki, ankiety, opinie chociażby zagranicznych turystów. „mankamenty” turystyczne opisane świadczą o tym, że turystyka jest nie- doinwestowana, wymaga nakładów m.in. Na szkolenia, podnoszenie jakości usług turystycznych, podnoszenie standardów. Zaniedbanie rozwoju turystyki wynika m. In. Z tego, że nie ma zasobnych w fundusze samorządów , a priorytetem dla gmin dotychczas były drogi, kanalizacja, wodociągi a w niewielkim stopniu turystyka.	uwzględniona	Strona 17.
232		Cele strategiczne i operacyjne, cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka, str. 40	CEL OPERACYJNY 1.2. WZROST INNOWACYJNOŚCI PODLASKICH PRZEDSIĘBIORSTW Podniesienie poziomu innowacyjności w działalności podlaskich przedsiębiorstw powinno przyczynić się do wzrostu ich konkurencyjności na rynkach zewnętrznych, a przez to do istotnego wzrostu sprzedaży produktów i usług wytworzonych w regionie. Priorytetowym obszarem oddziaływania powinny być przedsiębiorstwa wykazujące najwyższą konkurencyjność i innowacyjność. Na bazie kluczowych branż regionu, w których działają innowacyjne przedsiębiorstwa, powinny	CEL OPERACYJNY 1.2. WZROST INNOWACYJNOŚCI PODLASKICH PRZEDSIĘBIORSTW Podniesienie poziomu innowacyjności w działalności podlaskich przedsiębiorstw powinno przyczynić się do wzrostu ich konkurencyjności na rynkach zewnętrznych, a przez to do istotnego wzrostu sprzedaży produktów i usług wytworzonych w regionie. Priorytetowym obszarem oddziaływania powinny być przedsiębiorstwa wykazujące najwyższą konkurencyjność i innowacyjność. Na bazie kluczowych branż regionu, w których działają innowacyjne przedsiębiorstwa, powinny być tworzone platformy współpracy środowiska naukowego, instytucji otoczenia biznesu oraz sektora przedsiębiorstw. TREŚĆ UWAGI: Podłożem sprzyjającym do realizacji powyższych celów powinno	W pierwszej kolejności powinno się poszukiwać źródeł technologii w lokalnych ośrodkach naukowych ponieważ umożliwia to stworzenie zamkniętego obiegu gospodarczego: 1.w regionie tworzona jest technologia 2.produkowany jest gotowy produkt 3.następuje wykorzystanie produktu Stworzenie takiego obiegu zapewni maksymalne z generowanie wzrostu zatrudnienia oraz wzrostu PKB . Stanowi to najszybszą drogę do dogonienia pozostałych regionów. - W celu podjęcia decyzji o tym jaki typ technologii wybrać w pierwszej kolejności należy rozpoznać potencjał ekonomiczny, społeczny, uwarunkowania lokalne itd. Jedynie rzetelne prognozy pozwolą w sposób klarowny określić kierunki inwestycji możliwe do wykorzystania w naszym regionie oraz pożądane i akceptowalne przez społeczności. Kluczowe w takim	częściowo uwzględniona	Strona 40.

		<p>być tworzone platformy współpracy środowiska naukowego, instytucji otoczenia biznesu oraz sektora przedsiębiorstw. W dalszej kolejności interwencja powinna dotyczyć wszystkich firm, wprowadzających rozwiązania innowacyjne, bez względu na to czy będą to rozwiązania własne, czy pozyskane. Należy przy tym szeroko rozumieć innowacje jako obejmujące wdrażanie nowych produktów, procesów, sposobów organizacji i marketingu. Jednak w każdym przypadku zastosowana innowacja powinna przynosić wymierne efekty rynkowe. Współcześnie coraz częściej współautorami innowacji są klienci i użytkownicy produktu czy usługi, dlatego potrzebna jest reorientacja na innowacje otwarte. Na szczególną uwagę zasługuje stymulowanie prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez przedsiębiorstwa, w szczególności związanych z innowacjami produktowymi, a także wprowadzenia wyników tych prac na rynek. Należy wspierać przede wszystkim przedsięwzięcia podnoszące konkurencyjność w wymiarze krajowym i międzynarodowym. Jednocześnie będą podejmowane działania poprawiające dostęp przedsiębiorstw do kapitału z wykorzystaniem inżynierii finansowej, co w efekcie</p>	<p>być przede wszystkim wsparcie lokalnych ośrodków badawczych, które oferują technologię o dużym potencjale ekonomicznym i społecznym, a tym samym zapewniający długofalowy rozwój gospodarczy implikujący, wzrost zatrudnienia oraz wzrost PKB per capita. Działanie takie należy tworzyć w oparciu o procedury i mechanizmy instytucjonalnego wspierania komercjalizacji wynalazków: profesjonalne szacowanie komercyjnej wartości odkrycia jak i wsparcie przy poszukiwaniu inwestora. KONIEC TREŚCI UWAGI W dalszej kolejności interwencja powinna dotyczyć wszystkich firm, wprowadzających rozwiązania innowacyjne, bez względu na to czy będą to rozwiązania własne, czy pozyskane. Należy przy tym szeroko rozumieć innowacje jako obejmujące wdrażanie nowych produktów, procesów, sposobów organizacji i marketingu. Jednak w każdym przypadku zastosowana innowacja powinna przynosić wymierne efekty rynkowe. Współcześnie coraz częściej współautorami innowacji są klienci i użytkownicy produktu czy usługi, dlatego potrzebna jest reorientacja na innowacje otwarte. Na szczególną uwagę zasługuje stymulowanie prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez przedsiębiorstwa, w szczególności związanych z innowacjami produktowymi, a także wprowadzenia wyników tych prac na rynek. Należy wspierać przede wszystkim przedsięwzięcia podnoszące konkurencyjność w wymiarze krajowym i międzynarodowym. Jednocześnie będą podejmowane działania poprawiające dostęp przedsiębiorstw do kapitału z wykorzystaniem inżynierii finansowej, co w efekcie przyczyni się do</p>	<p>działaniu są procedury i mechanizmy instytucjonalnego wspierania komercjalizacji wynalazków: profesjonalne szacowanie komercyjnej wartości odkrycia jak i wsparcie przy poszukiwaniu inwestora</p>		
--	--	---	---	---	--	--

			przyczyni się do zwiększenia poziomu inwestycji w regionie. Szczególnego podejścia wymagają małe i średnie przedsiębiorstwa nie partycypujące do tej pory w procesach związanych z podnoszeniem innowacyjności. Konieczne jest zastosowanie instrumentarium, które pozwoliłoby wygenerować w nich popyt na innowacje produktowe, procesowe, marketingowe, organizacyjne. Główne kierunki interwencji: - Promowanie postaw proinnowacyjnych - Wspieranie działalności B+R w przedsiębiorstwach - Zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw - Wspieranie transferu wiedzy i komercjalizacji wyników B+R - Wspieranie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych	zwiększenia poziomu inwestycji w regionie. Szczególnego podejścia wymagają małe i średnie przedsiębiorstwa nie partycypujące do tej pory w procesach związanych z podnoszeniem innowacyjności. Konieczne jest zastosowanie instrumentarium, które pozwoliłoby wygenerować w nich popyt na innowacje produktowe, procesowe, marketingowe, organizacyjne. TREŚĆ UWAGI: Narzędziem realizującym powyższy cel powinny być badania identyfikujące i kwantyfikujące istnienie potencjalnego popytu oraz jego uwarunkowań. Wcielenie takich działań stanowiło by prognozą ułatwiającą skuteczne wydatkowanie środków. KONIEC TREŚCI UWAGI Główne kierunki interwencji: - Promowanie postaw proinnowacyjnych - Wspieranie działalności B+R w przedsiębiorstwach - TREŚĆ UWAGI - Priorytetowe wspieranie przedsięwzięć o znaczącym potencjale, wzrostu zatrudnienia oraz PKB - Zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw - Wspieranie transferu wiedzy i komercjalizacji wyników B+R - Wspieranie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych.			
233	Stowarzyszenie Okolica	cel operacyjny 3.4. ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami, str.49; cel operacyjny kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, Str. 42	1. Realizacja tak postawionego celu wymaga stopniowego odchodzenia od systemu składowania odpadów do systemu opartego na przetworzeniu odpadów do systemu opartego na odzysku surowców oraz energetycznym wykorzystaniu przetworzonych odpadów. Priorytetowym kierunkiem interwencji jest wdrożenie selektywnego zbierania/odbierania odpadów komunalnych i	1. Realizacja tak postawionego celu wymaga stopniowego odchodzenia od systemu składowania odpadów do systemu opartego na odzysku i przetwarzaniu surowców oraz energetycznym wykorzystaniu przetworzonych odpadów. Priorytetowym kierunkiem interwencji jest wdrożenie selektywnego zbierania/odbierania odpadów komunalnych i objęcie nim wszystkich mieszkańców i organizacji województwa. Należy dążyć do zmniejszenia liczby nieefektywnych,	1. Strategia Rozwoju Województwa powinna opierać się na najlepszych, najbardziej efektywnych technologiach przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów, musi także być zgodna z hierarchią ważności w gospodarce odpadami, jasno wynikającą z obowiązujących nas dyrektyw unijnych, stawiającą na pierwszym miejscu segregację, odzysk i recykling, a dopiero na przedostatnim miejscu przed składowaniem unieszkodliwianie odpadów. 2. Proponujemy usunięcie lub sprecyzowanie zapisu ponieważ nie	częściowo uwzględniona	Ad 1 strona 49, ad 2 Zapis „wszystkie organiczne odpady komunalne i odpady z przemysłu spożywczego powinny być zagospodarowane energetycznie” nie sugeruje bynajmniej spalania mokrych odpadów organicznych. Wykorzystanie energetyczne to także biogazowanie lub przetwarzanie w technologii uwęglania hydrotermicznego - hydrothermal carbonization, HTC. Tego typu rozwiązania są od lat z sukcesem wdrażane m.in. w Niemczech i w Austrii. Ad 3 vide pkt 142.

			objęcie nim wszystkich mieszkańców i organizacji województwa. Należy dążyć do zmniejszenia liczby nieefektywnych, lokalnych składowisk odpadów oraz wspierania niskoodpadowych technologii produkcji oraz efektywnych technologii odzysku i unieszkodliwiania 2. Wszystkie organiczne odpady komunalne i odpady z przemysłu spożywczego powinny być zagospodarowane energetycznie 3. Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa.	lokalnych składowisk odpadów oraz wspierania niskoodpadowych technologii produkcji oraz efektywnych technologii odzysku, przetwarzania i unieszkodliwiania. 2. proponujemy usunięcie zapisu 3. Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom społecznym na zasadzie partnerstwa i subsydiarności.	bardzo wiadomo co autorzy strategii mieli na myśli, można się zasugerować, że zakłada on powinność spalania mokrych odpadów organicznych. 3. samo „odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecanie im zadań publicznych. ich kompetencja, jakość realizowanych przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym samym efektywnego dysponowania środkami Publicznymi. ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu idei przedsiębiorczości i otwartości.		
234	Urząd Miasta Grajewo	punkt 5 obszar przygraniczny, str 53		postulat włączenia do tzw. „obszaru transgranicznego” obszaru powiatu grajewskiego.	utrudnione możliwości kooperacji transgranicznej, ograniczone w zakresie korzystania ze środków transgranicznych w zakresie inwestycji tzw. „twardych”, byłby to krok ułatwiający przezwyciężenie barier infrastrukturalnych na terenie nie tylko miasta Grajewo ale i gmin położonych w sąsiedztwie	niewzględniona	Obszar przygraniczny w województwie podlaskim został wyznaczony w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020 (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 13 lipca 2010 r.). KSRR jest dokumentem nadrzędnym wobec Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego. W związku z powyższym, proponowany zapis dotyczący zmiany w delimitacji obszaru przygranicznego byłby sprzeczny z dokumentami wyższej rangi i nie miałby żadnego wpływu na możliwość objęcia powiatu wsparciem w ramach środków EWT.
235	Struktura sieciowa Współtury, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	Diagnoza strategiczna, podlaskie-zielone, str. 17 i 18	Największy potencjał w regionie mają następujące formy turystyki: - aktywna turystyka rowerowa i kajakowa - turystyka wypoczynkowa na obszarach cennych przyrodniczo.... - turystyka medyczna, pielgrzymkowa	Do wymienionych w zapisie form prosimy dodać: - turystyka kulturowa - turystyka edukacyjna	Potencjał w tym wypadku oznacza możliwości, siłę wytwórczą, że pewne formy turystyki nie są doinwestowane nie znaczy, że nie mają potencjału	częściowo uwzględniona	Strona nr 17-18.

236	Struktura sieciowa Współtury, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	Analiza swot, str.33-35	Mocne strony	Prosimy o dodanie do mocnych stron: - unikalne zasoby kulturowe i symboliczne	Zamiana zasobów symbolicznych i kulturowych w kapitał i produkt jest czynnikiem wzrostu już powszechnie uznanym	niewzględniona	Proponowany zapis dotyczy analizy SWOT i nie może być uwzględniony, bowiem analiza zawiera syntetycznie przedstawione słabe i mocne strony, które najsilniej wpływają na rozwój regionu. Niemniej jednak kwestie zawarte w proponowanej uwadze doskonale wpisują w wizję regionu, w której unikalność, wynikająca z wielokulturowości, została mocno zaakcentowana (str. 9).
237	Struktura sieciowa Współtury, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	Cele strategiczne i operacyjne, str.36	Cel horyzontalny – wysokiej jakości środowisko przyrodnicze podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody	Cel horyzontalny – wysokiej jakości środowisko przyrodnicze oraz bogactwo zasobów symbolicznych i kulturowych podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody	Zasoby naturalne to tylko połowa potencjału województwa podlaskiego, drugą połowę stanowią zasoby symboliczne i kulturowe	niewzględniona	Wskazany tu zapis jest celem horyzontalnym i jako taki nie stanowi samoistnego celu rozwojowego. Warunkuje i wspiera możliwości osiągnięcia celów strategicznych. Celowo podkreślone jest tu "środowisko przyrodnicze", bo właśnie ono stanowi naturalną przewagę regionu. Konieczna dbałość o utrzymanie jego wysokiej jakości jest w układzie celów traktowana jako ważny czynnik zwiększający możliwości wzrostu konkurencyjnej gospodarki, a szczególnie jej "zielonych" sektorów (str. 36). Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście Strategii w celu operacyjnym 1.4 (str. 41-42), gdzie mowa o tym, że kultura ma być czynnikiem dynamizującym rozwój społeczno-gospodarczy całego województwa i że należy wzmocnić znaczenie kultury. Ochrona zasobów kulturowych ujęta jest również w głównych kierunkach interwencji w celu operacyjnym 2.3 (str. 45).
238	Struktura sieciowa Współtury, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	Cele strategiczne i operacyjne, str.38	Inteligentna specjalizacja	inteligentna specjalizacja – prosimy dodać po kreacji „zielonych miejsc pracy...” kreację innowacji społecznych	W bloku inteligentna specjalizacja musi się znaleźć miejsce na nowatorskie, innowacyjne rozwiązania w tym na innowacje społeczne promowane już na etapie projektowania strategii europa 2020 przez komisję europejską	częściowo uwzględniona	Strony 41-42.
239	Struktura sieciowa Współtury, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka, str. 39	Miary sukcesu	Proponujemy dodać pkt. 3 wzrost wpływów podatkowych do budżetów gmin i powiatów	Miarą sukcesu muszą być także budżety samorządowe. PKB na 1 mieszkańca i liczba firm - nie zawsze przekłada się wystarczająco na budżet gminy i powiatu co skutkuje niedoinwestowaniem m. In. Instytucji oświatowych i kultury oraz brakiem wkładu własnego wymaganego przez instytucje dotacyjne	niewzględniona	Wzrost lub spadek wpływów podatkowych może wynikać z przyczyn niezależnych od rozwoju gospodarczego (np. zmiany regulacji prawnych), natomiast stabilny wzrost wpływów do budżetów samorządowych powinien opierać się na rozwoju podmiotów gospodarczych, a ten opisują: PKB na 1 mieszkańca oraz liczba firm w proporcji do liczby ludności. Tak więc wprowadzanie proponowanej miary byłoby po części powieleniem już zapisanych.
240	Struktura sieciowa Współtury, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	Cel operacyjny 1.2 wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw, str. 40	Cel operacyjny 1.2 wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw	Cel operacyjny 1.2 wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw i organizacji społecznych	Skoro „przedsiębiorczość to zdolność społeczeństwa do wykorzystania swojego potencjału, oznacza zdolność do wcielania pomysłów w czyn” (str. 39) to interwencja powinna być skierowana także do organizacji społecznych a nie tylko przedsiębiorstw co promują strategia europa 2020 i komisja europejska	niewzględniona	W przypadku gdy organizacje pozarządowe prowadzą działalność gospodarczą, to tym samym są ujęte w celu operacyjnym 1.2. Natomiast rola organizacji pozarządowych została w Strategii szczególnie doceniona. Kierunki interwencji zapisane w celu operacyjnym 1.4 (kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego oraz efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego) są w głównej mierze skierowane właśnie do organizacji pozarządowych. Podobnie rzecz ma się z

							celem operacyjnym 3.2, gdzie obydwa wskazane kierunki interwencji w dużym stopniu mogą być realizowane przez organizację pozarządową. Ponadto w podrozdziale "Organizacja procesu wdrażania" jest mowa o udziale samorządu województwa we współfinansowaniu przedsięwzięć realizowanych przez organizację pozarządową.
241	Struktura sieciowa Współtura, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	Cel operacyjny 1.2 wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw, str. 40	główne kierunki interwencji: - wspieranie działalności b+r w przedsiębiorstwach - zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw	Główne kierunki interwencji: - wspieranie działalności b+r w przedsiębiorstwach i organizacjach społecznych - zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw i organizacji społecznych	Równość podmiotów	niewuwzględniona	Zapisy dotyczą podmiotów gospodarczych. Jeżeli organizacja społeczna (fundacja, stowarzyszenie) zdecyduje się na prowadzenie działalności gospodarczej, także stanie się podmiotem gospodarczym i wskazane zapisy będą jej wówczas dotyczyć. A więc Strategia daje postulowaną w poprawce możliwość. Natomiast rola organizacji pozarządowych została w Strategii szczególnie doceniona. Kierunki interwencji zapisane w celu operacyjnym 1.4 (kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego oraz efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego) są w głównej mierze skierowane właśnie do organizacji pozarządowych. Podobnie rzecz ma się z celem operacyjnym 3.2, gdzie obydwa wskazane kierunki interwencji w dużym stopniu mogą być realizowane przez organizację pozarządową. Ponadto w podrozdziale "Organizacja procesu wdrażania" jest mowa o udziale samorządu województwa we współfinansowaniu przedsięwzięć realizowanych przez organizację pozarządową.
242	Struktura sieciowa Współtura, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	Cel operacyjny 1.3 rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu, str. 41	Główne kierunki interwencji	Główne kierunki interwencji prosimy dodać: - doinwestowanie edukacji przedszkolnej i szkolnej dostosowanej do potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży i ich kompetencji do pracy	Rynek pracy zmienia się i w dalszym ciągu będzie się zmieniał w sposób nieprzewidywalny, strategia musi to uwzględniać inwestując w inteligentny, zrównoważony i włączający społecznie rozwój dzieci i młodzieży	niewuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu strategii. W opisie celu operacyjnego 1.3 czytamy o potrzebie stworzenia sprawnego, elastycznego systemu edukacji dopasowanego do potrzeb gospodarczych i społecznych. Jest to wskazane w głównych kierunkach interwencji: „Poprawa dostępności do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy”. Kwestia edukacji przedszkolnej podjęta jest też w celu operacyjnym 3.1, gdzie napisano wprost: „Należy poprawić dostępność oraz jakość edukacji przedszkolnej.” (str. 47) i wskazano konieczność zmian w edukacji szkolnej: „sektor edukacji formalnej będzie musiał się dostosować do zapewnienia usług i poprawy jakości kształcenia ustawicznego.” W związku z powyższym proponowany zapis powielalby już te zawarte w celu operacyjnym 1.3 i 3.1.
243	Struktura sieciowa Współtura, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	Cel operacyjny 1.4 kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str.	Główne kierunki interwencji: - kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego - efektywne wykorzystanie	Główne kierunki interwencji: - kształtowanie postaw prospołecznych i obywatelskich, wspieranie dialogu społecznego oraz budowy kapitału społecznego - wspieranie instytucji kultury	Jeśli kapitał społeczny ma być katalizatorem procesów rozwojowych to trzeba uwzględnić potrzebne do tego instrumenty	niewuwzględniona	Zamierzeniem Strategii jest skuteczna realizacja postawionych zadań, w tym konkretnym przypadku efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego. W tym kontekście zapis mówiący o wspieraniu instytucji kultury kłóci się z intencją, jaką jest realizacja celu a nie wspieranie podmiotów. Wprowadzenie proponowanego zapisu

		42	potencjału kulturowego	(publicznych, społecznych i prywatnych) oraz efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego			oznaczałoby, iż dopuszczamy sytuację, gdzie instytucje kultury są dotowane, ale nie są jednocześnie zobowiązane do wykorzystania posiadanych zasobów do wzmocnienia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.
244	Struktura sieciowa Współtura, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	Obszary strategicznej interwencji, 6. Gminy, których rozwój ukierunkowany jest siecią natura 2000, str. 53-54	W przypadku tego obszaru strategicznej interwencji szczególnie traktowane będą takie kierunki interwencji jak...	W przypadku tego obszaru strategicznej interwencji szczególnie traktowane będą takie kierunki interwencji jak... prosimy dodać: innowacyjne rozwiązania problemów wynikających ze specyfiki obszaru	Rozwój obszarów „strategicznej interwencji” musi szczególnie traktować rozwiązania innowacyjne	niewzględniona	Zawarte w proponowanej uwadze idee doskonale wpisują się w projekt Strategii, znajdują swoje odzwierciedlenie m.in. w wizji regionu ("Wspieramy innowacyjność", str. 10). W całym projekcie akcentowana jest innowacyjność, traktowana jako narzędzie, które pozwoli na skuteczną realizację wszystkich celów i zadań, jakie wyznacza Strategia. Dlatego nie ma uzasadnienia, by przypisywać rozwiązania innowacyjne do jednego Obszaru Strategicznej Interwencji, skoro są zakładane we wszystkich. Taki zapis mógłby wprowadzać w błąd, sugerując, że innowacyjność jest narzędziem tylko w aspekcie tego OSI. "Strategia Europa 2020 jednoznacznie wskazuje, że priorytetem polityki Unii Europejskiej jest rozwój inteligentny (ang. smart growth) polegający na rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji (...). Projekty rozporządzeń Parlamentu Europejskiego w sprawie przepisów dotyczących funduszy strukturalnych jasno wskazują, że w perspektywie 2014-2020 duży nacisk będzie kładziony na rozwój innowacyjnej gospodarki." (str. 51, aneks Nr. 2 do projektu Strategii p.n.: „Diagnoza strategiczna województwa podlaskiego” – W. Dziemianowicz, P. Nowicka, K. Peszat - 2012)
245	Struktura sieciowa Współtura, Teatr Dramatyczny w Białymstoku	System realizacji, str. 57	Partnerstwo (...) we współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne...	Partnerstwo (...) we współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne, społeczne i prywatne...	Równość podmiotów	uwzględniona	Vide pkt 144.
246	Klaster Spożywczy „NATURALNIE Z PODLASIA”		Cel operacyjny 2.1- główne kierunki interwencji	Stymulowanie powiązań kooperacyjnych (inicjatywy klastrowe,...inne)	Brak możliwości realizowania w ramach wsparcia wspólnych inwestycji eliminuje główne ogniwo, jakim są przetwórcy w procesie wprowadzania przetworzonych surowców rolnych na rynek konsumencki. Samo dotowanie produkcji rolnej bez uwzględnienia dalszych procesów wdrażania produktów na rynek stanowi barierę i uzależnianie od zorganizowanych zewnętrznych struktur branżowych skutecznie odcinających producentów i przetwórców rolnych od bezpośrednich kanałów zbytu, jakimi są sieci handlowe. Obecne systemy zaopatrzenia rynku wymagają nowoczesnych i skutecznych rozwiązań	niewzględniona	Kwestia stymulowania powiązań została ujęta jako zagadnienie horyzontalne. Zgodnie z zapisami jednym z założeń dokumentu jest współpraca - "strategia przyczynia się do powstawania w regionie kultury współpracy opartej na zaufaniu różnorodnych podmiotów i instytucji. Jednocześnie w celu operacyjnym 1.2 wskazano "Na bazie kluczowych branż regionu, w których działają innowacyjne przedsiębiorstwa powinny być tworzone platformy współpracy przedsiębiorstw." (s. 40) Tak więc wskazany obszar został już ujęty w dokumencie.

					logistycznych, konsolidacji produktowej poprzez tworzenie wspólnych ofert, podnoszenia jakości i trwałości produktów. Wspólna konsolidacja skraca łańcuch dostaw na poziomie wytwórca – konsument, co w znacznym stopniu przyczynia się do redukcji kosztów i poprawy rentowności firm a w konsekwencji ich konkurencyjności. Trudno dziś sobie wyobrazić, że w tak rozdrobnionym rynku na poziomie dostawców i producentów z sektora przetwórstwa rolno-spożywczego mała lub średnia firma mogłaby zaopatrywać bezpośrednio takich odbiorców jak np. sieć Biedronka, która na dzień dzisiejszy dysponuje już ok. 2000 placówek a w planach na następne dwa lata chce zwiększyć ich liczbę o 50%. Uważamy, że tworzenie w ramach klastrów w rozdrobnionych strukturach przetwórstwa rolno-spożywczego infrastruktury jak przechowywanie, chłodnie, systemy i centra logistyczne oraz promowanie marki na rynku lokalnym i poza granicami są jedyną szansą utrzymania rozwoju oraz dostępu do rynku. Wyżej przedstawione rozwiązania pozwalają skutecznie konkurować z zewnętrznymi dostawcami i w nich widzimy dzisiaj szansę przetrwania na globalnych rynkach. Liczymy, że postulat nasz zostanie uwzględniony w planowanych aplikacjach i tak jak inne gałęzie gospodarki, którym umożliwiono tworzenie struktur klastrów nie pominie się głównej gałęzi gospodarczej, jaką jest przemysł przetwórstwa rolno-spożywczego		
247		Uwagi/propozycje do wskaźników:		#1. Mierzyć ilość firm, które zatrudniają przynajmniej 5 pracowników (samozatrudnienie to jeszcze nie firma, do jej rozwijania potrzebna są zupełnie inne kompetencje). Zamiast rozdawać pieniądze na dotacje, dawać tańsze kredyty i tworzyć fundusze je gwarantujące dla firm które tworzą		niewzględniona	Ad. 1. Propozycja stoi w sprzeczności z założeniami SRWP - stawiając za jeden z celów wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców regionu nie można eliminować samozatrudnienia, ani podmiotów zatrudniających poniżej 5 pracowników. Rozpoczęcie działalności gospodarczej (cel: wzrost nowozarejestrowanych firmy) rzadko kiedy skutkuje "na starcie" zatrudnieniem większym niż wskazane powyżej, a to właśnie nowe podmioty - ponosząc stosunkowo

				<p>nowe miejsca pracy oraz staże, praktyki i szkolenia dla absolwentów. (miarodajne dane o zatrudnieniu, z każdego miesiąca łatwo pozyskać od ZUS... dane o udzielonych pożyczkach łatwo będzie pozyskać od firm, które będą je świadczyć)</p> <p>#2. Ilość miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych, które były faktycznie wynajęte w ciągu ostatnich 12 miesięcy</p> <p>#3. Ilość odbywających się rynków, targów i bazarów na których można kupić zdrową, ekologiczną żywność z województwa Podlaskiego (certyfikowaną?)</p> <p>#4. Ilość wdrożeń przydomowych elektrowni OZE (wiatr, solary, etc.) oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.</p> <p>#5. Ilość nowych ścieżek rowerowych z infrastrukturą (wiaty przystankowe, stojaki w punktach krajobrazowych) na terenie Puszczy Knyszyńskiej i w okolicy Parków Narodowych.</p> <p>#6. Ilość regularnych połączeń kolejowych, dających możliwość codziennego dojazdu do pracy i szkoły, a w weekend wypadu na rowery (Suwalszczyzna, Biebrza, Białowieża, Narew).</p> <p>#7. Ilość zorganizowanych konferencji i kongresów o sali międzynarodowej - np. dotyczących Partnerstwa Wschodniego, kolejny kongres Esperanto.</p> <p>#8. Terminal intermodalny w okolicach Suwałk, Sokółki (przy granicach Państwa) a w przyszłości w samym Białymstoku.</p> <p>#9. Parking dla rowerów w okolicy dworca (gdzie jak w krajach europy zachodniej można go zostawić bezpiecznie na wiele dni, tygodni a nawet miesięcy) i rewitalizacja Dworca PKS (wizytówka miasta).</p> <p>#10. Lotnisko w formule PPP (np. Białousy)</p>		<p>największe nakłady na etapie rozpoczęcia funkcjonowania, wymagają największego wsparcia. 5-osobowy pułap zatrudnienia jest ponadto niezgodny z definicją mikroprzedsiębiorstwa określoną w aktach KE. Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że w SRWP nie przesądza się o formie wsparcia (dotacje, granty, czy pożyczki) - zależy ono będzie przede wszystkim od charakteru planowanej inwestycji, a zgodnie z założeniami KE na najbliższą perspektywę finansową, w zakresie wsparcia przedsiębiorstw dominować będą właśnie sugerowane kredyty i gwarancje oraz inne instrumenty zwrotne.</p> <p>Ad. 2. Ze względu na niewielką, w skali makro, wartość dodaną branży, w ramach SRWP turystyka nie znalazła się jako preferowany kierunek interwencji.</p> <p>Ad. 3. Proponowany wskaźnik nie ma charakteru strategicznego i może co najwyżej stanowić miernik produktu na poziomie realizacyjnym, tzn. na poziomie poszczególnych inwestycji.</p> <p>Ad. 4. Proponowany wskaźnik ma charakter typowo produktowy - nie wskazuje osiągniętego efektu. W systemie monitorowania SRWP określono miernik rezultatu odnoszący się do OZE (cel operacyjny 1.5), który stanowi wyraz realizacji założonego celu - liczba instalacji sama w sobie nie niesie z kolei takiej wartości poznawczej.</p> <p>Ad. 5. Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny.</p> <p>Ad. 6. Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny. Ponadto, cel ten (oczywiście w szerszym - strategicznym zakresie) jest monitorowany dostępnością komunikacyjną.</p> <p>Ad. 7. Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny. Zaproponowany miernik może być co najwyżej produktem wynikającym z nawiązania współpracy transgranicznej, czy międzynarodowej - samo zorganizowanie konferencji nie gwarantuje jeszcze efektów.</p> <p>Ad. 8. Terminale przeładunkowe i przesiadkowe różnych form transportu są jednym z kierunków interwencji SRWP, jednak bezpośrednie ich ujmowanie w systemie monitorowania nie wydaje się niezbędne (w ujęciu produktowym jest wręcz metodologicznie błędne).</p>
--	--	--	--	---	--	--

							<p>Budowa tego typu infrastruktury powinna wpływać na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, a więc wpływać na wskaźnik ujęty w celu operacyjnym 2.2.</p> <p>Ad. 9. Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny. Propozycja wskazuje bardziej na konkretną inwestycję (lub jej element) niż na wskaźnik monitorowania celów.</p> <p>Ad. 10. Propozycja wskazuje bardziej na konkretną inwestycję (lub jej element) niż na wskaźnik monitorowania celów.</p>
248	Współpracownia Sp. z o.o.	Str. 23 na samym dole	Istnieją plany budowy regionalnego portu lotniczego na terenie województwa podlaskiego, którego uruchomienie planowane jest na 2018 r.	Istnieją plany budowy regionalnego portu lotniczego na terenie województwa podlaskiego, które z powodu przewidywanego braku współfinansowania ze środków UE powinno być rozważone w formule Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (PPP).	<p>W Białousach, mamy w Polsce pierwsze od 1939 r. prywatne lotnisko ze wszystkimi pozwoleniami. https://maps.google.com/maps?q=N53+24+16+E023+13+41&hl=pl&ll=53.402982,23.230591&spn=2.56117,4.938354&ll=37.0625,-95.677068&sspn=53.829089,79.013672&t=h&z=8 Jego właścicielem jest przedsiębiorca, który posiada setki hektarów upraw "borówki amerykańskiej" i w sezonie dający pracę ogromnej ilości osób przy ich zbiorze. Jeśli lotnisko miałoby minimum racjonalności ekonomicznej aby zaistnieć, my jako podatnicy moglibyśmy dofinansować w kwocie planowanej na jego powstanie (pomniejszoną o zakładaną wcześniej dotację z UE) czyli jakieś 250-300mln pln i objąć w projekcie mniejszościowy pakiet akcji. Powierzyć zaś zadanie osobie przedsiębiorczej, właścicielowi tego lotniska. Pokazując swoje dotychczasowe dokonania, zrobi to solidnie i racjonalnie. Oczywiście jeśli by chciał. Jeśli nie udało się go przekonać, lub nie byłoby przesłanek ekonomicznych dla takiej budowy - należy zaniechać budowy lotniska. Korzyści jakie można wymienić w związku z tą lokalizacją: - od strony południowej jest blisko stacji kolejowej w Czarnej Białostockiej, do której regularnie dojeżdżają pociągi osobowe z Grodna - od strony północnej będzie blisko projektowanej nowej trasy S19 z</p>	niewuwzględniona	<p>Województwo Podlaskie niezmiennie dąży do budowy lotniska regionalnego. Raport środowiskowy jednoznacznie wskazuje jako najlepszą lokalizację w Topolanach w gm. Michałowo. Jednak zapis konkretnej lokalizacji wraz z formułą realizacji inwestycji nie może być wpisany do projektu Strategii przed wyczerpaniem stosownej procedury decyzyjnej. Natomiast potrzeba powstania portu lotniczego w województwie podlaskim jest zaakcentowana w celu operacyjnym 2.5 „Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu” (str. 45-46). Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego wskazuje na konieczność szerszego zastosowania PPP, przy czym każdorazowo wymaga to odrębnych i dogłębnych analiz ekonomiczno-finansowych i prawnych. Na str. 66 – Ramy Finansowe - projektu czytamy m.in. :” Źródłem finansowania działań strategicznych będą więc przede wszystkim środki publiczne, uruchamiane przez instytucje różnych poziomów zarządzania rozwojem (...) niezbędne będzie również zaangażowanie środków innych podmiotów, w tym środków prywatnych poprzez wkład własny do projektów współfinansowanych ze środków publicznych bądź przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.” Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii.</p>

					Bielska Podlaskiego, przez Choroszcz, Knyszyn, Korycin do Kuźnicy Białostockiej		
249	Współpracownia Sp. z o.o.	Str. 22	Poza infrastrukturą drogową ważną kwestią jest rozwój sieci kolejowej. Planowane powstanie linii Rail Baltica, która ma połączyć Tallin, Rygę i Kowno z Warszawą, stanowi szansę dla województwa podlaskiego. Niestety, koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 w perspektywie roku 2030 niekorzystnie dla województwa priorytetyzuje działania inwestycyjne (por. zapisy KPZK 2030). Pozytywnie należy ocenić fakt, że odcinek Rail Baltica, mający przebiegać przez Podlaskie, stanowi element TEN-T oraz został wpisany do projektów Connecting Europe Facility (nowego instrumentu finansowego UE), co może w przyszłości pomóc w pozyskaniu środków na tę inwestycję.	Poza infrastrukturą drogową ważną kwestią jest rozwój sieci kolejowej. Planowane powstanie linii Rail Baltica, która ma połączyć Tallin, Rygę i Kowno z Warszawą i Berlinem, weszła w fazę realizacji 23 grudnia 2012 kiedy to podpisano umowę na modernizację pierwszego odcinka na trasie Warszawa - Białystok. Zakończyć się do końca 2015 roku dając możliwość przemieszczania się z prędkością 160km/h w ruchu pasażerskim i 120km/h w ruchu towarowym. Korzyści z tej przebudowy dla pasażerów będą zauważalne dopiero po skonstruowaniu odpowiednio atrakcyjnej oferty przewozowej. Zadanie to spoczywa na przewoźnikach wykonujących usługi publiczne na zlecenie marszałka województwa podlaskiego w zakresie połączeń regionalnych. Pozytywnie należy ocenić fakt, że odcinek Rail Baltica, mający przebiegać przez Podlaskie, stanowi element TEN-T oraz został wpisany do projektów Connecting Europe Facility (nowego instrumentu finansowego UE).	Pisząc strategię jesienią 2012, znając realia w kraju nikt nie przewidywał, że odcinek Rail Baltica tak szybko przejdzie w fazę realizacji. http://www.rynek-kolejowy.pl/38223/Rail_Baltica+_od_d_eklaracji_do_czynow.htm Należy więc jak najszybciej, ze środków w perspektywie 2014-2020 w pierwszej kolejności zainwestować większą ilość środków w nowoczesny tabór kolejowy, który będzie woził nas wszystkich szybko, tanio, ekologicznie, nowoczesnie i bezpiecznie na trasie do Warszawy i po reszcie regionu (stawiając wygraną firmie jako warunek ponowne uruchomienie zakładu naprawczego w Łapach). Kolejnym priorytetem powinno być wybudowanie terminali multimodalnych przy granicach Państwa: - w okolicy Suwałk - w okolicy Sokółki Aby na nie kierować ruch towarowy. Z pozostałych środków, należy skupić się na zbudowaniu portu lotniczego - i uruchomić go np. w Białousach w formie Partnerstwa Publiczno Prywatnego.	niewzględniona	Proponowany zapis z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość nie może być uwzględniony. Dotyczy zapisów w części Diagnoza strategiczna (synteza), której szerszy tekst dostępny jest w aneksie Nr. 2. Idea dotycząca przewozów pasażerskich w regionie zawarta w proponowanym zapisie znajduje swoje odzwierciedlenie w projekcie strategii w celu operacyjnym 2.5 (str. 45-46). Natomiast kwestie dotyczące zbiorowego transportu publicznego zostaną rozstrzygnięte w dokumencie wykonawczym do Strategii. Zgodnie z zapisami systemu realizacji (str. 58, schemat nr 3), konieczne jest opracowanie wielu dokumentów w tym m.in. opracowywanego przez UMWP „Planu zrównoważonego rozwoju transportu publicznego w woj. podlaskim”, który będzie zawierał opis sieci komunikacyjnej niezbędnej do zapewnienia prawidłowego przewozu pasażerów transportem publicznym w regionie.
250	Współpracownia Sp. z o.o.	Aneks 4, System wskaźników monitorowania	Cel operacyjny 1.1 Rozwój przedsiębiorczości 1. Udział powierzchni upraw ekologicznych w powierzchni gruntów rolnych (źródło: GUS). 2. Liczba nowo zarejestrowanych firm (nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym podmioty gospodarki narodowej, źródło: GUS).	Cel operacyjny 1.1 Rozwój przedsiębiorczości 1. Ilość nowych firm w województwie podlaskim, które zatrudniają przynajmniej 5 pracowników (źródło: ZUS) - kierunek wzrost 2. Ilość miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych, które były faktycznie wynajęte w ciągu ostatnich 12 miesięcy (źródło: Podlaska Regionalna Organizacja Turystyczna) - kierunek wzrost 3. Ilość odbywających się rynków, targów i bazarów na których można kupić zdrową, ekologiczną żywność z	W Polsce mamy ponad 2mln działalności gospodarczych, lecz firm które zatrudniają przynajmniej 5 pracowników jest to niecałe 47 tys. podmiotów (wg. comiesięcznych deklaracji ZUS). Bycia samozatrudnionym nie oznacza jeszcze bycia przedsiębiorcą. Sztuczne pompowanie tego wskaźnika jest bezcelowe, co możemy ocenić po realizacji dotychczasowej perspektywy budżetowej. Zamiast po raz kolejny, inwestować w ten sposób ogromną ilość środków, powinniśmy dla firm	niewzględniona	Ad. 1. Propozycja stoi w sprzeczności z założeniami SRWP - stawiając za jeden z celów wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców regionu nie można eliminować samozatrudnienia, ani podmiotów zatrudniających poniżej 5 pracowników. Rozpoczęcie działalności gospodarczej (cel: wzrost nowozarejestrowanych firm) rzadko kiedy skutkuje "na starcie" zatrudnieniem większym niż wskazane powyżej, a to właśnie nowe podmioty - ponosząc stosunkowo największe nakłady na etapie rozpoczęcia funkcjonowania, wymagają największego wsparcia. 5-osobowy pułap zatrudnienia jest ponadto niezgodny z definicją mikroprzedsiębiorstwa określoną w aktach KE. Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że w SRWP nie

				województwa podlaskiego (źródło: Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepletowie) - kierunek wzrost	które tworzą nowe miejsca pracy oraz staże, praktyki i szkolenia dla absolwentów - dawać tańsze kredyty i tworzyć fundusze gwarancyjne. Aktualne bardzo miarodajne statystyki, ile jest takich firm możemy co miesiąc otrzymywać z ZUS. Podobnie sprawa dotyczy upraw ekologicznych. W województwie podlaskim jest ponad 2000 gospodarstw "ekologicznych" jednak produkowane przez nie żywność, można jedynie kupić od dosłownie kilku. Cała reszta jedynie kosi trawy, aby dostawać dopłaty. Pompowanie tego wskaźnika jest bezcelowe i nie rozwija przedsiębiorczości. Powinniśmy, tak jak w przemyśle mleczarskim który zmienił się dzięki inwestycjom w jego przetwórstwo w latach 90tych i wygenerował popyt na jego produkcję - organizować przestrzeń, która wywoła popyt na certyfikowaną produkcję ekologiczną. Wskaźnikiem monitorowania, może być ilość organizowanych wydarzeń, rynków, targów, bazarów na których prezentować się ze swoimi wyborami mogą producenci ekologiczni i tradycyjni. Dane takie można zbierać, za pośrednictwem Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepletowie. Ilość faktycznie wynajmowanych miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych - będzie też wskaźnikiem, mówiącym o faktycznych zmianach postaw ludności na bardziej przedsiębiorcze. Monitorować to może Podlaska Regionalna Organizacja Turystyczna.		przesądza się o formie wsparcia (dotacje, granty, czy pożyczki) - zależeć ono będzie przede wszystkim od charakteru planowanej inwestycji, a zgodnie z założeniami KE na najbliższą perspektywę finansową, w zakresie wsparcia przedsiębiorstw dominować będą właśnie sugerowane kredyty i gwarancje oraz inne instrumenty zwrotne. Ad. 2. Ze względu na niewielką, w skali makro, wartość dodaną branży, w ramach SRWP turystyka nie znalazła się jako preferowany kierunek interwencji. Ad. 3. Proponowany wskaźnik nie ma charakteru strategicznego i może co najwyżej stanowić miernik produktu na poziomie realizacyjnym, tzn. na poziomie poszczególnych inwestycji.
251	Współpracownia Sp. z o.o.	Aneks 4, System wskaźników monitorowania	Cel operacyjny 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw. 3. Nakłady ogółem na działalność badawczą i rozwojową w % PKB 4. Udział podmiotów gospodarczych w nakładach na działalność B+R w %	Cel operacyjny 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw. 3. Nakłady ogółem na działalność innowacyjną (innowacje produktowe, procesowe, marketingowe i organizacyjne) w % PKB 4. Udział podmiotów gospodarczych w nakładach na działalność innowacyjną (innowacje	Wg. Podręcznika Oslo, zasad gromadzenia i interpretowania danych dotyczących innowacji - opracowanego wspólnie przez Komisję Europejską/Eurostat oraz OECD (jako metodyką powszechnie stosowaną, stanowi międzynarodowy standard w zakresie badań statystycznych innowacji w przemyśle oraz sektorze	częściowo uwzględniona	Na poziomie SRWP ujęto wskaźniki bezpośrednio wynikające z zapisów Strategii Europa 2020, gdzie celem jest wzrost nakładów na działalność B+R. Innowacyjność (zgodnie z Podręcznikiem Oslo) będzie monitorowana na poziomie przyszłego Regionalnego Programu Operacyjnego w ramach opracowywanego systemu wskaźników - mierniki związane z innowacyjnością produktową, organizacyjną, itd. Wskaźniki innowacyjności zdefiniowane w oparciu o

				produktowe, procesowe, marketingowe i organizacyjne) w %	usług rynkowych). Jasno stwierdza: "[41.] Innowacje obejmują szereg działań, które nie wchodzą w zakres działalności B+R, takich jak późne etapy działalności rozwojowej na potrzeby fazy przedprodukcyjnej, produkcji i dystrybucji, a także prace rozwojowe o mniejszym stopniu nowości, prace wspomagające takie jak szkolenia i przygotowanie rynku, jak również działania rozwojowo-wdrożeniowe dotyczące innowacji, takie jak nowe metody marketingowe czy nowe metody organizacyjne, których nie zalicza się do innowacji w obrębie produktu lub procesu. Działalność innowacyjna może również obejmować nabycie wiedzy zewnętrznej lub dóbr inwestycyjnych poza działalnością B+R. [107.] Badania i rozwój odgrywają kluczową rolę w działalności innowacyjnej w sektorach wysokiej techniki, natomiast inne sektory zdają się w większym stopniu na przyswajanie wiedzy i technologii". http://www.nauka.gov.pl/fileadmin/user_upload/43/46/43464/20081117_OSLO.pdf Jednocześnie daje do zrozumienia, że w kolejnych odsłonach będą tam dodawane kolejne obszary z zakresu dyfuzji, czyli upowszechniania innowacji i zarządzania wiedzą - jako składniki, które wchodzą do obszaru działalności innowacyjnej.		Podręcznik Oslo znajdują się ponadto na Wspólnej Liście Wskaźników Kluczowych (projekt systemu monitorowania opracowany przez MRR we współpracy z regionami oraz ekspertami zewnętrznymi), która posłuży do monitorowania interwencji publicznej na poziomie całego kraju.
252	Współpracownia Sp. z o.o.	Aneks 4, System wskaźników monitorowania	Cel operacyjny 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych 10. Liczba podmiotów III sektora na 10 000 mieszkańców REGON 11. Średnia liczba korzystających z: muzeów, teatrów i instytucji muzycznych, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, galerii i salonów sztuki, kin, bibliotek publicznych oraz placówek informacyjno-bibliotecznych	Cel operacyjny 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych 10. Liczba podmiotów III sektora na 10 000 mieszkańców REGON 11. Średnia liczba korzystających z: muzeów, teatrów i instytucji muzycznych, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, galerii i salonów sztuki, kin, bibliotek publicznych oraz placówek informacyjno-bibliotecznych 12. Ilość ufundowanych projektów w województwie podlaskim za pomocą portali finansowania społecznościowego (dane:	Coraz popularniejszym trendem staje się finansowanie społecznościowe projektów i wydarzeń kulturalnych (na zasadzie zbiórki internetowej). http://crowdfunding.pl/2013/04/15/dobrze-ci-idzie-polski-crowdfundingu/ Oprócz budżetów patencyjnych i najwyższej jakości deliberacji podczas ich podziału, trzeba tworzyć pewnego rodzaju "matching fund" - system wsparcia, zgodnie z którym jest pomnażana kwota zebrana przez internautów/mieszkańców na jakiś cel społeczny, projekt kulturowy lub organizację społeczną. Jest przejawem	niewzględzona	Proponowany wskaźnik nie ma charakteru strategicznego - może stanowić miernik produktu na poziomie realizacyjnym, tzn. na poziomie poszczególnych inwestycji, które mogą być realizowane np. przez Lokalne Grupy Działania, wpływając pozytywnie na szeroko rozumiany kapitał społeczny oraz wymiar współpracy.

				crowdfunding.pl)	równoczesnego zaangażowania w sprawy obywateli, buduje pozytywny kapitał społeczny, premiuje aktywność, otwartość i przedsiębiorczość.		
253	Współpracownia Sp. z o.o.	Aneks 4, System wskaźników monitorowania	<p>Cel operacyjny 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych 12. Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto 13. Emisja metanu CH4 14. Odsetek spraw załatwianych drogą elektroniczną (jako % z 20 podstawowych usług)</p>	<p>Cel operacyjny 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych 12. Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto 13. Emisja metanu CH4 14. Odsetek spraw załatwianych drogą elektroniczną (jako % z 20 podstawowych usług) 15. Ilość wdrożeń przydomowych elektrowni OZE (wiatr, solary, etc.) oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. 16. Ilość nowych ścieżek rowerowych z infrastrukturą (wiaty przystankowe, stojaki w punktach krajobrazowych) na terenie Puszczy Knyszyńskiej i w okolicy Parków Narodowych. 17. Ilość regularnych połączeń kolejowych, dających możliwość codziennego dojazdu do pracy i szkoły, a w weekend wypadu na rowery (Suwalszczyzna, Biebrza, Białowieża, Narew).</p>	<p>Inwestowanie w OZE jest priorytetem UE. Inwestowanie w duże farmy wiatrowe (np. na Suwalszczyźnie) stoi jednak w sprzeczności z rozwojem turystyki. Inwestowanie w małe, przydomowe elektrownie OZE (które mogą być projektowane, wykonywane i eksportowane na cały świat) z naszego regionu, może być dla nas ogromną szansą. Podobnie sprawa dotyczy przydomowych oczyszczalni ścieków (gdyż żyjemy na terenie w której gęstość zaludnienia stanowi połowę średniego w kraju i nie zawsze opłaca się doprowadzać wszędzie infrastrukturę sieciową). Ścieżki rowerowe na obszarze Puszczy Knyszyńskiej, wychodzące poza bardzo popularną drogę z Białegostoku do Supraśla w dalsze rejony puszczy - może być z jednej strony możliwością zagospodarowania turystycznego i siedliskowego puszczy, oraz dająca szansę na inwestycję komunikacyjną na terenie który nie będzie objęty żadnymi inwestycjami drogowymi w nadchodzących perspektywach. Połączenia kolejowe są kluczowe, w kontekście rosnących cen ropy. Komisja Europejska szacuje że cała strefa wydaje w chwili obecnej ponad 300 miliardów euro rocznie na zakup tego surowca z poza strefy. Inwestycje kolejowe w pociągi, które mogą być napędzane trakcją elektryczną (tak jak zakaz wjazdu samochodów spalinowych do miast w perspektywie roku 2050) są więc priorytetem UE. http://ec.europa.eu/transport/themes/strategies/2011_white_paper_en.htm</p>	niewzględniona	<p>Ad. 15. Proponowany wskaźnik ma charakter typowo produktowy - nie wskazuje osiągniętego efektu. W systemie monitorowania SRWP określono miernik rezultatu odnoszący się do OZE (cel operacyjny 1.5), który stanowi wyraz realizacji założonego celu - liczba instalacji sama w sobie nie niesie z kolei takiej wartości poznawczej.</p> <p>Ad. 16. Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny.</p> <p>Ad. 17. Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny. Ponadto, cel ten (oczywiście w szerszym - strategicznym zakresie) jest monitorowany dostępnością komunikacyjną.</p>

254	Współpracownia Sp. z o.o.	Aneks 4, System wskaźników monitorowania	Cel operacyjny 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej 23. Liczba sieci współpracy transgranicznej (w tym euroregiony) 24. Liczba nowych umów dotyczących współpracy w ramach EWT 25. Ilość zorganizowanych konferencji i kongresów o sali międzynarodowej (np. Partnerstwa Wschodniego, kolejny Kongres Esperanto, etc.)	To kongresy i międzynarodowe konferencje, są oprócz turystyki i inwestycji tym w czym konkurują ze sobą miasta. Jeśli chcemy rozwijać partnerską współpracę musimy konkurować w tym zakresie i wygrywać organizację takich wydarzeń.	niewzględniona	Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny. Zaproponowany miernik może być co najwyżej produktem wynikającym z nawiązania współpracy transgranicznej, czy międzynarodowej - samo zorganizowanie konferencji nie gwarantuje jeszcze efektów.
255	Współpracownia Sp. z o.o.	Aneks 4, System wskaźników monitorowania	Cel operacyjny 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu 27. Długość dróg nowych lub zmodernizowanych - krajowych - wojewódzkich - powiatowych - gminnych 28. Liczba mieszkańców w strefach dostępności drogowej Białegostoku 60 min 29. Liczba mieszkańców w strefach dostępności kolejowej Białegostoku 60 min 30. Średni czas dojazdu z Białegostoku do Warszawy (w transporcie drogowym i kolejowym) 31. Praca eksploatacyjna w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w publicznym transporcie zbiorowym lub Przewozy pasażerów komunikacją regionalną - transport kolejowy - transport zbiorowy samochodowy (bez komunikacji miejskiej) 32. Terminale multimodalne przy granicy kraju z Litwą (okolice Suwałk), oraz Białorusi (okolice Sokółki). 33. Parking dla rowerów w okolicy dworca i rewitalizacja dworca PKS w Białymstoku (jako międzynarodowa wizytówka województwa). 34. Liczba mieszkańców w strefach dostępności w transporcie lotniczym 120 min	Inwestycja w terminale multimodalne, przy granicach kraju jest kluczowa aby ochronić budowaną infrastrukturę drogową. Parking dla rowerów koło dworca, gdzie można by go bezpiecznie zostawić nie tylko na kilka godzin ale też dni, tygodni i miesięcy (jak dzieje się w krajach europy zachodniej) jest podstawowa kombinacją kombinowanego typu transportu. Należy zadbać o dostępność lotniska, czy to przez jego zbudowanie (np. w formule PPP) czy też zagwarantowanie szybkich połączeń kolejowych do już obecnych.	niewzględniona	Ad. 1. Terminale przeładunkowe i przesiadkowe różnych form transportu są jednym z kierunków interwencji SRWP, jednak bezpośrednie ich ujmowanie w systemie monitorowania nie wydaje się niezbędne (w ujęciu produktowym jest wręcz metodologicznie błędne). Budowa tego typu infrastruktury powinna wpływać na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, a więc oddziaływać na wskaźnik ujęty w celu operacyjnym 2.2. Ad. 2. Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny. Propozycja wskazuje bardziej na konkretną inwestycję (lub jej element) niż na wskaźnik monitorowania celów. Ad. 3. Transport lotniczy jest jednym z priorytetów interwencji SRWP, jednak zaproponowany wskaźnik - przy założeniu budowy lotniska na terenie woj. podlaskiego, zliczałby całą ludność regionu (dojazd do lotniska zlokalizowanego w promieniu kilkudziesięciu kilometrów od Białegostoku z każdego punktu w województwie nie powinien przekraczać 120 minut). Natomiast w przypadku budowy połączeń w ramach innych form transportu do lotnisk już funkcjonujących na terenie kraju, byłby "konsumowany" przez wskaźnik "Średni czas dojazdu z Białegostoku do Warszawy..." oraz dwa wskaźniki dodane w ramach konsultacji - vide: uwagi z pkt. 70 i 71.
256	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Białymstoku rekomenduje, by w pracach nad aktualizacją Strategii rozważyć	1) kontynuowanie działań mających na celu budowę lotniska regionalnego oraz umieszczenie odpowiedniego zapisu w rozdziale Analiza SWOT - "szanse" Strategii. Przemawia za tym dostrzegany w SRWP wzrost roli 'aglomeracji Białystok' w procesie rozwoju oraz wzmocnienie potencjału		częściowo uwzględniona	Województwo Podlaskie niezmiennie dąży do budowy lotniska regionalnego, co znajduje swoje odzwierciedlenie w projekcie Strategii. Potrzeba powstania portu lotniczego w województwie podlaskim jest zaakcentowana w celu operacyjnym 2.5 - „Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu”, gdzie czytamy m.in.: „Ważnym zadaniem jest budowa lotniska regionalnego, o parametrach dopasowanych do

		uwzględnienie następujących aspektów:		inwestycyjnego województwa			rzeczywistych potrzeb i możliwości regionu(...)"(str. 45-46). Natomiast z analizy SWOT wyraźnie wynika, iż dostępność komunikacyjna jest największą bolączką regionu. W zagrożeniach poświęcono temu trzy pierwsze punkty (str. 34), a słabe strony województwa rozpoczęto właśnie od kwestii „bardzo słabej dostępności transportowej” (str. 33).
257	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Białymstoku rekomenduje, by w pracach nad aktualizacją Strategii rozważyć uwzględnienie następujących aspektów:		2) ujęcie w rozdziale Cel strategiczny 1. Uniwersytetu w Białymstoku oraz Politechniki Białostockiej jako kluczowych ośrodków wspomagających wzrost konkurencyjności gospodarczej województwa, a w szczególności rozwój kompetencji i budowę kapitału ludzkiego województwa,		nieuwzględniona	Wskazanie przy realizacji celów strategicznych konkretnych podmiotów postawi w gorszej sytuacji inne instytucje (uczelnie, przedsiębiorstwa) i ograniczy konkurencję między nimi, co wpłynie na niższą efektywność działań. Strategia jednoznacznie wskazuje, iż obszary zainteresowania województwa powinno być nie tyle wspieranie konkretnych instytucji, co sprawna i efektywna realizacja celów rozwojowych. W sposób oczywisty nie wyklucza to wymienionych podmiotów, a wręcz pewnym jest że z uwagi na posiadany potencjał podmioty te wpiszą się w realizację wielu celów operacyjnych i kierunków interwencji.
258	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Białymstoku rekomenduje, by w pracach nad aktualizacją Strategii rozważyć uwzględnienie następujących aspektów:		3) ujęcie w rozdziale Diagnoza strategiczna Podlaskie - Dostępne zapisu o dodaniu do listy inwestycji drogowych, odcinka S8 Katryńka - Augustów oraz połączenia drogi S19 z korytarzem transportowym Via Baltica, w ramach poprawy systemu i jakości sieci głównych dróg regionu, przyczyniających się do niwelowania barier rozwoju inwestycyjnego,		uwzględniona	Vide pkt 30.
259	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Białymstoku rekomenduje, by w pracach nad aktualizacją Strategii rozważyć uwzględnienie następujących aspektów:		4) ujęcie w rozdziale Diagnoza strategiczna Podlaskie - Przedsiębiorcze zapisu o rozbudowie nie tylko sieci energetycznej lecz także sieci gazowej w województwie, ze szczególnym uwzględnieniem Miasta Białystok,		częściowo uwzględniona	Strona 43.
260	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Białymstoku rekomenduje, by w pracach nad aktualizacją Strategii rozważyć		5) oparcie Wizji województwa w roku 2030 na zapisie: Województwo podlaskie: przedsiębiorcze, otwarte, dostępne, zielone uwzględniając w ten sposób priorytet działań podejmowanych w ramach zapisów Strategii		nieuwzględniona	Bilans dyskusji wokół kolejności haseł w ramach całych konsultacji, na forum Komitetu Sterującego przemawia za pozostawieniem w niezmienionej kolejności. Ranga czterech użytych określeń jest równorzędna i ich kolejność może być dowolnie konfigurowana.

		uwzględnienie następujących aspektów:					
261	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego	Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego w Białymstoku rekomenduje, by w pracach nad aktualizacją Strategii rozważyć uwzględnienie następujących aspektów:		6) weryfikacja wszelkich inwestycji w regionie, z udziałem środków UE, ze zgodnością z zapisami Strategii, zapewniając w ten sposób spójność długofalowych działań		uwzględniona	Strona 58-59.
262	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie	Uwarunkowania europejskie rozwoju województwa podlaskiego (str. 13); Uwarunkowania rozwoju województwa podlaskiego wynikające z działań podejmowanych na poziomie krajowym (str. 15); Aneks nr 3 do projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 z dnia 19 marca 2013 r. Zgodność Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 z dokumentami europejskimi i krajowymi		Strategia... nie uwzględnia żadnego krajowego lub unijnego dokumentu strategicznego w zakresie ochrony środowiska (zwłaszcza w zakresie ochrony zasobów wodnych), mimo że wizerunek województwa jako regionu ekologicznego jest wymieniony jako szansa.	Z uwagi na to, że Projekt polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016) jest obecnie na etapie projektu, proponujemy uwzględnić cele zawarte w Planach gospodarowania wodami na obszarach dorzecza Wisły, Pregoly oraz Niemna. Na europejskim poziomie proponujemy uwzględnić zapisy Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23.10.2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej - RDW) oraz dokumentu Blueprint to safeguard Europe's Water Resources opracowanego przez Komisję Europejską. Cele powyższych dokumentów pokrywają się z Celem operacyjnym 3.4. Strategii...	częściowo uwzględniona	W Aneksie nr 3 określono powiązania SRWP z Planami gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Pregoly, Niemna, które są narzędziami planistycznymi określającymi cele i działania mające usprawnić proces osiągania celów środowiskowych, określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej. Natomiast dokument Blueprint to safeguard Europe's Water Resources jest komunikatem Komisji, który zgodnie z informacjami ze strony Komisji Europejskiej nie narzuca sztywnych i uniwersalnych rozwiązań, a raczej proponuje zestaw narzędzi, przy pomocy których państwa członkowskie mogą usprawnić gospodarkę wodną w skali kraju, regionu czy dorzecza.

263	Powiat Siemiatycki, Miasto Siemiatycze, Gmina Drohiczyń	Diagnoza strategiczna (synteza)		Wnosimy o uwzględnienie powiatu siemiatyckiego jako obszaru o wysokim potencjale turystycznym opierającym się o walory przyrodnicze i kulturowe (dolina rzeki Bug, liczne zabytki, św. Góra Grabarka)	Uzasadnieniem zgłaszanej uwagi jest dotychczasowe wsparcie inwestycji turystycznych na naszym terenie takich jak: Hotel Kresowiak *** - Siemiatycze, Eternite Spa & wellness – Wólka Nadbużna, Hotel Drohicki ***- Zajęcniki, Hala widowiskowo – sportowa w Siemiatyczach dofinansowane z RPOWP oraz projekt „Bug rajem dla turysty” z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, działanie: Inwestycje w infrastrukturę turystyczną o znaczeniu ponadregionalnym. Projekty te są potwierdzeniem faktu wysokiej atrakcyjności turystycznej powiatu siemiatyckiego. Pominięcie tego obszaru jest zaprzeczeniem dotychczasowej polityki wsparcia rozwoju turystycznego powiatu siemiatyckiego oraz zagrożeniem dotychczasowych działań stymulującym wielofunkcyjny rozwój województwa podlaskiego.	nieuwzględniona	Strategia zakłada rozwój turystyki na tych terenach, które wyróżniają uwarunkowania przyrodnicze, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000. W dokumencie zostały wyszczególnione jako Obszar Strategicznej Interwencji. Występuje bowiem wyraźna korelacja między rozwojem funkcji turystycznych w poszczególnych gminach, a lokalizacją obszarów chronionych (str. 53-54). Co zauważono w "Diagnozie strategicznej województwa podlaskiego": "Rozwój produktów turystycznych powinien się zatem opierać przede wszystkim na zasobach przyrodniczych, dla których przyjeżdża do regionu najwięcej turystów" (aneks nr 2). Jednocześnie należy jednoznacznie wskazać, iż powiat siemiatycki jako taki jest wewnętrznie zróżnicowany i nie wszystkie jego części mogą się rozwijać w oparciu o funkcje turystyczne. Fakt zrealizowania kilku inwestycji w tym obszarze nie może być uzasadnieniem dla proponowanego zapisu. Jedynym kryterium, które mogłoby wskazywać, iż mieszkańcy powiatu siemiatyckiego mogą czerpać znaczne korzyści z turystyki są: liczba pracujących w sektorze, wpływ turystyki na PKB powiatu czy liczba odwiedzających turystów.
264	Powiat Siemiatycki, Miasto Siemiatycze, Gmina Drohiczyń			Konieczność większego wsparcia obszarów funkcjonalnych miast powiatowych na równi z subregionalnymi ośrodkami wzrostu (Łomża, Suwałki i pretendent do ośrodka subregionalnego Bielsk Podlaski) poprzez traktowanie ich także jako obszary strategicznej interwencji a nie jak jest to ujęte w projekcie cytuję " polityka rozwoju regionu powinna dostrzegać również inne ośrodki, które pełnią funkcje ponadlokalne, a jednocześnie przeżywają duże trudności rozwojowe".	Naszym zdaniem strategia powinna te obszary wspierać a nie jedynie dostrzegać. Tego typu umocowanie przyczyni się bez wątpienia do marginalizacji obszarów lokalnych rozumianych jako miasto powiatowe wraz z gminami znajdującymi się w zasięgu ich oddziaływania. Tym bardziej, że duże miasta tj. metropolitalne i prawdopodobnie subregionalne będą miały dodatkowe wsparcie (5 % środków UE) w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.	nieuwzględniona	Ośrodki powiatowe są ujęte jako Obszar Strategicznej Interwencji jest wskazaniem i, przy czym opis tego OSI wyraźnie wskazują na kwestie wsparcia tych ośrodków w pełnieniu funkcji ponadlokalnych. Jednakże ośrodki te nie pełnią i w przyszłości nie będą pełniły identycznych funkcji jak ośrodki subregionalne, stąd inny zakres działań do podjęcia w poszczególnych obszarach województwa.
265	Powiat Siemiatycki, Miasto Siemiatycze, Gmina Drohiczyń	Cele operacyjne		Uzupełnienie celów operacyjnych o wsparcie szeroko rozumianej infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną niektórych obszarów naszego województwa takich jak otoczenie jezior, zbiorników wodnych oraz najatrakcyjniejsze fragmenty rzek (w nawiązaniu do wizji „zielonego” województwa)		nieuwzględniona	Proponowany zapis z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość nie może być uwzględniony. Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju, a nie poszczególne inwestycje. Jednocześnie nie przedstawiono żadnego uzasadnienia, które wskazywałoby na konieczność wyodrębnienia jako celu operacyjnego "szeroko rozumianej infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną niektórych obszarów naszego województwa takich jak otoczenie

							jezior, zbiorników wodnych oraz najatrakcyjniejsze fragmenty rzek". Kwestie związane z rozwojem funkcji turystycznych zostały ujęte w Strategii w OSI Gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000 (s. 53-54).
266	Powiat Siemiatycki, Miasto Siemiatycze, Gmina Drohiczyn			Mając na uwadze nowy okres programowania wnosimy o dokonanie weryfikacji rankingu obszarów atrakcyjności turystycznej miast i gmin województwa podlaskiego poprzez uzupełnienie obecnego rankingu, który między innymi nie uwzględnia atrakcyjności turystycznej Miasta Siemiatycze (trzy duże zalewy/zbiorniki wodne oraz bogactwo historyczne i kulturowe)		niewuwzględniona	Strategia nie zawiera rankingu obszarów atrakcyjności turystycznej miast i gmin województwa podlaskiego.
267	Powiat Siemiatycki, Miasto Siemiatycze, Gmina Drohiczyn			Mocniejsze wyeksponowanie znaczenia drogi nr 19 jako „szkieletu dostępności” południowych obszarów województwa będącego warunkiem dostępności komunikacyjnej tych obszarów w kontekście ich rozwoju gospodarczego.		niewuwzględniona	W wizji województwa podlaskiego przy rozwinięciu hasła „dostępne” podkreślone jest szczególne znaczenie dostępności komunikacyjnej. Czytamy tam: „zasadniczo zostaje skrócony czas podróży z regionu do sąsiednich województw oraz zwiększa się dostępność Białegostoku ze wszystkich ośrodków powiatowych.” Zauważyć też należy, iż projekt kładzie szczególny nacisk na wzmacnianie południowego obszaru województwa, co jest uwidocznione we wskazaniu Bielska Podlaskiego jako potencjalnego czwartego ośrodka subregionalnego w województwie (str. 51). Dodatkowo na stronie 56 wskazano na konieczność poprawy powiązań drogowych i kolejowych z Lublinem, co w praktyce oznacza modernizację drogi S19.
268	Powiat Siemiatycki, Miasto Siemiatycze, Gmina Drohiczyn			Brak wystarczającego wsparcia rozbudowy infrastruktury transportowej (drogi, chodniki, ścieżki pieszo-rowerowe) wpływającej bez wątpienia na większość celów strategicznych w tym cel.1. Konkurencyjna gospodarka i cel 3. Jakość życia.		niewuwzględniona	O potrzebie wsparcia rozbudowy infrastruktury transportowej mówi cel horyzontalny wskazany na schemacie 1. (str. 36). W jego opisie (str. 37) czytamy m.in.:” Nie można mówić o (...)wysokiej jakości życia bez zapewnienia odpowiedniej infrastruktury technicznej i teleinformatycznej. Dobra infrastruktura jest koniecznością i warunkiem, ale nie istotą planowanego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa podlaskiego.” Intencją szerokiego zapisu „infrastruktura techniczna” jest wskazanie, iż nie tylko infrastruktura komunikacyjna wymaga podjęcia aktywnych działań, ale jak to zostało wskazane szeroko w diagnozie stanu województwa cała infrastruktura techniczna, która obejmuje przede wszystkim infrastrukturę komunikacyjną,. Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii.

269	Powiat Siemiatycki, Miasto Siemiatycze, Gmina Drohiczyn			Wsparcie działań w zakresie rewitalizacji centrów miast jako czynnik wpływający na rozwój tych ośrodków podwyższający ich atrakcyjność turystyczną i gospodarczą oraz poprawiając jakość życia ich mieszkańców.		uwzględniona	Strona 49.
270	Powiat Siemiatycki, Miasto Siemiatycze, Gmina Drohiczyn	Kluczowe zagadnienia ponadregionalne		Wnosimy o uzupełnienie zapisu o Siemiatycze jako ośrodek obszaru już współpracującego w układzie ponadregionalnym obejmującym teren województwa podlaskiego, mazowieckiego i lubelskiego (Stowarzyszenie Gmin, Powiatów i Regionów Nadbużańskich oraz Lokalna Grupa Działania „Tygiel Bugu”).		niewzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w celu operacyjnym 2.4. Strategii (str. 45). Siemiatycze, jak i pozostałe ośrodki sąsiadujące z innymi województwami będą współpracować na rzecz m.in. zmiany wizerunku Polski Wschodniej, pozyskiwania inwestorów czy środków publicznych na rozwój. Ideą Strategii jest, aby wszystkie miasta naszego województwa mogły swobodnie współdziałać na płaszczyźnie ponadregionalnej.
271	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	Diagnoza strategiczna (synteza) – Podlaskie – przedsiębiorcze str. 31	Przedostatnie zdanie na stronie „W regionie poza instalacjami opartymi o odnawialne źródła energii, znajduje się tylko jedno znaczących rozmiarów konwencjonalne źródło energii elektrycznej, jakim jest elektrociepłownia w Białymstoku.	Propozycja zapisu Po Przedostatnim zdaniu na stronie 43 województwo posiada znaczący potencjał do wytwarzania energii elektrycznej w skojarzeniu (kogeneracji). W ciepłowniach miast województwa (pow. 5000 mieszkańców) wytwarzana jest energia cieplna na poziomie 2,7 tys. GWh a w okresie letnim na poziomie 0,34tys. GWh. Wielkości te wskazują na potencjał wysokosprawnego wytwarzania energii elektrycznej w skojarzeniu w źródłach o potencjale mocy ok. 80 MW i wielkości wytwarzania ok. 0,8 tys. GWh. Stanowi to podwojenie wytwarzania energii elektrycznej w stosunku do stanu z 2012 roku.	Dane zawarte w propozycji uzupełnienia zapisu pochodzą z badania i obliczeń Zespołu pełnomocników Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie dla województwa podlaskiego oraz danych Urzędu Regulacji Energetyki. Proces wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji jest jednym z najbardziej efektywnych sposobów przetwarzania energii pierwotnej. Poprzez równoczesne wytwarzanie ciepła i energii elektrycznej lub mechanicznej w trakcie tego samego procesu technologicznego (w jednostkach kogeneracji o mocy zainstalowanej elektrycznej powyżej 1 MW) zapewnia się oszczędność energii pierwotnej w wysokości ponad 10% w porównaniu z wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepła w układach rozdzielonych. Technologia wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w skojarzeniu w procesach wysokosprawnych znajduje uznanie w decyzjach rządu RP m.in. w projekcie zmiany ustawy Prawo energetyczne (druk nr 1273 na stronie internetowej http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?documentid=6cded1c4abf8a0adc1257b50002ec540 ; wyniki badania „potencjał przedsiębiorstw	częściowo uwzględniona	Vide pkt 272.

					ciepłowniczych województwa podlaskiego i kierunki rozwoju” przedstawia załącznik nr 1 do niniejszego formularza		
272	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	strona 42	<p>Cel operacyjny 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych zdanie 4 jest następujące: Szczególną rolę odgrywać będą przedsięwzięcia dotyczące produkcji energii w oparciu o źródła odnawialne (OZE), Rozwój OZE to także kwestia bezpieczeństwa energetycznego regionu i ochrony klimatu. Szansą regionu jest w tym zakresie wykorzystanie przyjaznego środowisku modelu zdecentralizowanego wytwarzania energii.</p>	<p>Propozycja zapisu od zdania 4: Szczególną Rolę odgrywać będą przedsięwzięcia dotyczące produkcji energii w oparciu o źródła odnawialne (OZE) i technologiiE wytwarzania w skojarzeniu energii elektrycznej i ciepłej (kogeneracji) w procesach wysokosprawnych. Rozwój OZE i kogeneracji To także kwestia bezpieczeństwa Energetycznego Regionu i ochrony klimatu. Szansą regionu jest w tym zakresie wykorzystanie istniejącej infrastruktury energetycznej przyjaznej środowisku oraz jej rozbudowa dla potrzeb modelu zdecentralizowanego wytwarzania energii</p>	<p>Wykorzystanie technologii wysokosprawnej kogeneracji w procesie wytwarzania energii, to wzrost efektywności procesu pozwalający uzyskiwać wymierne oszczędności energii pierwotnej (ponad 10%), co skutkuje redukcją obciążeń dla środowiska (zmniejszenie Emisji). Kogeneracja korzystnie oddziałuje na bezpieczeństwo energetyczne, ze względu na stabilność dostaw wytwarzanej energii bez względu na porę dnia czy roku. Dostawa ciepła systemowego poprzez wykorzystanie istniejących sieci i ich rozbudowę podłączając lokalne źródła wytwarzania energii pozwoli w sposób znaczący zmniejszyć niskie emisje. Powyższe zgodne jest z polityką UE, dla przykładu w niektórych państwach UE np. Dania ciepło systemowe zabezpiecza ponad 60% zapotrzebowania, a z tego 85% wytwarzane jest w kogeneracji, w Islandii 95% potrzeb w ciepło jest z sieci, w Austrii wdrażane jest działanie wprowadzające obowiązek przyłączenia budynków użyteczności publicznej do ciepła systemowego. Poprawa efektywności Ciepłownictwa systemowego pozwala rozwijać rynki ciepła przy znaczącym obniżeniu zapotrzebowania na energię pierwotną. Ciepło systemowe pozwoli na zintegrowanie rozproszonych Źródeł energii i wykorzystanie ich w procesie wytwarzania ciepła</p>	częściowo uwzględniona	Strona 42.
273	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	strona 68	<p>Lista najważniejszych wyzwań, przed jakimi stoi województwo, jest następująca: ..... 4. Wykorzystanie polityk prowadzonych przez UE oraz rząd Polski do przeprowadzenia rewolucji energetycznej, która</p>	<p>Lista najważniejszych wyzwań, przed jakimi stoi województwo, jest następująca: ..... 4. Wykorzystanie polityk prowadzonych przez UE oraz rząd Polski do przeprowadzenia rewolucji energetycznej, która doprowadzi nie tylko do wzrostu udziału odnawialnych źródeł energii i technologii wytwarzania energii w</p>	<p>Wytwarzanie energii elektrycznej w skojarzeniu (jednoczesny, równoległy proces technologiczny wytwarzania ciepła i prądu) jest najbardziej wydajnym i wysokosprawnym procesem produkcji energii elektrycznej. Warunkiem koniecznym i niezbędnym w tym procesie jest konieczność odbierania ciepła wytwarzanego przez</p>	częściowo uwzględniona	Strona 42.

			<p>doprowadzi nie tylko do wzrostu udziału energii odnawialnej w jej konsumpcji, ale również sprawi, iż właścicielami zdecentralizowanych źródeł energii będą podlascy mieszkańcy i przedsiębiorcy.</p>	<p>procesach wysokosprawnej kogeneracji, pozwalających na jej efektywne wykorzystanie i uzyskanie wymiernych oszczędności w konsumpcji, ale również sprawi, iż właścicielami zdecentralizowanych źródeł energii i infrastruktury będą podlascy mieszkańcy i przedsiębiorcy.</p>	<p>urządzenia produkujące energię elektryczną. Taką możliwość (właściwość) posiadają przedsiębiorstwa ciepłownicze zaopatrujące ludność w ciepło sieciami ciepłowniczymi (dostarczające tzw. ciepło sieciowe, ciepło systemowe). Potencjał ciepłownictwa sieciowego w województwie podlaskim mierzony produkcją energii cieplnej w [MW] wynosi ponad 2 mln 700 tys. MW i dla porównania jest wyższy od całkowitego zapotrzebowania województwa podlaskiego na energię elektryczną – 2 mln 500 tys. MW (str. 31 strategii). Najważniejszym parametrem istotnym dla produkcji energii elektrycznej w skojarzeniu jest możliwość odbierania ciepła w okresie letnim. W tym okresie ciepło jest zużywane przede wszystkim na potrzeby ogrzania ciepłej wody użytkowej. W praktycznym aspekcie przedsiębiorstwa ciepłownicze wg stanu na 31 grudnia 2012 roku dysponowały potencjalną mocą, która mogłaby być wykorzystana w procesach kogeneracji na poziomie 77 MWe (mocy elektrycznej). Wielkość ta jest porównywalna z potencjałem wszystkich biogazowni województwa podlaskiego w 2020 roku – 80 MWE – źródło: Instytut Techniki Odnawialnej. Zatem wykorzystanie już posiadanego potencjału ciepłownictwa sieciowego może przyczynić się do zwiększenia wolumenu produkcji energii elektrycznej w województwie podlaskim o ok. 800 tys. MWh tj. jedna trzecia część aktualnego zapotrzebowania na energię elektryczną. Korygując zapis tego punktu strategii o energię skojarzoną nie wskazujemy na źródła (paliwa) tej energii, gdyż przedsiębiorcy dokładnie będą kalkulować które z nich w danej chwili czy perspektywie czasowej będą najbardziej efektywne. Zwracamy uwagę jedynie na kierunek, technologie, która powinna być dostrzeżona w Strategii, gdyż daje ogromną szansę na</p>	
--	--	--	---	---	---	--

					rozwój zorganizowanego ciepłownictwa i duży przyrost produkcji energii przez podlaskich przedsiębiorców.		
274	Podlaskie Stowarzyszenie Właścielek Firm Klub Kobiet Biznesu	Tytuł dokumentu	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020	Powinno być dodane słowo „projekt”	Wydrukowany dokument bez słowa „projekt” w tytule stwarza wrażenie, że konsultacje niewiele zmieniają a wydrukowany dokument nie jest projektem, propozycją do zmiany ale już właściwymi zapisami strategii. Owszem na stronie 5 na dole pojawia się zapis, że jest to „projekt w wersji z 19 marca 2013” ale i tak taki zapis mógłby znajdować się w ostatecznym dokumencie.	nieuwzględniona	Słowo "projekt" znajduje się na str. 5 pod tytułem "Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020".
275	Podlaskie Stowarzyszenie Właścielek Firm Klub Kobiet Biznesu	Wprowadzenie przesłanki aktualizacji strategii rozwoju województwa - odniesienie do dotychczasowych strategii, pkt 1., str.8	„uspołecznienie procesu opracowania dokumentu – zastosowanie partnerskiego modelu budowania strategii wspólnie z jej interesariuszami”.	Przy opracowaniu projektu dokumentu zastosowano model ekspercki z uwzględnieniem wybranych partnerów samorządowych i społecznych takich jak organizacje przedsiębiorców, pracodawców i organizacje pozarządowe z dziedziny ekologii. W dalszych etapach pracy nad przewiduje się uspołecznienie procesu opracowania dokumentu – zastosowanie partnerskiego modelu budowania strategii wspólnie z jej interesariuszami”.	Określenie "uspołecznionym" procesu opracowania dokumentu" jest nadużyciem, gdyż do prac nad zapisami projektu strategii nie zaproszono przedstawicieli szeroko pojętego trzeciego sektora. Nie można mówić o partnerskim modelu budowania strategii. Żaden z przedstawicieli organizacji pozarządowych poza sferą biznesu i pracodawców i dwiema organizacjami ekologicznymi, nie wszedł do Komitetu Sterującego ani do grup tematycznych	nieuwzględniona	Przedstawiciele organizacji pozarządowych uczestniczyli w pracach nad Strategią od samego początku. Brali udział w spotkaniach poświęconych Strategii, które odbyły się w lipcu i sierpniu 2012 roku w Białymstoku, Siemiatyczach, Łomży i Suwałkach. Byli także członkami grup tematycznych, opracowujących raporty poświęcone określonej problematyce, która znalazła swoje odzwierciedlenie w projekcie Strategii. Z kolei w skład Komitetu Sterującego weszli m.in. przedstawiciele: Podlaskiej Rady Pożytku Publicznego, Podlaskiej Sieci Lokalnych Grup Działania, WWF Polska, Stowarzyszenia Euroregion Niemen. Organizacje pozarządowe miały też możliwość wyrażenia swojej opinii nt. Strategii podczas konsultacji społecznych w Białymstoku (kwiecień-maj 2013 r.). A także podczas dodatkowych spotkań w ramach konsultacji - z organizacjami ekologicznymi (24.04.2013 r.) oraz z organizacjami pozarządowymi (8.05.2013 r.).
276	Podlaskie Stowarzyszenie Właścielek Firm Klub Kobiet Biznesu	Wizja Województwa w roku 2030 str.9	Wizja stanowi próbę zobrazowania stanu regionu w przyszłości i jest formą przekazu, mającą zobrazować aspiracje <u>władz samorządowych</u> .	Wizja stanowi próbę zobrazowania stanu regionu w przyszłości i jest formą przekazu, mającą zobrazować aspiracje mieszkańców województwa podlaskiego.	Zobrazowanie li tylko aspiracji władz samorządowych pozostaje w sprzeczności z partnerskim modelem zaangażowania obywateli i ich organizacji w proces rozwoju regionalnego	uwzględniona	Vide pkt 212.
277	Podlaskie Stowarzyszenie Właścielek Firm Klub Kobiet Biznesu	Wizja Województwa w roku 2030 str.9 „otwarte”	Budowanie relacji poprzez kontakty ze społeczeństwem obywatelskim, przedsiębiorcami, władzami lokalnymi oraz ekspozycja na techniczny dialog budującą specjalizację regionu w relacjach ze wschodnimi sąsiadami Polski.	Budowanie relacji poprzez kontakty ze społeczeństwem obywatelskim, przedsiębiorcami, władzami lokalnymi , aby zbudować specjalizację regionu w relacjach ze wschodnimi sąsiadami Polski.	Zagmatwanie, niezrozumiałość szczególnie razi cyt. „ekspozycja na techniczny dialog”. Proponujemy usunąć to sformułowanie	uwzględniona	Strona 9.

278	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicierek Firm Klub Kobiet Biznesu	Wizja Województwa w roku 2030 str.10 „Przedsiębiorcze”	... w najbliższych latach firmy i mieszkańcy województwa podlaskiego aktywnie uczestniczą w życiu społeczno-gospodarczym i wykorzystują swoje konkurencyjne atuty na rzecz rozwinięcia inteligentnych specjalizacji (....) Wspieramy innowacyjność, rozwój kapitału ludzkiego i kapitału społecznego w regionie.	... w najbliższych latach firmy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy województwa podlaskiego aktywnie uczestniczą w życiu społecznym gospodarczym i wykorzystują swoje konkurencyjne atuty na rzecz rozwinięcia inteligentnych specjalizacji (...) Wspieramy innowacyjność, rozwój kapitału ludzkiego i kapitału społecznego w regionie w tym rozwój ekonomii społecznej	Być może twórcy strategii w określenie „Firmy i mieszkańcy” rozumieją szeroko. Mieszczą się tu też organizacje pozarządowe, w których zrzeszają się mieszkańcy ale nie jest to czytelne i jednoznaczne. dlatego proponujemy rozszerzenie tego zapisu (...) Podobnie w tym zapisie. Zapis o ekonomii społecznej ukierunkowuje myślenie dalekosiężne o przedsiębiorczości społecznej nie nastawionej na zysk a na cele społeczne i pomoc osobom wymagającym wsparcia.	nieuwzględniona	Wspomniany zapis Wizji Województwa ze str. 10 jest opisem syntetycznym, który należy interpretować szeroko. Szczegóły dotyczące kierunków działań znajdujemy w opisach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych. Idea zawarta w propozycji zapisu znajduje swoje odzwierciedlenie w celu 1.1 (str.39) a z kolei cel 1.4 (str. 41-42) Zawarte w propozycji idee są ujęte już w projekcie Strategii, nie wymagają więc dokonania dodatkowych zapisów.
279	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicierek Firm Klub Kobiet Biznesu	Diagnoza strategiczna (synteza) podlaskie – zielone str.17 akapit: .....ale położenie geograficzne, walory przyrodnicze oraz wielokulturowość regionu nie przekładają się na atrakcyjność turystyczną...	Województwo podlaskie posiada potencjał turystyczny, do którego można zaliczyć niemalże naturalne kompleksy puszczańskie, wody powierzchniowe oraz czyste środowisko przyrodnicze, a także walory kulturowe.	Województwo podlaskie posiada potencjał turystyczny, do którego można zaliczyć naturalne kompleksy puszczańskie, wody powierzchniowe oraz czyste środowisko przyrodnicze, a także walory kulturowe	określenie „Niemałże” nic nie wnosi tylko gmatwa zdanie. Im prościej tym lepiej. Bez tego określenia zdanie jest bardziej zrozumiałe.	uwzględniona	Strona 17.
280	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicierek Firm Klub Kobiet Biznesu	Diagnoza strategiczna (synteza) podlaskie – otwarte str.20 akapit: Mieszkańcy Podlaskiego chętniej współpracują w małych rodzinnych grupach niż w organizacjach społecznych	Województwo podlaskie charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem rozwoju „wiążącego” kapitału społecznego, czyli silnymi więziami grup rodzinnych i sąsiedzkich oraz działaniami podejmowanymi na rzecz realizacji celów tych grup. Z drugiej strony województwo należy do regionów o najniższym poziomie rozwoju „pomostowego” kapitału społecznego, który jest utożsamiany z dużym zaangażowaniem w działania na rzecz innych, np. wolontariat, członkostwo w organizacjach pozarządowych	???	Oparcie się na starych cytatach i sam ich dobór nie JEST zbyt fortunny, Dlatego warto poszukać nowszych opracowań.	częściowo uwzględniona	Aneks nr 2.

			skierowanych „na zewnątrz” (Swianiewicz, Herbst 2008). Pod względem liczby organizacji pozarządowych województwo podlaskie plasuje się poniżej średniej dla kraju. Dynamika zmian liczby organizacji pozarządowych w latach 2004-2010 była, co prawda, dodatnia, ale niestety najniższa w kraju (Wykres 3.).				
281	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicierek Firm Klub Kobiet Biznesu	Diagnoza strategiczna (synteza) podlaskie – otwarte str.29 Nazwa Akapitu	...potęgowane procesami migracyjnymi, prowadzącymi do „drenażu mózgów”.	Przyspieszenie procesów migracyjnych wykształconej kadry lub: odpływ z województwa wykwalifikowanej kadry	Dwa połączone akapity tworzą zdanie: ...potęgowane procesami migracyjnymi, prowadzącymi do „drenażu mózgów”. Co oznacza to zdanie? Jest Bardzo niezrozumiałe. Należy wyjaśnić sformułowanie „Drenaż mózgów” albo z niego zrezygnować i określić inaczej, prościej. Wszystkie Akapity powinny być nie urwanymi zdaniami – publikowanymi w częściach po wielokropku, tylko prostymi tytułami – najlepiej w równoważnikach zdań.	uwzględniona	Vide pkt 213.
282	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicierek Firm Klub Kobiet Biznesu	Analiza SWOT str.34 Szanse	(szanse kończą się na pkt.16)	Pkt.17 Wzrost zainteresowania potencjałem aktywnych seniorów, którzy mogliby uzupełniać lukę Migracyjną regionu Pkt 18 Rozwój organizacji pozarządowych w województwie w tym: Przedsiębiorstw społecznych i podmiotów Dbających o mieszkańców wymagających wsparcia (niepełnosprawnych, chorych, ubogich, starych itd.)	pkt.17 To ważne aby w przypadku coraz większego niżu demograficznego oraz coraz większej migracji młodych ludzi wykorzystywać własne regionalne zasoby. Seniorzy Aktywni intelektualnie i fizycznie (bo nie wszyscy są chorzy i chcą wycofania z rynku pracy i aktywności zawodowej) mogliby taką lukę uzupełnić. pkt.18 większa ilość ngo to zwiększanie aktywności obywatelskiej, wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.	częściowo uwzględniona	Ze względu na syntetyczny charakter dokumentu poruszana kwestia nie została ujęta w tak szczegółowy sposób, jak proponuje autor, ale silver economy o której mowa już w wizji uwzględnia te aspekty, dodatkowo uwaga zostanie uwzględniona w ramach opracowania dokumentów wdrożeniowych.
283	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicierek Firm Klub Kobiet Biznesu	Analiza SWOT str.34 Zagrożenia	pkt 6. Drenaż mózgów	migracja młodej wykształconej kadry	Dwa połączone akapity tworzą zdanie: ...potęgowane procesami migracyjnymi, prowadzącymi do „drenażu mózgów”. Co oznacza to zdanie? Jest Bardzo niezrozumiałe. Należy wyjaśnić sformułowanie „Drenaż mózgów” albo z niego zrezygnować i określić inaczej, prościej. Wszystkie akapity powinny być nie urwanymi zdaniami – publikowanymi w częściach po wielokropku, tylko prostymi tytułami – najlepiej w równoważnikach zdań.	uwzględniona	Vide pkt 37.

284	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicierek Firm Klub Kobiet Biznesu	Cel strategiczny 1 – konkurencyjna gospodarka, Cel operacyjny 1.2 – wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw	Główne kierunki interwencji: Zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw	Proponujemy zapis: Zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw społecznych	Przedsiębiorczość społeczna na opiera się tylko i wyłącznie na relacji do wykluczenia społecznego i podniesienia jakości życia osób marginalizowanych, jest ona także elementem ekonomii w ogóle i dlatego powinna zostać ujęta w obszarze również inwestycyjnym. Dodatkowo może to wpłynąć na większe możliwości dofinansowania inwestycji przedsiębiorstw społecznych.	nieuwzględniona	W celu operacyjnym 3.2 istnieje zapis dotyczący wzmocnienia roli ekonomii społecznej poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej. Jednocześnie nie wyklucza to dostępu przedsiębiorstw społecznych do kapitału w ramach celu 1.2, jednakże cel ten dotyczy aspektów gospodarczych a nie społecznych.
285	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicierek Firm Klub Kobiet Biznesu	Wyzwania województwa podlaskiego str.68	Wyzwania kończą się na pkt.7	po słowach :”...i parlamencie europejskim” a przed słowami:” lista ta...” dodać pkt 8.: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego w województwie podlaskim; trzeci sektor staje się ważnym uczestnikiem procesu zmniejszania różnic społeczno-gospodarczych na obszarze naszego regionu	Rozwój społeczeństwa obywatelskiego należeć powinien do grupy wyzwań województwa podlaskiego, Dlatego powinien być zapisany w tej części strategii. Województwo podlaskie powinien być nie tylko regionem powołano wobec pokoleń, ale także regionem aktywnych obywateli.	nieuwzględniona	Należy zgodzić się z intencją zawartą w propozycji, która wskazuje konieczność rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, poprzez między innymi aktywną działalność podmiotów trzeciego sektora. Jednakże wyzwanie te ma charakter horyzontalny. Strategia zakłada, że w ramach systemu realizacji zostaną stworzone stałe mechanizmy, które zagwarantują udział obywateli oraz zwiększenie efektywności interwencji publicznej – zasada partnerstwa, subsydiarności, koordynacji (s. 57). Dlatego też istnieje konieczność zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych, w tym organizacji pozarządowych, do realizacji wszystkich siedmiu. Aktywny udział trzeciego sektora w procesie wdrażania Strategii jest najlepszym sposobem budowania kapitału społecznego oraz społeczeństwa obywatelskiego. Dlatego też dodatkowo wprowadzono zapis podkreślający konieczność angażowania organizacji pozarządowych, bez wprowadzania dodatkowego wyzwania.
286	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicierek Firm Klub Kobiet Biznesu	Uwagi ogólne			dla przejrzystości i czytelności dokumentu warto jeszcze raz popracować nad redakcją, w tym nad językiem strategii.	uwzględniona	Cały dokument
287	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicierek Firm Klub Kobiet Biznesu	Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 42	Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa.	Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom społecznym na zasadzie partnerstwa i subsydiarności.	samo „ odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecanie im zadań publicznych. ich kompetencja, jakość realizowanych przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym samym efektywnego dysponowania środkami Publicznymi. ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.

					idei przedsiębiorczości i otwartości.		
288	Podlaskie Stowarzyszenie Właścielek Firm Klub Kobiet Biznesu	Cel operacyjny 1.4. Str 41-42	Cały paragraf	<p>Inwestycje w kapitał społeczny mają coraz większy wpływ na tempo rozwoju i wzrost konkurencyjności gospodarki. Zdolność do współpracy oparta na zaufaniu i umiejętnościach komunikowania jest warunkiem niezbędnym do tego, aby sprostać wyzwaniom naszych czasów. Dotyczy to zarówno firm, jak i organów władzy publicznej i instytucji, które muszą nauczyć się działać wspólnie w celu mobilizacji i łączenia zasobów, budzenia kreatywności oraz świadomości wspólnoty celów i interesów. Tworzenie kapitału społecznego to przede wszystkim budowa społeczeństwa aktywnych obywateli. Ważne jest więc stale powiększanie społecznych i obywatelskich kompetencji mieszkańców regionu. Jednym z najważniejszych partnerów władz i instytucji publicznych w procesie dialogu i partycypacji społecznej są organizacje pozarządowe. Dlatego tak istotne jest powierzanie im do realizacji zadań publicznych, a także stworzenie rozwiązań organizacyjnych umożliwiających ich reprezentantom udział w tworzeniu najważniejszych dokumentów programowych województwa już na pierwszych etapach prac. Województwo podlaskie jest regionem wielokulturowym. Tradycja współistnienia i współpracy różnych religii i narodowości ma tu długą historię. Doświadczenia te mogą stanowić podstawę do kształtowania nowoczesnych postaw opartych na tolerancji i otwartości wobec innych wartości, norm zachowań i sposobów życia. Gotowość do przyjmowania nowych idei i wynikających z nich inspiracji, w połączeniu ze zdolnością do twórczej reinterpretacji własnej tożsamości są podstawą indywidualnej kreatywności, tak</p>	<p>Ten cel musi uwzględniać rolę najważniejszego partnera władzy, czyli organizacji obywatelskich (pozarządowych). Nie chodzi o ich wspieranie lecz o podkreślenie znaczenia dla budowy kapitału społecznego. Pomijanie ich oznacza zawieszenie działań w próżni. Wypada też zwrócić uwagę na specyficzny kapitał kulturowy regionu jako punkt wyjścia do dalszych działań.</p>	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.

				ważniej z punktu widzenia wzmocnienia kapitału społecznego. Dodatkowym elementem sprzyjającym rodzeniu się postaw twórczych i aktywnych społecznie jest obecność kultury w życiu codziennym			
289	Podlaskie Stowarzyszenie Właścielek Firm Klub Kobiet Biznesu	Główne kierunki interwencji, Str.43	-Kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego, -Efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego, -Sprawna administracja, -Poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	- Kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego, -Efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego, -Sprawna administracja działająca na zasadzie partnerstwa i subsydiarności, -Poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	sprawność administracji wynika z umiętnego zarządzania i włączania do realizacji zadań publicznych partnerów prywatnych i społecznych – tam, gdzie ich udział zapewnia wyższą jakość, efektywność, lepsze przygotowanie i większą skuteczność.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.
290	Podlaskie Stowarzyszenie Właścielek Firm Klub Kobiet Biznesu	System realizacji. Zasady realizacji, str. 157	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów Strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów Strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne, prywatne i społeczne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	uwzględnienie jako partnerów jedynie podmiotów publicznych i prywatnych prowadzi do pominięcia specyficznej grupy podmiotów prywatnych działających w interesie publicznym – tj. organizacji i inicjatyw społecznych. Jest to krzywdzące, niezrozumiałe i przeczy dotychczasowej praktyce. Organizacje społeczne, w tym pozarządowe, są najważniejszym partnerem władz samorządowych i muszą mieć zapewniony udział. We współuczestniczeniu i współdecydowaniu w zakresie realizacji strategii na równorzędnych prawach z innymi podmiotami.	uwzględniona	Vide pkt 144.
291	Podlaskie Stowarzyszenie Właścielek Firm Klub Kobiet Biznesu	Główne kierunki interwencji	Kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego	Promowanie wartości i postaw sprzyjających współpracy i aktywności obywatelskiej	Pierwotny zapis nie precyzuje o jakie wartości chodzi (bierność też jest przeciwieństwem postawą społeczną)	częściowo uwzględniona	Strona 42 (vide pkt 80).

292	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicieli Firm Klub Kobiet Biznesu	Główne kierunki interwencji	Nowy zapis	Zwiększanie obecności kultury w życiu codziennym poprzez poprawę dostępu do jej dóbr oraz kształtowanie nawyków kulturalnych (np. czytelnictwa).	Zapis do tyczy roli kultury w życiu codziennym. Jest konieczny z punktu widzenia konkretnych programów operacyjnych. Jego znacznie jest nie budzi wątpliwości.	częściowo uwzględniona	Strona 42 (vide pkt 80).
293	Podlaskie Stowarzyszenie Właścicieli Firm Klub Kobiet Biznesu	System wskaźników monitorowania cel operacyjny 1.4.	Nowy zapis	Wartość zadań publicznych, realizowanych przez organizacje pozarządowe, powierzonych i dofinansowanych przez organa władzy i instytucje publiczne w danym roku - w tys. zł.	Ten wskaźnik pozwoli zmierzyć poziom partycypacji społecznej. Oczywiście jedynie częściowo, bo w kwestii zadań publicznych, ale to już coś. Uwzględni zarówno aktywność organizacji pozarządowych, jak i gotowość władz do dzielenia się obowiązkami. Pozwala też porównywać ze sobą kolejne lata w celu oceny postępów w dziedzinie partycypacji.	niewzględniona	Zlecanie zadań przez instytucje publiczne organizacjom pozarządowym nie powinno być oceniane w kategoriach kosztowych. Zaproponowany wskaźnik nie pozwala na bezpośredni pomiar efektu - sama wielkość wydatków w dziedzinie kapitału społecznego nie obrazuje rezultatu realizacji planowanych kierunków interwencji.
294	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„Wizja województwa w roku 2030” pkt „Otwarte”, str. 9	„Budowanie relacji poprzez kontakty ze społeczeństwem obywatelskim, przedsiębiorcami, władzami lokalnymi oraz ekspozycja na techniczny dialog budują specjalizację regionu w relacjach ze wschodnimi sąsiadami Polski.”	„Budowanie relacji poprzez kontakty ze społeczeństwem obywatelskim, przedsiębiorcami, władzami lokalnymi oraz ekspozycja na techniczny i kulturowy dialog budują specjalizację regionu w relacjach ze wschodnimi sąsiadami Polski.”	Nie ma autentycznego rozwoju regionalnego bez rozwoju kultury. Oczywiście stopień kultury w procesie rozwoju regionalnego jest różny i zależy od wielu czynników, w tym od specyfiki regionu, jego potencjału i tradycji. W przypadku województwa podlaskiego, które nie ma ani tradycji ani perspektyw uprzemysłowienia na wielką skalę – na pierwszy plan wysuwają się takie elementy jak atrakcyjność przyrodnicza, ekologia, wielokulturowość, położenie na styku granic z Białorusią, Rosją, Ukrainą, połączenie z Litwą – jako członkiem Unii Europejskiej. W przypadku każdego z przywołanych tu atutów kultura jest obecna i co więcej powinna stać się elementem integrującym i stymulującym współdziałanie ich wszystkich w procesie rozwoju regionalnego. (...) W dobie procesu jednoczenia się Europy, nasz region ma szansę stać się przestrzenią dialogu, zbliżenia i współpracy pomiędzy Zachodem i Wschodem. Tym samym tradycje pogranicza, wymiany handlowej i przenikania się kultur, które od stuleci stanowią o tożsamości i wyjątkowości tej ziemi, mają szansę nowego zaistnienia w nowoczesnym kontekście rozwoju regionalnego. W dziedzinie kultury oznacza to między innymi	niewzględniona	Wskazany zapis został zmodyfikowany, ale brak jest uzasadnienia, dlaczego należałoby wyeksponować w Wizji "kulturowy dialog", które to pojęcie może nie być zrozumiałe. Zawarte w propozycji idee doskonale wpisują się jednakże w projekt Strategii, a ściślej w zapisy mówiące, że kultura ma być czynnikiem dynamizującym rozwój społeczno-gospodarczy całego województwa, o czym mowa w celu operacyjnym 1.4. (str. 42). O znaczeniu zasobów kulturowych i przyrodniczych mowa również w celu operacyjnym 2.3 (str. 45).

					stworzenie forum do możliwie wszechstronnego prezentowania na naszym terenie najciekawszych tradycji i młodych zjawisk artystycznych naszych wschodnich sąsiadów, które przyciągałyby obserwatorów i uczestników z Zachodu. Z drugiej strony region nasz powinien przyciągać przybyszy ze Wschodu oferując im szansę zetknięcia się z najważniejszymi zjawiskami kultury Zachodu. Odpowiednio pielęgnowane i upowszechniane dziedzictwo kulturowe powinno stać się ważnym motorem rozwoju województwa. (fragmenty z Programu Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do roku 2020)		
295	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	j.w. pkt „Dostępne” str. 9	„Dostępność jest rozumiana szeroko, a dotyczy między innymi: transportu, telekomunikacji, Internetu, usług otoczenia biznesowego.”	„Dostępność jest rozumiana szeroko, a dotyczy między innymi: transportu, telekomunikacji, Internetu, kultury, usług otoczenia biznesowego.”	j.w.	niewuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu Strategii w celu operacyjnym 1.4 (str. 41-42), gdzie mowa o tym, że kultura ma być czynnikiem dynamizującym rozwój społeczno-gospodarczy całego województwa i że należy wzmocnić znaczenie kultury. Ochrona zasobów kulturowych ujęta jest również w głównych kierunkach interwencji w celu operacyjnym 2.3 (str. 45). Nie wskazano jednakże, dlaczego należałoby dopisać dodatkowo kulturę do dostępności.
296	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	j.w. pkt „przedsiębiorcze” str 10	„...rozwoju produkcji i usług zorientowanych na naszych wschodnich sąsiadów, produkcji i usług o wyznaczniku „ekologiczne i zielone” – odnawialnych źródeł energii, technologii przyjaznych środowisku, ekoturystyki, nauk o życiu (life science, opieka nad osobami starszymi, rehabilitacja, turystyka medyczna, srebrna gospodarka – silver economy etc.).”	„...rozwoju produkcji i usług zorientowanych na naszych wschodnich sąsiadów, produkcji i usług o wyznaczniku „ekologiczne i zielone” – odnawialnych źródeł energii, technologii przyjaznych środowisku, ekoturystyki, nauk o życiu (life science, opieka nad osobami starszymi, rehabilitacja, turystyka medyczna, srebrna gospodarka – silver economy etc.) a także rozwoju przemysłów kreatywnych i przemysłów kultur.”	j.w.	częściowo uwzględniona	strony 50-51
297	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„Uwarunkowania zewnętrzne strategii” „Europejskie zaklęsczenie” str 13	„(4) Kształtując profil gospodarczy województwa należy nastawić się na paletę specjalizacji uwzględniającej wszystkie sektory gospodarki (rolnictwo, przemysł, budownictwo i usługi), tak	„(4) Kształtując profil gospodarczy województwa należy nastawić się na paletę specjalizacji uwzględniającej wszystkie sektory gospodarki (rolnictwo, przemysł, budownictwo, usługi, przemysły kreatywne), tak aby uniknąć nadmiernego ryzyka	j.w.	niewuwzględniona	Dotychczasowy zapis w całości konsumuje proponowaną poprawkę, gdyż wymienione w nim sektory działalności gospodarczej obejmują także przemysły kreatywne.

			aby uniknąć nadmiernego ryzyka wynikającego z monokultury gospodarczej;"	wynikającego z monokultury gospodarczej;"			
298	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„diagnoza strategiczna (synteza)” „podlaskie – ZIELONE” STR 17	Brak zapisu	Największy potencjał w regionie mają następujące formy turystyki: .... - turystyka medyczna, pielgrzymkowa, - turystyka kulturowa.	Uwzględnienie zaproponowanego zapisu wynika m.in. ze wcześniejszego zapisu ww wskazanym rozdziale tzn. „Poza walorami przyrodniczymi region posiada bowiem też walory kulturowe, wynikające przede wszystkim z odrębności kulturowej, religijnej i narodowościowej...”, oraz faktu iż liczne wydarzenia, inicjatywy kulturalne ściągają i cieszą się dużym zainteresowaniem turystów („Podlaska Oktawa Kultur, „Święto Chleba” – Ciechanowiec, Festiwale Muzyki Cerkiewnej, akcja Opery i Filharmonii Podlaskiej – wiza za bilet) itp.	uwzględniona	Strony nr 17-18.
299	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„diagnoza strategiczna (synteza)” „podlaskie otwarte” „przygraniczne położenie może być .....” str 20	„Niezależnie od sytuacji wewnętrznej Białorusi, budowanie relacji poprzez aktywność organizacji pozarządowych, zapraszanie i kształcenie białoruskiej młodzieży, a także kontakty gospodarcze powinny służyć Podlasiu nie tylko z punktu widzenia możliwości rozwojowych, ale również znaczenia regionu, jako specjalizującego się w relacjach ze wschodnimi sąsiadami Polski.”	„Niezależnie od sytuacji wewnętrznej Białorusi, budowanie relacji poprzez aktywność organizacji pozarządowych, zapraszanie i kształcenie białoruskiej młodzieży, a także kontakty kulturalne i gospodarcze powinny służyć Podlasiu nie tylko z punktu widzenia możliwości rozwojowych, ale również znaczenia regionu, jako specjalizującego się w relacjach ze wschodnimi sąsiadami Polski.”	j.w.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 60.
300	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„analiza SWOT” „Szanse”, pkt 10, 15 str 35	„10. Dostępność środków z funduszy strukturalnych na działalność innowacyjną – utrzymanie preferencji dla regionów o niższym poziomie rozwoju oraz nacisk Komisji Europejskiej na wydatkowanie środków na działalność innowacyjną” „15. Wzrost zainteresowania nowymi formami turystyki (w tym w szczególności turystyką kwalifikowaną)”	„10. Dostępność środków z funduszy strukturalnych na działalność innowacyjną – utrzymanie preferencji dla regionów o niższym poziomie rozwoju oraz nacisk Komisji Europejskiej na wydatkowanie środków na działalność innowacyjną, w tym na przemysł kreatywny i kultury” „15. Wzrost zainteresowania nowymi formami turystyki (w tym w szczególności turystyką kwalifikowaną i kulturową)”	j.w.	niewzględniona	Brak uzasadnienia dla wprowadzenia proponowanej zmiany. Nieprawdziwym jest stwierdzenie, iż KE preferencyjnie traktuje przemysł kreatywny i kultury.

301	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„analiza swot” „zagrożenia”, po pkt 11, str 35	Brak zapisu	„12. Brak aktywnych działań w zakresie edukacji kulturalnej”	j.w.	niewuwzględniona	Proponowany zapis dotyczy analizy SWOT i nie może być uwzględniony, bowiem analiza zawiera syntetycznie przedstawione słabe i mocne strony, które najsilniej wpływają na rozwój regionu. W propozycji nie podano uzasadnienia, dlatego wskazany zapis należałoby umieścić w analizie SWOT.
302	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„cele strategiczne i operacyjne”, „cel strategiczny 1.konkurencyjna gospodarka” str 39	„Nie można też zaniedbywać nowych rodzących się sektorów gospodarczych, w których region także może znaleźć swoje szanse.”	„Nie można też zaniedbywać nowych rodzących się sektorów gospodarczych, jak np. przemysły kreatywne, w których region także może znaleźć swoje szanse.”	j.w.	niewuwzględniona	Proponowana poprawka zawiera się w dotychczasowym zapisie, gdyż spośród rodzących się sektorów gospodarczych nie wyklucza żadnych specjalizacji, także przemysłów kreatywnych.
303	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„cele strategiczne i operacyjne”, „cel strategiczny 1.konkurencyjna gospodarka” „cel operacyjny 1.3. Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie.....” str 41	„Podstawowym wyzwaniem jest zatem sprawny, wysokiej jakości system edukacji, w tym ustawicznej i szkoleń, dopasowany do potrzeb gospodarczych i społecznych.”	„Podstawowym wyzwaniem jest zatem sprawny, wysokiej jakości system edukacji, w tym kulturalnej, ustawicznej i szkoleń, dopasowany do potrzeb gospodarczych i społecznych.”	j.w.	niewuwzględniona	Brak uzasadnienia dla wyróżnienia edukacji kulturalnej.
304	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„cele strategiczne i operacyjne”, „cel strategiczny 1.konkurencyjna gospodarka” „cel operacyjny 1.4.kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych ” str 42	„Kultura może być potencjalnie istotnym czynnikiem dynamizującym rozwój społeczno gospodarczy województwa.” „...„ Efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego”	„Kultura jest bowiem istotnym czynnikiem dynamizującym rozwój społeczno-gospodarczy województwa.” „...„ Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego”	j.w., Samo pojęcie "efektywne wykorzystanie" ogranicza się tylko do korzystania z dóbr kultury. Kultura jest bogactwem samym w sobie, z którego należy korzystać ale w pierwszej kolejności trzeba też o nią zadbać. W sytuacji ogromnych potrzeb w zakresie kultury, które nie zostały zrealizowane w ostatnich latach uważam, że czerpiąc z potencjału kulturowego należy go rozwijać.	niewuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu Strategii w celu operacyjnym 1.4., który zakłada "wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu" (str. 42). Wzmocnienie oznacza również rozwój, ale tylko w sytuacji gdy idzie w parze z wykorzystaniem potencjału kulturowego.
305	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„cele strategiczne i operacyjne”, „cel strategiczny 2. powiązania krajowe i międzynarodowe” „cel operacyjny 2.3. rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej”	„Rozwój partnerskiej współpracy z sąsiadami ze Wschodu powinien opierać się także na potencjale oraz istniejących już doświadczeniach ośrodków naukowych regionu. Można mieć nadzieję, że partnerzy po wschodniej stronie granicy będą zainteresowani podejmowaniem	„Rozwój partnerskiej współpracy z sąsiadami ze Wschodu powinien opierać się także na potencjale oraz istniejących już doświadczeniach instytucji kultury oraz ośrodków naukowych regionu. Można mieć nadzieję, że partnerzy po wschodniej stronie granicy będą zainteresowani podejmowaniem równoległych działań w zakresie: ułatwień w przekraczaniu granicy, budowy infrastruktury	j.w.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 60.

		str 45; I „cel operacyjny 2.4. Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalne” STR 45	równoległych działań w zakresie: ułatwień w przekraczaniu granicy, budowy infrastruktury technicznej zapewniającej spójność obszarów przygranicznych, budowy kluczowych szlaków komunikacyjnych zapewniających dostępność transportową regionów w ujęciu międzynarodowym, wspierania rozwoju transgranicznych kontaktów społeczno-gospodarczych.”; „Warto rozwijać współdziałanie w zakresie wspólnych badań naukowych czy wymiany kadry.”	technicznej zapewniającej spójność obszarów przygranicznych, budowy kluczowych szlaków komunikacyjnych zapewniających dostępność transportową regionów w ujęciu międzynarodowym, wspierania rozwoju transgranicznych kontaktów społeczno-gospodarczych i kulturalnych.” ; „Warto rozwijać współdziałanie w zakresie wspólnych badań naukowych, wymiany kadry, czy w zakresie kultury.”			
306	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	„kluczowe zagadnienia ponadregionalne” pkt „wspólne interesy z województwem lubelskim” str 56	„Dla osiągnięcia efektów potrzebna będzie współpraca uczelni Białegostoku i Lublina, a także rozwój współpracy gospodarczej i kulturalnej.”	„Dla osiągnięcia efektów potrzebna będzie współpraca uczelni Białegostoku i Lublina, a także rozwój współpracy gospodarczej i kulturalnej.”	j.w.	niewzględzona	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego wskazuje główne pola współpracy między województwami. Współpraca między uczelniami, a także współpraca gospodarcza nie wykluczają, a mogą nawet wspierać współdziałanie regionów na płaszczyźnie kulturalnej. Zamierzeniem dokumentu było wskazanie na kluczowe obszary współpracy, które powinny być intensywnie rozwijane.
307	Miejskie Przedsiębiorstw o Energetyki Ciepłej S.A.	Wyzwania województwa podlaskiego str. 68, pkt 4	4. „wykorzystanie polityk prowadzonych przez UE oraz rząd polski do przeprowadzenia rewolucji energetycznej, która doprowadzi nie tylko do wzrostu udziału energii odnawialnej w jej konsumpcji ale również sprawi, iż właścicielami zdecentralizowanych źródeł energii będą podlascy mieszkańcy i przedsiębiorcy”.	4. Wykorzystanie polityk prowadzonych przez UE oraz rząd polski do przeprowadzenia zmian jakościowych w energetyce, które doprowadzą nie tylko do wzrostu udziału energii odnawialnej w jej konsumpcji ale również sprawi, iż właścicielami powstających nowych zdecentralizowanych, prosumenckich źródeł energii będą podlascy mieszkańcy i przedsiębiorcy.	I. Moim zdaniem w projekcie strategii użyto zbyt mocnego określenia „rewolucja energetyczna”. Zgodnie ze słownikiem języka polskiego pwn tomu III warszawa 1989 r. str. 54 wyraz rewolucja oznacza: „2. proces gwałtownych zmian jakościowych w jakiejś dziedzinie, powodujących zasadnicze przekształcenie istniejącego stanu rzeczy lub układu stosunków i ich nagle przejście z jednego stadium rozwoju w drugie”. Moim zdaniem takie zmiany w energetyce już istniejącej, zarówno ze względów technicznych, ekonomicznych jak i społecznych, są niemożliwe.	niewzględzona	Określenie "rewolucja energetyczna" zostało użyte jako synonim zasadniczej zmiany, która czeka regiony UE, a w tym także województwo podlaskie w najbliższych latach. Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej do 2020 roku aż 20 proc. energii produkowanej w UE ma pochodzić ze źródeł odnawialnych. Drugim aspektem tej "rewolucji" będzie to, że właścicielami zdecentralizowanych źródeł energii staną się podlascy przedsiębiorcy i mieszkańcy. Obecnie większość instalacji jakie powstają w województwie należy do zewnętrznych inwestorów, co nie zawsze jest optymalne dla rozwoju regionu. Dlatego celowe użycie słowa "rewolucja" ma zwrócić uwagę, iż nie chodzi jedynie o zwiększenie ilości energii odnawialnej produkowanej w województwie, ale przede wszystkim o wykorzystanie polityk UE do podniesienia dobrobytu mieszkańców oraz zwiększenia konkurencyjności podlaskich przedsiębiorstw.

308	Miejskie Przedsiębiorstw o Energetyki Ciepłej S.A.	diagnoza strategiczna (synteza)		<p>II. Uważam, iż w dziale „diagnoza strategiczna” (synteza) lub w innym(ch) miejscu(ach) opracowania należałoby zamieścić także dane lub informacje jak: 1. Oczekiwana struktura (udział) najważniejszych źródeł energii odnawialnej. 2. Zasadnym byłoby zamieścić informację, że w procesie spalania biomasy występuje emisja co2 a tylko dla potrzeb rozliczeń emisji co2 w ramach systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych uznaje się ją za neutralną (że niby emisja co2 nie występuje – dotyczy to: drewna opałowego i odpadów pochodzenia drzewnego czyli biomasy leśnej, odpadów komunalnych biogenicznych i biogazu). Wg danych z opracowania KOBIZE „wartości opałowe (wo) i wskaźniki emisji co2 (we) w roku 2010 do raportowania w ramach wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji za rok 2013” emisja co2 dla paliw wynosi jak niżej: - węgiel kamienny spalany w ciepłowniach – 94,94 kg/gj, - drewno opałowe i odpady pochodzenia drzewnego – 109,76 kg/gj, - biogaz – 54,33 kg/gj, - odpady komunalne – biogeniczne – 98,00 kg/gj. A więc emisja co2 i opłaty za korzystanie ze środowiska ze spalania biomasy pochodzenia drzewnego wnoszone do urzędu marszałkowskiego są o 15,61 % wyższe niż ze spalania „brudnego węgla”. 3. Zamieścić informację, że zwiększenie udziału OZE w produkcji energii elektrycznej i ciepłej zwiększy koszt wytwarzania a tym samym wzrosną jej ceny. 4. Powstają pytania: a) czy proponowana „rewolucja energetyczna” akceptowana będzie społecznie? Odpowiedzią na to pytanie mogą być artykuły (internet) „Niemcy zapłacą o 50 % więcej za zieloną energię” „szok w Niemczech w związku z kosztami zielonej energii”. B) czy „zielone” województwo podlaskie musi</p>	niewzględiona	<p>Diagnoza strategiczna - synteza (str. 17), jak sama nazwa wskazuje, w sposób skrótowy opisuje najważniejsze cechy województwa podlaskiego oraz zjawiska w jego otoczeniu, które będą miały wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy regionu. W diagnozie (synteza) zostały zawarte najważniejsze dane dotyczące OZE (str. 20). Natomiast szersze informacje znajdują się w jest aneksie Nr. 2 Przedstawiona propozycja, z pewnością wnosi interesujące informacje na temat odnawialnych źródeł energii. Jednak zbyt szczegółowe zapisy mijają się z celem Strategii, która z założenia jest dokumentem syntetycznym.</p>
-----	--	---------------------------------	--	--	---------------	--

					pod względem udziału OZE dorównać średniej krajowej? C) czy województwo o największym udziale terenów objętych ochroną stać na zmianę struktury źródeł energii z węglowych na biomasowe, gdzie zdecydowany udział stanowi biomasa leśna? D) czy społeczeństwo „jednego z najbiedniej-Szych regionów” stać na kosztowne „rewolucyjne” zmiany w energetyce?		
309	Urząd Miasta Siemiatycze / Miasto Siemiatycze	Diagnoza strategiczna (synteza) STR. 17		wnosimy o uwzględnienie miasta Siemiatycze i powiatu siemiatyckiego jako obszaru o wysokim potencjale turystycznym opierającym się o walory przyrodnicze i kulturowe (dolina rzeki Bug, liczne zabytki, św. Góra Grabarka) . mając na uwadze nowy okres programowania wnosimy o dokonanie weryfikacji rankingu obszarów atrakcyjności turystycznej miast i gmin województwa podlaskiego poprzez uzupełnienie obecnego rankingu, który między innymi nie uwzględnia atrakcyjności turystycznej miasta Siemiatycze (trzy duże zalewy/zbiorniki wodne oraz bogactwo historyczne i kulturowe).	uzasadnieniem zgłaszanej uwagi jest dotychczasowe wsparcie inwestycji turystycznych na naszym terenie takich jak: Hotel Kresowiak *** - Siemiatycze, ETERNITE Spa & Wellness – Wólka Nadbużna, Hotel Drohicki *** Zajęcniki, hala widowiskowo-sportowa – Siemiatycze dofinansowane z RPOWP oraz projekt „BUG RAJEM DLA TURYSTY” z POIG, działanie: inwestycje w infrastrukturę turystyczną o znaczeniu ponadregionalnym. projekty te są potwierdzeniem faktu wysokiej atrakcyjności powiatu siemiatyckiego. pominięcie tego obszaru jest zaprzeczeniem dotychczasowej polityki wsparcia rozwoju turystycznego powiatu siemiatyckiego oraz zagrożeniem dotychczasowych działań stymulujących wielofunkcyjny rozwój województwa podlaskiego.	nieuwzględniona	Strategia nie zawiera rankingu obszarów atrakcyjności turystycznej miast i gmin województwa podlaskiego.
310	Urząd Miasta Siemiatycze / Miasto Siemiatycze	Diagnoza strategiczna (synteza) str.25		wnosimy o uzupełnienie zapisu o konieczność większego wsparcia obszarów funkcjonalnych miast powiatowych na równi z subregionalnymi ośrodkami wzrostu (Łomża, Suwałki i pretendent do ośrodka subregionalnego Bielsk Podlaski) oraz potraktowanie ich jako obszary strategicznej interwencji.	Strategia powinna te obszary wspierać, a nie jedynie dostrzegać. w innym wypadku przyczyni się to do marginalizacji obszarów lokalnych rozumianych jako miasto powiatowe wraz z gminami znajdującymi się w zasięgu ich oddziaływania. tym bardziej, że duże miasta tj. metropolitalne i prawdopodobnie subregionalne będą miały dodatkowe wsparcie (5% środków UE) w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych.	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w projekcie Strategii w rozdziale poświęconym Obszaram Strategicznej Interwencji. Miasta powiatowe zostały wyodrębnione w dokumencie właśnie jako OSI - obszary, na których będą realizowane najważniejsze cele związane z rozwojem regionu. Zgodnie z ideą Strategii, ośrodki te, ze względu na pełnione funkcje ponadlokalne, a także problemy rozwojowe, będą wspierane za pomocą szeregu różnych instrumentów. Dokument przewiduje dla nich bardzo ważną rolę węzłów gospodarczych, edukacyjnych i usługowych dla mieszkańców tych miast, a także gmin sąsiadujących (str. 51-52).

311	Urząd Miasta Siemiatycze / Miasto Siemiatycze	Cele strategiczne i operacyjne str. 36		wnosimy o uzupełnienie celów operacyjnych o wsparcie i rozwój szeroko rozumianej infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną niektórych obszarów naszego województwa takich jak otoczenie jezior, zbiorników wodnych oraz najatrakcyjniejsze fragmenty rzek (w nawiązaniu do wizji „zielonego” województwa)	Brak tego celu operacyjnego powoduje, że wizja „zielonego województwa” wydaje się być tylko wizją, czystym zapisem, bez konkretnych działań i zamierzeń w tym zakresie.	nieuwzględniona	Proponowany zapis z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość nie może być uwzględniony. Nie przedstawiono żadnego uzasadnienia, które wskazywałoby na konieczność wyodrębnienia jako celu operacyjnego „szeroko rozumianej infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną niektórych obszarów naszego województwa takich jak otoczenie jezior, zbiorników wodnych oraz najatrakcyjniejsze fragmenty rzek”. Kwestie związane z rozwojem funkcji turystycznych zostały ujęte w Strategii w OSI Gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000 (s. 53-54).
312	Urząd Miasta Siemiatycze / Miasto Siemiatycze	Diagnoza strategiczna str. 22, Cele strategiczne i operacyjne cel operacyjny 2.5 str. 45-46		W obu opisach dot. dostępności woj. podlaskiego oraz podniesienia zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu, wnosimy o wyeksponowanie znaczenia drogi nr 19 jako „szkieletu dostępności” południowych obszarów województwa podlaskiego będącego warunkiem dostępności komunikacyjnej tych obszarów w kontekście ich rozwoju gospodarczego.	PROMOCJA dostępności komunikacyjnej tych obszarów w kontekście ich rozwoju gospodarczego	nieuwzględniona	Vide pkt 267.
313	Urząd Miasta Siemiatycze / Miasto Siemiatycze	Cele strategiczne i operacyjne cel 1 konkurencyjna gospodarka str. 38, cel 3 jakość życia str. 46		wnosimy o uzupełnienie zapisów o konieczność podjęcia działań mających na celu odpowiednie wsparcie i rozbudowę infrastruktury transportowej (drogi, chodniki, ścieżki pieszo-rowerowe)	brak wystarczającego wsparcia rozbudowy infrastruktury transportowej, zwłaszcza w południowej części województwa podlaskiego, uniemożliwi realizację celów strategicznych województwa w tym celu 1 konkurencyjna gospodarka oraz celu 3 jakość życia.	nieuwzględniona	Vide pkt. 268.
314	Urząd Miasta Siemiatycze / Miasto Siemiatycze	Cele strategiczne i operacyjne cel 1 konkurencyjna gospodarka str. 38, cel 3 jakość życia str. 46		wnosimy o uzupełnienie zapisów o wsparcie działań w zakresie rewitalizacji centrów miast jako czynnik wpływający na rozwój tych ośrodków.	wsparcie tych działań podwyższy atrakcyjność turystyczną i gospodarczą oraz poprawi jakość życia mieszkańców tych ośrodków.	częściowo uwzględniona	Strony 48-49.
315	Urząd Miasta Siemiatycze / Miasto Siemiatycze	kluczowe zagadnienia ponadregionalne str. 56		wnosimy o uzupełnienie zapisów o Miasto Siemiatycze jako ośrodek obszaru już współpracującego w układzie ponadregionalnym obejmującym teren województwa podlaskiego, mazowieckiego i lubelskiego (stowarzyszenie gmin, powiatów i regionów nadbużańskich oraz regionów nadbużańskich oraz lokalna grupa działania „Tygiel Bugu”).	podwyższy to atrakcyjność turystyczną i gospodarczą oraz poprawi jakość życia mieszkańców południowej części województwa podlaskiego	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w celu operacyjnym 2.4. Strategii (str. 45). Siemiatycze, jak i pozostałe ośrodki sąsiadujące z innymi województwami będą współpracować na rzecz m.in. zmiany wizerunku Polski Wschodniej, pozyskiwania inwestorów czy środków publicznych na rozwój. Ideą Strategii jest, aby wszystkie miasta naszego województwa mogły swobodnie współdziałać na płaszczyźnie ponadregionalnej.

316	Mieszkańcy Grajewa	W celach strategicznych i operacyjnych, w analizie SWOT		W celach strategicznych i operacyjnych należałoby umieścić: - urealnienie kosztów, terminów i zakresu inwestycji dotyczących transportu drogowego, budowa obwodnic miast, które są najbardziej obciążonych ruchem tranzytowym, - w regionie powinien nastąpić wzrost intensywności inwestycji zewnętrznych, w tym bezpośrednich inwestycji zagranicznych, a specyficzne potencjały województwa (np. mleczarstwo) mogą przyczynić się do poprawy ich struktury, - (w celach strategicznych 2.3) należy uwzględnić przekwalifikowanie powiatu grajewskiego z obszarów przyległych znajdujących się w podregionie łomżyńskim na obszar kwalifikowany, a tym samym włączenie w granice subregionu Białostocko-Suwalskiego, który został wyodrębniony na podstawie Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS). Podział ten jest uwarunkowany kulturowo i gospodarczo. W analizie SWOT: W zagrożeniach należałoby umieścić: - informację o terenach zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi, - zwiększające się dysproporcje w społeczeństwie, zarówno finansowe, ale także związane z dostępem do usług oraz edukacji. W słabych stronach należałoby umieścić: - stała, utrzymująca się tendencja bezrobocia absolwentów szkół wyższych, - trudna sytuacja kobiet i absolwentów na rynku pracy, dyskryminacja ze względu na płeć, wyznanie, pochodzenie, orientację seksualną czy stopień niepełnosprawności.		niewzględniona	Przynależność powiatu grajewskiego do podregionu łomżyńskiego wynika z Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS, NTS), które zostały utworzone na mocy rozporządzenia nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26.05.2003 r. Klasyfikacja ta nie może być zmieniona na poziomie Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego. Jednocześnie zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju a nie poszczególne inwestycje. Natomiast zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą się zawrzeć konkretniejsze, ułożone propozycje rozwiązań miejscowych problemów, m.in. komunikacyjnych, o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6; str. 68).
317	Mieszkańcy Grajewa			Strategia napisana jest w dość znacznym stopniu ogólności. Wskazane byłoby zapisanie kilku konkretnych przedsięwzięć, które należałoby zrealizować w okresie objętym strategią (do 2020 r.).		niewzględniona	Propozycja wpisania szczegółowych zadań inwestycyjnych, takich jak przebudowa konkretnych ulic w Grajewie, mija się z zamierzeniami projektu Strategii. Celem tego dokumentu jest wskazanie kierunków i dróg rozwoju, a nie konkretnych inwestycji. Natomiast zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i

				<p>Realizacja tych przedsięwzięć uprzedmiotowiałaby zapisane w strategii cele strategiczne i operacyjne. W obszarze dotyczącym miasta Grajewo należałoby wskazać konieczność realizacji następujących przedsięwzięć, jako realizację wskazanych w strategii celów: 1) Budowa infrastruktury technicznej oraz przebudowa dróg (głównie ul. Robotnicza, ale też Elewatorska, Wiórowa, Przemysłowa, Fabryczna) na terenach inwestycyjnych miasta w powiązaniu z rozszerzeniem strefy ekonomicznej – stanowiąca realizację: celu strategicznego 2 – Powiązania krajowe i międzynarodowe, celu operacyjnego 2.2 – Dostępność terenów inwestycyjnych; 2) Budowa Rail Baltica - stanowiąca realizację: celu strategicznego 2 – Powiązania krajowe i międzynarodowe, celu operacyjnego 2.5 – Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu; 3) Przebudowa dróg krajowych Nr 61 (ul. Piłsudskiego) i Nr 65 (ul. Elcka i ul. Wojska Polskiego) - stanowiąca realizację: celu strategicznego 2 – Powiązania krajowe i międzynarodowe, celu operacyjnego 2.5 – Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu; 4) Rewitalizacja centrum miasta Grajewo - stanowiąca realizację: celu strategicznego 3 – Jakość życia, celu operacyjnego 3.2 – Poprawa spójności społecznej. W przypadku nie umieszczenia zapisów o realizacji konkretnych przedsięwzięć niemożliwe będzie dokonanie oceny stopnia realizacji strategii rozwoju. Przyjęte w strategii wskaźniki monitorowania definiują co prawda zmiany zachodzące w poziomie życia mieszkańców województwa i zmiany gospodarcze, nie odpowiadają jednak</p>		<p>powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą się zawrzeć konkretniejsze, ułokalnione propozycje rozwiązań miejscowych problemów, np. komunikacyjnych, o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6; str. 68). Jednocześnie kluczowe dla województwa inwestycje infrastrukturalne, takie jak wspomniana Rail Baltica zależą przede wszystkim od działań podejmowanych na szczeblu centralnym oraz Komisji Europejskiej. W związku z powyższym, tak jak wskazuje na to Strategia konkretne projekty inwestycyjne zostaną ujęte w dokumentach wdrożeniowych do Strategii, takich jak programy operacyjne przyszłej perspektywy finansowej 2014-2020 czy kontrakt terytorialny (s.58).</p>
--	--	--	--	---	--	--

				na pytanie jaki wpływ na te zmiany będzie miała realizacja strategii.			
318	Mieszkańcy Grajewa			Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 za główny cel przyjmuje rozwój funkcji metropolitalnych Białegostoku, natomiast zadaniem reszty regionu powinno być wspieranie tego rozwoju. Do monitorowania realizacji strategii przyjęto mierniki z zakresu pomiaru znaczenia regionu (Białegostoku) w skali kraju. Dla Grajewa korzystniejsza byłaby taka strategia, w której rozwój regionalny opierałby się na poprawie atrakcyjności środowiska funkcjonowania podmiotów gospodarczych (w ujęciu dynamicznym), a do monitoringu realizacji strategii służyłyby takie wskaźniki jak : - wielkość nakładów inwestycyjnych na kompleksowe uzbrojenie terenów pod działalność gospodarczą, - wzrost dostępności komunikacyjnej (drogowej, kolejowej, lotniczej i telekomunikacyjnej), - wzrost liczby podmiotów prywatnych zarejestrowanych w sektorze usług rynkowych, - wzrost liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, - wzrost wartości nakładów inwestycyjnych w regionie, - wzrost wartości brutto środków trwałych w sektorze prywatnym, - wzrost nakładów poniesionych na działalność badawczo-rozwojową, - wzrost poziomu rentowności podmiotów sektora MSP, - wzrost liczby instytucji otoczenia biznesu.		częściowo uwzględniona	Terytorialny wymiar celów zawartych w Strategii ujęty został poprzez określenie 6 rodzajów obszarów strategicznej interwencji. Funkcje metropolitarne stolicy województwa są obszarem szczególnej troski także władz wojewódzkich, nie należy jednak utożsamiać tego z konkurencją miast powiatowych czy subregionalnych z ośrodkiem wojewódzkim. Każdy z tych ośrodków pełni odmienne funkcje, przy czym stolica województwa konkuruje nie tyle z ośrodkami w regionie, ale przede wszystkim z innymi ośrodkami wojewódzkimi, także zagranicznymi. Dlatego ośrodki powiatowe w perspektywie długoterminowej mają szansę czerpać tym większe korzyści z rozwoju stolicy regionu, im lepiej sobie ona poradzi w relacji do innych miast wojewódzkich i innych porównywalnych ośrodków zagranicznych.
319	Mieszkańcy Grajewa	Dotyczy: Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020		Po zapoznaniu się ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020" tut. Wydział zauważył, iż: występuje w niej niekorzystna dla gmin regionu priorytetyzacja celów i działań na szczeblu wojewódzkim(Białegostoku), zbyt duża „ogólnikowość” planu operacyjnego (w tym w niewystarczającym stopniu określone działania) dla Obszarów		niewzględniona	Vide pkt 317.

				Strategicznej Interwencji co w konsekwencji nie będzie stymulowało ich właściwego rozwoju, w niewystarczającym stopniu uwzględnia się, w zakresie dążenia do ładu przestrzennego, konieczność ograniczania konfliktów wynikających z procesów rozwojowych z zachowaniem lokalnej tożsamości kulturowej i środowiskowej należy stworzyć podstawy umożliwiające pozyskiwanie przez gminy środków finansowych z UE na poprawę estetyki miast i wsi oraz ładu przestrzennego (w tym możliwość dofinansowania gmin z UE w zakresie sporządzania opracowań urbanistycznych) należy uwzględnić w zapisach konieczność budowy obwodnic Grajewa w ciągu dróg krajowych nr 61 i 65 brak jest dążeń do scalania województwa w ramach wyznaczonych celów co mogłoby przejawiać się tworzeniem i realizacją przez gminy wspólnych programów inp. w zakresie ochrony środowiska czy ponadlokalnych inwestycji brak szerszych konsultacji społecznych			
320	Mieszkańcy Grajewa			Strategia rozwoju Województwa Podlaskiego nakierowana jest na rozwój przede wszystkim Miasta Białostok jako miasta metropolii. Grajewo wymienione jest tylko raz w pkt. 3 jako miasto powiatowe. Natomiast potrzeby Miasta Grajewa według mnie są następujące: 1. Obwodnica miasta. 2. Rewitalizacja centrum miasta. 3. Modernizacja budynków t.j. Hades i dworzec PKP. 4. Wykorzystanie walorów przyrodniczych i miejsca położenia Parku Central. 5. Założenie wyższej uczelni (Miasto miałoby szansę odmłodzenia się). 6. Wspieranie powstania i rozwoju podmiotów gospodarczych. 7. Poprawa dostępności do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia		nieuwzględniona	Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju a nie poszczególne inwestycje. Natomiast zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą się zawrzeć konkretniejsze, ułokalnione propozycje rozwiązań miejscowych problemów, m.in. komunikacyjnych, o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6; str. 68). Jednocześnie miasta powiatowe zostały wyodrębnione w dokumencie właśnie jako OSI. Zgodnie z ideą Strategii, ośrodki te, ze względu na pełnione funkcje ponadlokalne, a także problemy rozwojowe, będą wspierane za pomocą szeregu różnych instrumentów. Dokument przewiduje dla nich bardzo ważną rolę węzłów gospodarczych, edukacyjnych i usługowych dla mieszkańców tych miast, a także gmin sąsiadujących (str. 51-52).

				dostosowanego do potrzeb rynku pracy. 8. Sprawna administracja (jednolity system informatyczny, nowoczesny sprzęt komputerowy nie tylko w urzędzie ale i w jednostkach, szybkie łącza internetowe). 9. Wspieranie rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi. 10. Rozwój nowoczesnych, dobrze adresowanych usług społecznych. 11. Wsparcie aktywności zawodowej i społecznej osób starszych, umożliwiające lepsze wykorzystanie ich potencjału. 12. Efektywny system gospodarowania odpadami.			
321	Mieszkańcy Grajewa			Gazyfikacja obszaru całego województwa jako nie tylko wymóg cywilizacyjny nie tylko dla takich miast jak Białystok, ale również dla miast wielkości Grajewa. Należy poświęcić większą uwagę zagadnieniom zawartym w ramach opracowywanej strategii rozwoju województwa Podlaskiego a bezpośrednio odnoszących się do rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, aby zrozumieć wagę problemu podam przykłady dotyczące miasta Grajewa: -rewitalizacja centrum miasta, -rewitalizacja Central Parku remont i modernizacja budynku dworca kolejowego. Dużym utrudnieniem komunikacyjnym dla wielu miast na terenie naszego województwa jest brak obwodnic, w szczególnej sytuacji jest Grajewo które jest bodaj jedynym miastem powiatowym w podlaskim, w centrum którego krzyżują się dwie drogi krajowe 61 i 65 i linia kolejowa a miasto nie ma obwodnicy, myślę że w tym przypadku wystarczyłyby dodatkowe środki z województwa na dokończenie tzw. małej obwodnicy...		nieuwzględniona	Vide pkt 317.
322	Urząd Miejski w Augustowie	Analiza SWOT str.33	Mocne strony	Proponuję do mocnych stron dodać „korzystne warunki do rozwoju turystyki aktywnej, kwalifikowanej i zdrowotnej”	w diagnozie strategicznej jest mowa o wysokim potencjale do rozwoju turystyki aktywnej, kwalifikowanej, czy zdrowotnej, szczególnie północnej części województwa. Potencjał ten należałoby potraktować jako mocną	nieuwzględniona	Te czynniki nie warunkują rozwoju całego regionu, a jedynie jego części, dlatego nie zostały przypisane do mocnych stron całego województwa. Natomiast te warunki zostały podkreślone zarówno w wizji województwa (str. 10), gdzie jako przykład zielonej usługi została wyodrębniona turystyka medyczna, jak i w rozdziale

					stronę województwa.		poświęconym Obszarom Strategicznej Interwencji - w gminach objętych siecią Natura 2000 zakładana jest turystyka kwalifikowana czy ekoturystyka.
323	Urząd Miejski w Augustowie	Analiza SWOT str.33	Słabe strony	Proponuję ze słabych stron usunąć pkt 24 „Postrzeganie przez część społeczeństwa obszarów chronionych jako bariery rozwojowej.....”	Obszary chronione stanowią barierę rozwojową. Jeżeli nawet nie uniemożliwiają realizacji części inwestycji, to w znacznym stopniu komplikują i wydłużają etap przygotowania inwestycji do realizacji, obniżając tym samym atrakcyjność inwestycyjną obszaru.	nieuwzględniona	Zielone specjalizacje nie stanowią barier dla społeczności lokalnych, przeciwnie, są dla nich szansą na rozwój i nowe miejsca pracy. Traktowanie Natury 2000 jako bariery to właśnie wynik stereotypów, a często również braku świadomości czy odpowiednich kompetencji administracji. "Większe kompetencje i profesjonalna obsługa przedsiębiorców zamierzających inwestować na obszarach chronionych (tam gdzie jest to możliwe) z pewnością może wpłynąć pozytywnie na przyciąganie nowych inwestycji. Potrzebna jest jednak do tego też zmiana myślenia o obszarach chronionych jako barierze rozwojowej."(str. 11, aneks Nr. 2)
324	Urząd Miejski w Augustowie	Obszary Strategicznej Interwencji, Gminy, Których Rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000, str. 54	„W przypadku tego obszaru strategicznej interwencji szczególnie traktowane będą takie kierunki interwencji, jak poprawa jakości środowiska, trwała ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych oraz odtwarzanie i renaturalizacja ekosystemów zdegradowanych.”	W przypadku tego obszaru strategicznej interwencji szczególnie traktowane będą takie kierunki interwencji, jak poprawa jakości środowiska, trwała ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych oraz odtwarzanie i renaturalizacja ekosystemów zdegradowanych, a także poprawa wewnętrznej spójności komunikacyjnej, podniesienie atrakcyjności turystycznej (w tym działania mające na celu skanalizowanie ruchu turystycznego – szlaki, ścieżki itp...)	W przypadku gmin których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000 istotne jest, poza działaniami mającymi na celu ochronę środowiska, wspomaganie rozwoju gospodarczego i działania mające na celu podniesienie konkurencyjności gmin.	częściowo uwzględniona	Strony 53-54.
325	Urząd Miejski w Augustowie	System Realizacji Organizacja Procesu Wdrażania, Str 59	W szczególności w skład PFT będą wchodzić przedstawiciele miast subregionalnych, największych w regionie uczelni, organizacji pozarządowych oraz reprezentanci środowisk gospodarczych.	W szczególności w skład PFT będą wchodzić przedstawiciele miast subregionalnych, reprezentanci miast powiatowych i gmin wiejskich, przedstawiciele największych w regionie uczelni, organizacji pozarządowych oraz reprezentanci środowisk gospodarczych.	Istotne jest, żeby w skład PFT wchodził przedstawiciel wszystkich szczebli samorządu terytorialnego.	uwzględniona	Strona 59.
326	Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „Soclab”	Cel Operacyjny 1.4. Kapitał Społeczny Jako Katalizator Procesów Rozwojowych, Str. 42	Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady	Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom	samo „ odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecanie im zadań publicznych. ich	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.

			partnerstwa.	społecznym na zasadzie partnerstwa i subsydiarności.	kompetencja, jakość realizowanych przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym samym efektywnego dysponowania środkami Publicznymi. ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu idei przedsiębiorczości i otwartości.		
327	Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „Soclab”	Główne kierunki interwencji, Str.43	- Kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego, - Efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego, - Sprawna administracja, - Poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	- Kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego, - Efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego, - Sprawna administracja działająca na zasadzie partnerstwa i subsydiarności, - Poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	sprawność administracji wynika z umiejętnego zarządzania i włączania do realizacji zadań publicznych partnerów prywatnych i społecznych – tam, gdzie ich udział zapewnia wyższą jakość, efektywność, lepsze przygotowanie i większą skuteczność.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.
328	Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „Soclab”	System Realizacji. Zasady Realizacji, Str. 157	PARTNERSTWO - oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów Strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	PARTNERSTWO – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów Strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne, prywatne i społeczne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	uwzględnienie jako partnerów jedynie podmiotów publicznych i prywatnych prowadzi do pominięcia specyficznej grupy podmiotów prywatnych działających w interesie publicznym – tj. organizacji i inicjatyw społecznych. jest to krzywdzące, niezrozumiałe i przeczy dotychczasowej praktyce. organizacje społeczne, w tym pozarządowe, są najważniejszym partnerem władz samorządowych i muszą mieć zapewniony udział We współuczestniczeniu i współdecydowaniu w zakresie realizacji strategii na równorzędnych prawach z innymi podmiotami.	uwzględniona	Vide pkt 144.
329	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	Diagnoza strategiczna, Podlaskie-zielone, str.17 i 18	Największy potencjał w regionie mają następujące formy turystyki: - aktywna turystyka rowerowa i kajakowa, - turystyka wypoczynkowa na obszarach	Do wymienionych w zapisie form prosimy dodać: - turystyka kulturowa, - turystyka edukacyjna	Potencjał w tym wypadku oznacza możliwości, siłę wytwórczą, to że pewne formy turystyki nie są doinwestowane (brak produktów turystycznych) nie znaczy, że nie mają potencjału	częściowo uwzględniona	Strony nr 17-18.

			cennych przyrodniczo...., - turystyka medyczna, pielgrzymkowa				
330	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	Analiza SWOT, str.33-35	Mocne strony	Prosimy o dodanie do mocnych stron: - unikalne zasoby kulturowe i symboliczne	Zamiana zasobów symbolicznych i kulturowych w kapitał i produkt jest czynnikiem wzrostu już powszechnie uznawany	niewzględniona	Vide pkt 236.
331	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	Cele strategiczne i operacyjne, str.36	Cel horyzontalny – wysokiej jakości środowisko przyrodnicze podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody	Cel horyzontalny – wysokiej jakości środowisko przyrodnicze oraz bogactwo zasobów symbolicznych i kulturowych podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody	Zasoby naturalne to tylko połowa potencjału województwa podlaskiego, drugą połowę stanowią zasoby symboliczne i kulturowe	niewzględniona	Vide pkt 237.
332	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	cele strategiczne i operacyjne, str.38	inteligentna specjalizacja	inteligentna specjalizacja – prosimy dodać po kreacji „zielonych miejsc pracy...” kreację innowacji społecznych	w bloku inteligentna specjalizacja musi się znaleźć miejsce na nowatorskie, innowacyjne rozwiązania w tym na innowacje społeczne promowane już na etapie projektowania strategii Europa 2020 przez komisję europejską	częściowo uwzględniona	Vide pkt 238.
333	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	cel strategiczny 1. konkurencyjna gospodarka, str. 39	Miary sukcesu	prosimy dodać pkt. 3 wzrost wpływów podatkowych do budżetów gmin i powiatów	miarą sukcesu muszą być także budżety samorządowe. PKB na 1 mieszkańca i liczba firm - nie zawsze przekłada się wystarczająco na budżet gminy i powiatu co skutkuje niedoinwestowaniem m. in. instytucji oświatowych i kultury oraz brakiem wkładu własnego wymaganego przez instytucje dotacyjne	niewzględniona	Vide pkt 239.
334	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	Cel operacyjny 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw, str. 40	Cel operacyjny 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw	Cel operacyjny 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw i organizacji społecznych	skoro „przedsiębiorczość to zdolność społeczeństwa do wykorzystania swojego potencjału, oznacza zdolność do wcielania pomysłów w czyn” (str. 39) to interwencja powinna być skierowana także do organizacji społecznych a nie tylko przedsiębiorstw co promują strategia EUROPA 2020 i komisja europejska	niewzględniona	Vide pkt. 240.
335	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	Cel operacyjny 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw, str. 40	główne kierunki interwencji: - wspieranie działalności B+R w przedsiębiorstwach, - zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw	Główne kierunki interwencji: - wspieranie działalności B+R w przedsiębiorstwach i organizacjach społecznych, - zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw i organizacji społecznych	równość podmiotów	niewzględniona	Vide pkt 240.

336	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	cel operacyjny 1.3 Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu, str. 41	główne kierunki interwencji	główne kierunki interwencji prosimy dodać: - doinwestowanie edukacji przedszkolnej i szkolnej dostosowanej do potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży i ich przyszłych kompetencji do pracy	Rynek pracy zmienia się i w dalszym ciągu będzie się zmieniał w sposób nieprzewidywalny, strategia musi to uwzględniać inwestując w inteligentny, zrównoważony i włączający społecznie rozwój dzieci i młodzieży	nieuwzględniona	Vide pkt. 242.
337	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	cel operacyjny 1.4 kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 42	główne kierunki interwencji: - kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego, - efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego	główne kierunki interwencji: - kształtowanie postaw prospołecznych i obywatelskich, wspieranie dialogu społecznego oraz budowy kapitału społecznego, - wspieranie instytucji kultury (publicznych, społecznych i prywatnych) oraz efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego	jeśli kapitał społeczny ma być katalizatorem procesów rozwojowych to trzeba uwzględnić potrzebne do tego instrumenty	nieuwzględniona	Zamierzeniem Strategii jest skuteczna realizacja postawionych zadań, w tym konkretnym przypadku efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego. W tym kontekście zapis mówiący o wspieraniu instytucji kultury klóci się z intencją, jaką jest realizacja celu a nie wspieranie konkretnych podmiotów. Wprowadzenie proponowanego zapisu oznaczałoby, iż dopuszczamy sytuację, gdzie instytucje kultury są dotowane, ale nie są jednocześnie zmuszane do wykorzystania posiadanych zasobów do wzmocnienia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.
338	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	obszary strategicznej interwencji, 6. gminy, których rozwój ukierunkowany jest siecią natura 2000, str. 53-54	w przypadku tego obszaru strategicznej interwencji szczególnie traktowane będą takie kierunki interwencji jak...	w przypadku tego obszaru strategicznej interwencji szczególnie traktowane będą takie kierunki interwencji jak... prosimy dodać: innowacyjne rozwiązania problemów wynikających ze specyfiki obszaru	ROZWÓJ OBSZARÓW „STRATEGICZNEJ INTERWENCJI” w DUŻYM STOPNIU BĘDZIE ZALEŻAŁ OD ROZWIĄZAŃ INNOWACYJNYCH	nieuwzględniona	Vide pkt 243.
339	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	SYSTEM REALIZACJI, STR. 57	Partnerstwo (...) we współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne...	Partnerstwo (...) we współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne, społeczne i prywatne...	Równość podmiotów	uwzględniona	Vide pkt 144.
340		cele strategiczne i operacyjne. cel 2: powiązania krajowe i międzynarodowe	cel 2: powiązania krajowe i międzynarodowe	CEL 2: powiązania regionalne, krajowe i międzynarodowe	1. Strategia powinna zwracać większą uwagę na integrację wewnątrz regionu, który przez 14 lat nie został zintegrowany. Utrudnieniem będzie brak istniejącej i zakładanej wewnętrznej sieci dróg i tras kolejowych, oraz brak poczucia przynależności do regionu mieszkańców podregionów łomżyńskiego i suwalsko-augustowskiego. 2. STRATEGIA NIE odwołuje się do wielowiekowych – zerwanych – powiązań kulturowych, gospodarczych i komunikacyjnych regionu z Litwą (Wilno-KOWNO) i Białorusią Grodną 3. Bariery językowo-historyczna Litwa) i polityczno-wizowa	nieuwzględniona	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego, jak wskazuje tytuł dokumentu, traktuje województwo podlaskie jako integralną całość. Dlatego zapisy Strategii skupiają się przede wszystkim na współpracy całego województwa z sąsiednimi regionami i współpracy transgranicznej, jako ważnych czynnikach rozwoju społeczno-gospodarczego. Proponowany zapis ma jednak swoje odzwierciedlenie np. w założeniach przyjętych do opracowania poszczególnych celów strategicznych. Jednym z nich jest współpraca i wskazanie, iż "Strategia przyczyni się do powstawania w regionie kultury współpracy opartej na zaufaniu różnorodnych podmiotów i instytucji, przyczyniających się do realizacji celów rozwojowych regionu" (s. 38). Jednocześnie w celu operacyjnym 1.4 KAPITAŁ SPOŁECZNY JAKO KATALIZATOR PROCESÓW ROZWOJOWYCH wskazuje

					(Białoruś)		się na istotę wzajemnych relacji - "Budowa kapitału społecznego to dbanie o zdrowe relacje społeczne, o dobro wspólne i współpracę" (s. 38-39). Dodatkowo kwestia ta poruszona jest w celu operacyjnym 2.5. (str. 45), w którym podkreślono, że istotnym zadaniem jest poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej. Tak więc podnoszone kwestie mają już swoje odzwierciedlenie w celach operacyjnych i nie ma konieczności ich dodatkowego wydzielania do odrębnego celu.
341		uwarunkowania europejskie rozwoju woj. podlaskiego (s.12)	podporządkowanie europejskiej polityce spójności Europa 2000	konieczność walki o wspieranie regionów wymagających interwencji UE zależy od wewnętrznej słabości UE i ciągłego koncentrowania się na woli najsilniejszych	konieczność wniesienia do polityki spójności UE spraw wzmocnienia, dostępności i integracji najsłabszych (peryferyjnych) regionów, wzmocnienie kanału transportowego północ-południe (drogi, koleje)	nieuwzględniona	Proponowany zapis z uwagi na syntetyczność i istotę dokumentu projektu nie może być uwzględniony. Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego koncentruje się na tytułowym województwie i działaniach zmierzających do wzmacniania jego pozycji. Oczywiście sytuacja UE ma znaczący wpływ na kreowanie konkretnych, regionalnych działań, o których mowa na str. 14 i 15 projektu. Propozycja zapisu jest natomiast formą komentarza do polityki prowadzonej przez UE.
342		problemy społeczno-gospodarcze wynikają również z niedostosowania kompetencyjno-kwalifikacyjnego zasobów pracy (s. 28)	niewystarczające zasoby pracy	niedostosowanie systemu edukacji, szkół, uczelni i cykliów szkoleń do realnych potrzeb przedsiębiorców tworzących miejsca pracy, niski poziom edukacji zawodowej, bardzo słaby system obsługi mieszkańców i przedsiębiorców przez sektor administracji państwowej i samorządowej, brak prorynkowego realizowania potrzeb obywateli, przedsiębiorców lokalnych i potencjalnych inwestorów przez sektor publiczny (administracja, spółki publiczne)	konieczność dostosowania oferowanej oferty edukacyjnej i współpracy na poziomie szkolnictwa ponadgimnazjalnego i wyższego z potrzebami pracodawców, wspieranie szkoleń bezrobotnych pod potrzeby pracodawców. Wspieranie Prorynkowych i elastycznych form edukacji, podniesienie świadomości i kompetencji urzędników w zakresie rozumienia zależności ich pracy od zrozumienia i realizowania potrzeb interesariuszy	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu strategii. W celu strategicznego konkurencyjnego gospodarka poruszane kwestie zawarte są w celach operacyjnych. Cel 1.2 wskazuje na potrzebę „skuteczniejszej i tańszej administracji publicznej” (str. 39). Cel 1.3 mówi m.in. o potrzebie stworzenia sprawnego, elastycznego systemu edukacji dopasowanego do potrzeb gospodarczych i społecznych a także o konieczności „inwestycji mających na celu wzmacnianie kadr regionalnej gospodarki, w tym zarówno administracji publicznej, pracowników firm, jak i przedsiębiorców (w szczególności w zakresie kompetencji zarządczych)”. Jest to wskazane w głównych kierunkach interwencji: „Poprawa dostępności do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy”(str. 41). Propozycja jest więc całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia zmian.
343		uwagi do Strategii 2020	Moje propozycje/uwagi do strategii 2020	Do samej treści raportu będę proponował, w kontekście DOSTĘPNOŚCI: 1. Zainwestowanie przede wszystkim w tabor kolejowy i wykorzystanie, gwiazdki z nieba jakim są tory RailBaltica (korzystanie już od końca 2015 r. szybszych połączeń z prędkością 160km/h do stolicy). Puszczanie ich także po innych torach, do Sokółki i w stronę granicy,	UWAGI/PROPOZYCJE DO WSKAŹNIKÓW: #1. Mierzyc ilość firm, które zatrudniają przynajmniej 5 pracowników (samozatrudnienie to jeszcze nie firma, do jej rozwijania potrzebna są zupełnie inne kompetencje). Zamiast rozdawać pieniądze na dotacje, dawać tańsze kredyty i tworzyć fundusze je gwarantujące dla firm które tworzą	nieuwzględniona	Ad. 1: Treści i idee zawarte w proponowanym zapisie znajdują swoje odzwierciedlenie w projekcie strategii. Zgodnie z opisami umieszczonymi w diagnozie stanu województwa stan infrastruktury kolejowej jest niezadowolający. Autorzy zauważają jednak szansę związaną z Rail Baltica: „Pozytywnie należy ocenić fakt, że odcinek Rail Baltica, mający przebiegać przez Podlaskie, stanowi element TEN-T oraz został wpisany do projektów Connecting Europe Facility (nowego instrumentu finansowego UE), co może w przyszłości

			<p>Augustowa. Jeśli się da uruchomienie także regularnych połączeń do Bielska Podlaskiego i Czeremchy, pilnowanie połączeń do Elku i Łomży. 2. Inwestycja w terminale intermodalne na przejściach granicy z Litwą (gdzieś w okolicy Suwałk) i z Białorusią (okolice Sokółki). Tak aby promować taki transport, i TIRy które rozjeżdżają infrastrukturę drogową w naszym województwie - nie zostawiając tu ani złotych, miały jak najsilniejszego konkurenta w postaci kolei. 3. Inwestycja w port lotniczy. Jeśli po inwestycjach w kolej marszałek nie będzie miał 500-750mln plus i dodatkowe 50mln pln rocznie na jego utrzymanie, plus kilka-kilkanaście milionów pln na dotowanie siatki połączeń - proponuje zarezerwowanie środków zbudowanie na jego wybudowanie w ramach Partnerstwa Publiczno Prywatnego. Tak się składa że w Białousach, mamy w Polsce pierwsze prywatne lotnisko od 1939 r. z wszystkimi pozwoleniami. (adres e-mail w formularzu). Jego właścicielem jest przedsiębiorca, który posiada setki hektarów upraw "borówki amerykańskiej" i w sezonie dający pracę setkom osób przy ich zbiorze. Jeśli lotnisko miałyby minimum racjonalności ekonomicznej aby zaistnieć, my jako podatnicy moglibyśmy dofinansować powiedźmy w połowie kwoty planowanej na jego powstanie czyli jakieś 250-300mln pln i objąć w projekcie mniejszościowe 49% pakiet akcji. Powierzyć zaś zadanie osobie przedsiębiorczej, właścicielowi tego lotniska - a nie urzędnikom. Zrobi to bez zamówień publicznych, ale za to solidnie i racjonalnie. Oczywiście jeśli by chciał. Jeśli nie, zaniechać tego projektu. Korzyści jakie można wymienić w związku z tą lokalizacją: - od strony południowej jest blisko stacji</p>	<p>nowe miejsca pracy oraz staże, praktyki i szkolenia dla absolwentów. (miarodajne dane o zatrudnieniu, z każdego miesiąca łatwo pozyskać od ZUS... dane o udzielonych pożyczkach łatwo będzie pozyskać od firm, które będą je świadczyć) #2. Ilość miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych, które były faktycznie wynajęte w ciągu ostatnich 12 miesięcy #3. Ilość odbywających się rynków, targów i bazarów na których można kupić zdrową, ekologiczną żywność z województwa Podlaskiego (certyfikowaną?) #4. Ilość wdrożeń przydomowych elektrowni OZE (wiatr, solary, etc.) oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. #5. Ilość nowych ścieżek rowerowych z infrastrukturą (wiaty przystankowe, stojaki w punktach krajobrazowych) na terenie Puszczy Knyszyńskiej i w okolicy Parków Narodowych. #6. Ilość regularnych połączeń kolejowych, dających możliwość codziennego dojazdu do pracy i szkoły, a w weekend wypadu na rowery (Suwalszczyzna, Biebrza, Białowieża, Narew). #7. Ilość zorganizowanych konferencji i kongresów o sali międzynarodowej - np. dotyczących Partnerstwa Wschodniego, kolejny kongres Esperanto. #8. Terminal intermodalny w okolicach Suwałk, Sokółki (przy granicach Państwa) a w przyszłości w samym Białymstoku. #9. Parking dla rowerów w okolicy dworca (gdzie jak w krajach europy zachodniej można go zostawić bezpiecznie na wiele dni, tygodni a nawet miesięcy) i rewitalizacja Dworca PKS (wizytówka miasta). #10. Lotnisko w formule PPP (np. Białousy)</p>	<p>pomóc w pozyskaniu środków na tę inwestycję." (str. 22) Kwestie związane z infrastrukturą kolejową zostały ujęte także w celu 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu, gdzie na str. 46 czytamy m.in.: „Dla rozwoju regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do optymalizacji i integracji systemów transportowych, zwiększenia ich efektywności, zmniejszenia obciążeń środowiskowych i poprawy bezpieczeństwa ich użytkowania(...)”. Oczywiście, przy tego typu działaniach niezbędna jest aktywność wszystkich podmiotów, w tym administracji rządowej oraz spółek odpowiedzialnych za linie kolejowe, które doprowadzą do skokowego poprawienia jakości infrastruktury kolejowej.</p> <p>Ad.2. W projekcie zauważony jest problem braku platform multimodalnych na terenie woj. podlaskiego – Diagnoza, str. 22. Jest także na to odpowiedź - w celu operacyjnym 2.5 na str. 46 czytamy: „Pierwszoplanowe znaczenie będzie miało stworzenie dogodnych warunków do budowy i rozbudowy terminali przeładunkowych i przesiadkowych dla różnych form transportu.” Do projektu strategii wniesiony także zostanie zapis mówiący o potrzebie modernizacji istniejących i potrzebie zwiększenia liczby przejść granicznych.</p> <p>Ad. 3 Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego wskazuje na konieczność szerszego zastosowania PPP, przy czym każdorazowo wymaga to odrębnych i dogłębnych analiz ekonomiczno-finansowych i prawnych. Na str. 66 – Ramy Finansowe - projektu czytamy m.in. :” Źródłem finansowania działań strategicznych będą więc przede wszystkim środki publiczne, uruchamiane przez instytucje różnych poziomów zarządzania rozwojem (...) niezbędne będzie również zaangażowanie środków innych podmiotów, w tym środków prywatnych poprzez wkład własny do projektów współfinansowanych ze środków publicznych bądź przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.” Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii.</p>
--	--	--	--	--	--

				kolejowej w Czarnej Białostockiej, do której regularnie dojeżdżają pociągi osobowe z Grodna - od strony południowej, będzie blisko projektowanej nowej trasy S19 z Bielska Podlaskiego, przez Choroszcz, Knyszyn, Korycin do Kuźnicy Białostockiej			
344	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	tytuł dokumentu	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020	Powinno być dodane słowo „projekt”	Wydrukowany dokument bez słowa „projekt” w tytule stwarza wrażenie, że konsultacje niewiele zmieniają a wydrukowany dokument nie jest projektem, propozycją do zmiany ale już właściwymi zapisami strategii. Owszem na stronie 5 na dole pojawia się zapis, że jest to „projekt w wersji z 19 marca 2013” ale i tak taki zapis mógłby znajdować się w ostatecznym dokumencie.	nieuwzględniona	Słowo "projekt" znajduje się na str. 5 pod tytułem "Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020".
345	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Wprowadzenie Przesłanki Aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa - Odniesienie Do Dotychczasowych Strategii, Pkt 1., Str.8	„uspołecznienie procesu opracowania dokumentu – zastosowanie partnerskiego modelu budowania strategii wspólnie z jej interesariuszami”. modelu budowania strategii wspólnie z jej interesariuszami”.	Przy opracowaniu projektu dokumentu zastosowano model ekspercki z uwzględnieniem wybranych partnerów samorządowych i społecznych takich jak organizacje przedsiębiorców, pracodawców i organizacje pozarządowe z dziedziny ekologii. W dalszych etapach pracy nad przewidywane uspołecznienie procesu opracowania dokumentu – zastosowanie partnerskiego modelu budowania strategii wspólnie z jej interesariuszami”.	Określenie "uspołecznionym" procesu opracowania dokumentu" jest nadużyciem, gdyż do prac nad zapisami projektu strategii nie zaproszono przedstawicieli szeroko pojętego trzeciego sektora. Nie można mówić o partnerskim modelu budowania strategii. Żaden z przedstawicieli organizacji pozarządowych poza sferą biznesu i pracodawców i dwiema organizacjami ekologicznymi, nie wszedł do Komitetu Sterującego ani do grup tematycznych	nieuwzględniona	Przedstawiciele organizacji pozarządowych uczestniczyli w pracach nad Strategią od samego początku. Brali udział w spotkaniach poświęconych Strategii, które odbyły się w lipcu i sierpniu 2012 roku w Białymstoku, Siemiatyczach, Łomży i Suwałkach. Byli także członkami grup tematycznych, opracowujących raporty poświęcone określonej problematyce, która znalazła swoje odzwierciedlenie w projekcie Strategii. Z kolei w skład Komitetu Sterującego weszli m.in. przedstawiciele: Podlaskiej Rady Pożytku Publicznego, Podlaskiej Sieci Lokalnych Grup Działania, WWF Polska, Stowarzyszenia Euroregion Niemen. Organizacje pozarządowe miały też możliwość wyrażenia swojej opinii nt. Strategii podczas konsultacji społecznych w Bielsku Podlaskim, Łomży, Suwałkach i Białymstoku (kwiecień-maj 2013 r.). A także podczas dodatkowych spotkań w ramach konsultacji - z organizacjami ekologicznymi (24.04.2013 r.) oraz z organizacjami pozarządowymi (8.05.2013 r.).
346	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Wizja województwa w roku 2030 str.9	Wizja stanowi próbę zobrazowania stanu regionu w przyszłości i jest formą przekazu, mającą zobrazować aspiracje władz samorządowych.	Wizja stanowi próbę zobrazowania stanu regionu w przyszłości i jest formą przekazu, mającą zobrazować aspiracje mieszkańców województwa podlaskiego.	Zobrazowanie li tylko aspiracji władz samorządowych pozostaje w sprzeczności z partnerskim modelem zaangażowania obywateli i ich organizacji w proces rozwoju regionalnego	uwzględniona	Vide pkt 212.

347	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Wizja Województwa W Roku 2030 Str.9 „Otwarte”	Budowanie relacji poprzez kontakty ze społeczeństwem obywatelskim, przedsiębiorcami, władzami lokalnymi oraz ekspozycja na techniczny dialog budującą specjalizację regionu w relacjach ze wschodnimi sąsiadami Polski.	Budowanie relacji poprzez kontakty ze społeczeństwem obywatelskim, przedsiębiorcami, władzami lokalnymi, aby zbudować specjalizację regionu w relacjach ze wschodnimi sąsiadami Polski.	Zagmatwanie, niezrozumiałość szczególnie razi cyt. „ekspozycja na techniczny dialog”. Proponujemy usunąć to sformułowanie	uwzględniona	Vide pkt 277.
348	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Wizja Województwa W Roku 2030 Str.10 „Przedsiębiorcze”	... w najbliższych latach firmy i mieszkańcy województwa podlaskiego aktywnie uczestniczą w życiu społeczno-gospodarczym i wykorzystują swoje konkurencyjne atuty na rzecz rozwinięcia inteligentnych specjalizacji(...) Wspieramy innowacyjność, rozwój kapitału ludzkiego i kapitału społecznego w regionie.	... w najbliższych latach firmy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy województwa podlaskiego aktywnie uczestniczą w życiu społeczno-gospodarczym i wykorzystują swoje konkurencyjne atuty na rzecz rozwinięcia inteligentnych specjalizacji(...) Wspieramy innowacyjność, rozwój kapitału ludzkiego i kapitału społecznego w regionie w tym rozwój ekonomii społecznej	Być może twórcy strategii w określeniu „firmy i mieszkańcy” rozumieją szeroko. Mieszczą się tu też organizacje pozarządowe, w których zrzeszają się mieszkańcy ale nie jest to czytelne i jednoznaczne. Dlatego proponujemy rozszerzenie tego zapisu (...) podobnie w tym zapisie. Zapis o ekonomii społecznej ukierunkowuje myślenie dalekosiężne o przedsiębiorczości społecznej nie nastawionej na zysk a na cele społeczne i pomoc osobom wymagającym wsparcia.	niewzględniona	Vide pkt 278.
349	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Diagnoza strategiczna (synteza) podlaskie – zielone str.17 akapit: .....ale położenie geograficzne, walory przyrodnicze oraz wielokulturowość regionu nie przekładają się na atrakcyjność turystyczną...	Województwo podlaskie posiada potencjał turystyczny, do którego można zaliczyć niemalże naturalne kompleksy puszczańskie, wody powierzchniowe oraz czyste środowisko przyrodnicze, a także walory kulturowe.	Województwo podlaskie posiada potencjał turystyczny, do którego można zaliczyć naturalne kompleksy puszczańskie, wody powierzchniowe oraz czyste środowisko przyrodnicze, a także walory kulturowe	Określenie „niemalże” nic nie wnosi tylko gmatwa zdanie. Im prościej tym lepiej. Bez tego określenia zdanie jest bardziej zrozumiałe.	uwzględniona	Vide pkt 279.
350	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Diagnoza strategiczna (synteza) podlaskie – otwarte str.20 akapit: mieszkańcy podlaskiego chętniej współpracują w małych	Województwo podlaskie charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem rozwoju „wiążącego” kapitału społecznego, czyli silnymi więziami grup rodzinnych i sąsiedzkich oraz działaniami podejmowanymi na rzecz realizacji celów tych grup. Z drugiej strony województwo należy do regionów o		Oparcie się na starych cytatach i sam ich dobór nie jest zbyt fortunny, dlatego warto poszukać nowszych opracowań.	częściowo uwzględniona	Aneks nr 2.

		rodzinnych grupach niż w organizacjach społecznych	najniższym poziomie rozwoju „pomostowego” kapitału społecznego, który jest utożsamiany z dużym zaangażowaniem w działania na rzecz innych, np. wolontariat, członkostwo w organizacjach pozarządowych skierowanych „na zewnątrz” (Swianiewicz, Herbst 2008). Pod względem liczby organizacji pozarządowych województwo podlaskie plasuje się poniżej średniej dla kraju. Dynamika zmian liczby organizacji pozarządowych w latach 2004-2010 była, co prawda, dodatnia, ale niestety najniższa w kraju (Wykres 3).				
351	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Diagnoza strategiczna (synteza) podlaskie – otwarte str.29 nazwa akapitu	...potęgowane procesami migracyjnymi, prowadzącymi do „drenażu mózgów”.	Przyspieszenie procesów migracyjnych wykształconej kadry lub: odpływ z województwa wykwalifikowanej kadry	Dwa połączone akapity tworzą zdanie: ...potęgowane procesami migracyjnymi, prowadzącymi do „drenażu mózgów”. Co oznacza to zdanie? Jest bardzo niezrozumiałe. Należy wyjaśnić sformułowanie „drenaż mózgów” albo z niego zrezygnować i określić inaczej, prościej. Wszystkie akapity powinny być nie urwanymi zdaniami – publikowanymi w częściach po wielokropku, tylko prostymi tytułami – najlepiej w równoważnikach zdań.	uwzględniona	Vide pkt 37.
352	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Analiza SWOT str.34 szanse	(szanse kończą się na pkt.16)	Pkt.17 wzrost zainteresowania potencjałem aktywnych seniorów, którzy mogliby uzupełniać lukę migracyjną regionu pkt 18 rozwój organizacji pozarządowych w województwie w tym :przedsiębiorstw społecznych i podmiotów dbających o mieszkańców wymagających wsparcia (niepełnosprawnych, chorych, ubogich, starych itd.)	Pkt.17 to ważne aby w przypadku coraz większego niżu demograficznego oraz coraz większej migracji młodych ludzi wykorzystywać własne regionalne zasoby. Seniorzy aktywni intelektualnie i fizycznie (bo nie wszyscy są chorzy i chcą wycofania z rynku pracy i aktywności zawodowej) mogliby taką lukę uzupełnić. Pkt.18 większa ilość ngo to zwiększanie aktywności obywatelskiej, wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 282.

353	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Analiza SWOT str.34 Zagrożenia	Pkt 6. Drenaż mózgów Drenaż mózgów Migracja młodej wykształconej kadry	Migracja młodej wykształconej kadry	Dwa połączone akapity tworzą zdanie: ...potęgowane procesami migracyjnymi, prowadzącymi do „drenażu mózgów”. Co oznacza to zdanie? Jest bardzo niezrozumiałe. Należy wyjaśnić sformułowanie „drenaż mózgów” albo z niego zrezygnować i określić inaczej, prościej. Wszystkie akapity powinny być nie urwanymi zdaniami – publikowanymi w częściach po wielokropku, tylko prostymi tytułami – najlepiej w równoważnikach zdań.	uwzględniona	Vide pkt 37.
354	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Cel strategiczny 1 – konkurencyjna gospodarka, cel operacyjny 1.2 – wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw, str. 40	Główne kierunki interwencji: zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw	Zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw, w tym przedsiębiorstw społecznych	Przedsiębiorczość społeczna na opiera się tylko i wyłącznie na relacji do wykluczenia społecznego i podniesienia jakości życia osób marginalizowanych, jest ona także elementem ekonomii w ogóle i dlatego powinna zostać ujęta w obszarze również inwestycyjnym. Dodatkowo może to wpłynąć na większe możliwości dofinansowania inwestycji przedsiębiorstw społecznych.	niewzględniona	Vide pkt 284.
355	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Wyzwania województwa podlaskiego str.68	Wyzwania kończą się na pkt.7	Po słowach :”...i parlamencie europejskim” a przed słowami:” lista ta...” dodać pkt 8.: rozwój społeczeństwa obywatelskiego w województwie podlaskim; trzeci sektor staje się ważnym uczestnikiem procesu zmniejszania różnic społeczno-gospodarczych na obszarze naszego regionu	Rozwój społeczeństwa obywatelskiego należeć powinien do grupy wyzwań województwa podlaskiego, dlatego powinien być zapisany w tej części strategii. Województwo podlaskie powinien być nie tylko regionem powinności wobec pokoleń, ale także regionem aktywnych obywateli.	niewzględniona	Vide pkt 285.
356	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 42	Sprawną administracją to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa.	Sprawną administracją to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom społecznym na zasadzie partnerstwa i subsydiarności.	Samo „ odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. Koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecanie im zadań publicznych. Ich kompetencja, jakość realizowanych przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym samym efektywnego dysponowania środkami publicznymi. Ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu idei przedsiębiorczości i otwartości.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.

357	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Cel operacyjny 1.4. Str 41-42	<u>Cały paragraf</u>	<p>Inwestycje w kapitał społeczny mają coraz większy wpływ na tempo rozwoju i wzrost konkurencyjności gospodarki. Zdolność do współpracy oparta na zaufaniu i umiejętnościach komunikowania jest warunkiem niezbędnym do tego, aby sprostać wyzwaniom naszych czasów. Dotyczy to zarówno firm, jak i organów władzy publicznej i instytucji, które muszą nauczyć się działać wspólnie w celu mobilizacji i łączenia zasobów, budzenia kreatywności oraz świadomości wspólnoty celów i interesów.</p> <p>Tworzenie kapitału społecznego to przede wszystkim budowa społeczeństwa aktywnych obywateli. Ważne jest więc stałe powiększanie społecznych i obywatelskich kompetencji mieszkańców regionu. Jednym z najważniejszych partnerów władz i instytucji publicznych w procesie dialogu i partycypacji społecznej są organizacje pozarządowe. Dlatego tak istotne jest powierzenie im do realizacji zadań publicznych, a także stworzenie rozwiązań organizacyjnych umożliwiających ich reprezentantom udział w tworzeniu najważniejszych dokumentów programowych województwa już na pierwszych etapach prac. Województwo podlaskie jest regionem wielokulturowym. Tradycja współistnienia i współpracy różnych religii i narodowości ma tu długą historię. Doświadczenia te mogą stanowić podstawę do kształtowania nowoczesnych postaw opartych na tolerancji i otwartości wobec innych wartości, norm zachowań i sposobów życia. Gotowość do przyjmowania nowych idei i wynikających z nich inspiracji, w połączeniu ze zdolnością do twórczej reinterpretacji własnej tożsamości są podstawą indywidualnej kreatywności, tak</p>	<p>Ten cel musi uwzględniać rolę najważniejszego partnera władzy, czyli organizacji obywatelskich(pozarządowych). Nie chodzi o ich wspieranie lecz o podkreślenie znaczenia dla budowy kapitału społecznego. Pomijanie ich oznacza zawieszenie działań w próżni. Wypada też zwrócić uwagę na specyficzny kapitał kulturowy regionu jako punkt wyjścia do dalszych działań</p>	częściowo uwzględniona	Vide pkt 81.
-----	--	-------------------------------	----------------------	--	---	------------------------	--------------

				ważniej z punktu widzenia wzmocnienia kapitału społecznego. Dodatkowym elementem sprzyjającym rodzeniu się postaw twórczych i aktywnych społecznie jest obecność kultury w życiu codziennym			
358	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Główne kierunki interwencji, str.43	Kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu Społecznego- efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego- sprawna administracja- poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego- kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu Społecznego- efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego- sprawna administracja- poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	Kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich sprzyjających współpracy i aktywności obywatelskiej oraz wspieranie dialogu społecznego- efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego- sprawna administracja działająca na zasadzie partnerstwa i subsydiarności- poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	Sprawność administracji wynika z umiętnego zarządzania i włączania do realizacji zadań publicznych partnerów prywatnych i społecznych – tam, gdzie ich udział zapewnia wyższą jakość, efektywność, lepsze przygotowanie i większą skuteczność. Pierwotny zapis nie precyzuje o jakie wartości chodzi (bierność też jest przecież postawą społeczną)	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.
359	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	System realizacji. Zasady realizacji, str. 157	<u>Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy</u>	Partnerstwo – oznaczające współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia celów strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i społeczne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.	Uwzględnienie jako partnerów jedynie podmiotów publicznych i prywatnych prowadzi do pominięcia specyficznej grupy podmiotów prywatnych działających w interesie publicznym – tj. Organizacji i inicjatyw społecznych. Jest to krzywdzące, niezrozumiałe i przeczy dotychczasowej praktyce. Organizacje społeczne, w tym pozarządowe, są najważniejszym partnerem władz samorządowych i muszą mieć zapewniony udział we współuczestniczeniu i współdecydowaniu w zakresie realizacji strategii na równorzędnych prawach z innymi podmiotami.	uwzględniona	Vide pkt 144.

			<u>włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.</u>				
360	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Główne kierunki interwencji, str. 43	<u>Nowy zapis</u>	Zwiększanie obecności kultury w życiu codziennym poprzez poprawę dostępu do jej dóbr oraz kształtowanie nawyków kulturalnych (np. Czytelnictwa).	Zapis do tyczy roli kultury w życiu codziennym. Jest konieczny z punktu widzenia konkretnych programów operacyjnych. Jego znacznie jest nie budzi wątpliwości	częściowo uwzględniona	Strony 41-42.
361	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Aneks: 4.system wskaźników monitorowania; cel operacyjny 1.4., str. 2-3	<u>Nowy zapis</u>	Wartość zadań publicznych, realizowanych przez organizacja pozarządowe, powierzonych i dofinansowanych przez organa władzy i instytucje publiczne w danym roku - w tys. Zł.	Ten wskaźnik pozwoli zmierzyć poziom partycypacji społecznej. Oczywiście jedynie częściowo, bo w kwestii zadań publicznych, ale to już coś. Uwzględnia zarówno aktywność organizacji pozarządowych, jak i gotowość władz do dzielenie się obowiązkami. Pozwala też porównywać ze sobą kolejne lata w celu oceny postępów w dziedzinie partycypacji.	niewzględniona	Vide pkt 293.
362	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Cel operacyjny 3.4. Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami, str.49; cel operacyjny kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 42	1. Realizacja takPostawionego celu wymaga stopniowego odchodzenia od systemu składowania odpadówDo systemu opartego na przetwarzaniu i odzysku surowców oraz energetycznymWykorzystaniu odpadów. Priorytetowym kierunkiem interwencji jest wdrożenieSelektywnego zbierania/odbierania odpadów komunalnych i objęcie nim wszystkichMieszkańców i organizacji województwa. Należy dążyć do zmniejszenia liczby nieefektywnych, lokalnych składowisk odpadów oraz wspierania niskoodpadowychTechnologii produkcji oraz efektywnych technologii odzysku i unieszkodliwiania 2.wszystkie organiczne odpady komunalne i odpady	1. Realizacja tak postawionego celu wymaga stopniowego odchodzenia od systemu składowania odpadów do systemu opartego na odzysku i przetwarzaniu surowców oraz energetycznym wykorzystaniu przetworzonych odpadów. Priorytetowym kierunkiem interwencji jest wdrożenie selektywnego zbierania/odbierania odpadów komunalnych i objęcie nim wszystkich mieszkańców i organizacji województwa. Należy dążyć do zmniejszenia liczby nieefektywnych, lokalnych składowisk odpadów oraz wspierania niskoodpadowych technologii produkcji oraz efektywnych technologii odzysku, przetwarzania i unieszkodliwiania.2. Proponujemy usunięcie zapisu 3.sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom społecznym na zasadzie partnerstwa i	1. Strategia rozwoju województwa powinna opierać się na najlepszych, najbardziej efektywnych technologiach przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów, musi także być zgodna z hierarchią ważności w gospodarce odpadami, jasno wynikającą z obowiązujących nas dyrektyw unijnych, stawiającą na pierwszym miejscu segregację, odzysk i recykling , a dopiero na przedostatnim miejscu przed składowaniem unieszkodliwianie odpadów. 2. Proponujemy usunięcie lub sprecyzowanie zapisu ponieważ nie bardzo wiadomo co autorzy strategii mieli na myśli, można się zasugerować, że zakłada on powinność spalania mokrych odpadów organicznych. 3.samo „ odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. Koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecanie im zadań publicznych. Ich kompetencja, jakość realizowanych przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym	częściowo uwzględniona	Vide pkt 233.

			z przemysłu spożywczego powinny być zagospodarowane energetycznie 3.sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przedeWszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa	subsydiarności.	samym efektywnego dysponowania środkami publicznymi. Ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu idei przedsiębiorczości i otwartości.		
363	Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok	Uwagi ogólne			Dla przejrzystości i czytelności dokumentu warto jeszcze raz popracować nad redakcją, w tym nad językiem strategii	uwzględniona	Vide pkt 286.
364	Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12 (organizacja członkowska Federacji Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok oraz inicjatywy Współtura)	Diagnoza strategiczna, Podlaskie-zielone, str.17 i 18	Największy potencjał w regionie mają następujące formy turystyki: - aktywna turystyka rowerowa i kajakowa - turystyka wypoczynkowa na obszarach cennych przyrodniczo.... -turystyka medyczna, pielgrzymkowa	Do wymienionych w zapisie form prosimy dodać: - turystyka kulturowa - turystyka edukacyjna	Potencjał w tym wypadku oznacza możliwości, siłę wytwórczą, że pewne formy turystyki nie są doinwestowane nie znaczy, że nie mają potencjału	częściowo uwzględniona	Strony 17-18.
365	Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12 (organizacja członkowska Federacji Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok oraz inicjatywy Współtura)	Analiza swot, str.33-35	Mocne strony	Prosimy o dodanie do mocnych stron: - unikalne zasoby kulturowe i symboliczne	Zamiana zasobów symbolicznych i kulturowych w kapitał i produkt jest czynnikiem wzrostu już powszechnie uznawanym	niewuważniona	Proponowany zapis dotyczy analizy SWOT i nie może być uwzględniony, bowiem analiza zawiera syntetycznie przedstawione słabe i mocne strony, które najsilniej wpływają na rozwój regionu. Niemniej jednak kwestie zawarte w proponowanej uwadze wpisują w wizję regionu, w której unikalność, wynikająca z wielokulturowości, została mocno zaakcentowana (str. 9).
366	Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12 (organizacja członkowska Federacji Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok oraz inicjatywy Współtura)	Cele strategiczne i operacyjne, str.36	Cel horyzontalny – wysokiej jakości środowisko przyrodnicze podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody	Cel horyzontalny – wysokiej jakości środowisko przyrodnicze oraz bogactwo zasobów symbolicznych i kulturowych podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody	Zasoby naturalne to tylko połowa potencjału województwa podlaskiego, drugą połowę stanowią zasoby symboliczne i kulturowe	niewuważniona	Wskazany tu zapis jest celem horyzontalnym i jako taki nie stanowi samoistnego celu rozwojowego. Warunkuje i wspiera możliwości osiągnięcia celów strategicznych. Celowo podkreślone jest tu "środowisko przyrodnicze", bo właśnie ono stanowi naturalną przewagę regionu. Konieczna dbałość o utrzymanie jego wysokiej jakości jest w układzie celów traktowana jako ważny czynnik zwiększający możliwości wzrostu konkurencyjnej gospodarki, a szczególnie jej "zielonych" sektorów (str. 36). Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu Strategii w celu operacyjnym 1.4 (str.

							41-42), gdzie mowa o tym, że kultura ma być czynnikiem dynamizującym rozwój społeczno-gospodarczy całego województwa i że należy wzmocnić znaczenie kultury. Ochrona zasobów kulturowych ujęta jest również w głównych kierunkach interwencji w celu operacyjnym 2.3 (str. 45).
367	Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12 (organizacja członkowska Federacji Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok oraz inicjatywy Współtura)	Cele strategiczne i operacyjne, str.38	Inteligentna specjalizacja	Inteligentna specjalizacja – prosimy dodać po kreacji „zielonych miejsc pracy...” kreację innowacji społecznych	W bloku inteligentna specjalizacja musi się znaleźć miejsce na nowatorskie, innowacyjne rozwiązania w tym na innowacje społeczne promowane już na etapie projektowania strategii Europa 2020 przez komisję europejską	częściowo uwzględniona	Strony 41-42.
368	Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12 (organizacja członkowska Federacji Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok oraz inicjatywy Współtura)	Cel operacyjny 1.3 rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu, str. 41	Główne kierunki interwencji	Główne kierunki interwencji prosimy dodać: - doinwestowanie edukacji przedszkolnej i szkolnej dostosowanej do potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży i ich kompetencji do pracy	Rynek pracy zmienia się i w dalszym ciągu będzie się zmieniał w sposób nieprzewidywalny, strategia musi to uwzględniać inwestując w inteligentny, zrównoważony i włączający społecznie rozwój dzieci i młodzieży	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu strategii. W opisie celu operacyjnego 1.3 czytamy o potrzebie stworzenia sprawnego, elastycznego systemu edukacji dopasowanego do potrzeb gospodarczych i społecznych. jest to wskazane w głównych kierunkach interwencji: „Poprawa dostępności do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy”. Kwestia edukacji przedszkolnej podjęta jest też w celu operacyjnym 3.1, gdzie napisano wprost: „Należy poprawić dostępność oraz jakość edukacji przedszkolnej.” (str. 47) i wskazano konieczność zmian w edukacji szkolnej: „sektor edukacji formalnej będzie musiał się dostosować do zapewnienia usług i poprawy jakości kształcenia ustawicznego.” W związku z powyższym proponowany zapis powielalby już te zawarte w celu operacyjnym 1.3 i 3.1.
369	Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12 (organizacja członkowska Federacji Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok oraz inicjatywy Współtura)	Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 41	Sprawną administracją to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa	Sprawną administracją to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom społecznym na zasadzie partnerstwa i subsydiarności	Samo „odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. Koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecanie im zadań publicznych. Ich kompetencja, jakość realizowanych przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym samym efektywnego dysponowania środkami publicznymi. Ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu idei przedsiębiorczości i otwartości	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.

370		Cel operacyjny 1.4 kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 42	Główne kierunki interwencji: - kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego - efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego	Główne kierunki interwencji: - kształtowanie postaw prospołecznych i obywatelskich, wspieranie dialogu społecznego oraz budowy kapitału społecznego - wspieranie instytucji kultury (publicznych, społecznych i prywatnych) oraz efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego	Jeśli kapitał społeczny ma być katalizatorem procesów rozwojowych to trzeba uwzględnić potrzebne do tego instrumenty	nieuwzględniona	Zamierzeniem Strategii jest skuteczna realizacja postawionych zadań, w tym konkretnym przypadku efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego dla budowania kapitału społecznego. W tym kontekście zapis mówiący o wspieraniu instytucji kultury klóci się z intencją, jaką jest realizacja celu a nie wspieranie podmiotów. Wprowadzenie proponowanego zapisu oznaczałoby, iż dopuszczamy sytuację, gdzie instytucje kultury są dotowane, ale nie są jednocześnie zobowiązane do wykorzystania posiadanych zasobów do wzmocnienia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Jednocześnie budowaniu kapitału społecznego służy cały cel 1.4, a nie tylko jeden z kierunków interwencji.
371	Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12 (organizacja członkowska Federacji Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok oraz inicjatywy Współtura)	Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, str. 41	Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa.	Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim wykorzystanie potencjału obywatelskiego i społecznego mieszkańców województwa poprzez powierzanie zadań organizacjom społecznym na zasadzie partnerstwa i subsydiarności	Samo „odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa” nie stanowi o sprawności administracji. Koniecznym jej elementem jest współpraca z organizacjami społecznymi oraz zlecanie im zadań publicznych. Ich kompetencja, jakość realizowanych przedsięwzięć i potencjał są gwarancją osiągnięcia założonych celów, a tym samym efektywnego dysponowania środkami publicznymi. Ignorowanie roli organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich – w kontekście głównych haseł strategii – równa się zaprzeczeniu idei przedsiębiorczości i otwartości.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.
372	Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12 (organizacja członkowska Federacji Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok oraz inicjatywy Współtura)	Główne kierunki interwencji, str.43	Sprawna administracja - poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego	Sprawna administracja działająca na zasadzie partnerstwa i subsydiarności	Sprawność administracji wynika z umiejętnego zarządzania i włączania do realizacji zadań publicznych partnerów prywatnych i społecznych – tam, gdzie ich udział zapewnia wyższą jakość, efektywność, lepsze przygotowanie i większą skuteczność.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 142.
373	Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12 (organizacja członkowska Federacji Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok oraz inicjatywy Współtura)	System realizacji, str. 57	Partnerstwo (...) we współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne...	Partnerstwo (...) we współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne, społeczne i prywatne	Równość podmiotów	uwzględniona	Vide pkt 144.
374		Podlaskie Dostępne str.23 linie kolejowe	Brak połączeń bezpośrednich do Lublina, nie ma możliwości dojazdu pociągiem do Łomży z Białegostoku Brak zapisu o SKM Białystok	Powinno być bezpośrednie połączenie z Lublinem, oraz dobry dojazd pociągiem do miasta powiatowego Łomża Budowa SKM Białystok	Modernizacja linii Białystok - Czeremcha, Lewki - Hajnówka, Łapy - Ostrołęka, Śniadowo - Łomża Powinna powstać w naszym mieście budowa (utworzenie) SKM-ki na początek jednej linii Kuriany - Bacieczki aby szybciej dotrzeć do miasta, szkoły, pracy. Po uruchomieniu takiej linii gwarantuje, że	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu strategii w celu operacyjnym 2.5 . W projekcie wielokrotnie podkreślane jest znaczenie poprawy dostępności transportowej zarówno zewnętrznej jak i wewnętrznej, integracji systemów transportowych (str. 45 i 46). Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju a nie konkretne inwestycje. W kwestii

					dużo mieszkańców będzie z niej korzystać.		Białegostoku i tworzenia nowoczesnych systemów transportowych, wspomina o tym cel operacyjny 2.5: " W aglomeracji białostockiej oraz innych ośrodkach miejskich należy dążyć do tworzenia intermodalnego pasażerskiego transportu publicznego" (str. 46). W kontekście dostępności Lublina odpowiednie zapisy umieszczono na stronie 56.
375		Wizja	Wspieramy innowacyjność, rozwój kapitału ludzkiego i kapitału społecznego w regionie.	dodać kapitału kulturowego	prof. B. Domański i inni	nieuwzględniona	Brak uzasadnienia dla wprowadzenia proponowanej zmiany. Poza tym, kapitał kulturowy został ujęty w celu strategicznym 1.4, gdzie mowa jest o kapitale społecznym, którego jednym z głównych kierunków interwencji jest "efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego" (str. 42), a kultura ma być "czynnikiem dynamizującym rozwój społeczno-gospodarczy całego województwa". Ochrona zasobów kulturowych ujęta jest również w głównych kierunkach interwencji w celu operacyjnym 2.3 (str. 45).
376		Uwagi ogólne:		1. W dokumencie Strategii wpisałem członków zespołu poszczególnych grup tematycznych, tych którzy uczestniczyli przynajmniej w 50% spotkaniach i przesyłali swoje uwagi. (tutaj jest podanych dużo nazwisk, a część osób zaangażowanych w sporym wymiarze czasowym nie została ujęta)		nieuwzględniona	Pełna lista nazwisk osób uczestniczących w pracach nad Strategią znajduje się w Aneksie nr 1 do projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 (dostępny na stronie www.strategia.wrotapodlasia.pl).
377		Uwagi ogólne:		2. Podałbym afiliację poszczególnych osób, wiem że jest tego dużo, ale to dobrze świadczy o uspołecznieniu Strategii i pokazuje różne instytucje.		nieuwzględniona	Pełna lista nazwisk osób uczestniczących w pracach nad Strategią oraz ich przynależność do instytucji/organizacji znajduje się w Aneksie nr 1 do projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 (dostępny na stronie www.strategia.wrotapodlasia.pl)
378		Uwagi ogólne:		3. Czytelność map jest różna, np. mapa 1 całkiem ok, ale już te mapy 2, 7 czy 8, 10, 12 to nie za bardzo.		nieuwzględniona	W opinii UMWP mapy zamieszczone w dokumencie są czytelne. Jednocześnie powiększenie map całkowicie zmieniliby układ dokumentu i jego czytelność. W trakcie wdrażania Strategii, na etapie operacyjnym będzie istniała oczywiście możliwość zastosowania map w większych formatach. Mapy zaczerpnięte z zewnętrznych opracowań/dokumentów/ publikacji posiadają opis ze wskazaniem źródła pochodzenia i służą jedynie graficznej ilustracji nie delimitacji przestrzennej wprost.
379		Uwagi ogólne:		4. Z uwagi że Strategia będzie przyjmowana w połowie 2013 roku, szkoda że statystyki nie objęły roku 2011, wystarczyło tylko zaktualizować wykresy i poprawić dane, z pewnością część merytoryczna pozostałaby ta sama. Tym bardziej że czasami jest powołanie się na		nieuwzględniona	Projekt dokumentu został opracowany na 19.03.2013 r. Statystyki (np. GUS) oraz badania są publikowane z dużym opóźnieniem. Dlatego wykorzystano najbardziej aktualne dane, dostępne w tym okresie. Jednocześnie ze względów proceduralnych nie można uaktualniać danych w trybie ciągłym, tak jak je upublicznia GUS. Należy niemniej podkreślić, iż pojawiające się najnowsze statystyki analizowane są pod kątem ewentualnych zmian

				bardziej aktualne dane.			w trendach społeczno-gospodarczych województwa i jak słusznie zostało to zauważone statystyki te zmieniają się w niewielkim stopniu, który nie powoduje konieczności wyciągania nowych, odmiennych wniosków.
380		Uwagi ogólne:		5. używa się w Strategii powszechnie słowa suburbanizacja - sądzę że dla wielu może nie być do końca zrozumiałe		uwzględniona	Vide 37.
381		Roz. Uwarunkowania zewnętrzne strategii		1. Rosnące (Duże) globalne zadłużenie państw - zbyt duże nie służy wzrostowi PKB, czyli te powyżej 90% wg. badań.		nieuwzględniona	W analizie SWOT wśród zagrożeń wymienione jest pogorszenie stanu finansów publicznych skutkujące ograniczeniem nakładów inwestycyjnych (pkt 8.).
382		Roz. Uwarunkowania zewnętrzne strategii		2. Niedostatek miejsc pracy (konkurowanie o pracę) Deficyt miejsc pracy - nastają czasy, gdy część ludzi ma pracy zbyt dużo a reszta jej nie mają wcale lub w ograniczonym wymiarze		nieuwzględniona	W gospodarce rynkowej zjawisko nadwyżki podaży pracy nad popytem występowało na tyle często, że trudno uznać je za trend charakterystyczny tylko dla obecnej sytuacji.
383		Roz. Diagnoza, s. 18		s. 18 W zakresie rozwoju turystyki tutaj dużą rolę pozytywną może odegrać Politechnika Białostocka i jej studenci kierunku Turystyka i rekreacja		nieuwzględniona	Nie ma wystarczających przesłanek do poparcia tej tezy, zwłaszcza że do tej pory jako region nie wykorzystaliśmy swojego potencjału turystycznego. "Brakuje spójnej koncepcji rozwoju turystyki w województwie podlaskim, bazującej na potencjałach przyrodniczo-kulturowych regionu. Poza walorami przyrodniczymi region posiada bowiem też walory kulturowe, wynikające przede wszystkim z odrębności kulturowej, religijnej i narodowościowej, które są jednak bardzo słabo promowane na zewnątrz. Brakuje ukierunkowania działań na rozwój konkretnych rodzajów turystyki, skierowanych do konkretnych grup odbiorców, i przy wykorzystaniu konkretnych kanałów dystrybucji". (Aneks Nr. 2
384		Roz. Diagnoza, s. 22		s. 22 - szkoda że brakuje danych odnośnie konkursów z NCN i NCBiR, tutaj wypadamy chyba nieźle na tle kraju - osobiście szczegółowych danych nie posiadam,		nieuwzględniona	Diagnoza strategiczna - synteza (str. 17), jak sama nazwa wskazuje, w sposób skrótowy opisuje najważniejsze cechy województwa podlaskiego oraz zjawiska w jego otoczeniu, które będą miały wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy regionu. Z tego względu w części tej zaprezentowano tylko najważniejsze dane opisujące stan regionu. Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z celem Strategii, która z założenia jest dokumentem syntetycznym.
385		Roz. Diagnoza, s. 23		s. 23 - dopisać zdanie tego katastrofального stanu kolejnictwa - przed II wojną światową można było szybciej przejechać dystans Warszawa - Białystok niż obecnie, zaniedbania poczynione to całe dziesięciolecie a przynajmniej kilka ładnych lat		nieuwzględniona	Proponowany zapis dotyczy części Diagnoza strategiczna (synteza), której szerszy tekst dostępny jest w aneksie Nr. 2 Natomiast kwestie związane z koniecznością poprawy infrastruktury kolejowej zostały ujęte w celu 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu. (str. 45)

386		Roz. Diagnoza, s. 25		s. 25 - procesy "wymywania" nie jest to zrozumiałe		uwzględniona	vide 37
387		Roz. Diagnoza, s. 25-26		s.25 i 26, tutaj też nie jest to tak czytelne z rolnictwem: wydajnością, WDB i strukturą, mamy 200% to w sumie jest ok, czy nie		częściowo uwzględniona	strona 25
388		Roz. Diagnoza, s. 26		s. 26 - dane o eksporcie - bardzo stare, nie ma nowszych??? jeżeli publikacja z 2010 to dane pewnie z 2008.		uwzględniona	Uzupełniono w załączniku najnowsze dane dotyczące eksportu.
389		Roz. Diagnoza, s. 27		s. 27 - kolejne dane z Nauka i technika 2010, a nowsze ?? dane są z roku 2008 czy nawet starsze		niewzględniona	Vide pkt 379.
390		Roz. Diagnoza, s. 31		s. 31 - Tabela 1 - tutaj bym uaktualnił wielkość zatrudnienia, dane z 2007 roku, co mówi nam wskaźnik LQ, dla odbiorcy dokumentu Strategii		niewzględniona	To są najnowsze dostępne dane. Natomiast wskaźnik LQ jest narzędziem wykorzystywanym w analizowaniu geografii ekonomicznej i w analizie ekonomicznej regionów. Jest on miarą koncentracji działalności na badanym obszarze w odniesieniu do obszaru referencyjnego (np. kraju, kontynentu).
391		Roz. Diagnoza, s. 32		s. 32 - konurbacji górnośląskiej liczy ok. 3 mln mieszkańców, czyli więcej niż całe woj. podlaskie - dodałbym czyli 2,5 raza więcej niż całe woj. podlaskie		niewzględniona	Przedstawiona propozycja doprecyzowuje zapis dotyczący porównania liczby mieszkańców. Jednak z uwagi na to, że jej znaczenie jest tożsame z pierwotnie zawartym w projekcie Strategii zdaniem, przyjęcie jej nie znajduje uzasadnienia.
392		Roz. Analiza SWOT		Zrobienie wag dla czynników SWOT, a nawet stan roku 2013 i rok 2020 a potem wykresów ze średnimi to byłoby bardzo ciekawe i pożądane, ocenę dokonali by eksperci, przy dobrej organizacji ankieta internetową to tylko 7 dni pracy i 7 dni na dobry opis		niewzględniona	Proponowane zapisy dotyczące analizy SWOT nie mogą zostać uwzględnione, bowiem ideą analizy słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń województwa była jej syntetyczność, przejrzystość i maksymalną czytelność.
393		Roz. Analiza SWOT, Poszczególne czynniki SWOT, s. 11		słaba strona: 11. Branże charakteryzujące się niską produktywnością - bardzo hasłowe ujęcie, nie ma precyzji, czy wszystkie ?? nie, podać zatem albo pominąć, czy też napisać Niższe produktywności w branżach ....dopisać jeszcze: Brak partnerskiego podejścia w tworzeniu dokumentów strategicznych województwa (np. Podlaska Strategia Innowacji) Niski kapitał społeczny w regionie mimo środków unijnych Niski poziom intuicji (miejscami chaos i brak aktualności) stron www		częściowo uwzględniona	Strona 33.

				administracji publicznej Brak szybkiego i równego dostępu do zasobów publicznej wiedzy w regionie Generalnie nic nie ma o e-gov i e-administracji. brak aktualności, brak nowego linku do SRWP 2020, (chyba że go przeoczyłem), drodzy samorządowcy tak nie może być :) http://www.rpowp.wrotapodlasia.pl/aktualnosci1338461046.html			
394		Roz. Analiza SWOT, Szanse:		Chłonne rynki aglomeracji śląskiej i trójmiasta (ewentualnie połączyć z warszawską) Dobre przygotowanie		nieuwzględniona	Aglomeracja Śląska i Trójmiasto nie są ośrodkami bezpośrednio oddziaływującymi na Białystok. Takim ośrodkiem jest natomiast Warszawa, której bliskość geograficzna oraz znaczna siła nabywcza (10. miejsce w Europie) mogą być z powodzeniem wykorzystane do rozwoju regionu. Zatem wprowadzenie ww. propozycji nie znajduje uzasadnienia.
395		Roz. Cele Strategiczne i operacyjne		Czego mi zabrakło: Zdań np. Promowanie postaw przedsiębiorczych w szkolnictwie na każdym etapie kształcenia od przedszkola do doktora.		nieuwzględniona	Zapis dotyczący promowania postaw przedsiębiorczych ma odzwierciedlenie w tekście projektu Strategii, w celu operacyjnym 1.1. (str. 39). Należy podkreślić, że promowanie postaw przedsiębiorczych odnosi się w dokumencie do całego społeczeństwa, a więc może obejmować różne grupy społeczne.
396		Roz. Cele Strategiczne i operacyjne		Fundowanie stypendiów dla osób rozwijających i kreujących innowacje społeczne, edukacyjne, wspierających budowę kapitału kulturowego, społecznego i ludzkiego w województwie. Wspieranie regionalnych uczelni wyższych i kół naukowych w innowacyjnych badaniach i kreowaniu silnych związków z biznesem.		nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w projekcie Strategii. W celu operacyjnym 1.4. wskazuje się na system wsparcia talentów, który byłby jednym z instrumentów przeciwdziałania "drenażowi mózgów" (str. 41). Natomiast w celu operacyjnym 1.2. mowa jest o tworzeniu platform współpracy środowiska naukowego, instytucji otoczenia biznesu oraz sektora przedsiębiorstw (str. 40). Dodatkowo, główne kierunki interwencji zawarte w ww. celu skupiają się m.in. na promowaniu postaw proinnowacyjnych.
397		Roz. Kluczowe zagadnienia ponadregionalne		Moim zdaniem na oddzielny punkt zasługuje wpisanie: współpraca z województwem dolnośląskim, małopolskim i śląskim z uwagi na aspekty turystyczne, duże rynki zbytu, siłę nabywczą - na pewno będzie to możliwe bardziej już przy lepszych drogach, ale do tego już teraz się trzeba przygotowywać i mocno działać w roku 2015		nieuwzględniona	Propozycja zapisu mija się z założeniami projektu dokumentu. W Strategii poruszone są kwestie współpracy z najbliższymi sąsiadami naszego województwa, gdzie w sposób naturalny mamy do czynienia z wieloma obszarami współpracy. Zatem wprowadzenie odrębnych rozdziałów dla wymienionych województw nie znajduje uzasadnienia.
398		Roz. Organizacja procesu wdrażania,		Dla mnie zabrakło: tworzenia dobrych praktyk, podejścia organizacyjnego uczenia się, a nawet konkursów		częściowo uwzględniona	Proponowany zapis wpisuje się w ideę projektu Strategii, zakładającą, że dokument będzie aktywnie wdrażany przez samorząd województwa, ale też inne podmioty, które mogą zostać zaangażowane w proces osiągania jej celów (str. 60). W treści dokumentu wskazano podstawowe instrumenty realizacji Strategii (takie jak PFT,

							ROT, grupy robocze, zespoły zadaniowe – str. 59-60), co nie wyklucza, w toku jej realizacji, możliwości wykorzystania innych (w tym zaproponowanych w uwadze) narzędzi.
399		Roz. Ramy finansowe:		Zabrakło mi Norweski Mechanizm Finansowy EOG, i Szwajcarsko - Polski Program Współpracy		uwzględniona	Strona 64.
400	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	str 17 i 18 Aneksu nr 2 Diagnoza Strategiczna Województwa Podlaskiego		<p>Położenie województwa podlaskiego ma szansę stać się jego niewątpliwym atutem. Przez teren województwa biegnie jeden z wariantów europejskiego korytarza transportowego tzw. Via Baltica [Korytarz I: Budzisko – Warszawa: przygotowanie do realizacji priorytetowego ciągu ekspresowego S61; zgodnie z nowym przebiegiem trasy Via Baltica określonym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 20 października 2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. Nr 187, poz. 1446)]. Dzięki temu region ma szansę stać się ważnym szlakiem komunikacyjnym o znaczeniu europejskim, umożliwiającym bezpośrednie połączenie w transporcie lądowym pomiędzy krajami bałtyckimi, a pozostałą częścią Unii Europejskiej. Warunkiem wykorzystania tego potencjału jest rozbudowa sieci transportowej, w szczególności dróg o wysokiej przepustowości, która w chwili obecnej w województwie powstaje. Zgodnie z programami krajowymi w województwie podlaskim nie jest przewidywana budowa autostrad, dlatego rozwój sieci drogowej oparto o drogi szybkiego ruchu (klasy S)*:</p> <p>-S8 o przebiegu: Wrocław (Psie Pole) - Kępno - Sieradz - A1 (Łódź ...1) A1 (Piotrków Trybunalski) - Rawa Mazowiecka - Warszawa - Ostrów Mazowiecka - Zambrów - Choroszcz (S19);</p> <p>-S19 o przebiegu: (Grodno) granica</p>	<p>* - Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 października 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych [Dz. U. z dnia 9 listopada 2009 r.].</p> <p>Przebudowa dróg krajowych do parametrów dróg ekspresowych i powstanie korytarza transportowych S8, S19 i S61 znajduje się na liście inwestycji przewidywanych do realizacji w rządowym Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015. Zgodnie z tym dokumentem realizacja dróg krajowych - ekspresowych nr 19 i 61 może rozpocząć się po 2013 roku.</p>	uwzględniona	Aneks nr 2.

				państwa - Kuźnica - Sokółka - Korycin - Knyszyn - Dobrzyniewo Duże - Choroszcz - Siemiatycze - Lublin - Nisko - Rzeszów - Barwinek - granica państwa (Preszow); -S61 o przebiegu: S8 (Ostrów Mazowiecka) - Łomża - Stawiski - Szczuczyn - Elk - Raczek - Suwałki - Budzisko - granica państwa (Kowno).			
401		Aneks 4, System wskaźników monitorowania	Cel operacyjny 1.1 Rozwój przedsiębiorczości 1. Udział powierzchni upraw ekologicznych w powierzchni gruntów rolnych (źródło: GUS). 2. Liczba nowo zarejestrowanych firm (nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym podmioty gospodarki narodowej, źródło: GUS).	Cel operacyjny 1.1 Rozwój przedsiębiorczości 1. Ilość nowych firm w województwie podlaskim, które zatrudniają przynajmniej 5 pracowników (źródło: ZUS) - kierunek wzrost 2. Ilość miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych, które były faktycznie wynajęte w ciągu ostatnich 12 miesięcy (źródło: Podlaska Regionalna Organizacja Turystyczna) - kierunek wzrost 3. Ilość odbywających się rynków, targów i bazarów na których można kupić zdrową, ekologiczną żywność z województwa podlaskiego (źródło: Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie) - kierunek wzrost	W Polsce mamy ponad 2 mln działalności gospodarczych, lecz firm które zatrudniają przynajmniej 5 pracowników jest to niecałe 47 tys. podmiotów (wg. comiesięcznych deklaracji ZUS). Bycie samozatrudnionym nie oznacza jeszcze bycia przedsiębiorcą. Sztuczne zawyżanie tego wskaźnika jest bezcelowe, co możemy ocenić po realizacji dotychczasowej perspektywy budżetowej. Zamiast po raz kolejny, inwestować w ten sposób ogromną ilość środków, powinniśmy firmom, które tworzą nowe miejsca pracy oraz staże, praktyki i szkolenia dla absolwentów - dawać tańsze kredyty i tworzyć fundusze gwarancyjne. Aktualne bardzo miarodajne statystyki, ile jest takich firm możemy co miesiąc otrzymywać z ZUS. Podobnie sprawa dotyczy upraw ekologicznych. W województwie podlaskim jest ponad 2000 gospodarstw "ekologicznych" jednak produkowane przez nie żywność, można jedynie kupić od dosłownie kilku. Cała reszta jedynie kosi trawy, aby dostawać dopłaty. Zawyżanie tego wskaźnika jest bezcelowe i nie rozwija przedsiębiorczości. Powinniśmy, tak jak w przemyśle mleczarskim, który zmienił się dzięki inwestycjom w jego przetwórstwo w latach 90tych i wygenerował popyt na jego produkcję - organizować przestrzeń, która wywoła popyt na certyfikowaną produkcję ekologiczną. Wskaźnikiem monitorowania, może być ilość organizowanych wydarzeń, rynków,	nieuwzględniona	Ad. 1. Propozycja stoi w sprzeczności z założeniami SRWP - stawiając za jeden z celów wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców regionu nie można eliminować samozatrudnienia, ani podmiotów zatrudniających poniżej 5 pracowników. Rozpoczęcie działalności gospodarczej (cel: wzrost nowozarejestrowanych firm) rzadko kiedy skutkuje "na starcie" zatrudnieniem większym niż wskazane powyżej, a to właśnie nowe podmioty - ponosząc stosunkowo największe nakłady na etapie rozpoczęcia funkcjonowania, wymagają największego wsparcia. 5-osobowy pułap zatrudnienia jest ponadto niezgodny z definicją mikroprzedsiębiorstwa określoną w aktach KE. Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że w SRWP nie przesądza się o formie wsparcia (dotacje, granty, czy pożyczki) - zależy ono będzie przede wszystkim od charakteru planowanej inwestycji, a zgodnie z założeniami KE na najbliższą perspektywę finansową, w zakresie wsparcia przedsiębiorstw dominować będą właśnie sugerowane kredyty i gwarancje oraz inne instrumenty zwrotne. Ad. 2. Ze względu na niewielką, w skali makro, wartość dodaną branży, w ramach SRWP turystyka nie znalazła się jako preferowany kierunek interwencji. Ad. 3. Proponowany wskaźnik nie ma charakteru strategicznego i może co najwyżej stanowić miernik produktu na poziomie realizacyjnym, tzn. na poziomie poszczególnych inwestycji.

					targów, bazarów na których prezentować się ze swoimi wyborami mogą producenci ekologiczni i tradycyjni.		
402		Aneks 4, System wskaźników monitorowania	Cel operacyjny 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych 10. Liczba podmiotów III sektora na 10 000 mieszkańców REGON 11. Średnia liczba korzystających z: muzeów, teatrów i instytucji muzycznych, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, galerii i salonów sztuki, kin, bibliotek publicznych oraz placówek informacyjno-bibliotecznych	Cel operacyjny 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych 10. Liczba podmiotów III sektora na 10 000 mieszkańców REGON 11. Średnia liczba korzystających z: muzeów, teatrów i instytucji muzycznych, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, galerii i salonów sztuki, kin, bibliotek publicznych oraz placówek informacyjno-bibliotecznych 12. Ilość ufundowanych projektów w województwie podlaskim za pomocą portalu finansowania społecznościowego (dane: crowdfunding.pl)	Coraz popularniejszym trendem staje się finansowanie społecznościowe projektów i wydarzeń kulturalnych (na zasadzie zbiórek internautów). http://crowdfunding.pl/2013/04/15/dobrze-ci-idzie-polski-crowdfundingu/ Oprócz budżetów patycypacyjnych i najwyższej jakości deliberacji podczas ich podziału, trzeba tworzyć pewnego rodzaju "matching fund" - system wsparcia, zgodnie z którym jest pomnażana kwota zebrana przez internautów/mieszkańców na jakiś cel społeczny, projekt kulturowy lub organizację społeczną. Jest przejawem równoczesnego zaangażowania w sprawy obywateli, buduje pozytywny kapitał społeczny, premiuje aktywność, otwartość i przedsiębiorczość.	niewzględniona	Proponowany wskaźnik nie ma charakteru strategicznego - może stanowić miernik produktu na poziomie realizacyjnym, tzn. na poziomie poszczególnych inwestycji, które mogą być realizowane np. przez Lokalne Grupy Działania, wpływając pozytywnie na szeroko rozumiany kapitał społeczny oraz wymiar współpracy.
403		Aneks 4, System wskaźników monitorowania	Cel operacyjny 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych 12. Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto 13. Emisja metanu CH4 14. Odsetek spraw załatwianych drogą elektroniczną (jako % z 20 podstawowych usług)	Cel operacyjny 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych 12. Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto 13. Emisja metanu CH4 14. Odsetek spraw załatwianych drogą elektroniczną (jako % z 20 podstawowych usług) 15. Ilość wdrożeń przydomowych elektrowni OZE (wiatr, solary, etc.) oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. 16. Ilość nowych ścieżek rowerowych z infrastrukturą (wiaty przystankowe, stojaki w punktach krajobrazowych) na terenie Puszczy Knyszyńskiej i w okolicy Parków Narodowych. 17. Ilość regularnych połączeń kolejowych, dających możliwość codziennego dojazdu do pracy i szkoły, a w weekend wypadu na rowery (Suwalszczyzna, Biebrza, Białowieża, Narew).	Inwestowanie w OZE jest priorytetem UE. Inwestowanie w duże farmy wiatrowe (np. na Suwalszczyźnie) stoi jednak w sprzeczności z rozwojem turystyki. Inwestowanie w małe, przydomowe elektrownie OZE (które mogą być projektowane, wykonywane i eksportowane na cały świat) z naszego regionu, może być dla nas ogromną szansą. Podobnie sprawa dotyczy przydomowych oczyszczalni ścieków (gdyż żyjemy na terenie w której gęstość zaludnienia stanowi połowę średniego w kraju i nie zawsze opłaca się doprowadzać wszędzie infrastrukturę sieciową). Ścieżki rowerowe na obszarze Puszczy Knyszyńskiej, wychodzące poza bardzo popularną drogę z Białegostoku do Supraśla w dalsze rejony puszczy - może być z jednej strony możliwością zagospodarowania turystycznego i siedliskowego puszczy, oraz dająca szansę na inwestycje komunikacyjne na terenie który nie będzie objęty żadnymi inwestycjami drogowymi w	niewzględniona	Ad. 15. Proponowany wskaźnik ma charakter typowo produktowy - nie wskazuje osiągniętego efektu. W systemie monitorowania SRWP określono miernik rezultatu odnoszący się do OZE (cel operacyjny 1.5), który stanowi wyraz realizacji założonego celu - liczba instalacji sama w sobie nie niesie z kolei takiej wartości poznawczej. Ad. 16. Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny. Ad. 17. Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny. Ponadto, cel ten (oczywiście w szerszym - strategicznym zakresie) jest monitorowany dostępnością komunikacyjną.

					nadchodzących perspektywach.		
404		Aneks 4, System wskaźników monitorowania	Cel operacyjny 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej 23. Liczba sieci współpracy transgranicznej (w tym euroregiony) 24. Liczba nowych umów dotyczących współpracy w ramach EWT 25. Ilość zorganizowanych konferencji i kongresów o sali międzynarodowej (np. Partnerstwa Wschodniego, kolejny Kongres Esperanto, etc.)	Cel operacyjny 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej 23. Liczba sieci współpracy transgranicznej (w tym euroregiony) 24. Liczba nowych umów dotyczących współpracy w ramach EWT 25. Ilość zorganizowanych konferencji i kongresów o sali międzynarodowej (np. Partnerstwa Wschodniego, kolejny Kongres Esperanto, etc.)	To kongresy i międzynarodowe konferencje, są oprócz turystyki i inwestycji tym w czym konkurują ze sobą miasta. Jeśli chcemy rozwijać partnerską współpracę musimy konkurować w tym zakresie i wygrywać organizację takich wydarzeń.	niewzględniona	Ilościowy charakter proponowanego wskaźnika nie obrazuje realizacji celów SRWP, a stopień szczegółowości wskazuje na jego poziom wdrożeniowy, a nie strategiczny. Zaproponowany miernik może być co najwyżej produktem wynikającym z nawiązania współpracy transgranicznej, czy międzynarodowej - samo zorganizowanie konferencji nie gwarantuje jeszcze efektów.
405	Fundacja Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnosprawnym Ruchowo	CEL OPERACYJNY 3.2. POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ, STR. 47	Poprawa spójności społecznej jest możliwa poprzez wsparcie grup najbardziej potrzebujących, odniesienie do solidarności pokoleń – niwelowanie ubóstwa, wspieranie młodzieży, osób niepełnosprawnych i imigrantów. Istotnym elementem będzie zwiększenie dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, co sprzyjać będzie ograniczaniu pogłębiania się sfery ubóstwa.	Poprawa spójności społecznej jest możliwa poprzez wsparcie grup najbardziej potrzebujących, odniesienie do solidarności pokoleń – niwelowanie ubóstwa, wspieranie młodzieży, osób z niepełnosprawnością i imigrantów. Istotnym elementem będzie stworzenie równego dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, do edukacji i zatrudnienia oraz pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, co sprzyjać będzie ograniczaniu pogłębiania się sfery ubóstwa i wykluczenia.	Osoby ubogie czy niepełnosprawne nie powinny być traktowane jako problem, wyłącznie jako beneficjenci wsparcia, usług społecznych. To niewykorzystany kapitał, osoby, którym odmawia się podstawowych praw człowieka, dyskryminuje. Ratyfikowana przez UE w 2010 r., a w 2012 r. przez Polskę, Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych określa paradygmaty dla krajowych i wspólnotowych polityk publicznych dotyczących osób z niepełnosprawnościami. Kreowanie i realizacja tychże polityk bez zoperacjonalizowania zapisów Konwencji ONZ (w Polsce taki proces jeszcze się nie dokonał), stanowi istotne ryzyko dalszego wykluczenia osób z niepełnosprawnościami we wszystkich obszarach funkcjonowania (edukacja, zatrudnienie, integracja społeczna etc.), a także naruszania wspólnotowego i krajowego porządku prawnego (Konwencja ONZ jako ratyfikowany akt prawa międzynarodowego posiada pierwszeństwo nad zdezaktualizowanymi – w aspekcie aksjomatów, jak i konkretnych narzędzi realizacji polityk – przepisami prawa krajowego). Ważne są elastyczność i indywidualizacja wsparcia – brak narzuconego wachlarza realizowanego wsparcia działań, ocena przez pryzmat efektów, a nie realizowanych działań. Pozostawienie swobody doboru działań	uwzględniona	Strona 47.

					w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością doświadczonym realizatorom – organizacjom pozarządowym.		
406	Centrum Promocji Innowacji i Rozwoju - Klaster Obróbki Metali	Uwarunkowania zewnętrzne strategii s. 15-16	Uwarunkowania rozwoju województwa podlaskiego wynikające z działań podejmowanych na poziomie krajowym	Uwzględnienie zapisów kierunków i założeń polityki klastrowej w polsce do roku 2020 dostępne http://www.pi.gov.pl/klastry/chapter_95794.asp	System wsparcia zakłada uwzględnienie polityki klastrowej na szczeblu regionalnym, jeżeli inicjatywy mają być wspierane z poziomu krajowego	częściowo uwzględniona	Dokument Założenia Systemu Zarządzania Rozwojem Polski przyjęty przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 nie wymienia wśród dokumentów na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju państwa raportu przygotowanego przez jedną z grup roboczych przy PARP, pomimo mylącej nazwy samego raportu. Zapisy projektów programów operacyjnych na poziomie krajowym nie wskazują na konieczność definiowania w strategiach regionalnych kluczowych klastrow. Co więcej założenia Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój jednoznacznie wskazują na wybór inicjatyw jedynie na poziomie krajowym w oparciu o tryb konkursowy. Planowany system zakłada, nie tylko brak zdefiniowania takich klastrow w samym PO IR, ale konieczność monitorowania i aktualizacji wybranych inicjatyw w okresie jego wdrażania. Podejście takie jest zgodne z założeniami Strategii, która oczywiście mocno akcentuje istotę współpracy i sieciowania partnerów, ale jednocześnie wskazuje na konieczność projektowania elastycznego systemu. Definiowanie klastrow powinno nastąpić na poziomie dokumentów operacyjnych (np. Regionalnej Strategii lub Programie Innowacyjności), tak aby województwo mogło prowadzić właściwą politykę klastrową i reagować elastycznie na dynamiczne zmiany w gospodarce. W związku z powyższym w oparciu o system wdrażania Strategii zostanie powołana grupa ds. polityki klastrowej, która przeprowadzi analizę istniejących inicjatyw klastrowych województwa, z udziałem partnerów społeczno-gospodarczych. Jednocześnie w samym dokumencie dodatkowo uzupełniono/podkreślono powyższe kwestie poprzez zmianę zapisów na stronach 37 i 65.
407	Centrum Promocji Innowacji i Rozwoju - Klaster Obróbki Metali	Analiz swot s.33-36	Mocne strony szanse	W mocnych stronach warto wskazać inicjatywy klastrowe funkcjonujące od kilku lat, samofinansujące działalność, wypracowujące dobre praktyki i ujmowane w kolejnych benchmarkingach na poziomie krajowym (2008, 2010, 2011, 2012, 2013), a nawet europejskim prowadzonych na poziomie rządowym. Szansą jest możliwość korzystania wymienianych w badaniach inicjatyw z instrumentów wsparcia na szczeblu	Pominięcie w analizie swot aspektu klastrowego może w praktyce ograniczyć dobrym inicjatywom korzystanie z instrumentów wsparcia z poziomu krajowego lub europejskiego, jednocześnie warto na poziomie regionalnym zaplanować instrumenty wywodzące się z dokumentu strategicznego dla inicjatyw z mniejszym stażem lub wykreowanych w przyszłości tworząc im ścieżkę dostępu do szczebla krajowego	częściowo uwzględniona	Vide pkt 406.

				krajowym i ponadnarodowym, a także rozwój nowych inicjatyw korzystających z dobrych praktyk takich inicjatyw jak klaster obróbki metali czy podlaski klaster bielizny			
408	Centrum Promocji Innowacji i Rozwoju - Klaster Obróbki Metali	Cele strategiczne i operacyjne obszary strategicznej interwencji s. 36-50 wyzwania województwa podlaskiego s. 68-69	Konkurencyjna gospodarka, powiązania krajowe i międzynarodowe, jakość życia	Logiczną konsekwencją uwzględnienia aspektu klastrowego w dwóch powyższych punktach jest wplecenie tego wątku na poziomie kolejnych części dokumentu	Jeżeli pominiemy ważny aspekt kreowania polityk do 2020 roku na poziomie określenia celów, osi i wyzwań dla regionu możemy jako region ulec marginalizacji w kontekście krajowych i transgranicznych działań rozwojowych, a w obszarze klasteringu mamy znaczący potencjał endogeniczny widoczny na forum krajowym i zauważalny z poziomu europejskiego. Dalsza ekspansja powiązań kooperacyjnych wywodzących się z naszego województwa, oparte głównie na kapitale regionalnym stanowi niewątpliwie wyzwanie w perspektywie 2020 r.	częściowo uwzględniona	Vide pkt 406.
409		Uwarunkowania Zewnętrzne Strategii s. 15-16	uwarunkowania rozwoju województwa Podlaskiego wynikające z Działan Podejmowanych na poziomie krajowym	System wsparcia będzie zakładał uwzględnienie polityki klastrowej na szczeblu regionalnym, tak aby inicjatywy klastrowe mogły być wspierane z poziomu krajowego	Pominięcie aspektu klastrowego w strategii rozwoju Podlasia może w praktyce oznaczać ograniczenie inicjatywom klastrowym korzystanie z instrumentów wsparcia z poziomu krajowego	częściowo uwzględniona	Vide pkt 406.
410		uwagi ogólne		po pierwsze zwróciłbym szczególną uwagę na znacznie szerszy system wsparcia z poziomu regionalnego dla: -- rewitalizację zdegradowanych cywilizacyjnie obszarów miejskich, szczególnie na obszarach atrakcyjnych turystycznie i inwestycyjnie, ale również położonych wzdłuż ciągu dróg krajowych tak aby podróżujący przez te miasta potencjalni turyści jak i inwestorzy nie byłiby odstręczani na wstępie widokiem zdegradowanego centrum miasta (patrz Grajewo), niestety nasze miasta nie mogą liczyć na wsparcie na poziomie miast położonych na zachodzie kraju		częściowo uwzględniona	Vide pkt 156.

411		uwagi ogólne		zwiększone wsparcie inicjatyw klastrowych, tak aby mogły być ważnym czynnikiem pobudzającym eksport, innowacyjność oraz zacieśniającym współpracę przedsiębiorstw		częściowo uwzględniona	Vide pkt 406.
412		uwagi ogólne		system kształcenia zawodowego powinien brać pod uwagę lokalne specyficzne potrzeby rynku pracy, zaś program nauczania powinien uczyć młodzież rozwijać w sobie umiejętności współpracy z otoczeniem a nie tylko brutalną rywalizację i przysłowiową walkę do końca i o wszystko.		uwzględniona	Strona 41.
413		uwagi ogólne		dotatkowe środki na powstawanie ścieżek rowerowych, (tylko nie wzdłuż tras szybkiego ruchu!), oraz powstawanie i rozwój terenów zielonych i rekreacyjnych na obszarze miast (powrót do koncepcji zielonych miast ogrodów z 19 wieku)		nieuwzględniona	Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju a nie poszczególne inwestycje. Zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą się zawrzeć konkretniejsze, ułożone propozycje rozwiązań miejscowych problemów, np. dotyczących budowy ścieżek rowerowych, o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6; str. 68).
414	Podlaski Klaster Bielizny	Uwarunkowania zewnętrzne strategii S. 15-16	Uwarunkowania rozwoju województwa podlaskiego wynikające z działań podejmowanych na poziomie krajowym	Uwzględnienie zapisów kierunków i założeń polityki klastrowej w Polsce do roku 2020 z uwzględnieniem branż kluczowych województwa. Jedną z takich dynamicznie rozwijających się jest bielizniarstwo.	Uwaga jest podyktowana stanowiskiem instytucji które odpowiadają za podział środków na szczeblu krajowym na klastry. Jednym z głównych kryteriów decydujących o wsparciu jest określenie, czy dany klaster, branża jest uznawany za kluczowy na poziomie regionalnym. Nie wskazując takich branż utrudniamy pozyskanie środków z programów krajowych.	nieuwzględniona	Vide pkt 406.
415	Fundacja Towarzystwo Ulepszania Świata	Cele strategiczne i operacyjne, cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe, cel operacyjny 2.5. Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu, strony 45-46	Cały punkt 2,5	Poniżej proponowane zapisy powinny być dodane do punktu 2.5. Jako uzupełnienie. Dla rozwoju województwa niezbędne są także bezzwłoczne inwestycje w rewitalizację linii kolejowych: Białystok-Czeremcha, lewki-Hajnówka oraz Śniadowo-Łomża. Należy także dążyć do przedłużenia linii szerokotorowej w okolicy Białegostoku. Wszystkie wyżej wymienione inwestycje województwo będzie realizować za pomocą regionalnych programów operacyjnych, dzięki czemu zostaną	Niedostatecznie opisane cele dot. Planów dla transportu kolejowego. Proponowane dodatkowe treści są tylko i wyłącznie nadrobieniem wieloletnich zaniedbań oraz powielaniem pozytywnych rozwiązań stosowanych przy organizacji transportu publicznego w zdecydowanie lepiej zorganizowanych regionach Europy. Zostaną wprowadzone nowe połączenia (z uwzględnieniem niewykorzystywanych obecnie kolejowych szlaków) oraz usprawnione obecnie istniejące. Przy wkładzie środków finansowych z rpo powstaną	nieuwzględniona	Vide pkt 15.

				naprawione dotychczasowe zaniedbania w tej dziedzinie. W najbliższych latach zostanie utworzony wieloletni plan dla kolejowych przewozów regionalnych. Województwo podlaskie będzie dążyć do wypracowania modelu dogodnego dla mieszkańca systemu publicznego transportu zbiorowego. W ramach jednego biletu pasażerowie będą mogli podróżować zarówno koleją, autobusami regionalnymi jak i systemami komunikacji miejskich we wszystkich miastach województwa. Podlaskie będzie dążyć do modelu w którym regionalne przewozy kolejowe i autobusowe będą się uzupełniać zamiast ze sobą konkurować. Po szeroko zakrojonych badaniach potoków oraz konsultacjach społecznych zostanie wprowadzony model transportu publicznego odpowiadający zapotrzebowaniu mieszkańców. Ciąg dalszy na stronie 3.	nowe przystanki wzdłuż linii kolejowych odpowiadające obecnym potrzebom mieszkańców.		
416	Politechnika Białostocka / Wydział Informatyki, Stowarzyszenie „Magia Podlasia” magiapodlasia.pl PWTK Atlas	Cel strategiczny 3. Jakość życia	Cel operacyjny 3.1. Zmniejszenie negatywnych skutków problemów Demograficznych	Brak odniesienia się w celu operacyjnym oraz w obszarach strategicznej interwencji do problemu migracji ludzi młodych.	W wyzwaniach województwa Podlaskiego pada stwierdzenie, że "3. W najbliższych latach Podlaskie będzie dysponowało relatywnie dużą liczbą młodych ludzi, którzy powinni być jak najlepiej przygotowani do konkurencji na rynkach pracy. Odpowiednie kompetencje do pracy mieszkańców to większa konkurencyjność istniejących przedsiębiorstw, możliwość tworzenia małych przedsiębiorstw oraz atrakcyjność inwestycyjna województwa." .....kiedy diagnoza mówi o odpływie młodych ludzi: "Województwo podlaskie charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem definitywnej migracji ludzi młodych". Obecnie akademicka stolica regionu nie prowadzi żadnych działań mających na celu zatrzymanie młodych ludzi w regionie.	nieuwzględniona	Strategia jednoznacznie wskazuje, iż aby sprostać wyzwaniu jakim jest stworzenie realnych szans rozwojowych dla młodych mieszkańców naszego województwa konieczne jest podjęcie szeregu działań, które doprowadzą do trwałej poprawy sytuacji na rynku pracy. Należy wyraźnie wskazać, iż brak atrakcyjnych miejsc pracy skłania młodych, ambitnych, najczęściej dobrze wykształconych mieszkańców do emigracji. Dlatego też w dokumencie położono wyraźny akcent na poprawę stanu gospodarki regionu. Cel strategiczny 1 wprost wskazuje na konkurencyjność gospodarki, w tym rozwój przedsiębiorczości oraz podniesienie konkurencyjności istniejących firm. W celu operacyjny 1.3 znajdujemy odpowiedź na problem migracji młodych (zauważony również w Analizie SWOT – pkt.16 „Słabe strony” i pkt. 6 „Zagrożenia” str. 33 i 34) „zasadne jest podejmowanie działań zapobiegających odpływowi dobrze wykształconych mieszkańców regionu str. (41). Jednocześnie cały cel strategiczny 2 odpowiada za podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu, co ma skutkować zwiększeniem liczby i wartości zagranicznych inwestycji lokowanych w regionie, a co za tym idzie tworzeniu atrakcyjnych miejsc pracy. Również w celu 3.1 główne kierunki interwencji mówią wprost o „podjęciu

							działań mających na celu neutralizowanie efektów zmian demograficznych", poprzez m.in. „tworzenie warunków sprzyjających godzeniu ról rodzinnych i zawodowych, w tym poprzez rozwój systemu opieki nad dziećmi, co dla osób wkraczających na rynek pracy jest niezmiernie istotne. Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia dodatkowych zapisów.
417	Politechnika Białostocka / Wydział Informatyki, Stowarzyszenie „Magia Podlasia” magiapodlasia.pl PWTk Atlas	Diagnoza Strategiczna (synteza)	Podlaskie – Zielone, str. 17	Zapis, która mówi „...ale położenie geograficzne, walory przyrodnicze oraz wielokulturowość regionu nie przekładają się na atrakcyjność turystyczną...” jest niedokładną diagnozą. Bliższe prawdy byłoby stwierdzenie, że: „...ale położenie geograficzne, walory przyrodnicze oraz wielokulturowość regionu nie przekładają się na wielkość ruchu turystycznego...”	Atrakcyjność turystyczna jest bardzo wysoka. Większość turystów, którzy tu trafili, najczęściej wspomina to bardzo dobrze (badania prowadzone na profilu facebook.com/MagiaPodlasia). Problemem jest praktycznie całkowity brak informacji turystycznej o Podlasiu w Internecie. Oprócz informacji o Białowieży i Biebrzańskim Parku Narodowym, nie ma informacji o szlakach turystycznych na Podlasiu. Takie projekty jak „Piękny Wschód”, „Podlaski Szlak Bociani” czy „Puszcza Knyszyńska”, straszą pustką jeśli chodzi o informacje turystyczne.	uwzględniona	vide pkt 231
418	Politechnika Białostocka / Wydział Informatyki, Stowarzyszenie „Magia Podlasia” magiapodlasia.pl PWTk Atlas	Diagnoza Strategiczna (synteza)	Podlaskie – Zielone, str. 17	Brak wskazania w zapisach „Największy potencjał w regionie mają następujące formy turystyki:” faktu, że potencjał mają też „walory kulturowe”, wymieniany wielokrotnie, w wielu publikacjach w kontekście potencjału turystycznego południowej części woj. podlaskiego. Sugeruję rozszerzenie wyliczenia o „turystykę związaną z walorami kulturowymi”.	Zapis na str. 17 mówi o tym, że „Poza walorami przyrodniczymi region posiada bowiem też walory kulturowe, wynikające przede wszystkim z odrębności kulturowej, religijnej i narodowościowej, które są jednak bardzo słabo promowane na zewnątrz (brak konkretnych produktów w ofercie biur turystycznych).” Jest to jak najbardziej prawdziwe stwierdzenie, ale brak odniesienia się do niego już w określeniu potencjału jak i w dalszych częściach dokumentu. (badania prowadzone na profilu facebook.com/MagiaPodlasia).	uwzględniona	strony nr 17-18
419	Politechnika Białostocka / Wydział Informatyki, Stowarzyszenie „Magia Podlasia” magiapodlasia.pl PWTk Atlas	Diagnoza Strategiczna (synteza)	Podlaskie Dostępne, str. 22	Brak wskazania połączenia kolejowego Warszawa-Białystok jako bardzo istotnego z punktu widzenia dostępności komunikacyjnej Białegostoku i Podlasia.	Wychodząc z tego samego założenia co w przypadku dróg krajowych, że zarząd województwa ma niewielki wpływ na decyzje centralne dotyczące połączeń krajowych, dlaczego drogi zostały tu wymienione, a połączenie kolejowe Warszawa-Białystok nie?	uwzględniona	strona 22 oraz Aneks nr 2
420	Politechnika Białostocka / Wydział	Cele strategiczne i operacyjne	Relacje pomiędzy celami strategicznymi, str. 38	Obok pojęć „inteligentna specjalizacja”, „wykorzystanie ICT”, „współpraca”, „spójność terytorialna”	Badania Richarda Florida odnoszą się głównie do USA, ale UE przykłada coraz większą wagę do przemysłów	niewzględniona	Dotychczasowy zapis z pojęciami "inteligentna specjalizacja" oraz "ICT" w całości konsumuje proponowaną poprawkę. Jednocześnie należy zauważyć,

	<p>Informatyki, Stowarzyszenie „Magia Podlasia” magiapodlasia.pl PWTK Atlas</p>			<p>....brakuje pojęcia „przemysły kreatywne” i „kapitał kreatywny”.</p>	<p>kreatywnych. Tak więc nawet podchodząc z rezerwą do wyników badań Florydy, należy uważnie śledzić poczynania w tym temacie UE. Tematem przemysłów kreatywnych władze unijne zajmują się od 2008 roku, kiedy to w ramach implementacji Europejskiej Agendy Dla Kultury powołano m.in. grupę ekspertów z krajów członkowskich, aby pracowali oni nad założeniami strategicznymi w tym temacie. W dokumencie podkreślono, że innowacyjność powinna być oparta także o pozatechnologiczne czynniki, takie jak kreatywność, projektowanie (design) oraz tworzenie nowych rozwiązań, nowych modeli biznesowych. Dlatego też Komisja Europejska zwraca uwagę, iż powinno dojść do pewnego rodzaju synergii pomiędzy CCI (ang. Creative & Culture Industries) a I(C)T - czyli szeroko pojętą branżą informatyczną (ang. Information and Communication Technologies). Tu pojawia się naturalne połączenie z ICT, które mogłoby być szansą dla Podlasia.</p>		<p>że koncepcja inteligentnych specjalizacji zakłada zakaz prostego kopiowania nawet najlepszych rozwiązań stosowanych na świecie. Każdy region powinien poszukiwać swoich unikalnych ścieżek rozwojowych. W przypadku województwa podlaskiego, które jest tak zróżnicowane wewnętrznie konieczne jest poszukiwanie specjalizacji dla poszczególnych subregionów. Władze i lokalna społeczność poszczególnych subregionów będą musiały odpowiedzieć na pytanie czy przemysły kreatywne mogą być szansą rozwojową dla danego obszaru.</p>
421	<p>Politechnika Białostocka / Wydział Informatyki, Stowarzyszenie „Magia Podlasia” magiapodlasia.pl PWTK Atlas</p>	<p>Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka</p>	<p>Wstęp do rozdziału</p>	<p>Brak odniesienia do przemysłów kreatywnych w regionie – chociażby bieliźniarskiego. Jeśli jest odniesienie do rolnictwa, powinna pojawić się także wzmianka o branżach kreatywnych jako powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami.</p>	<p>Celem opublikowanego pod koniec września 2012 roku raportu (*1) było przekazanie opinii publicznej najświeższych informacji na temat działań, które są lub będą podejmowane w ramach działań wspierających przemysły kreatywne w Unii Europejskiej. Przemysły kreatywne nazywane są nawet katalizatorami innowacji. Na pograniczu pomiędzy sztuką, biznesem i technologią, sektor kultury i sektor kreatywny mają pozycję strategiczną, która pozwala im wywołać efekty zewnętrzne w innych gałęziach przemysłu.</p>	<p>częściowo uwzględniona</p>	<p>Strona 50.</p>
422	<p>Politechnika Białostocka / Wydział Informatyki, Stowarzyszenie „Magia Podlasia”</p>	<p>Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka</p>	<p>Cel operacyjny 1.3. Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu</p>	<p>Brak odniesień do „kapitału kreatywnego” jako bardzo istotnego elementu strategii rozwoju społecznego. Brak zapisów w głównych kierunkach interwencji dotyczących kreatywności,</p>	<p>Dokument dotyczący kapitału społecznego, odnosi się znaczenia kreatywności i przemysłów kreatywnych. Pojawiają się w nim pojęcia „kapitał kreatywny”, „indywidualna kreatywność”</p>	<p>niewzględniona</p>	<p>W celu operacyjnym 1.3 istnieje zapis o rosnącej roli kapitału społecznego wyrażanego postawami sprzyjającymi m.in. kreatywności, otwartości i umiejętności elastycznego wykorzystywania posiadanej wiedzy oraz doświadczenia.</p>

	magiapodlasia.pl PWTk Atlas		Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych	„kapitału kreatywnego”, „indywidualnej kreatywności”.	oraz cele operacyjne i szczegółowe związane ze wsparciem, kształtowaniem postaw, etc. Związanych z kreatywnością.		
423	Politechnika Białostocka / Wydział Informatyki, Stowarzyszenie „Magia Podlasia” magiapodlasia.pl PWTk Atlas	Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka	a nawet brak podrozdziału	Brak celu strategicznego dotyczącego znaczenia i wykorzystania kreatywności w rozwoju gospodarczym regionu. Proponowane cele operacyjne, na wzór propozycji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego: np. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego poprzez kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji;	Dokument dotyczący kapitału społecznego, który przyjął polski rząd w marcu 2013 w wielu miejscach odnosi się do znaczenia kreatywności i przemysłów kreatywnych.	niewzględniona	Kreatywność nie stanowi celu strategicznego Strategii. Natomiast kształtowanie postaw kreatywnych jest jednym ze sposobów osiągania celów. Kreatywność jest narzędziem do osiągania celów rozwojowych, a nie celem podejmowanych wysiłków.
424	Politechnika Białostocka / Wydział Informatyki, Stowarzyszenie „Magia Podlasia” magiapodlasia.pl PWTk Atlas	Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe	Cel operacyjny 2.2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa	Brak odniesienia się do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej, w szczególności dla firm o wysokim poziomie innowacyjności, nowych technologii, oddziałów i centrów badawczych dużych korporacji ogólnosiłowych, np. z branży ICT: IBM, Oracle, ale też innych branż. Można zdefiniować kolejny, „główny kierunek interwencji” mówiący o preferencjach dla inwestorów wybranych branż, albo takich którzy będą realizować innowacyjne projekty?	Obecnie, większość terenów inwestycyjnych w Białymstoku, została wykorzystana przez firmy, które realizują zadania tanich podwykonawców montowni podzespołów różnych branż, gdzie zatrudnienia znajdują osoby za płacę minimalną. Nie przyczynia się to w żaden sposób do podniesienia innowacyjności, potencjału gospodarczego regionu, ani jakości życia mieszkańców.	niewzględniona	Wśród głównych kierunków interwencji zapisanych w celu operacyjnym 2.2 znalazły się aktywność informacyjno-promocyjna ukierunkowana na inwestorów (aktywne pozyskiwanie inwestorów) oraz dostępność terenów inwestycyjnych. Natomiast w celu 2.2. nie powinny znaleźć się zapisy o preferencji konkretnych branż, ponieważ automatycznie stawiałoby to w gorszej sytuacji branże w tym kontekście nie wymienione. Ważniejsza od oceny (która zawsze jest subiektywna) czy dana inwestycja ma cechy innowacyjne jest jej efektywność ekonomiczna, nawet wówczas jeżeli dana inwestycja będzie oceniona jako nieinnowacyjna. Jednocześnie należy podkreślić, iż pomimo dostępności terenów inwestycyjnych nie jest to główny czynnik decydujący o lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych. W przypadku pozyskania inwestorów z branży ICT znacznie ważniejszym komplementarnym celem jest 1.3 Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu.
425	Podlaski Urząd Wojewódzki	Cele strategiczne i operacyjne Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe Cel operacyjny 2.2 poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa /strona 44/	Główne kierunki interwencji: - Aktywność informacyjno-promocyjna ukierunkowana na inwestorów (aktywne pozyskiwanie inwestorów) - Dostępność terenów inwestycyjnych Główne kierunki interwencji: - Aktywność informacyjno-promocyjna ukierunkowana na inwestorów (aktywne pozyskiwanie inwestorów) - Dostępność terenów inwestycyjnych	Proponuję dodanie do głównych kierunków interwencji: - Poprawa jakości rejestru danych ewidencji gruntów i budynków Proponuję dodanie do głównych kierunków interwencji: - Poprawa jakości rejestru danych ewidencji gruntów i budynków	Dobre dane i szybki do nich dostęp dotyczące nieruchomości: ich właścicieli, położenia, granic, powierzchni, są istotnym elementem wpływającym na pozyskanie inwestorów z poza naszego województwa, jak również naszych inwestorów. Niestety jakość danych w rejestrach ewidencji gruntów i budynków założonych w latach 1957-1965 jest często nieaktualna, niedostosowana do obecnych uwarunkowań prawnych, trudnodostępna co stwarza istotne	niewzględniona	Proponowane szczegółowe zapisy zawierają się w głównych kierunkach inwestycji, natomiast dokonanie zapisów tak szczegółowych musiałoby prowadzić do stworzenia całej listy innych potrzebnych działań, co nie jest rolą Strategii, lecz dokumentów ją realizujących.

					trudności w inwestowaniu oraz dostępności do terenów inwestycyjnych. Jak wynika z naszego rozpoznania, poprawa jakości danych rejestrów ewidencji gruntów i budynków w naszym województwie wymaga nakładów w wysokości ok. 180 mln zł. Rejestry te służą również innym celom np. podatkowym, statystycznym, planowaniu przestrzennemu i wielu innym. Zainwestowanie środków na ten cel znacznie poprawiłoby atrakcyjność inwestycyjną województwa.		
426	Podlaski Urząd Wojewódzki	Ramy finansowe tabela 4 – główne źródła finansowania strategii w układzie celów operacyjnych cel strategiczny 3 jakość życia cel operacyjny 3.3 poprawa stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa publicznego /strona 67/	Cel operacyjny nr 3.3 Poprawa stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa publicznego finansowany ma być przede wszystkim z budżetu państwa oraz środków NFZ. Dodatkowym źródłem mają być: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, środki prywatne oraz środki JST	Proponuję uzupełnienie wiodącego sposobu finansowania wskazanego w kolumnie „fundusz wiodący” o dodatkowe źródła: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, środki prywatne oraz środki JST (źródła pierwotnie wykazane w kolumnie „pozostałe środki”). Czyli głównym źródłem finansowania powinny być: środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, środki NFZ i budżetu państwa, środki prywatne oraz środki JST	Mając na uwadze źródła finansowania pozostałych celów operacyjnych, gdzie jako środki wiodące wskazano fundusze europejskie, ograniczenie - w przypadku działań związanych z poprawą stanu bezpieczeństwa publicznego i zdrowia - przedmiotowych źródeł, jedynie do środków budżetu państwa, jest dyskryminujące i może stać się czynnikiem znacznie ograniczającym realizację ww. zadań. Uznając fakt, iż sfera bezpieczeństwa publicznego i ochrony zdrowia jest jednym z istotniejszych elementów realizacji Strategii (wpisuje się bezpośrednio w cel operacyjny nr 3.3, jak również pośrednio wpływa na realizację pozostałych celów), a istnieje ryzyko zmniejszenia zakresu realizowanych inwestycji z uwagi na ograniczenia budżetu państwa, zasadne jest uzupełnienie wiodących źródeł finansowania. Za przedmiotową zmianą postuluje również dotychczasowa praktyka, gdzie istotne inwestycje z zakresu bezpieczeństwa publicznego (np. projekt e-bezpieczeństwo) współfinansowane były z funduszy europejskich. Dodać należy, iż inwestycje w ww. zakresie służą także JST i instytucjom pozarządowym. Wprowadzenie ograniczeń może więc znacząco zahamować w województwie podlaskim rozwój zagadnień związanych z ww. sferą życia, a przez to znacznie	niewuwzględniona	Propozycja zapisu mija się z założeniami Strategii. Główną rolę w zakresie bezpieczeństwa publicznego i systemu ochrony zdrowia - jako zadań własnych państwa - pełni administracja rządowa. Stąd, funduszem wiodącym są środki publiczne pochodzące z Narodowego Funduszu Zdrowia i budżetu państwa. Samorząd województwa może jedynie, w ograniczonym zakresie, wspierać te działania. Dlatego w projekcie Strategii przewidziano dodatkowe wsparcie tych dziedzin ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, środków prywatnych i JST.

					ograniczyć realizację priorytetów Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020.		
427	Zarząd Powiatu w Augustowie	Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka, str. 38- 39	Na zakończenie opisu tego celu strategicznego wnioskuje się o dodanie zapisu zamieszczonego w tabeli obok.	„z uwagi na szczególne walory przyrodnicze, kulturowe i uzdrowiskowe jedną z ważnych gałęzi gospodarki województwa jest turystyka. Działania powinny być ukierunkowane na tworzenie sieciowych produktów turystycznych oraz na rozbudowę infrastruktury turystycznej z uwzględnieniem usług sanatoryjnych oraz usług oferowanych dla osób starszych, tzw. Srebrna gospodarka. Istniejący potencjał turystyczny Augustowa: kanał augustowski, puszcza augustowska, sąsiedztwo parków narodowych, status miasta uzdrowiska, liczne jeziora, turystyczne przejście graniczne oraz plany połączenia kanału augustowskiego z wielkimi jeziorami mazurskimi stwarzają podstawy dla rozwoju Augustowa jako turystycznej stolicy województwa, ośrodka sanatoryjno – uzdrowiskowego, centrum turystyki międzynarodowej i transgranicznej. Atuty turystyczne regionu wymagają specjalnej ochrony oraz promocji, w tym szczególnie kanał augustowski – pomnik historii.	W wojewódzkim dokumencie strategicznym konieczne jest ujęcie turystyki jako dziedziny gospodarki istotnej dla rozwoju województwa.	nieuwzględniona	Turystyka nie jest wiodącą branżą w województwie (Intensywność funkcji turystycznej w regionie jest mniejsza od średniej dla kraju, str. 50, aneksie Nr. 2). Dlatego Strategia zakłada rozwój turystyki tylko na tych terenach, które wyróżniają uwarunkowania przyrodnicze. Jest ona szansą na rozwój tych gmin, które leżą na obszarach Natura 2000 w województwie podlaskim. W dokumencie zostały wyszczególnione jako Obszar Strategicznej Interwencji. Występuje bowiem wyraźna korelacja między rozwojem funkcji turystycznych w poszczególnych gminach, a lokalizacją obszarów chronionych (str. 53-54, Mapa 19. vs Mapa 21).
428	Zarząd Powiatu w Augustowie	Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe str. 44 – 45	Współpraca transgraniczna może być postrzegana jako sposób ... dla przyspieszenia procesów rozwojowych na obszarze województwa.	Po zdaniu zacytowanym obok wnioskuje się dopisać: „na rozwój transgranicznej współpracy partnerskiej i gospodarczej bardzo duży wpływ ma liczba i stan przejść granicznych. Działania powinny być skierowane na modernizację istniejących przejść granicznych oraz otwarcie nowych, w tym przejścia w Lipszczanach.”	W STRATEGII NALEŻY PODKREŚLIĆ ZNACZENIE PRZEJŚĆ GRANICZNYCH NA GRANICY Z BIAŁORUSIĄ, KTÓRA TO GRANICA JEST ZEWNĘTRZNĄ GRANICĄ UNII EUROPEJSKIEJ.	częściowo uwzględniona	Strony 44-45.
429	Zarząd Powiatu w Augustowie	Cel operacyjny 2.5 podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej	Niezbędne jest połączenie województwa podlaskiego z krajowymi i międzynarodowymi ośrodkami wzrostu, w tym poprawa dostępności	Po zdaniu zacytowanym obok wnioskuje się dopisać: „działania powinny być skierowane na stworzenie jasnego „kręgosłupa komunikacyjnego” w oparciu o drogi krajowe, wojewódzkie i powiatowe.	Na poprawię dostępności terytorialnej regionu bardzo duży wpływ mają krajowe, wojewódzkie i powiatowe drogi oraz linie kolejowe, którymi najczęściej poruszają się mieszkańcy do ośrodków powiatowych i do stolicy województwa.	częściowo uwzględniona	Poruszane w uwadze kwestie znajdują już się w celu operacyjnym 2.5, gdzie zapisano „ Jedną z najważniejszych determinant rozwoju regionalnego jest dostępność transportowa oparta o nowoczesny, sprawny i wydajny system transportowy, na który składa się system dróg różnych kategorii”. Jednocześnie wyraźnie wskazano

		regionu, Str. 45 - 46	komunikacyjnej także wewnątrz województwa, która gwarantuje dodatkowo dostęp do usług publicznych.	Zasadniczy układ drogowy województwa powinien obejmować drogę Białystok- Augustów - Suwałki - budzisko, trasę łączącą północną i północno – wschodnią część regionu ze stolicą województwa, oraz sieć dróg powiatowych. Celem podniesienia dostępności wewnętrznej szczególnie intensywne działania powinny być skierowane na modernizację i przebudowę dróg powiatowych oraz na zwiększenie lokalnych połączeń kolejowych.”	Dogodne Połączenia drogowe i kolejowe wykorzystywane są również przez turystów oraz brane pod uwagę przez inwestorów podczas analizy lokalizacji inwestycji na danym terenie. Zły stan techniczny komunikacji drogowej stanowi istotną barierę rozwoju społeczno – gospodarczego.		„Dla rozwoju regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do optymalizacji i integracji systemów transportowych, zwiększenia ich efektywności, zmniejszenia obciążeń środowiskowych i poprawy bezpieczeństwa ich użytkowania”.
430	Zarząd Powiatu w Augustowie	Cel operacyjny 3.3. Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego, str. 48	Na tym polu województwo podlaskie dysponuje ważnym potencjałem, jakim jest uniwersytet medyczny w Białymstoku, który może zostać włączony do zapewnienia wysokiej jakości usług medycznych w regionie.	Po zdaniu zacytowanym obok wnioskuje się dopisać: „niezbędna jest również poprawa dostępności do usług medycznych świadczonych przez szpitale powiatowe.”	Na stan zdrowia społeczeństwa zasadniczy wpływ ma dostępność do usług medycznych w miastach powiatowych, czyli tych najbliższych pacjenta, przy założeniu, że miasta te są dogodnie skomunikowane z obszarami wiejskimi. To szpitale powiatowe powinny być pierwszymi placówkami udzielającymi specjalistycznej pomocy medycznej.	nieuwzględniona	W uzasadnieniu nie wykazano dlaczego należałoby wyróżnić szpitale powiatowe a nie inne placówki odpowiedzialne za stan zdrowia mieszkańców. Zgodnie z zapisami Strategii (strona 48) kluczowym kryterium decydującym o kierunkach interwencji powinno być dobro pacjenta. Dlatego też jednym z głównych kierunków interwencji w celu 3.3 jest :” Poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie”, w skład którego wchodzi oczywiście także szpitale powiatowe. Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia dodatkowych zmian.
431	Zarząd Powiatu w Augustowie	Cel operacyjny 3.3. Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego, str. 48	Jednocześnie należy dążyć do wykorzystania w pełni posiadanych walorów środowiskowych do rozwijania lecznictwa sanatoryjnego i rehabilitacyjnego.	Po zdaniu zacytowanym obok wnioskuje się dopisać: „konieczna jest rozbudowa zintegrowanego systemu ratownictwa medycznego. Szczególnej uwagi wymaga wspieranie zintegrowanych centrów powiadamiania ratunkowego tworzących system ratownictwa medycznego i udzielania pomocy mieszkańcom, ochrony przed różnymi zagrożeniami i klęskami.”	W tym celu strategicznym należy podkreślić wagę zintegrowanego systemu ratownictwa medycznego i zintegrowanych centrów powiadamiania ratunkowego mających bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo publiczne.	nieuwzględniona	W uzasadnieniu nie wykazano dlaczego należałoby wyróżnić wskazany obszar a nie inne działania, które wpływają na stan zdrowia mieszkańców i ich bezpieczeństwo. Zgodnie z zapisami Strategii (strona 48) kluczowym kryterium decydującym o kierunkach interwencji powinno być dobro pacjenta. Dlatego też jednym z głównych kierunków interwencji w celu 3.3 jest :” Poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie”. Dodatkowo w opisie i kierunkach interwencji wyróżniono sferę bezpieczeństwa publicznego (pkt.3, str. 48) , a ratownictwo w szerokim tego słowa znaczeniu stanowi integralną, niezwykle ważną składową systemu bezpieczeństwa publicznego. Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia dodatkowych zmian.
432	Zarząd Powiatu w Augustowie	Cel operacyjny 3.3. Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego, str. 48	Obszarem szczególnej uwagi będzie poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.	Na końcu zdania zacytowanego obok wnioskuje się dopisać: „w tym na drogach powiatowych.”	Na bezpieczeństwo drogowe zasadniczy wpływ ma stan dróg, w tym dróg powiatowych, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w zapisach strategii.	nieuwzględniona	Kwestie problemów dotyczących bezpieczeństwa na drogach powiatowych zawarte są w cytowanym zdaniu. W propozycji modyfikacji zapisów nie wskazano dlaczego należałoby wyróżnić drogi powiatowe. Niewątpliwie o priorytetach powinny decydować przesłanki związane z bezpieczeństwem mieszkańców i podróżnych a nie kto jest właścicielem danej drogi. Wato jednak zwrócić tu uwagę, iż w celu 3.3. za podmiot wiodący w realizacji

							działań dotyczących sfery bezpieczeństwa publicznego, uznano administrację rządową. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym ma być priorytetem, ale jak wskazuje opis celu 3.3. kluczowe będzie „podejmowanie inicjatyw służących wdrożeniu mechanizmów i instrumentów zapewniających większą integrację i lepszą koordynację działań w tej sferze „(str. 48). Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia dodatkowych zapisów.
433	Zarząd Powiatu w Augustowie	Obszary strategicznej interwencji, 2. Subregionalne ośrodki wzrostu str. 51	Pomimo trudności, z jakimi borykały się te ośrodki .... Wypełniającymi przestrzeń społeczno – gospodarczą województwa podlaskiego.	Po zdaniu zacytowanym obok wnioskuje się dopisać: „ze względu na specyfikę obszaru rozwój północnej części województwa będzie prowadzony na bazie dwóch miast: Augustowa i Suwałk jako suwalsko – augustowski ośrodek wzrostu.”	Augustów ze względu na swoją rolę, znaczenie w regionie oraz potencjał ma pełne predyspozycje do pełnienia funkcji subregionalnych jako uzupełnienie funkcji Suwałk. Augustów jest czwartym pod względem liczby ludności miastem w województwie, powiat augustowski – trzecim w tej kategorii powiatem. Miasto jest silnym ośrodkiem administracyjnym i gospodarczym, o największym w subregionie poziomie eksport, istotnym węzłem komunikacyjnym, miastem uzdrowiskowym, znanym i cenionym centrum turystycznym. Powiat augustowski dysponuje największą w województwie bazą noclegową, posiada unikalne walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe. Na terenie powiatu jest turystyczne przejście graniczne z Białorusią. Z uwagi na charakter tej części województwa rozwój powinien być prowadzony na bazie dwóch miast.	nieuwzględniona	Wyodrębnienie w projekcie SRWP Łomży i Suwałk jako ośrodków subregionalnych było naturalną konsekwencją ich pozycji jako dawnych stolic województwa (str. 51), z kolei zaś Bielsk Podlaski został wyłoniony przez Główny Urząd Statystyczny, na podstawie wyników prowadzonych badań i analiz. Warto tu wskazać, że miasta powiatowe – jak Augustów - znalazły się również w OSI, a ośrodki te, ze względu na pełnione funkcje ponadlokalne, a także problemy rozwojowe, będą wspierane za pomocą szeregu różnych instrumentów. Dokument przewiduje dla nich bardzo ważną rolę węzłów gospodarczych, edukacyjnych i usługowych dla mieszkańców tych miast, a także gmin sąsiadujących (str. 51-52). Jednocześnie Strategia zachęca do sieciowania i współdziałania, nie tylko w ramach województwa, ale w szerszych strukturach. Dla północnej części województwa istotne jest współdziałanie nie tylko samych Suwałk i Augustowa, ale również z partnerami z województwa warmińsko-mazurskiego w ramach inicjatywy EGO SA (s. 55). Ponadto zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą się zawrzeć konkretniejsze propozycje rozwiązań wyzwań wykorzystujących lokalne potencjały, o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6; str. 68).
434	Zarząd Powiatu w Augustowie	Obszary strategicznej interwencji, 3. Miasta powiatowe, str. 51 - 52	Ośrodki powiatowe muszą być dobrze skomunikowane zarówno z Białymstokiem, jak i wewnątrz powiatów.	Na końcu zdania zacytowanego obok wnioskuje się dopisać: „systemem dróg powiatowych oraz lokalnych linii kolejowych.”	Miasta powiatowe jako lokalne centra powinny zapewniać dostęp do różnego rodzaju usług. Jednak, aby mieszkańcy mogli korzystać z tych usług, ważna jest dogodna, bezpieczna i szybka komunikacja lokalna.	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu strategii. Oprócz wymienianego we wskazaniu w ramach OSI pkt. Miasta powiatowe, w projekcie wielokrotnie podkreślane jest znaczenie poprawy dostępności transportowej zarówno zewnętrznej jak i wewnętrznej, integracji systemów transportowych (str. 45 i 46), poprawy stanu bezpieczeństwa drogowego (str. 48). Natomiast zapisy Strategii mogą i powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą się zawrzeć konkretniejsze, ułoknione propozycje rozwiązań miejscowych problemów komunikacyjnych, o czym mowa w Wyzwaniach Województwa Podlaskiego (pkt. 6; str. 68). Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z

							ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia dodatkowych zapisów
435	Zarząd Powiatu w Augustowie	Obszary strategicznej interwencji, 4. Obszary wiejskie, str. 52 – 53	Gminy wiejskie wymagają również poprawy dostępności komunikacyjnej do ośrodków powiatowych, a także działań w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym teleinformatycznej.	W zdaniu zacytowanym obok wnioskuje się dopisać po wyrazie „powiatowych”: „poprzez sieć lokalnych połączeń drogowych i kolejowych.”	Jak wyżej	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w tekście projektu strategii. Oprócz wymienianego we wskazaniu w ramach OSI pkt. Obszary wiejskie, w projekcie wielokrotnie podkreślane jest znaczenie poprawy dostępności transportowej zarówno zewnętrznej jak i wewnętrznej, integracji systemów transportowych (str. 45 i 46), poprawy stanu bezpieczeństwa drogowego (str. 48). Natomiast zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą się zawrzeć konkretniejsze, ułożone propozycje rozwiązań miejscowych problemów komunikacyjnych, o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6; str. 68). Wydaje się więc, iż idea zawarta w propozycji jest całkowicie spójna z ww. zapisami w projekcie Strategii i nie wymaga wprowadzenia dodatkowych zapisów
436	Klaster Marek Turystycznych Polski Wschodniej reprezentowany przez Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe	Analiza SWOT (s.33)	Mocne strony	Należałoby dopisać pośród mocnych stron: "Korzystne warunki środowiska naturalnego i znaczący potencjał kulturowy dla rozwoju turystyki", „występowanie inicjatyw klastrowych wspierających rozwój turystyki”	Województwo podlaskie dysponuje ogromnym potencjałem endogenicznym dla rozwoju turystyki w postaci unikalnych w skali Europy walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, a także wyjątkowego w skali kontynentu transgranicznego położenia. Te walory można skutecznie wykorzystać do rozwoju regionu poprzez turystykę. Ponadto w regionie działa Klaster Marek Turystycznych Polski Wschodniej, wspierający instytucje i przedsiębiorców działających w obszarze usług turystycznych, szkoleniowych i rekreacyjno-sportowych poprzez stworzenie trwałych ram współpracy opartych na transferze wiedzy, technologii i rozwiązań innowacyjnych pomiędzy członkami Klastra, instytucjami otoczenia biznesu, jednostkami naukowo-badawczymi, a także samorządami.	nieuwzględniona	Wśród mocnych stron analizy SWOT wymieniono czyste, różnorodne oraz mało zmienione działalnością człowieka środowisko przyrodnicze. Podlasie dysponuje niewątpliwie znaczącym potencjałem kulturowym, ale stwierdzenie, że wyróżnia się pod tym względem w istotny sposób ponad to czym dysponują inne regiony Polski czy Europy byłoby trudne do wykazania. Trudno też uznać za mocną stronę występowanie inicjatyw klastrowych wspierających rozwój turystyki, gdyż należałoby wtedy uznać wszystkie klastry branżowe jako mocne strony.
437	Klaster Marek Turystycznych Polski Wschodniej	Diagnoza strategiczna (synteza) s.18,	„turystyka medyczna, pielgrzymkowa”	Zamiast "turystyka medyczna" należałoby wpisać "turystyka zdrowotna	Turystyka medyczna to pojęcie bardzo zawężone. Tuż obok turystyki uzdrowiskowej i turystyki SPA i	uwzględniona	Strony 10, 18, 38.

	reprezentowany przez Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe	wers 4. od góry Diagnoza strategiczna (synteza) s.18, wers 4. od góry			Wellness jest ona elementem szerszego pojęcia turystyki zdrowotnej, która jako całość ma rzeczywiście ogromny potencjał w regionie.		
438	Klaster Marek Turystycznych Polski Wschodniej reprezentowany przez Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe	Cele strategiczne i operacyjne, akapit 1) Inteligentna specjalizacja, str. 38	„turystyka medyczna”	Zamiast "turystyka medyczna" należałoby wpisać "turystyka zdrowotna"	Województwo podlaskie w oparciu o wartościowe środowisko naturalne oferuje szeroką gamę usług w ramach turystyki rekreacyjnej i wypoczynkowej oraz turystyki aktywnej, które to obok turystyki medycznej zaliczają się do szerszej dziedziny turystyki zdrowotnej.	uwzględniona	Vide pkt 437.
439	Klaster Marek Turystycznych Polski Wschodniej reprezentowany przez Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe	Cel operacyjny 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych, s. 42	"Główne kierunki interwencji"	należałoby dopisać "Efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych dla rozwoju turystyki"	W przeciwnym przypadku zasoby naturalne są postrzegane do wykorzystania tylko poprzez pryzmat oszczędności i wytwarzania alternatywnej energii, podczas kiedy jest to znaczący potencjał do rozwoju gospodarczego poprzez turystykę.	nieuwzględniona	Strategia zakłada rozwój turystyki na tych terenach, które wyróżniają uwarunkowania przyrodnicze, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000 w województwie podlaskim. W dokumencie zostały wyszczególnione jako Obszar Strategicznej Interwencji. Występuje bowiem wyraźna korelacja między rozwojem funkcji turystycznych w poszczególnych gminach, a lokalizacją obszarów chronionych (str. 53-54). Co zauważono w "Diagnozie strategicznej województwa podlaskiego": "Rozwój produktów turystycznych powinien się zatem opierać przede wszystkim na zasobach przyrodniczych, dla których przyjeżdża do regionu najwięcej turystów" (str. 51, aneks Nr. 2)
440	Klaster Marek Turystycznych Polski Wschodniej reprezentowany przez Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe	Cel operacyjny 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej, Główne kierunki interwencji, s.45	"Ochrona wspólnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza"	"Ochrona i efektywne wykorzystanie wspólnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza (szczególnie dla rozwoju turystyki)"	Sama ochrona to za mało. Należy ten bogaty potencjał w umiejętny sposób wykorzystać i stworzyć ku temu odpowiednie warunki poprzez szczególne uwzględnienie w strategii rozwoju województwa.	częściowo uwzględniona	Strona 45.
441	Klaster Marek Turystycznych Polski Wschodniej reprezentowany przez Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe	Cele strategiczne i operacyjne, s. 36-50	W strategii pojawia się wielokrotnie stwierdzenie o wspieraniu wiodących branż gospodarki regionu.	Owe branże nie są wyraźnie określone, podobnie jak i brak określenia specjalizacji dla subregionalnych ośrodków wzrostu. Brakuje wyróżnienia turystyki.	Istnienie istotna obawa, że jeżeli dana specjalizacja nie zostanie wpisana konkretnie z nazwy, to zamknie to drogę do dofinansowania przedsięwzięć w tej dziedzinie. Turystyka jest zaś bardzo ważną dziedziną gospodarki światowej, europejskiej, a także polskiej - generuje wysokie PKB, zatrudnienie, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, a także wysoki	nieuwzględniona	Inteligentnych specjalizacji nie należy utożsamiać z branżami. Ośrodki subregionalne mają wypracować własną wizję rozwoju. Samorząd województwa nie powinien jej narzucać, ponieważ jedynie koncepcja wypracowana na zasadach partnerskich może być skutecznie wdrażana. Z danych statystycznych wynika, że turystyka może być branżą wiodącą tylko lokalnie (szczególnie w subregionie suwalskim), a nie na obszarze całego województwa. Turystyka została wskazana jako ważny sektor gospodarki dla Obszaru Strategicznej

					wskaźnik eksportu. Powinna zostać uwzględniona w Strategii województwa. Zagadnienia związane ze stanem, uwarunkowaniami i perspektywami rozwoju regionalnego sektora turystycznego są uwzględniane w strategiach rozwoju większości województw w Polsce. Z reguły, w tych dokumentach, poświęcany jest odrębny rozdział analizujący strukturę sektora turystycznego.		Interwencji - Gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000 (s. 53-54).
442	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni Klaster Budowlany	Wizja województwa w roku 2030, s. 10	Umiejętność współpracy, tworzenia sieci będzie decydująca dla trajektorii rozwojowej województwa podlaskiego.	Umiejętność współpracy, tworzenia sieci będzie decydująca dla trajektorii rozwojowej województwa podlaskiego. Polityka regionalna opierać się będzie na funkcjonowaniu współpracy klastrowej z uwzględnieniem kluczowych branż: spożywczej, budowlanej i turystycznej.	Wola wspierania powiązań klastrowych wiodących branż gospodarki regionu (rolnictwo, przemysł budowlany, turystyczny i spożywczy), jest podstawą trwałego rozwoju firm opartych na wiedzy i innowacyjności.	niewzględniona	Celem polityki samorządu wojewódzkiego nie jest wspieranie klastrów, ale przedsiębiorstw - w tym zrzeszonych w klastrach. Funkcjonowanie przedsiębiorstw w klastrach powinno wynikać z ich potrzeb (ekonomicznych, wizerunkowych lub innych). Jednocześnie należy wskazać, że Strategia wielokrotnie podkreśla rolę współpracy i sieciowania przedsiębiorstw: "strategia przyczynia się do powstawania w regionie kultury współpracy opartej na zaufaniu różnorodnych podmiotów i instytucji" (s. 38), "Pojedyncze firmy czy instytucje nie są już w stanie samodzielnie sprostać stojącym przed nimi wyzwaniom. Muszą nauczyć się działać wspólnie w dynamicznych układach sieciowych" (s.41).
443	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni Klaster Budowlany	Uwarunkowania europejskie rozwoju województwa podlaskiego, s.14	3) wola wspierania wiodących branż gospodarki, mogących stać się podstawą trwałego rozwoju oraz opartych na wiedzy i innowacjach, oznacza konieczność określenia w województwie podlaskim takich wiodących branż;	Wola wspierania wiodących branż gospodarki, mogących stać się podstawą trwałego rozwoju oraz opartych na wiedzy i innowacjach, oznacza konieczność określenia w województwie podlaskim takich wiodących branż (sektor budowlany, turystyczny, spożywczy, rolnictwo);		niewzględniona	Cytowany zapis Strategii mówi o potrzebie określenia wiodących branż. Jednak na podstawie proponowanych zmian polityk europejskich nie można wyciągnąć wniosków, że mają to być branże wskazane w poprawce.
444	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni Klaster Budowlany	Uwarunkowania europejskie rozwoju województwa podlaskiego, s.14		9) wola wspierania powiązań kooperacyjnych celem stymulowania procesów innowacyjnych w regionie.		niewzględniona	W oparciu o proponowane zmiany polityk europejskich trudno wyciągnąć wniosek o priorytetowym traktowaniu powiązań kooperacyjnych w celu stymulowania procesów innowacyjnych w regionie.
445	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni	Uwarunkowania rozwoju województwa podlaskiego wynikające z działań		7) wspierania inicjatyw klastrowych w zakresie kluczowych branż dla regionu: spożywczej, turystycznej i budowlanej		niewzględniona	Celem polityki regionalnej nie powinno być wspieranie klastrów, tylko przedsiębiorstw (w tym także zrzeszonych w klastrach lub współpracujących w inny sposób). A funkcjonowanie przedsiębiorstw w klastrach powinno wynikać z ich potrzeb (ekonomicznych, wizerunkowych lub innych). Oczywiście w dokumencie wielokrotnie

	Klaster Budowlany	podjęmowanych na poziomie krajowym, s.16					wskazuje się na konieczność współpracy i sieciowania się przedsiębiorstw, jednakże zawsze celem takich działań ma być poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw.
446	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni Klaster Budowlany	Podlaskie-otwarte, rozwój współpracy (...), s. 21	Wobec relatywnie małego potencjału gospodarczego i naukowego współpraca w sieciach o zasięgu krajowym lub międzynarodowym jest szansą na przyspieszenie rozwoju, dlatego priorytetowo powinny być traktowane rozwiązania służące kooperacji przedsiębiorstw i nauki.			nieuwzględniona	W celu operacyjnym 1.2 jest mowa o tworzeniu platform współpracy środowiska naukowego i instytucji otoczenia biznesu oraz sektora przedsiębiorstw. A wśród kierunków interwencji celu operacyjnego 1.2 wymieniono wspieranie transferu wiedzy i komercjalizacji wyników B+R.
447	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni Klaster Budowlany	Podlaskie-dostępne, Białystok powinien dalej rozwijać (...), s. 25	Należy podkreślić, że w ostatnich latach zachodzą w Białymstoku zmiany, które wskazują na rozwój funkcji metropolitalnych, a należą do nich: -suburbanizacja, którą charakteryzują się wszystkie duże miasta w Polsce -rozwój przedsiębiorczości i powiązań gospodarczych; -wzrost znaczenia kultury w polityce miasta; -rozwój usług wyższego rzędu, w tym rozwój uczelni wyższych oraz usług ochrony zdrowia, nieosiągniętych w innych ośrodkach regionu	Należy podkreślić, że w ostatnich latach zachodzą w Białymstoku zmiany, które wskazują na rozwój funkcji metropolitalnych, a należą do nich: -suburbanizacja, którą charakteryzują się wszystkie duże miasta w Polsce -rozwój przedsiębiorczości i powiązań gospodarczych; -wzrost znaczenia kultury w polityce miasta; -rozwój usług wyższego rzędu, w tym rozwój uczelni wyższych oraz usług ochrony zdrowia, nieosiągniętych w innych ośrodkach regionu -tworzenie inicjatyw klastrowych zorientowanych na kluczowe branże regionu (klastery: budowlany, turystyczny, spożywczy)		nieuwzględniona	Inicjatywy klastrowe nie stanowią o funkcjach metropolitalnych miast.
448	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni Klaster Budowlany	Podlaskie-przedsiębiorcze, ...niektóre konkurencyjne i innowacyjne sektory gospodarki, s.31		Przedsiębiorstwa sektora budowlanego stanowią 12% wszystkich podmiotów w województwie podlaskim.	W sektorach gospodarki mających wpływ na region należy ująć również sektor budowlany, w ogóle pominięty w strategii.	nieuwzględniona	Pod słówkami „...niektóre konkurencyjne i innowacyjne sektory gospodarki...” wskazano branże, w których województwo podlaskie zajmuje znaczące pozycje wśród innych regionów Europy (jest to element diagnozy stanu województwa). Natomiast procent zatrudnionych pracowników w danej branży nie przesądza o tym, że województwo zajmuje w tej branży czołowe miejsce w Polsce lub Europie. Z punktu widzenia wyznaczenia właściwych kierunków rozwoju konieczne jest bowiem porównywanie przewag komparatywnych w stosunku do innych regionów Europy. Umieszczenie tego zapisu miało na celu wskazanie, iż w województwie występują branże, w których region zajmuje znaczące pozycje i nie jest to wykaz sektorów mających wpływ na region. Gdyby nawet spełnić postulat proponowany w poprawce, należałoby podać też inne branże, które mają jeszcze wyższy udział

						zatrudnienia w województwie podlaskim niż budownictwo. Jednakże należy zauważyć, iż cytowany zapis dotyczy jedynie części diagnostycznej. Strategia rozwoju województwa wskazuje "wzrost przedsiębiorczości stać się może mechanizmem zapewniającym istotne zmiany w strukturze zatrudnienia w kierunku wzrostu roli produkcji przemysłowej, usług i budownictwa" (s.38), "Niezbędne jest oparcie konkurencyjności regionalnej gospodarki na wiedzy i innowacjach wdrażanych w zakorzenionych sektorach tradycyjnych" (s.39 - niewątpliwie takim sektorem jest budownictwo). W celu 1.2 wyraźnie wskazano "Priorytetowym obszarem oddziaływania powinny być przedsiębiorstwa wykazujące najwyższą konkurencyjność i innowacyjność" (s. 40). Jednocześnie należy wskazać, że inteligentne specjalizacje nie oznaczają wyznaczania kluczowych branż lub sektorów, a celem nadrzędnym jest podnoszenie konkurencyjności przedsiębiorstw w szczególności tych, które mogą konkurować na rynkach zewnętrznych. Strategia wyraźnie bowiem wskazuje, że bez zwiększenia eksportu (rozumianego jako wywóz produktów i świadczenie usług poza województwem) nie ma możliwości osiągnięcia założonych celów. Dlatego też z punktu widzenia dokumentu kluczowe są nie konkretne branże, ale wysoce innowacyjne i zdolne do konkurowania przedsiębiorstwa niezależnie od reprezentowanego sektora.
449	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni Klaster Budowlany	Analiza swot, mocne strony, s.33	Załączki ośrodków wzrostu – grupy przedsiębiorstw, cechujące się wysoką konkurencyjnością i innowacyjnością, np. W branżach: produkcja instrumentów medycznych, włókiennictwo, przemysł maszynowy, poligrafia, produkcja oprogramowania	Załączki ośrodków wzrostu – grupy przedsiębiorstw, cechujące się wysoką konkurencyjnością i innowacyjnością, np. W branżach: produkcja instrumentów medycznych, włókiennictwo, przemysł maszynowy, poligrafia, produkcja oprogramowania, budownictwo, przemysł spożywczy, turystyczny		nieuwzględniona W uzasadnieniu do zgłoszonej uwagi wskazano jedynie na znaczenie sektora budownictwa z uwagi na dużą ilość firm i zatrudnienie, co nie daje prawa do automatycznego uznania, iż całe wymienione dodatkowo sektory cechują się wysoką na tle Polski i Europy konkurencyjnością i innowacyjnością. Każdy element diagnozy stanu województwa musi posiadać uzasadnienie/potwierdzenie w danych statystycznych lub przeprowadzonych badaniach. Wskazany punkt w analizie SWOT powstał na podstawie wyników badań przeprowadzonych przez Uniwersytet w Białymstoku. Jednakże należy zauważyć, iż cytowany zapis dotyczy jedynie części diagnostycznej. Strategia wskazuje "wzrost przedsiębiorczości stać się może mechanizmem zapewniającym istotne zmiany w strukturze zatrudnienia w kierunku wzrostu roli produkcji przemysłowej, usług i budownictwa" (s.38), "Niezbędne jest oparcie konkurencyjności regionalnej gospodarki na wiedzy i innowacjach wdrażanych w zakorzenionych sektorach tradycyjnych" (s.39 - niewątpliwie takim sektorem jest budownictwo). W celu 1.2 wyraźnie wskazano "Priorytetowym obszarem oddziaływania powinny być przedsiębiorstwa wykazujące najwyższą konkurencyjność i innowacyjność" (s. 40). Jednocześnie

							należy wskazać, że inteligentne specjalizacje nie oznaczają wyznaczania kluczowych branż lub sektorów, a celem nadrzędnym jest podnoszenie konkurencyjności przedsiębiorstw w szczególności tych, które mogą konkurować na rynkach zewnętrznych. Strategia wyraźnie bowiem wskazuje, że bez zwiększenia eksportu (rozumianego jako wywóz produktów i świadczenie usług poza województwem) nie ma możliwości osiągnięcia założonych celów. Dlatego też z punktu widzenia dokumentu kluczowe są nie konkretne branże, ale wysoce innowacyjne i zdolne do konkurowania przedsiębiorstwa niezależnie od reprezentowanego sektora.
450	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni Klaster Budowlany	Analiza SWOT, szanse, s.34		17. Tworzenie powiązań kooperacyjnych nastawionych na kluczowe branże regionu: spożywczy, turystyczny, budowlany.		niewuwzględniona	Wśród szans w analizie SWOT w punkcie 11. wpisany jest rozwój powiązań sieciowych krajowych i zagranicznych (szczególnie w kontekście transferu wiedzy). Wpisanie proponowanej poprawki ograniczyłoby ten zapis tylko do trzech branż, nie oddając w należyty sposób rzeczywistego stanu rzeczy. Nie uzasadniono dlaczego należałoby wskazać jako szansę tworzenie powiązań kooperacyjnych tylko w tych konkretnych branżach.
451	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni Klaster Budowlany	Cel operacyjny 1.2. Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw	Główne kierunki interwencji: - promowanie postaw proinnowacyjnych - wspieranie działalności b+r w przedsiębiorstwach - zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw, - wspieranie transferu wiedzy i komercjalizacji wyników b+r - wspieranie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych	Przedsiębiorstwa sektora budowlanego stanowią 12% wszystkich podmiotów w województwie podlaskim.	W sektorach gospodarki mających wpływ na region należy ująć również sektor budowlany, w ogóle pominięty w strategii.	częściowo uwzględniona	Strategia wskazuje "wzrost przedsiębiorczości stać się może mechanizmem zapewniającym istotne zmiany w strukturze zatrudnienia w kierunku wzrostu roli produkcji przemysłowej, usług i budownictwa" (s.38), "Niezbędne jest oparcie konkurencyjności regionalnej gospodarki na wiedzy i innowacjach wdrażanych w zakorzenionych sektorach tradycyjnych" (s.39 - niewątpliwie takim sektorem jest budownictwo). W celu 1.2 wyraźnie wskazano "Priorytetowym obszarem oddziaływania powinny być przedsiębiorstwa wykazujące najwyższą konkurencyjność i innowacyjność" (s. 40). Jednocześnie należy wskazać, że inteligentne specjalizacje nie oznaczają wyznaczania kluczowych branż lub sektorów, a celem nadrzędnym jest podnoszenie konkurencyjności przedsiębiorstw w szczególności tych, które mogą konkurować na rynkach zewnętrznych. Strategia wyraźnie bowiem wskazuje, że bez zwiększenia eksportu (rozumianego jako wywóz produktów i świadczenie usług poza województwem) nie ma możliwości osiągnięcia założonych celów. Dlatego też z punktu widzenia dokumentu kluczowe są nie konkretne branże, ale wysoce innowacyjne i zdolne do konkurowania przedsiębiorstwa niezależnie od reprezentowanego sektora.

452	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe reprezentujące Wschodni Klaster Budowlany	Wyzwania województwa podlaskiego, s.68		8) budowanie regionalnego systemu innowacji w oparciu o tworzone inicjatywy klastrowe służące rozwojowi kluczowych branż regionu.	Istnieje silny związek pomiędzy występowaniem i rozwojem klastrów a innowacyjnością gospodarki. W województwie podlaskim istnieje świadomość potrzeby wykorzystania istniejącego potencjału gospodarczego i naukowego regionu tworzenia klastrów. Celem działań jest stymulowanie wielofunkcyjnego rozwoju województwa podlaskiego w oparciu o idee innowacyjności i transferu technologii poprzez synergiczne wykorzystanie regionalnego potencjału naukowo-badawczego, gospodarczego oraz infrastrukturalnego nastawionych na rozwój branż kluczowych w regionie.	nieuwzględniona	Wskazany w uzasadnieniu obszar został już ujęty w Wyzwaniach, w których zapisano "1. Podstawą przewagi konkurencyjnej województwa podlaskiego będą zielone przemysły, obejmujące dynamiczne sektory produkcji przemysłowej i usług rynkowych, w których już dziś region osiąga sukcesy, ale również te, nie zidentyfikowane dzisiaj, a które mogą stanowić podstawy rozwoju przyszłych specjalizacji regionalnej gospodarki. Ważne jest przy tym konsekwentne wzmacnianie potencjału badawczo-rozwojowego i naukowego regionu, w szczególności w obszarach, w których województwo osiągnęło wystarczającą masę krytyczną niezbędną do generowania wysoce innowacyjnych rozwiązań."
453	Rosyjskie Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe w Polsce z siedzibą w Białymstoku	Diagnoza strategiczna- Podlasie otwarte, str. 21	Bezpośrednie sąsiedztwo z krajami Europy Wschodniej(...)fakt obecności na terenie województwa podlaskiego przedstawicieli mniejszości: białoruskiej, litewskiej, tatarskiej i ukraińskiej	Jeśli już wymienia się poszczególne mniejszości narodowe i etniczne historycznie związane z woj. podlaskim, które są tu obecne do dziś dnia, to nie można wybrać tylko te cztery mniejszości pomijając Rosjan, Romów, Żydów czy Niemców czy też grupy wyznaniowe: Prawosławnych, Staroobrzędowców, Muzułmanów i Judaizm	Tak wybiórcze traktowanie i wymienianie jedynie czterech mniejszości z grona co najmniej 7-8 mniejszości od kilkuset lat związanych z tymi terenami, może doprowadzić do nieuprawnionego podziału mniejszości na lepsze i gorsze, słuszne i te złe...Ważne są też zapisy Ustawy o Mniejszościach Narodowych i Etnicznych oraz języku regionalnym z 06.01.2005 r.	częściowo uwzględniona	Strona 21.
454	Rosyjskie Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe w Polsce z siedzibą w Białymstoku	Diagnoza strategiczna - Podlasie zielone str. 17	(...)region posiada bowiem walory kulturowe wynikające przede wszystkim z odrębności kulturowej, religijnej i narodowościowej, które są jednak bardzo słabo promowane na zewnątrz (brak produktów w ofercie turystycznej)	Winno się promować działania i projekty pokazujące bogactwo etno-narodowo-wyznaniowe woj. podlaskiego (a zwłaszcza poszczególnych jego części).Markami turystycznymi (a i nie tylko) można zrobić miejscowości woj. podlaskiego o podwójnych (wielojęzycznych) nazwach! To nie wstyd i to zaleta!	Mniejszości narodowe, etniczne i wyznaniowe historycznie związane z woj. podlaskim, to nie zagrożenie, czy coś wstydliwego dla woj. podlaskiego, tylko jedna z szans na inną różnorodność od pozostałych województw! Ścisła współpraca ze środowiskami mniejszości! Wykorzystywanie imprez mniejszości jako jednego z elementów (ważnego i innego) promocji kulturalnej i turystycznej województwa!	nieuwzględniona	Proponowany zapis z uwagi na zbyt daleko idącą szczegółowość nie może być uwzględniony. Zbyt szczegółowe zapisy mijają się z zamierzeniami projektu Strategii, który wskazuje kierunki i drogi rozwoju, a nie poszczególne przedsięwzięcia i inwestycje. Natomiast zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego mogą i powinny być wyznacznikiem dla tworzenia lokalnych strategii rozwoju, w których mogą się zawrzeć konkretniejsze, ułożone propozycje rozwiązań miejscowych problemów, np. dotyczących turystyki, o czym mowa w Wyzwaniach województwa podlaskiego (pkt. 6; str. 68).
455	Rosyjskie Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe w Polsce z siedzibą w Białymstoku	Podlasie zielone Podlasie Otwarte Podlasie Przedsiębiorcze	jest jedynie zapis, że na terenie woj. podlaskiego jest najwyższy % (odsetek) znajomości j. rosyjskiego w całej Polsce: - co z tego wynika? - jaki to poziom znajomości?	Brak wykorzystania (pozytywnego) przedstawicieli mniejszości białoruskiej, litewskiej, rosyjskiej, tatarskiej, ukraińskiej, żydowskiej czy romskiej oraz znajomości przez te osoby języków (ojczystych - mniejszości) do budowy stosunków społeczno - kulturalno-turystycznych z Białorusią, Rosją, Ukrainą, Litwą i innymi krajami byłego ZSRR czy	Tak samo, należy to też połączyć z obszarami "zielonymi", gdyż często obszary Natura to miejsca gdzie na co dzień od pokoleń żyją i działają przedstawiciele poszczególnych mniejszości.	nieuwzględniona	Zawarte w proponowanej uwadze idee doskonale wpisują się w projekt Strategii. W wizji Podlaskie - Otwarte (str. 9) mowa jest właśnie o wykorzystaniu naszej wielokulturowości i rozwinięciu funkcji wrót do Europy dla naszych wschodnich sąsiadów. Przy czym Wschód rozumiany jest szeroko, to: Białoruś, Rosja, Ukraina, Litwa, kraje nadbałtyckie i kraje Bliskiego i Dalekiego Wschodu. Przygraniczne położenie w najbliższych latach powinno zostać wykorzystane jako jeden z głównych czynników rozwoju regionu, o czym mowa w Wyzwaniach

				Izraelem.			województwa podlaskiego (pkt. 2; str. 68).
456	Rosyjskie Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe w Polsce z siedzibą w Białymstoku			Jako "+" w kontekście wielokulturowym (mniejszości) warto zamieścić mapkę z wykazem gmin z tablicami dwujęzycznymi (języki mniejszości), czy tabelkę z wykazem szkół i klas z nauczaniem języków mniejszości na terenie woj.. Podlaskiego (j. białoruski, ukraiński, litewski). Można też podać dane odnośnie ilości i aktywności organizacji mniejszości i imprez.		nieuwzględniona	Przedstawione w diagnozie dane potwierdzają tezę wskazywaną w propozycji bez konieczności rozbudowywania dokumentu.
457	Posel na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej			Aby skutecznie pozyskiwać środki finansowe na modernizację oraz bieżącą obsługę istniejących linii kolejowych, należy ująć je jako jedno z zadań priorytetowych programu "Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020". Pozwoli to uchronić przed zamknięciem zagrożone likwidacją połączenia kolejowe oraz dokonać niezbędnych remontów linii kolejowych.	Transport kolejowy w województwie podlaskim od lat przez nieprzemyślane decyzje, złe zarządzanie oraz wdrażanie iluzorycznych planów oszczędnościowych ulega systematycznej degradacji, która jest coraz boleśniej odczuwana przez mieszkańców i turystów odwiedzających licznie cały region. Ograniczenie wydatków na modernizację i obsługę linii kolejowych przez PKP i samorząd województwa doprowadziło do pogorszenia ich stanu technicznego, co negatywnie wpływa na bezpieczeństwo oraz częstotliwość i jakość usług transportowych świadczonych przez PKP. Taka sytuacja przyczynia się do spowolnienia rozwoju całego województwa i pogłębienia zapóźnień cywilizacyjnych względem reszty kraju. Szczególnie dotkliwe skutki takiej polityki odczuwają mniejsze miasta w regionie oraz ośrodki turystyczne i uzdrowiskowe, które bez sprawnej i zdywersyfikowanej komunikacji nie będą w stanie przyciągnąć do siebie potencjalnych inwestorów, turystów i kuracjuszy. Przykładem tego jest rejon Puszczy Białowieskiej, który ze względu na wyjątkowe w skali kraju i Europy walory krajobrazowe stanowi atrakcyjne	nieuwzględniona	Proponowany zapis znajduje swoje odzwierciedlenie w projekcie strategii w celu operacyjnym 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu, gdzie podniesione są kwestie infrastruktury kolejowej. Na str. 46 czytamy m.in.: „Dla rozwoju regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do optymalizacji i integracji systemów transportowych, zwiększenia ich efektywności, zmniejszenia obciążeń środowiskowych i poprawy bezpieczeństwa ich użytkowania(...)”. Oczywiście, przy tego typu działaniach niezbędna jest aktywność wszystkich podmiotów, w tym administracji rządowej oraz spółek odpowiedzialnych za linie kolejowe, które doprowadzą do skokowego poprawienia jakości infrastruktury kolejowej. Źródła finansowania działań wynikających z ww. celów operacyjnych przedstawione są w podrozdziale :” Główne źródła finansowania Strategii w układzie celów operacyjnych” – tabela 4 (str. 66-67) a konieczność współpracy przedstawicieli wielu szczebli władzy przy poprawie dostępności regionu wskazany jest także w Wyzwaniach Województwa Podlaskiego – pkt. 7 (str. 68).

					<p>miejsce wypoczynku i rekreacji, lecz w wyniku pochopnych decyzji Samorządu Województwa Podlaskiego może on w przeciągu najbliższych lat zostać częściowo odcięty od świata. Stałoby się tak w wyniku likwidacji linii kolejowych, które komunikują miejscowości leżące w granicach Puszczy z resztą województwa, kraju i sąsiednim państwem – Białorusią. W swym poprzednim wystąpieniu z dnia 11 kwietnia 2013 r. skierowanym do Pana Marszałka zaapelowałem o uwzględnienie postulatów ujętych w uchwałach nr 03/13 i 04/13 Walnego Zgromadzenia Członków Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Przyjazny Transport” w Czeremsze z 16 lutego 2013 r. Opisana przeze mnie sytuacja wzbudziła zrozumiały niepokój i sprzeciw mieszkańców oraz władz samorządowych, które podejmują w tych sprawach stosowne stanowiska nie godząc się na marginalizację tej części naszego regionu. Likwidacja wymienionych w postulatach linii kolejowych doprowadziłyby do zachwiania rozwoju nie tylko obszaru Puszczy Białowieskiej, lecz także pośrednio wpłynęłaby na postępującą stagnację całego województwa. Wpisuje się to w trwającą od kilku lat politykę marginalizacji Polski wschodniej realizowaną przez rząd koalicyjny PO-PSL premiera Donalda Tuska. Władze wojewódzkie nie zabiegają o utrzymanie i modernizację ważnych dla regionu linii kolejowych, zastaniając się koniecznością oszczędzania, nie bacząc na koszty społeczne i gospodarcze tych brzemiennej w skutki decyzji. Niedbałość o infrastrukturę kolejową doprowadzi w przyszłości do katastrofalnych skutków gospodarczych, dlatego należy uczynić wszystko, aby modernizować oraz utrzymać w niezbędnej liczbie wszystkie połączenia oraz linie kolejowe, od</p>		
--	--	--	--	--	---	--	--

					<p>których zależy sprawna komunikacja w województwie.</p> <p>Pogarszający się z roku na rok stan techniczny infrastruktury kolejowej w województwie podlaskim zwiększa ryzyko wypadków i katastrof kolejowych, które obecnie w Polsce zdarzają się coraz częściej. W związku z tym samorządy lokalne obawiają się o bezpieczeństwo transportu kolejowego na odcinkach, które przebiegają przez tereny przez nie administrowane.</p> <p>Sytuacja taka dotyczy powiatu hajnowskiego przez który przebiega tranzyt kolejowy materiałów niebezpiecznych ze Wschodu na zachód Europy. Na terenie powiatu mieści się kolejowe przejście graniczne w Siemianówce, w którym dokonuje się odprawy składów przewożących materiały niebezpieczne przez obszar naszego kraju. Cysterny kolejowe transportujące te materiały trafiają do baz przeładunkowych działających na terenie Gminy Narewka, skąd są dystrybuowane w głąb kraju. Według Szacunków Komendy Powiatowej Straży Pożarnej w Hajnówce przez teren województwa podlaskiego rocznie transportuje się około 150 tysięcy ton substancji niebezpiecznych (głównie węglowodorów gazowych, propanu, butanu oraz żółtego fosforu). Uzyskanie dokładnych danych jest w tym wypadku trudne, gdyż transport tego typu towarów objęty jest tajemnicą. Przewóz takiego ładunku wymaga zachowania najwyższych standardów bezpieczeństwa w celu zminimalizowania ryzyka katastrofy kolejowej, która mogłaby doprowadzić do zagrożenia życia i zdrowia ludzi, skażenia terenu oraz zanieczyszczenia wód gruntowych i całego środowiska. Priorytetem w tym przypadku musi być dbałość o stan techniczny torowiska, które decyduje o bezpiecznym przejeździe pociągu. Z dostępnych mi informacji wynika, że środki na ten cel</p>		
--	--	--	--	--	---	--	--

					są systematycznie ograniczane, co z pewnością przyczynia się do postępującej degradacji trakcji kolejowych. Wszystko to prowadzi do zagrożenia wyłączeniem z użytkowania niektórych odcinków linii kolejowych, co budzi zrozumiałą niepokój i sprzeciw społeczny, gdyż postępująca degradacja kolei często oznacza stagnację w rozwoju wielu miejscowości, w których działają przedsiębiorstwa uzależnione od dostaw towarów realizowanych tą drogą i transportu osób.		
458	Urząd Statystyczny w Białymstoku	Aneks nr 4 System wskaźników monitorowania	1. Udział powierzchni upraw ekologicznych w powierzchni gruntów rolnych 2. Liczba nowo zarejestrowanych firm (Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym podmioty gospodarki narodowej) 3. Nakłady ogółem na działalność badawczą i rozwojową w % PKB 4. Udział podmiotów gospodarczych w nakładach na działalność B+R w % 5. Wartość wydatków na działalność innowacyjną na 1 przedsiębiorstwo przemysłowe 6. WDB na pracownika 8. Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu ustawicznym w ogólnej liczbie ludności w tym wieku 9. Wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku 20-64 lata wg BAEL 10. Liczba podmiotów III sektora na 10 000 mieszkańców REGON 11. Średnia liczba korzystających z: muzeów, teatrów i instytucji muzycznych, domów i	1. Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w gospodarstwach ekologicznych posiadających certyfikat w ogólnej powierzchni użytków rolnych 2a. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym 2b. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym na 10 tys. ludności (Źródło: GUS) 3. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową - relacja do PKB (ceny bieżące) 4. Udział nakładów na działalność B+R ponoszonych przez podmioty gospodarcze w nakładach na działalność B+R ogółem 5a. Nakłady na działalność innowacyjną na 1 przedsiębiorstwo przemysłowe, które poniosło takie nakłady 5b. Udział przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych ogółem (Miara: %, Źródło: GUS) 6. WDB na 1 pracującego 8. Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku 9. Wskaźnik zatrudnienia dla osób w	Ad. 1. Uszczegółowienie nazwy Ad. 2a. Uszczegółowienie nazwy Ad. 2b. Propozycja nowego wskaźnika Ad. 3. Uszczegółowienie nazwy Ad. 4. Uszczegółowienie nazwy Ad. 5a. Uszczegółowienie nazwy Ad. 5b. Propozycja nowego wskaźnika Ad. 6. Uszczegółowienie nazwy Ad. 8. Uszczegółowienie nazwy Ad. 9. Dane przeciętne roczne prezentowane dla innej grupy wiekowej Ad. 10. Należy określić sekcje PKD wchodzące w skład III sektora Ad. 11. Uszczegółowienie nazwy Ad. 14. Brak danych dla wskaźnika zaproponowanego przez UM w zasobach GUS Ad. 15. Uszczegółowienie nazwy Ad. 17. Uszczegółowienie nazwy Ad. 19 brak danych dotyczących eksportu na poziomie regionalnym w zasobach GUS Ad. 22. W zasobach urzędu istnieją dane o liczbie pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego / według klas wielkości (w podmiotach o liczbie pracujących: do 9 osób, 10–49; 50–249; 250 i więcej) według lokalizacji siedziby zarządu Ad. 31. Propozycja nowego wskaźnika Ad. 34a. i 34.b Uszczegółowienie nazwy Ad. 34c. Propozycja nowego wskaźnika Ad. 35a Uszczegółowienie nazwy	częściowo uwzględniona	Dokonano zmiany aneksu nr 4 w zakresie korekty nazw (uszczegółowienie). W przypadku wskaźników nie dostępnych w chwili obecnej w zasobach statystyki publicznej, a istotnych z perspektywy monitorowania etapów realizacji Strategii planowane jest oparcie się na badaniach własnych bądź pozyskaniu danych w ramach badań zleconych.

		<p>ośrodków kultury, klubów i świetlic, galerii i salonów sztuki, kin, bibliotek publicznych oraz placówek informacyjno-bibliotecznych</p> <p>12. Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto</p> <p>14. Odsetek spraw załatwianych drogą elektroniczną (jako % z 20 podstawowych usług)</p> <p>15. Odsetek gospodarstw domowych z dostępem do szerokopasmowego Internetu</p> <p>17. Korzystający z sieci gazowej</p> <p>19. Udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem</p> <p>22. Zatrudnienie w firmach z udziałem kapitału zagranicznego wg jednostek lokalnych</p> <p>31. Praca eksploatacyjna w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w publicznym transporcie zbiorowym lub Przewozy pasażerów komunikacją regionalną:– transport kolejowy – transport zbiorowy samochodowy (bez komunikacji miejskiej)</p> <p>34. Wskaźnik aktywności zawodowej:– ogółem– osób w wieku 15-24 lata– osób w wieku 55 lat i więcej</p> <p>35. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (wskaźnik zbiorczy trzech podwskaźników)</p> <p>38. Zgony według przyczyn (choroby cywilizacyjne):– nowotwory,– choroby układu krążenia</p> <p>41. Wskaźnik wykrywalności</p>	<p>wieku 20-64 lata na podstawie BAEL (w IV kwartale) Wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku 15-64 lata na podstawie BAEL (przeciętny w roku)</p> <p>11. Zwiedzający muzea i wystawy</p> <p>Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych Uczestnicy imprez (w ciągu roku) organizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice Zwiedzający galerie sztuki Widzowie w kinach Czytelnicy bibliotek publicznych (łącznie z filiami i punktami bibliotecznymi)</p> <p>12. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem</p> <p>14. Udział przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z dostępem do Internetu</p> <p>15. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do szerokopasmowego Internetu</p> <p>31. Przewozy pasażerów transportem samochodowym zarobkowym w komunikacji krajowej / międzynarodowej (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej)</p> <p>, (Miara: tys. osób, Źródło: GUS)Średnia odległość przewozu 1 pasażera, (Miara: km, Źródło: GUS)</p> <p>34a. Współczynnik aktywności zawodowej na podstawie BAEL (w IV kwartale):– ogółem– osób w wieku 15-24 lata– osób w wieku 55 lat i więcej</p> <p>34b. Współczynnik aktywności zawodowej na podstawie BAEL (przeciętne w roku): – ogółem– osób w wieku produkcyjnym</p> <p>34c. Saldo migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały (Miara: osoby, Źródło: GUS)</p> <p>35a. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych</p> <p>35b. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem</p>	<p>Ad. 35b. Propozycja nowego wskaźnika</p> <p>Ad. 38a. Dostępność danych z rocznym opóźnieniem</p> <p>Ad. 41. Uszczegółowienie nazwy</p> <p>Ad. 42a. Uszczegółowienie nazwy</p> <p>Ad. 42b. Propozycja nowego wskaźnika</p> <p>Ad. 42c. Propozycja nowego wskaźnika</p> <p>Ad. 43. Brak danych dla wskaźnika zaproponowanego przez UM w zasobach GUS</p> <p>Ad. 44a. Uszczegółowienie nazwy</p> <p>Ad. 44b. Propozycja nowego wskaźnika</p>		
--	--	--	---	--	--	--

			<p>sprawców przestępstw stwierdzonych</p> <p>42. Udział ludności korzystający z oczyszczalni ścieków</p> <p>43. Udział odpadów zebranych w stosunku do wytworzonych</p> <p>44. Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych</p>	<p>według granic ubóstwa – procent osób w gospodarstwach domowych poniżej granic:– minimum egzystencji– relatywnej granicy ubóstwa– ustawowej granicy ubóstwa(Miara: %, Źródło: GUS)</p> <p>38a. Zgony według przyczyn (choroby cywilizacyjne):– nowotwory,– choroby układu krążenia (zapis bez zmian)</p> <p>38b. Przeciętne trwanie życia kobiet i mężczyzn, (Miara: w latach, Źródło: GUS)</p> <p>41. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę</p> <p>42a. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności</p> <p>42b. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ludności ogółem (Miara: %, Źródło: GUS)</p> <p>42c. Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczenia (Miara: %, Źródło: GUS)</p> <p>43a. Udział odpadów składowanych w ilości odpadów wytworzonych (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) (Miara: %, Źródło: GUS)</p> <p>43b. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych)(Miara: %, Źródło: GUS)</p> <p>43c. Odpady wytworzone na 1 km2(Miara: t , Źródło: GUS)</p> <p>44a. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku</p> <p>44b. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca (Miara: kg , Źródło: GUS)</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--